

**2022-
2030.**

План развоја општине Србобран

СРБОБРАН ОПШТИНА
SZENTTAMÁS KÖZSÉG
SRBOBRAN MUNICIPALITY

Општина Србобран
Децембар, 2021.

Реч председника општине Србобран

Планирање развоја је једна од основних претпоставки за реализацију циљева одрживог развоја локалне заједнице. Истовремено, реч је о процесу којим се додатно валоризују развојни потенцијали и предности.

Основна идеја развоја општине Србобран за наредни период јесте већи квалитет живота грађана и унапређења јавне инфраструктуре уз инвестициона улагања, унапређење животне средине и развој привреде.

Документ који је пред вама је плод вишемесечног заједничког труда локалних институција, установа и грађана, реализованог уз стручну помоћ експерата. Рађен је у складу са Законом о планском систему Републике Србије, према прописаним процедурама и методологијама, а садржи кључне одреднице развојних активности општине Србобран у предстојећем планском периоду, који ће, надам се, бити показатељ да смо успели да одговоримо задатку и креирамо исправне смернице за правилан одржив развој наше локалне заједнице.

Управо из тих разлога, надам се што ширем учешћу свих грађана, приватног сектора и институција у циљу што бољих резултата који ће допринети бржем и квалитетнијем развоју средине у којој живимо.

Радивој Дебељачки, председник

Садржај:

Реч председника општине Србобран	2
1. Контекст и процес израде	5
1.1. Контекст.....	5
1.2. Процес израде.....	5
2. Преглед и оцена постојећег стања	8
3. Визија општине Србобран	21
4. Приоритетни циљеви општине Србобран	22
5. Институционални оквир за спровођење плана развоја општине Србобран	52

ЛИСТА СКРАЋЕНИЦА

РС	Република Србија
АПВ	Аутономна Покрајина Војводина
ЕУ	Европска Унија
АРРА	Акредитована регионална развојна агенција
АПР	Агенција за привредне регистре
ИЕП	Инститит за економику пољопривреде
ЈЛС	Јединица локалне самоуправе
ЦОР	Циљеви одрживог развоја
ДТД	Дунав – Тиса – Дунав
ГИС	Географски информациони систем
ИТ	Информационе технологије
РОБ	Родно одговорно буџетирање
КЗМ	Канцеларија за младе
ИОП	Индивидуални образовни план
ЈКП	Јавно комунално предузеће
ЈПП	Јавно приватно партнерство
ЈП	Јавно предузеће
ПУ	Предшколска установа
SWOT	Акроним енглеских речи: Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats
ИПАРД	Инструмент претприступне помоћи за рурални развој (енгл. Instrument for Pre-Accession in Rural Development)
ППП	Предшколски припремни програм
ПВО	Предшколско васпитање и образовање
ИДР	Индекс друштвеног развоја
НВО	Невладине организације
КПЗ	Коришћено пољопривредно земљиште
УГ	Условно грло
ППГ	Породично пољопривредно газдинство
ПГ	Пољопривредно газдинство
РПГ	Регистар пољопривредних газдинства
ПСС	Пољопривредне стручне службе
МСП	Мала и средња предузећа
КО	Катастарска општина
ЛЕР	Локално-економски развој
ЛАП	Локални акциони план
ОЦД	Организације цивилног друштва
ПП	Просторни план
ПГР	План генералне регулације
ПДР	План детаљне регулације
ПИЦ	Пословни и иновативни центар
УЉР	Управљање људским ресурсима
ЗЖС	Заштита животне средине
ОИЕ	Обновљиви извори енергије
ПТД	Пројектно-техничка документација

1. Контекст и процес израде

1.1. Контекст

План развоја локалне самоуправе је у складу са Законом о планском систему плански документ најширег обухвата и највишег значаја за јединице локалне самоуправе (ЈЛС).

План развоја ЈЛС је дугорочни документ развојног планирања, који за период од најмање седам година усваја Скупштина ЈЛС, а на предлог надлежног извршног органа ЈЛС. План развоја ЈЛС, према Закону, садржи преглед и анализу постојећег стања, визију односно жељено стање, приоритетне циљеве развоја, који се желе постићи, као и преглед и кратак опис одговарајућих мера, које се даље разрађују документима јавних политика и Средњорочним планом јединице локалне самоуправе.

Предложене мере се детаљније разрађују Средњорочним планом јединице локалне самоуправе и документима јавне политике, док је ЈЛС обавезна да годишњи извештај о спровођењу Плана развоја ЈЛС припрема у поступку прописаном за израду извештаја о спровођењу Средњорочног плана. Истеком сваке треће календарске године од доношења, Општинско веће ЈЛС утврђује предлог извештаја о учинцима спровођења Плана развоја, који подноси на усвајање Скупштини јединице локалне самоуправе, најкасније у року од шест месеци од истека тог рока.

Приликом израде Плана, ЈЛС је дужна да води рачуна о његовој усклађености и са планским документима донетим на републичком нивоу, водећи рачуна о изворним надлежностима ЈЛС у домену планирања, прописаних Уставом и законом. Урбани развој директно је повезан са одрживим економским растом и развојем, рационалним коришћењем земљишта, демографским променама и становањем, саобраћајем и техничком инфраструктуром, животном средином, културним наслеђем и свим осталим областима које су у надлежности ЈЛС. Стога је посебно важна усклађеност Развојног плана ЈЛС са Просторним планом ЈЛС.

Израда Плана развоја општине Србобран, у циљу спровођења циљева одрживог развоја у Републици Србији кроз пројекат „Подршка у изради планова развоја локалних самоуправа у пет локалних самоуправа”, финансира се средствима Аутономне Покрајине Војводине (АПВ), а спроводи се посредством Акредитоване регионалне развојне агенције Бачка, док је стручну подршку и консултантску помоћ пружио Институт за економку пољопривреде Београд.

План развоја општине Србобран за период 2022–2030. је израђен у складу са новим Законом о планском систему. Искуства стечена током његове израде послужиће за додатну разраду и прилагођавање приступа који ће бити предмет примене у осталим локалним самоуправама у периоду након 2021. године.

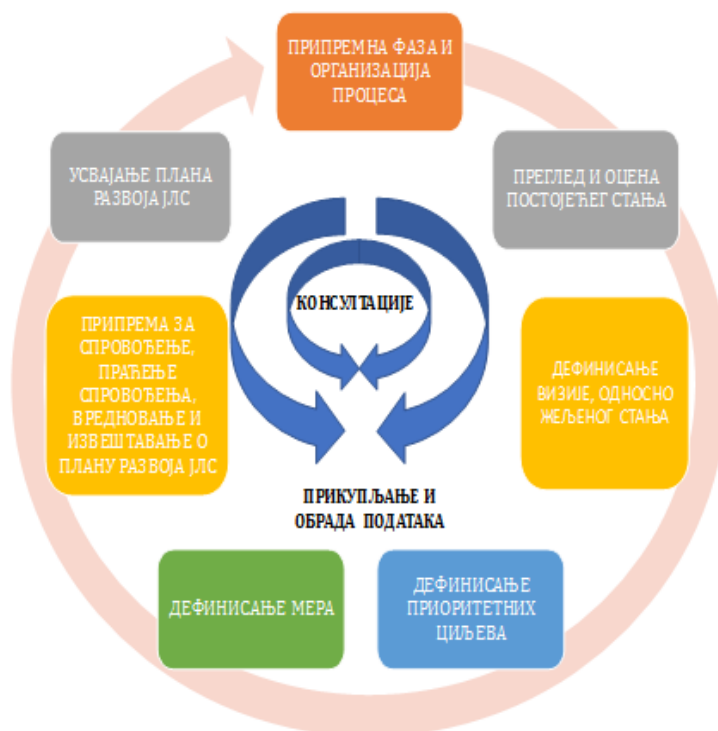
1.1. Процес израде

Процес израде Плана развоја спроведен је кроз следеће главне фазе:

1. Припремна фаза и организација процеса;
2. Преглед и оцена постојећег стања;
3. Дефинисање визије, односно жељеног стања;
4. Дефинисање приоритетних циљева;
5. Дефинисање мера;

6. Успостављање институционалног оквира за спровођење Плана развоја ЈЛС;
7. Усвајање плана развоја ЈЛС.

ФАЗЕ ИЗРАДЕ ПЛАНОВА РАЗВОЈА ЈЛС

Током **припремне фазе** донета је одлука о приступању изради документа, донесен план активности на изради Плана и именован је тим да технички води целокупан процес израде Плана. Затим је урађена анализа заинтересованих страна – идентификовани су најважнији актери и анализиран њихов утицај и значај, као и подручја за који се план израђује. На основу анализе заинтересованих страна, успостављен је *Координациони тим* и утврђени чланови радних група, који су укључени у различитим фазама израде документа.

Утврђене се три тематске радне групе на бази тзв. „стубова одрживог развоја”. *Прва радна група* је покривала питања из области као што су заштита животне средине, урбанизам и просторно планирање, саобраћај и енергетика. *Друга група* је покривала питања из области економског развоја, пољопривреде и тржишта рада, док је *трећа група* покривала остале области као што су образовање, култура, спорт, омладинска политика, социјална заштита и здравство.

Преглед и оцена постојећег стања је први практичан корак у процесу и подразумевао је прикупљање и обраду података из примарних и секундарних извора. У оквиру овог корака, комбинацијом примарног (коришћењем упитника) и секундарног (прикупљањем података из званичне статистике) прикупљања података, за општину Србобран, урађене су следеће анализе: 1) Анализа економског развоја; 2) Социо-економска анализа пољопривреде; 3) Анализа сектора заштите животне средине, сектора енергетике, сектора саобраћаја и комуникације, сектора урбанизма, просторног планирања и грађевинарства; 4) Анализа области друштвеног развоја; 5) Анализа

капацитета општине за финансирање приоритетних праваца развоја. Такође, направљена је веза са **Циљевима одрживог развоја** (*Агенда 2030*), односно урађена је локализација циљева и индикатора циљева одрживог развоја¹.

Анализа постојећег стања завршена је израдом тзв. SWOT матрице, која је развијена на радионици на којој су учествовали чланови радних група за израду Плана развоја.

Након завршетка овог процеса кренуло се у следеће кораке, као што је дефинисање визије, приоритетних циљева и мера и то како кроз радионице тако и кроз консултације са тематским групама. Одржана су два круга консултација са тематским радним групама и завршне консултације са Координационим тимом.

Визија која представља изјаву о жељеном стању у будућности, добијена је процесом консултација на састанцима тематских група и партнерског форума. Она је дефинисана тако да с једне стране буде концизна, инспиративна и амбициозна, али и достижна и корисна за следећи корак – дефинисање приоритетних циљева развоја.

Приоритетни циљеви су пројекције жељеног стања које доприносе остварењу визије, а постижу се спровођењем мера, односно групе мера, при чему се свака мера, односно група мера обавезно везује за конкретан посебан циљ. Приоритетни циљеви су утврђени тако да буду специфични, мерљиви, достижни, реални и временски одређени, а на нивоу сваког циља дефинисани су показатељи исхода.

Мере представљају активности чије се предузимање планира ради остварења приоритетних циљева, односно достизања постављене визије. Оне могу бити различите по својој врсти и начину деловања, а за остварење постављеног циља потребна је реализација једне или више мера, које могу бити међусобно условљене. У кратком опису мера одређен је очекивани временски рок за остваривање мера (кратки – у прве две године спровођења плана, средњи – од треће до пете године, и дуги – од шесте до осме године спровођења) као и одговорна страна за спровођење мера. Такође, утврђени су и очекивани извори за финансирање мера, а где је то било могуће и смислено дата је процена коштања сваке од мера.

Дефинисање оквира за праћење, евалуацију и извештавање са структуром одговорности је био завршни корак у изради документа и састоји се у дефинисању активности и одређивању одговорности за спровођење Плана развоја. Оно укључује процесе праћења спровођења, извештавање о процесу спровођења и оцену спровођења Плана развоја.

На крају, последњу фазу представља фаза **усвајања Плана**, где тако дефинисан План развоја након завршних консултација усваја Веће ЈЛС које га подноси на јавну расправу, након чијег спровођења се тај предлог подноси на **усвајање Скупштини општине**.

---

¹ *Агенда 2030*. је усвојена на самиту Уједињених нација одржаном 2015. године и представља јединствену стратегију, која подразумева мобилизацију ресурса свих држава, како би били остварени циљеви до 2030. *Агенду* чини 17 циљева, и у оквиру њих 169 потциљева мерених уз помоћ 231 показатеља, којима се дају смернице свим државама које је потребно да их усвоје и прилагоде сопственим приоритетима. Циљеви одрживог развоја се спроводе не само на националном, већ и на регионалном и локалном нивоу, а прилагођавање глобалних циљева нижим нивоима планирања посматра се као „локализација циљева одрживог развоја”. Локализација се односи на то да локалне власти у процесу планирања подржавају циљеве одрживог развоја акцијама одоздо према горе и да заједно са представницима цивилног и приватног сектора локализују глобалне циљеве и стављају их у локални контекст, односно интегришу их у планове развоја свој локалне заједнице.

2. Преглед и оцена постојећег стања

Социо-економска анализа општине Србобран – извод²

Уводни подаци

Општина Србобран је смештена на северозападу Републике Србије. Просторно припада Јужнобачком управном округу у АП Војводини. Заузима површину од 284 км² од чега пољопривредна површина чини 26.460 ха, а шуме свега 14 ха. Насеље Србобран лежи на 45° и 35' северне географске ширине и 19° и 47' источне географске дужине.

Слика 1. Положај општине Србобран

Општину чине три насеља: Србобран, највеће урбано насеље, и насеља Турија и Надаљ, која су сеоског типа. Кроз Србобран пролази Велики бачки канал, тако да насеље већим делом лежи на левој, а мањим на десној обали Канала. Општину са севера и истока омеђује река Криваја, која се својим током даље улива у Велики бачки канал³ (Слика 1). Са аспекта геоморфологије, општину чине две просторне целине. Прву чини виша лесна зараван рапччлањена речицом Кривајом северно од Великог бачког канала и нижа лесна тераса која је лоцирана јужно од Великог бачког канала. Педолошки састав земљишта је такав да преовладава чернозем и ливадска црница. Површинске воде чине Велики бачки канал, речица Криваја и Бељанска бара.

Извор: https://sr.wikipedia.org/sr-ec/Општина_Србобран

Саобраћајни положај општине је повољан, јер кроз њу пролази ауто-пут Е-75, Европски коридор 10, који повезује северну и централну Европу са јужном и југоисточном. Такође, општина је преко Великог бачког канала повезана са реком Дунав, која представља Европски коридор 7. Ваља поменути и железнички путни правац који повезује градове Сомбор и Бечеј. На повољан географски положај утиче и близина административног центра АП Војводине, Новог Сада.

Историја Србобрана је дуга. Насеље је временом више пута мењало име. За заслуге у победи на Турцима код Сенте 1751. године поред презимена Николић стављено је и „Србоградски”, што значи да се у то време „Сент-Томаш” звао „Србоград” и био претеча данашњем имену Србобран. Своје данашње име Србобран носи од 1918. године.

Демографија

Резултати пописа 2011. године, као и процене у наредним годинама, указују на присуство и повећање интензитета неповољних демографских појава и процеса са

² Комплетна социо-економска анализа налази се у прилогу.

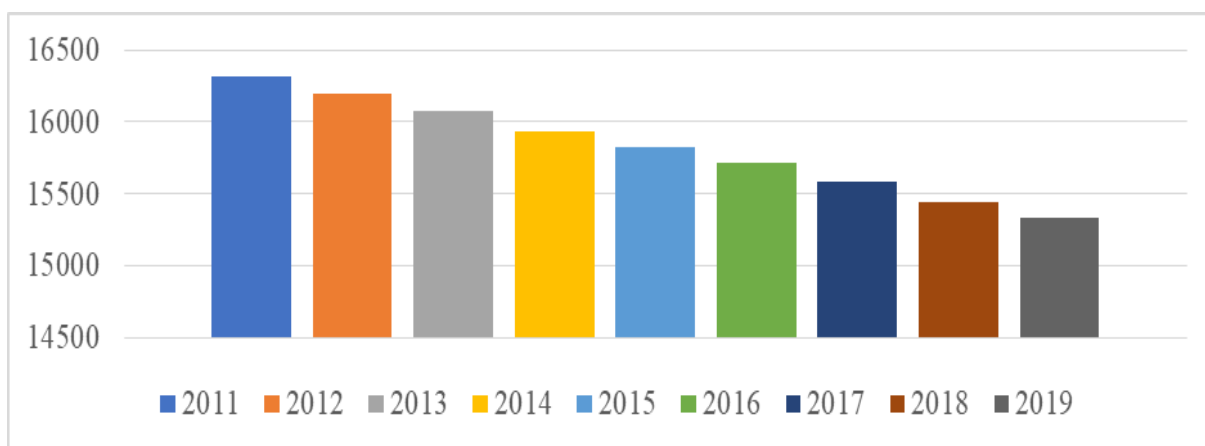
³ Подаци Општинске управе Србобран, октобар 2021.

којима се већ деценијама суочава Србија. Приметно је смањење укупног броја становника, природна депопулација, миграциони процеси и демографско старење, које детерминише прилично ограничавајући популациони оквир формирања радног контингента, а самим тим и активног становништва (са 16.317 становника у 2011. на 15.337 становника у 2019. години).

Број становника у општини Србобран се у периоду 2011–2019. смањило за 6,0%, односно општина је изгубила 980 становника (Графикон 1).

Графикон 1. Број становника у општини Србобран, у периоду 2012–2019.

Извор: Општине у Србији, РЗС, 2020.

Најчешћи узрок је процес старења становништва општине Србобран. Пад укупног броја становника, ниска стопа наталитета и фертилитета, негативан природни прираштај -6,0 (виши од војвођанског просека -4,7), као и висок индекс старења су карактеристике општинске популације (Табела 1).

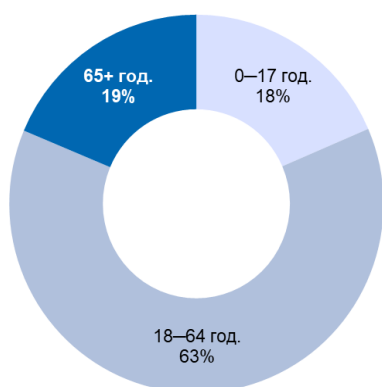
Табела 1. Основни демографски подаци, упоредни приказ (2019)

Опис	Србобран	Јужнобачка област	Република Србија
Број становника	15.337	618.829	6.945.235
Просечан број чланова домаћинства	2,8	2,7	2,9
Стопа природног прираштаја	-6,0	-2,0	-5,3
Очекивано трајање живота живорођених	73	75	74
Просечна старост	42	44,5	44,7
Индекс старења	125	138,57	144,05
% проценат деце старости 0–14	14,87	15,54	14,54
% проценат становништва радног узраста	66,88	65,91	65,02
% 65 + у укупном становништву	19	18	21

Извор: Девинфо, РЗС, 2020.

Са три насеља, укупан број становника броји 15.255 у 2020. години, са густином од 54 становника/км². Стопа природног прираштаја износи -6 (стопа умрлих је већа од стопе живорођених). Просечна старост становништва је 42 године, са индексом старења 125. Просечан број чланова домаћинства је 2,76.

Слика 2. Становништво према старосним групама, 2020.

Пунолетно становништво општине Србобран, које се налази у групи старости од 18–64 године, најзаступљенија је старосна група и чини 63% укупног броја становника општине (Слика 2). Удео деце између 0–17 година је 18% од укупног броја становника, а старијих од 65+ година 20%.

Извор: *Витална статистика*, 2020.

Организациона структура Општине

У Општинској управи је запослено 66 радника (39 у сталном радном односу, на неодређено). Послови Општинске управе у оквиру права и дужности Општине врше се у основним организационим јединицама и то: Одељење за урбанизам, стамбено комуналне послове и заштиту животне средине; Одељење за јавне службе, управу, заједничке послове и људске ресурсе; Одељење за привреду, буџет и финансије; Одељење локалне пореске администрације.

Посебна организациона јединица је: Кабинет председника општине.

Поред сталних радних тела, који су у складу са Пословником Скупштине општине организовани а то су: Савет за привреду, буџет и финансије, Савет за урбанизам, комуналне делатности и заштиту животне средине, Комисија за прописе, Комисија за кадровска и административна питања и радне односе, Мандатно-имунитетска комисија, Комисија за представке и притужбе, Скупштина, која оснива посебна стална радна тела Скупштине, и то: Савет за младе, Комисију за родну равноправност, Савет за здравље, Савет за праћење примене Етичког кодекса, Кориснички савет јавних служби, Скупштина општине је основала и повремена радна тела: Општински штаб за ванредне ситуације, Општински савет за безбедност, Савет за управљање миграцијама, Савет за Парк природе „Бељанска Бара“ и други.

У општини Србобран образован је и Савет за међунационалне односе Општине Србобран. Савет се оснива као самостално радно тело, које чине представници српског народа и мађарске националне мањине.

Општина Србобран је оснивач следећих јавних институција и установа: ПУ „Радост“, Дом културе Србобран, Народна библиотека Србобран, Месна заједница Србобран, Месна заједница Надаљ, Месна заједница Турија, ЈКП „Градитељ“, Центар за спорт и туризам Србобран, Центар за социјални рад Србобран, Црвени крст Србобран, Дом здравља „Др Ђорђе Бастић“ Србобран, ОШ „Вук Караџић“ Србобран, ОШ „Јован Јовановић Змај“ Србобран, ОШ „Петар Драпшин“ Турија, ОШ „Жарко Зрењанин – Уча“ Надаљ, Гимназија и економска школа „Светозар Милетић“ Србобран.

Природни ресурси

Географски положај општине Србобран је изузетно повољан, али недовољно искоришћен.

У погледу рељефа, територија општине је низија која је благо нагнута према југу. Клима је умерено-континентална, са јасно израженим годишњим добима. У педолошком саставу преовлађују земљишта типа черноземи, који обухватају 77,3% укупне површине општине, и ливадске црнице, које су заступљене на 20,65% површине.

Водни ресурси одређени су површинским и подземним водама. Од површинских вода, присутне су речица Криваја, Велики бачки канал и Бељанска бара. Од подземних вода, највећи значај имају термоминералне воде.

У погледу обновљивих извора енергије, на подручју општине Србобран постоје значајни потенцијали за искоришћавање биомасе, биогаса, сунчеве енергије, енергије ветра и геотермалне енергије.

На подручју општине Србобран налази се једно законом заштићено подручје Парк природе „Бељанска бара”, које представља заштићено подручје III категорије (заштићено природно добро локалног значаја). Ово заштићено природно добро, највећим делом у државном власништву, налази се на подручју две општине, Србобран и Бечеј. Настаје од неколико плитких долова, који се спајају на 3 км северно од старобечејских салаша, одакле тече у правцу југозапада и улива се у Велики бачки канал код Турије.

Парк природе „Бељанска бара” је значајно станиште биљних и животињских врста влажних екосистема, посебно птица и аутохтоних врста риба. На овом подручју утврђено је присуство преко 10 биљних заједница, 80 врста/подврста биљака, 23 врсте риба, 7 врста водоземаца, 136 врста птица, као и велики број врста инсеката и сисара.

Животна средина и комунална инфраструктура

Подручје општине Србобран спада у подручја угрожене животне средине, са мањим утицајима на човека, живи свет и квалитет живота.

На водоводну мрежу прикључено је 5.602 домаћинства, односно 94,8% укупног броја домаћинства. Квалитет пијаће воде на подручју општине Србобран је незадовољавајући, како са аспекта микробиолошке исправности, тако и са аспекта физичко-хемијске исправности, односно 92,9% узорака је физичко-хемијски неисправно, а 16,9% узорака микробиолошки неисправно⁴.

На канализациону мрежу прикључено је 318 домаћинства, односно 5,38% укупног броја домаћинства. Највећи део отпадних вода испусти се у септичке јаме, а преостале отпадне воде у канализациону мрежу, одакле се без пречишћавања испуштају у каналску мрежу.

Кроз општину пролази Велики бачки канал, који је веома загађен отпадним водама различитог састава и порекла (индустрија, пољопривреда, домаћинства). Сва домаћинства у сва три насеља општине обухваћена су организованим сакупљањем чврстог отпада, који се одлаже на главну несанитарну депонију, поред пута Србобран – Фекетић, на око 7 км удаљености од насеља Србобран. Осим главне депоније, у насељима општине, стварају се дивље депоније/сметлишта. Примарна сепарација отпада не постоји, као ни рециклажа.

---

⁴ Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут”, Извештај о здравственој исправности воде за пиће јавних водовода и водних објеката у Републици Србији за 2020.

У претходном периоду општина је усвојила више докумената у области управљања отпадом (локални и регионални план) а најновији документ представља *Регионални план управљања отпадом за Град Нови Сад и Општине Бачка Паланка, Бачки Петровац, Беоцин, Жабал, Србобран, Темерин и Врбас за период 2019–2028. године*, усвојеног на седници Општине, одржаној 10. јуна 2020. године.

Саобраћајна инфраструктура

На националном нивоу, саобраћајно-комуникативни значај општине Србобран проистиче из њеног, могло би се рећи, централног положаја унутар АП Војводине. Равничарски карактер терена фаворизује присуство и развој превасходно друмског саобраћаја. Општина Србобран има добру саобраћајну повезаност са окружењем. Такође, општина има могућност изградње пратећих садржаја уз постојеће саобраћајне капацитете. Мрежу друмских саобраћајница на територији општине Србобран сачињавају државни путни правци, као и општински категорисани и некатегорисани путеви. Територију општине мањим делом пресеца државни путни правац I А реда: бр. А1 (државна граница са Мађарском – Нови Сад – Београд – Ниш – државна граница са Македонијом), као и државни путни правац I Б реда: бр. 15 (државна граница са Мађарском – Бездан – Сомбор – Кула – Врбас – Србобран – Бечеј – Нови Бечеј – Кикинда – државна граница са Румунијом). Територијом општине пролазе и државни путеви II А реда: бр. 100 (Хоргош – Суботица – Бачка Топола – Мали Иђош – Србобран – Нови Сад – Сремски Карловци – Инђија – Стара Пазова – Београд) и бр. 115 (Србобран – Надаљ – Чуруг). Све саобраћајнице су са савременим коловозним застором. Густина путне мреже општине Србобран је усклађена са републичким нивоом, односно значајно је изнад регионалног и обласног нивоа.

Иако постоје одређени локални путни правци који су ван захтеваних техничких стандарда, односно који су са нешто лошијим стањем коловозног застора, стање путне мреже на територији општине се генерално може оценити као задовољавајуће. Територијом општине прелази један пружни правац Врбас – Србобран – Бечеј. Услед техничко-технолошке застарелости, поменута пруга више није у функцији превоза путника и робе. Водни саобраћај на територији општине је заступљен кроз пловни пут у саставу система канала Дунав – Тиса – Дунав (Велики бачки канал). Обим водног транспорта каналом од Бечеја до Богојева је миноран, и додатно лимитиран непостојањем правих теретних пристана, те немогућношћу проласка каналом на деоници у Врбасу услед велике замуљености канала.

У креираном друштвено-економском амбијенту општине, електрична енергија представља доминантан вид трансформисане и утрошене енергије, при чему се општина Србобран сматра нето увозником електричне енергије, како унутар њене територије не постоје већи погони за производњу електричне енергије. Дистрибуцију електричне енергије ка крајњим потрошачима (домаћинствима и правним лицима) на територији Општине спроводи огранак Електродистрибуције Србије д.о.о. (Електродистрибуција Нови Сад), која послује у саставу ЈП Електропривреда Србије. Иако је електрична енергија примаран вид енергије организовано допреман локалном становништву, и допремање земног гаса до појединачних корисника има значајну улогу. Сва насељена места на територији општине су покривена гасоводном мрежом. Територијом општине положени су разводни гасовод средњег притиска ка насељеним местима Турија и Надаљ, разводни гасовод РГ 04-15 Госпођинц – Сомбор, разводни гасовод РГ 02-04 од РГ 04-15 и ДГ 02-02 до ГМРС Србобран, магистрални гасовод ДГ-02-02 Госпођинци – СГС Србобран и бушотински гасоводи. На територији општине активне су и бушотине за експлоатацију земног гаса са пратећим објектима, и сабирном гасном станицом (СГС) Србобран. Густина и капацитет гасоводне мреже и објеката задовољава тренутне потребе потрошача на територији општине, али и

даје могућност њеног даљег проширења у складу са захтевима са тржишта. Плански документи општине дефишу задржавање постојећих коридора гасовдне инфраструктуре, локације ГМРС и МРС. Територију општине Србобран секу нафтоводи Адорјан – рафинерија Нови Сад и нафтовод од СОС Турија север – рафинерија Нови Сад. Такође, на територији општине лоцирано је неколико нафтних и гасних бушотина (локације Турија север и Србобран), интерних нафтовода/цевовода и пратећих објеката.

На територији општине организовано снабдевање топлотном енергијом (даљинско грејање) постоји само у централним деловима насељеног места Србобран. Производњу и дистрибуцију топлотне енергије из скоро реконструисане општинске топлане спроводи ЈКП „Градитељ” Србобран.

Упркос чињеници да је као телекомуникациони формат фиксна телефонија поприлично превазиђена, према вредности показатеља густине ТТ мреже (броја телефонских прикључака на 100 становника) територија општине Србобран знатно одскаче у односу на републички, регионални или обласни просек. Највећи део инсталација и број корисника фиксне телефоније на територији општине Србобран припада предузећу Телеком Србија а.д. Сва насељена места општине покривена су мрежом фиксне телефоније. Највећи део територије општине Србобран покривен је сигналом мобилне телефоније задовољавајуће јачине и квалитета сва три присутна оператера мобилне телефоније у Србији („Телеком Србије а.д.”, „Telenor d.o.o.”, „А 1 d.o.o.”).

У свим насељеним местима општине функционише по једна испостава ЈП Поште Србије. Иако су асортиман и квалитет услуга генерално у складу са захтевима крајњих корисника, вредност индикатора – број становника по расположивој поштанској испостави на локалном нивоу је знатно испод регионалног и националног просека. На територији општине Србобран послује неколико провајдера услуга везаних за интернет саобраћај и кабловски дистрибутивни систем – КДС (пренос и дистрибуција радио и ТВ сигнала). То су пре свега сви активни мобилни оператери (мобилна интернет мрежа), те регионална компанија „St Cable d.o.o.” из Бачке Тополе или „SBV d.o.o.” (услуге wi-fi и кабловског интернета, КДС, фиксне телефоније и осталог) и други. Интернетом су покривена сва насељена места општине. На територији општине нема регистрованих ТВ емисионих станица, а функционише једна интернет радио станица локалног карактера (Радио Србобран). Општинска управа Србобрана поседује делимично имплементиран WEB портал за Е-управу.

Друштвени развој

Образовање здравство, култура и спорт

Општина Србобран према степену развијености сврстана је у трећу групу, односно међу недовољно развијене локалне самоуправе чији је степен развијености у распону 60–80% републичког просека.⁵ Друштвени развој општине мерен индексом друштвеног развоја (ИДР) градова и општина, био је 2018. године 48,43 (нпр. најнижи је Гацин Хан 30,5 и Мало Црниће 33,7, а највиши Нови Београд 63,9 и Врачар 65,4).

Према *Попису становништва, домаћинства и станова*, РЗС 2011, у Србобрану је 2,5% женског и 1,2% мушког становништва неписмено, од тога је изразито доминантна категорија жена 65+. Од укупног броја неписмених 1,6% је из градских насеља, а 2,5% из

⁵ <https://ras.gov.rs/uploads/2019/01/uredba-o-utvrdivanju-jedinstvene-liste-razvijenosti-regiona-i-jedinica-l-2.pdf>

осталих. Школска спрема је лошија од просека Републике код виског и вишег, а боља код средњег образовања, а јако велики број становника има само основну школу. За предшколско васпитање и образовање деце на територији општине Србобран, задужена је ПУ „Радост”. У склопу ПУ налази се 9 објеката у 3 насељена места. Објекат „Пепељуга” налази се у Турији, „Бубамара” у Надаљу, а сви остали су у Србобрану. Васпитно образовни рад одвија се на српском и мађарском језику. На територији општине Србобран раде четири основне школе, две су у самом Србобрану, а по једна у Турији и Надаљу. Гимназија и средња економска школа „Светозар Милетић” има сву неопходну наставну и информатичко-рачунарску опрему, библиотеку (више од 10.000 књига), спортску халу и терене за фудбал, кошарку, рукомет и тенис. Зграда школе изграђена је 1964. године. На згради, осим када је дозидан још један спрат, 1985. године, није било битнијих измена. Зиданем још једног спрата добијено је око 700 м² додатног простора. Свега 104 ученика уписано је у средњу школу 2020. године.

Дом здравља „Др Ђорђе Бастић” Србобран обезбеђује примарну здравствену заштиту за подручје Србобрана, са амбулантама и апотекама у Надаљу и Турији. Капацитети су задовољавајући. Неповољан је број становника на једног лекара, знатно испод нивоа Србије. ДЗ Србобран има сертификат о акредитацији који је добијен на максималних 7 година и важи од априла 2019. до априла 2026. године.

Дом Културе у Србобрану постоји од 1966. године, тада у сва три места општине, а касније се формира јединствен Дом културе у Србобрану. У његовом саставу налазила се библиотека, народни универзитет, биоскоп, као и многобројне културно уметничке секције. У Дому културе организују се биоскопске и позоришне представе, концерти, манифестације, књижевне вечери, изложбе. Народна библиотека се 1997. године издвојила из састава Дома културе и постала правно лице. Има и своје огранке у насељеним местима Турија и Надаљ. У општини Србобран постоји већи број културно-уметничких друштава (КУД) и удружења која негују традицију и обичаје.

Спортска традиција у Србобрану сеже тачно сто година уназад, када је 1921. године основан србобрански ногометни клуб.

„Центар за спорт и туризам” (ЦСТ) у Србобрану управља и користи спортску халу. Хала и околина је 2017. године санирана први пут од изградње и у добром је стању. Центар је организатор великог броја спортских манифестација, У општини Србобран има више од 1.000 спортиста и активно је 22 клуба. Центар за спорт управља још и стадионима у Србобрану, Турији и Надаљу, спортском халом у Турији у склопу које је и мала хала.

Безбедност и социјална заштита

На подручју Србобрана стално се прати безбедност саобраћаја, путника и деце. Србобран може да се похвали формираним Саветом за безбедност, који стално прати и врши анализу стања и израђује извештаје. Осим поменутих анализа, извештај садржи и податке о тренутном стању безбедности на територији општине Србобран, у односу на циљеве дефинисане Националном стратегијом безбедности саобраћаја.

Млади

У општини Србобран успешно ради *Канцеларија за младе* (КЗМ) која решава многобројна питања младих⁶. На подручју општине Србобран током 2020. године било је око 15.255 становника, док млади чине 18,3%, што је изнад просека Србије 16,4%⁷. Дакле, сваки пети становник Србобрана припада категорији младих. Због тога, формирана КЗМ тежи да постане носилац свих активности када је у питању сарадња локалне самоуправе са удружењима грађана која се у било ком облику баве младима ради дугорочног задовољења њихових потреба.

Развијеност невладиног сектора

На територији општине Србобран функционишу бројне организације цивилног друштва и невладиног сектора. Доминантни извор финансирања ових организација је буџет општине. Невладине организације (НВО) баве се промоцијом културног и уметничког стваралаштва, афирмацијом спорта, социјалним давањима, промоцијом манифестација и сл.

Економски развој

Општина Србобран је по степену развијености сврстана у III групу, недовољно развијених ЈЛС, са степеном развијености 60–80% републичког просека. Структура привреде је неповољна, с обзиром на велико учешће пољопривреде у односу на учешће индустрије у поређењу са Јужнобачким округом или АП Војводином. Географски положај општине је веома повољан. Представља раскршће путева тог краја са привредним субјектима који се баве пољопривредом, трговином, угоститељством и индустријским погонима. Највеће природно богатство општине представља изузетно квалитетно пољопривредно земљиште, због чега је пољопривреда одувек била главна грана привреде и битно је утицала на врсту и карактер занатства. У области индустрије заступљена је производња намештаја, изолационог материјала и прехранбена индустрија. Географски положај општине, сировинска основа за прехранбену индустрију, путна мрежа и близина већих градова представља добар предуслов за изградњу индустријских објеката. Општина Србобран у својој имовини има индустријску зону, погодну за инвестирање. На територији општине развијен је лов и риболов. Општина Србобран поседује респектабилне природне и културно-историјске/антропогене ресурсе који могу постати туристичке атрактивности.

Структура привреде и предузетничка клима

Укупан број активних привредних субјеката који послују на територији општине Србобран износи 709, с тим што је број предузетника знатно већи у односу на број привредних друштава. Број новооснованих привредних субјеката у посматраном периоду од 2018. до 2021. године износи 269 (привредних друштва: 29 и предузетника: 240) а угашених 209 (привредних друштава: 42 и предузетника 167). Предузетничка клима у општини је испод нивоа Републике. Број активних привредних друштава на 1.000 становника износи 9,2, што је испод нивоа републичког просека, док је број предузетничких радњи на 1.000 становника 37,6 што је изнад просека Републике (просек РС је 36,17 предузетничких радњи на 1.000 становника).

---

⁶ Сходно Члану 3 Закона о младима, омладина или млади су лица од навршених 15 година до навршених 30 година живота (Сл. гласник РС, бр. 50/2011).

⁷ DevInfo Србија и прорачун аутора.

Пословање привредних субјеката

Број запослених у привредним друштвима чини око 20% укупно запослених на територији целе општине. У периоду од 2018. до 2020. број запослених у привредним друштвима је имао благе осцилације, број привредних друштава је скоро исти а приходи су у овом периоду имали мање осцилације (у 2019. пад око 10% а у 2020. раст око 5% у односу на претходну годину). Обим пословних прихода привредних друштава по запосленом износи 10.230,336 динара. Према подацима АПР, од укупног броја привредних друштава са територије општине Србобран, испод 4% привредних друштава послује са губитком.

Финансијске перформансе предузетника

Број запослених код предузетника чини нешто више од 15% у 2020. години, од укупног броја запослених на територији целе општине. У периоду од 2018. до 2019. број запослених је значајно порастао а у 2020. години мало опао. Број предузетника је 2019. значајно повећан, а у 2020. години је уследило благо повећање броја запослених и раст броја предузетника за нешто мање од 10%. Приходи су повећани за око 90% у 2019. години. Благи раст прихода у односу на 2019. годину, настављен је и у 2020. години. Обим пословних прихода по запосленом у предузетничком сектору у периоду 2018. до 2020. године износи 3.890,345 динара, што је око 60% мање него код привредних друштава, која су самим тим много продуктивнија од предузетника. Према подацима АПР, од укупног броја предузетника са територије општине Србобран, око једне десетине предузетника послује са губитком.

Остварене инвестиције у нова основна средства, по карактеру изградње

На територији општине Србобран током 2019. године највеће учешће *остварених инвестиција по карактеру изградње* било је у одржавање нивоа постојећих капацитета (105,2 мил. дин.), док према *техничкој структури* доминирају инвестиције у опрему са монтажом (106,8 мил. дин.) уз веће учешће домаће опреме (35%).

Ако се посматра учешће остварених инвестиција у нова основна средства *по делатностима*, уочава се да је током 2019. године у Србобрану највише инвестирано у прерађивачку индустрију у вредности од 70,2 мил. дин. (36%), затим у државну управу и социјално осигурање (22%), а на трећем месту су инвестиције у снабдевање водом и управљање отпадним водама, као и трговина на велико и мало и поправка возила (по 12%). На четвртом месту се налазе инвестиције у пољопривреду, шумарство и рибарство са 10%, а најмање је инвестирано у образовање и уметност, забаву и рекреацију (по 1%).

Запосленост

Стопа запослености, која се израчунава односом броја запослених и укупно активног становништва је прилично висока и износи 72,56%. Укупан број запослених на територији општине Србобран износи 12.450 лица, од тога 62,32% су запослени у правним лицима (привредна друштва, установе, задруге и друге организације), 26,09% су приватни предузетници (лица која самостално обављају делатност) и запослени код њих, а 14,39% регистровани индивидуални пољопривредници. Број запослених је од 2018. године до 2020. године бележио благи раст. У периоду после 2020. године овај тренд се наставио. Стопа запослености износи 72,56% и мало је испод циљане вредности у Стратегији Европа 2020. која износи мин 75%.

Незапосленост

Према подацима Националне службе за запошљавање, укупан број незапослених лица на крају 2020. године износио је 1.307. Од укупног броја незапослених, 42,7% чини неквалификована радна снага, што је више него на нивоу Србије. Број незапослених на 1.000 становника у 2020. години износио је 0,86, док су од укупног броја незапослених, 57,9% жене.

Пољопривреда

Подручје општине Србобан карактерише висок удео пољопривредног земљишта (96,7% укупне територије) и изразито мали удео површина под шумама (0,13% укупне територије). У педолошком саставу земљишта преовлађују чернозем и ливадске црнице. Структура пољопривредног земљишта по катастарским класама указује на његов висок квалитет, па 99% укупних површина спада у прве три класе квалитета. У катастарским општинама Србобан, Турија и Надаљ I извршена је комасација пољопривредног земљишта, док се окончање комасације у КО Надаљ II очекује до краја 2021. године. Површина пољопривредног земљишта у државној својини износи 606,69 ха, али се са напредовањем процеса реституције ове површине континуирано смањују. У 2018. години на подручју општине Србобран укупно се наводњавало 1.279 ха на земљишту 135 пољопривредних газдинстава. На основу интерних података локалне самоуправе општине Србобран, површину под шумом чини 21,73 ха.

Примарна пољопривредна производња

Укупне површине под ораницама и баштама у општини Србобран у 2018. години бележе смањење од 10,77% у односу на 2012. годину. *Жита* се гаје на 11.430 ха обрадивих површина и оне бележе повећање од 1,42% у односу на 2012. годину. Производња *махунарки* у 2018. години простире се на 12 ха, што је за 300% више површина забележених 2012. године. Смањене су површине под *шећерном репом*, *индустријским* и *крмним биљем* (60,82%, 13,28% и 65,68% мање у односу на 2012. годину, респективно за све три групе биља). Производња *кромпира* у 2018. години готово и да не постоји. Од 77 ха на колико се кромпир узгајао 2012. године, у 2018. години забележен је само 1 ха. Укупне површине под *махунаркама* у 2018. години на територији Србобран повећане су у односу на 2012. годину са 4 на 12 ха обрадиве површине. Укупне површине под *крмним биљем* у 2018. години у односу на 2012. годину расту за 52,66% и износе 209 ха. Производња *поврћа* на подручју општине Србобран одвија се на 61 ха. Од укупног броја газдинстава на подручју општине 7,6%, односно 112 газдинстава бави се производњом поврћа. Од укупно 1.371 пољопривредног газдинства, колико је регистровано на подручју општине Србобран, свега 2,1%, односно 29 газдинстава бави се производњом *воћа*, док се производња *грожђа* одвија на 34 газдинства. У општини Србобран регистровано је шест газдинстава која се баве производњом ароматичног, лековитог и зачинског биља. Од укупног броја пољопривредних газдинстава на подручју општине, сточарском производњом се бави 49,1% газдинстава (*Анкета о структури пољопривредних газдинстава*, 2018). Од газдинстава које се баве сточарством највећи проценат се бави *свињарством* (89,0%) и узгојем *живине* (59,7%). Општина Србобран има 23 газдинства која се баве *пчеларством* (по Попису пољопривреде 2012. године), са укупним бројем пчелињих друштава 755, од којих је већина кошница са покретним саћем (726) и мањим бројем кошница са непокретним саћем (20). На подручју општине се у 2020. години 41 газдинство бавило пчеларском производњом (Програм подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја за 2021. годину на територији општине Србобран).

Тржишни субјекти у пољопривредној производњи

У општини Србобран 2018. године (Анкета о структури пољопривредних газдинстава 2018) евидентирано је 1.481 *пољопривредно газдинство*, од чега је 1.463 *породично пољопривредно газдинство* (98,8%). По подацима Управе за аграрна плаћања, у општини је у 2021. години регистровано 1.490 ППГ од чега је у активном статусу 1.360 газдинстава. Поред тога, регистровано је и 16 *предузећа* (13 у активном статусу), 1 *предузетник* (1 у активном статусу) и 5 *земљорадничких задруга* (5 у активном статусу). Према подацима Агенције за привредне регистре, број *привредних друштава* у области 01 (Пољопривреда, лов и одговарајуће услужне делатности), у активном статусу регистрованих у општини Србобран у 2021. години износи 14, док је у Регистру пољопривредних газдинстава (РПГ) у истој години уписано 13 *предузећа* (Управа за аграрна плаћања, Портал отворених података). На основу интервјуа са члановима Радне групе за израду Плана развоја општине Србобран за период 2022–2030. године, у општини се пољопривредна предузећа доминантно баве ратарством и откупом ратарских култура од пољопривредних произвођача.

Удружења у пољопривреди

Према подацима Агенције за привредне регистре Републике Србије, у општини Србобран у 2021. години регистровано је пет (5) удружења у сектору пољопривреде.

Пољопривредна механизација и складишни капацитети

Према Попису пољопривреде 2012. године, на територији општине Србобран забележено је 48 *једноосовинских трактора* у власништву, од којих су сви трактори старији од 10 година. Забележен број *двоосовинских трактора* у Србобрану у 2012. години је 1.288, од тог броја 81,68% су старији од 10 година (1.052 трактора). Број *комбајна* у 2012. години у општини Србобран износи 162, од којих је 137 комбајна старије од 10 година. На 407 пољопривредних газдинстава налази се 483 *објекта* у којима су *смештена говеда* са 5.045 места. На 1.303 пољопривредна газдинства налази се 2.516 *објекта* у којима су *смештене свиње*, који поседују капацитет од 38.071 места. Забележено је 888 пољопривредних газдинстава са 1.309 *објекта* за *смештај кокошака носиља*, са капацитетом од 229.235 места. На територији општине Србобран у 2012. години забележено је 1.419 *кошева за кукуруз* смештених на 1.087 пољопривредних газдинстава. На 79 ППГ смештено је 100 амбара. Смештајни капацитети *силоса* на територији Србобрана износе 17.311 тона. Силоси су смештени на 7 пољопривредних газдинстава, а њихов број је 17. На територији Србобрана налази се 3 пољопривредна газдинства, на којима је смештено 3 *сушаре* капацитета 215 м³. *Објекти за силажу* смештени су на 3 пољопривредна газдинства и има их 5. Њихов капацитет износи 2.273 м³. На територији Србобрана налази се 571 пољопривредно газдинство, на којима је смештено 854 *објекта* за *смештај пољопривредних машина и опреме*, капацитета 60.224 м³. *Хладњаче* су смештене на 1 пољопривредном газдинству и има их 2, а њихов капацитет износи 250 м³. У општини Србобран постоје 3 пољопривредна газдинства са 6 *стакленика* капацитета 60.178 м³. Постоји 92 *пластеника* на 40 пољопривредна газдинства, капацитета 32.070 м³.

Трансфер знања у пољопривреди

За трансфер знања пољопривредницима значајну улогу има ПСС „Врбас”, д.о.о., Врбас, која поред праћења пословања на огледним газдинствима, у сарадњи са задругама, пољопривредним произвођачима и Канцеларијом за економски развој општине Србобран, организује предавања и зимске школе за пољопривреднике у

оквиру различитих тема. Поред саветодавне службе, Општинска управа општине Србобран значајно се ангажује у овом сегменту и то на различите начине (Програм подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја за 2021. годину на територији општине Србобран).

Развијеност руралне економије кроз диверсификацију активности чланова пољопривредних газдинстава

Као највеће насеље се издваја урбани центар општине са 12.009 становника, док остала насеља бележе далеко мањи број становника и могу се сврстати у насеља сеоског типа. У односу на број становника и просечну густину насељености, територија општине Србобран, изузев урбаног центра, спада у рурална подручја⁸. На основу података Пописа пољопривреде из 2012. године, у општини Србобран, ниво насеља од 1.941 укупног броја газдинства, тек 161 је обављало другу профитабилну активност (која није пољопривредна) или 8,29%, при чему је број газдинстава са учешћем ових прихода у укупним приходима 50 и више % тек 20 (1,03% од укупног броја ПГ). Подаци Пописа пољопривреде 2012. године показују да се *прерадом пољопривредних производа* на територији општине Србобран бавило укупно 91 ПГ (*Прерадом меса* се бавило 23 газдинства; *Прерадом млека* се бавило укупно 49 газдинства; *Прерадом воћа и поврћа* бави се укупно 22 газдинства; *Прерадом других пољопривредних производа* на територији општине Србобран бави се укупно 5 газдинства). На основу података из Пописа пољопривреде 2012. године, на подручју општине Србобран није било регистрованих породичних пољопривредних газдинстава која су се бавила руралним туризмом, међутим у 2021. години званично постоји два објекта (Вила „*Hunting Lodge*” („Ловачки дом”) Турија и „*Салаш Татић*”). На основу података Пописа пољопривреде 2012. године, није било породичних пољопривредних газдинстава која су се бавила *народном радношћу*. На основу добијених података од Општинске управе ове активности покрива Општински центар за културу. На територији општине Србобран, нема регистрованих ПГ која се баве *активностима обраде дрвета*, као ни *активностима у шумарству*. Према подацима Пописа пољопривреде 2012. године на подручју општине Србобран није било газдинстава која се баве *узгојем рибе за продају*, ни газдинстава која су се бавила *старим занатима*.

Мере подршке ЈЛС у сектору пољопривреде и руралног развоја

Општина Србобран је једна од многобројних општина која доноси Програм мера подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја. У 2019. години је планирано да се издвоји 4.000.000,00 динара. Од тога је издвојено 1.000.000,00 динара (за кредитну подршку), од чега је утрошено (реализовано) 995.505,00 динара (односно 99,55%). У 2020. години је планирано да се издвоји 1.000.000,00 динара. Међутим, због пандемије COVID-19 није дошло до реализације. У питању је кредитна подршка кроз меру остали облици кредитне подршке за пољопривредне кредите. Кредити су били наменски за обртна средства у пољопривреди. На основу анализе мере кредитне подршке, може се констатовати да је иста дала добре резултате и препоручује се наставак спровођења у планском периоду. У општини Србобран, питањима пољопривреде и руралног развоја се бави Одељење за урбанизам, стамбено-комуналне послове и заштиту животне средине. Део пољопривреде ради КЈЕР, пре свега саветник на пословима сарадње са привредницима и

---

⁸ Критеријуми ОЕЦД-а.

пољопривредницима (у саставу Кабинета председника општине). Општина Србобран комуницира са пољопривредним произвођачима посредством интернет странице, медија, телефона, презентација, семинара, али и произвођачи међусобно доприносе даљем ширењу информација. У општини Србобран постоји и евиденција пољопривредних произвођача.

Туризам и угоститељство

Општина Србобран поседује респектабилне *природне* и *културно-историјске/антропогене* ресурсе, који могу постати туристичке атрактивности. Као најзначајније *природне* атрактивности општине Србобран се издвајају: Канал Дунав – Тиса – Дунав (ДТД), река Криваја, Бељанска бара.

На територији општине постоји богато *културно-историјско*, тј. *антропогено* наслеђе.

Као најзначајнији ресурси и уједно туристичке атрактивности подручја се издвајају: Храм Св. Богојављења у Србобрану; Римокатоличка црква у Србобрану; Црква Св. Николаја у Турији; Црква рођења Св. Јована Крститеља у Надаљу; Црква Светог Георгија познато као место у коме је сахрањена Ленка Дунђерски; Калварија.

Смештајни капацитети ни по квалитету, ни по квантитету не могу да одговоре потребама повећане туристичке тражње. На подручју општине постоје следећи *смештајни капацитети*: Hunting House доо Турија и Салаш „Татић”.

Угоститељски објекти ресторанског типа су: Ресторан „Гурман”, Ресторан „Пролеће” и „Full café”, сви у Србобрану; бифеи и барови: Cabage, Mont, Ricks, Momento и Old times pub (такође, сви у Србобрану) као и посластичарнице (3 посластичарнице) и остали објекти (2 објекта).

Број запослених у сектору услуга и смештаја у општини Србобран, у последњих пет година, имао је благо опадајући тренд, односно од 79 (2015. године) до 74 лица (2019. године).

3. Визија општине Србобран

„Општина Србобран је модерна, инфраструктурно уређена, еколошки здрава и просперитетна заједница за све грађанке и грађане, заснована на духу мултикултуралности, посвећена подстицању одрживог пољопривредног развоја, развоју повољног пословног амбијента и унапређењу туристичке понуде.”

4. Приоритетни циљеви општине Србобран

РАЗВОЈНИ ПРАВАЦ 0. Унапређење јавне управе

Стратешки циљ:

До краја 2030. године унапредити квалитет услуга Општинске управе према грађанима и привреди, повећати капиталне инвестиције и унапредити управљање људским ресурсима.

Допринос Циљевима одрживог развоја Агенде 2030. УН

Циљ 16. Мир, правда и снажне институције

Потциљ 16.5. Знатно умањити корупцију и примање мита у свим њиховим облицима

Потциљ 16.6. Развити ефикасне, одговорне и транспарентне институције на свим нивоима

Потциљ 16.7. Осигурати одговорно, инклузивно, партиципативно и репрезентативно одлучивање на свим нивоима

SWOT АНАЛИЗА

SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) анализа представља анализу екстерних (снаге и слабости) и интерних фактора (шансе и претње). Ова анализа представља основу за стратешко планирање, односно дефинисање будућих циљева, пројеката и мера.

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> ● Дигитализовани водови – вода, канализација, топловод, електро водови, оптички и комуникациони водови ● Општина је успоставила Јединствено управно место ● Општинска управа користи све софтвере и програме које су донирала надлежна републичка министарства – матичне књиге, ЛПА, ЦЕОП, дечији додатак, борачко-инвалидска заштита... ● Општинска управа користи и софтвере које је сама развила/купила – писарница (вођење предмета и праћење тока предмета), УЉР... ● Извршена промена кућних адреса у сарадњи са РГЗ ● Општинска управа и јавна предузећа и установе су умрежени (wi-fi) ● ГИС постоји ● Нема вишка запослених у Општинској	<ul style="list-style-type: none"> ● Не врши се редовно ажурирање базе података дигиталних водова ● Није усвојен План капиталних инвестиција ● Незадовољавајућа опремљеност ИТ опремом (рачунари, штампачи, брзи скенери са аутоматским увлачењем страница, итд.) у Општинској управи, јавним предузећима и установама ● Недовољно запослених у Општинској управи – инспектори, инжењери, правници, службеник за УЉР, ИТ администратори, итд. ● Локално јавно предузеће нема ажуру базу корисника ● Мали број пројеката и иницијатива за јавно приватна партнерства ● Део запослених у Општинској управи, јавним предузећима и установама не поседују довољно капацитета за

<p>управи, јавним предузећима и установама</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Део запослених у Општинској управи поседује довољно капацитета за рад на донаторским пројектима (ЕУ, УН агенције, стране амбасаде, итд) ● Уведен систем финансијског управљања и контроле ● Репортажа седница Скупштине општине на ТВ Бачка Врбас ● Одлична наплата пореза на имовину ● Општина је увела редовну праксу партиципативног буџетирања ● Добра сарадња општинског руководства и Општинске управе са удружењима грађана 	<p>припрему и спровођење пројеката из ЕУ и других фондова</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Делимично је извршена дигитализација рада Скупштине општине ● Не постоји инфраструктура за дигиталне (оптичке) водове ● Стручни капацитети радника у Општинској управи се не користе у потпуности ● Незадовољавајућа опремљеност компјутерским програмима ● Недостатак канцеларијског простора у Општинској управи ● Непостојање базе волонтера на нивоу општине
<p>Ш А Н С Е</p>	<p>П Р Е Т Њ Е</p>
<ul style="list-style-type: none"> ● Наставак развоја Е-управе ● Већа партиципација грађана и привреде у процес доношења општинских одлука ● Јавно-приватна партнерства ● Оријентисаност државе ка реформама ● Могућност регионалне сарадње и повезивање са другим локалним самоуправама ● Сарадња са цивилним сектором у припреми и реализацији предлога пројеката ● Коришћење доступних фондова за реформу администрације, за развој управе (за ГИС пројекте, за унапређење система менаџмента у Општинској управи, за пројекте дигиталне инфраструктуре, итд.) као и за едукацију кадрова ● Наставак процеса придруживања ЕУ и преговора са ЕУ о испуњењу поглавља 	<ul style="list-style-type: none"> ● Одлив образовног кадра у веће средине и у иностранство ● Даља централизација и јачање положаја Републике у односу на ЈЛС ● Лоша социо-економска ситуација у Републици Србији ● Недовољна трансферна средства за пренете надлежности – образовање, социјална заштита, итд. ● Нижи коефицијенти за службенике у општинским управама од плата службеника на истим пословима у градским управама ● Одлагање примене новог Закона о платама службеника и намештеника у АП и ЈЛС

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 0.1. Ефикасна локална администрација

Приоритетни циљ 0.1. Ефикасна локална администрација	Индикатори	Почетна вредност	Циљана вредност 2030.
До краја 2030. године унапредити квалитет услуга Општинске управе према грађанима и привреди кроз модернизацију услуга и увођење система електронске управе	0.1.1. Електронске услуге које се пружају грађанима и привреди	3	5
<p>Опис мера:</p> <p>Мере које су планиране да се спроведу у периоду 2022–2030. године односе се на активности које су усмерене на модернизацију рада Општинске управе Србобран, кроз набавку и модернизацију постојеће ИТ и друге опреме и софтверских решења, као и увођење ИСО стандарда квалитета. Такође, одређени број мера односи се на израду пројектно-техничке документације и грађевинске радове у циљу побољшања услова за пружање услуга грађанима, а мере које ће бити спроведене су информативно-едукативне, институционално-управљачко-организационе и инвестиционе.</p> <p>Предвиђене мере ће бити финансиране из општинског буџета, али и из донација од стране покрајинских и републичких органа и кроз програме и пројекте међународне, регионалне и прекограничне сарадње (ЕУ, билатерални донатори, међународне организације, итд.).</p> <p>Општинска управа Србобран је за већину предложених мера припремила оквирни износ средстава, тј. Општинска управа располаже информацијама о средствима која ће бити неопходна за реализацију мера у оквиру Програмског буџета и редовних активности.</p> <p>Период реализације: 2022–2030.</p>			

МЕРЕ:

Мера 0.1.1.	Модернизација система рада Општинске управе
Мера 0.1.2.	Унапређење постојећих и увођење нових електронских услуга
Мера 0.1.3.	Ажурирање Географског информационог система за територију општине Србобран
Мера 0.1.4.	Успостављање дигитализације рада Скупштине општине
Мера 0.1.5.	Ажурирање база података локалног јавног предузећа

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 0.2. Развој људских ресурса

Приоритетни циљ 0.2. Развој људских ресурса	Индикатори	Почетна вредност	Циљана вредност 2030.
До краја 2030. године унапредити систем управљања људским ресурсима у Општинској управи Србобран	0.2.1. Број обука, семинара и тренинга које су похађали запослени из Општинске управе	До сада није вођен индикатор	До две обуке по запосленом на годишњем нивоу
	0.2.2. Процент издвајања из општинског буџета за потребе стручног усавршавања запослених у Општинској управи	Испод 1%	1% издвајања од укупног буџета који је намењен исплати плата у Општинској управи

Опис мера:

Мере који су планиране да се спроведу у периоду 2022–2030. године односе се на активности које су усмерене на унапређење и развој људских ресурса у Општинској управи Србобран.

Мере које ће бити спроведене су информативно-едукативне и институционално-управљачко-организационе.

Мере ће бити финансиране из општинског буџета, али и из донација од стране покрајинских и републичких органа и кроз програме и пројекте међународне, регионалне и прекограничне сарадње (ЕУ, билатерални донатори, међународне организације, итд.).

Општинска управа Србобран тренутно не располаже информацијама о средствима која ће бити неопходна за реализацију мера.

Период реализације 2022–2030.

МЕРЕ:

Мера 0.2.1.	Доношење Акционог плана за управљање људским ресурсима
Мера 0.2.2.	Израда и спровођење годишњих програма стручног усавршавања запослених у Општинској управи, јавним предузећима и установама, заснованих на анализи потреба за стручним усавршавањем
Мера 0.2.3.	Унапређење механизма за праћење, оцењивање и вредновање запослених у Општинској управи

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 0.3. Јавна безбедност

Приоритетни циљ 0.3. Јавна безбедност	Индикатори	Почетна вредност	Циљана вредност 2030.
До краја 2030. године унапређени су капацитети Општинске управе, јавних предузећа и установа за реаговање у ванредним ситуацијама и побољшана је безбедност у саобраћају на целој територији општине	0.3.1. Број усвојених програма који таргетирају јавну безбедност	Н/А	3
	0.3.2. Процент издвајања из општинског буџета за потребе јавне безбедности	Испод 1%	1,5% издвајања од укупног буџета

Опис мера:

Мере који су планиране да се спроведу у периоду 2022–2030. године односе се на активности које су усмерене на обезбеђења јавне безбедности у Општинској управи Србобран.

Мере које ће бити спроведене су едукативно-техничке и институционално-управљачко-организационе.

Мере ће бити финансиране из општинског буџета, али и из донација од стране покрајинских и републичких органа и кроз програме и пројекте међународне, регионалне и прекограничне сарадње (ЕУ, билатерални донатори, међународне организације, итд.).

Општинска управа Србобран тренутно не располаже информацијама о средствима која ће бити неопходна за реализацију мера.

Период реализације 2022–2030.

МЕРЕ:

Мера 0.3.1.	Израда пројеката за управљање ванредним ситуацијама (План евакуације) у школама и свим јавним установама
Мера 0.3.2.	Повећање безбедности деце и осталих учесника у саобраћају
Мера 0.3.3.	Јачање кадровских капацитета у служби за ванредне ситуације
Мера 0.3.4.	Подршка реализацији и праћење спровођења програма ванредних ситуација, заштите и спасавања, цивилне заштите и ватрогасне службе на територији општине Србобран

РАЗВОЈНИ ПРАВАЦ 1. РАЗВОЈ ИНФРАСТРУКТУРЕ И ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Стратешки циљ:

До краја 2030. године припремити сву неопходну просторно-планску и пројектно-техничку документацију у циљу реконструкције постојеће и изградње нове инфраструктуре из области управљања отпадом, енергетске ефикасности, саобраћајне, водоводне, канализационе, електро-енергетске, информатичке, каналске и телекомуникационе инфраструктуре и спровести обуке деце, грађана, привредника и пољопривредника о заштити животне средине.

Допринос циљевима одрживог развоја УН – Агенда 2030.

Циљ 6. Чиста вода и санитарни услови

Потциљ 6.1. До 2030. године постићи универзални и једнак приступ безбедној и приступачној пијаћој води за све

Потциљ 6.2. До 2030. године постићи приступ одговарајућим и правичним санитарним и хигијенским условима за све, окончати отворену дефекацију, а посебно пажњу обратити на потребе жена и девојака и осталих угрожених особа

Потциљ 6.3. До 2030. године побољшати квалитет воде смањењем загађења, елиминисањем одлагања и минимизирањем испуштања опасних хемикалија и материјала, преполовити удео необрађених отпадних вода и значајно повећати рециклирање и безбедну поновну употребу воде

Потциљ 6.5. До 2030. године применити интегрисано управљање водним ресурсима на свим нивоима, укључујући прекограничну сарадњу

Циљ 7. Доступна обновљива енергија

Потциљ: 7.3. До 2030. године удвостручити глобалну стопу побољшања енергетске ефикасности

Циљ 11. Одрживи градови и заједнице

Потциљ 11.3. До 2030. године побољшати инклузивну и одрживу урбанизацију и способност за партиципативно, интегрисано и одрживо планирање и управљање људским насељима у свим земљама

Циљ 12. Одговорна потрошња и производња

Потциљ 12.2. До 2030. године постићи одрживо управљање и ефикасно коришћење природних ресурса

Потциљ 12.5. До 2030. године знатно смањити стварање отпада превенцијом, смањењем, рециклирањем и поновном употребом

Циљ 13. Акција за климу

Потциљ 13.2. Интегрисати мере климатских промена у националне политике, стратегије и планирање

Потциљ 13.3. Побољшање образовања, подизања свести и људских и институционалних капацитета за ублажавање климатских промена, прилагођавање, смањење утицаја и рано упозоравање

SWOT АНАЛИЗА

SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) анализа представља анализу екстерних (снаге и слабости) и интерних фактора (шансе и претње). Ова анализа представља основу за стратешко планирање, односно дефинисање будућих циљева, пројеката и мера.

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> • Повољан гео-стратешки положај • Повољне хидрографске карактеристике • Квалитетно земљиште велике производне способности • Добра функционалност система за водоснабдевање • Сва домаћинства у систему за прикупљање комуналног чврстог отпада • Постојање приватних иницијатива у погледу одрживог управљања отпадом (оператери са дозволама за управљање отпадом) • Законом заштићено природно добро (Парк природе „Беланска бара”) • Постојање удружења грађана у области екологије и заштите животне средине 	<ul style="list-style-type: none"> • Лош квалитет воде за пиће • Загађен Велики бачки канал • Велики број домаћинстава није прикључен на канализациону мрежу • Непречишћавање комуналних отпадних вода • Несанитарна главна депонија • Дивље депоније у насељима • Непостојање мониторинга аерозагађења • Непостојање сепарације и рециклаже чврстог отпада • Непостојање система мониторинга загађења пољопривредног земљишта (тешки метали, пестициди итд.) • Непостојање мониторинга квалитета површинских вода • Мала површина општине под парковима/јавним зеленилом • Недовољно искоришћени природни ресурси
МОГУЋНОСТИ	ПРЕТЊЕ
<ul style="list-style-type: none"> • Изградња пречистача отпадних вода • Фазна изградња канализационе мреже • Искоришћавање потенцијала обновљивих извора енергије • Међуопштинска, међурегионална и међудржавна сарадња у погледу заједничких пројеката везаних за екологију и ЗЖС • Мониторинг квалитета животне средине • Сарадња са научним/стручним институцијама/организацијама, у погледу пројеката везаних за екологију и ЗЖС • Коришћење страних фондова за финансирање пројеката у области екологије и ЗЖС 	<ul style="list-style-type: none"> • Климатске промене • Лоша казанена политика за непоштовање прописа у области ЗЖС • Лоша координација активности локалних власти са институцијама на покрајинском/републичком нивоу власти

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 1.1. Заштита животне средине путем концепта одрживог развоја – зелена инфраструктура

Приоритетни циљ 1.1.	Индикатори	Почетна вредност	Циљана вредност 2030.
Заштита животне средине путем концепта одрживог развоја – зелена инфраструктура До краја 2030. године значајно су изграђене и реконструисане зелене површине јавне намене на целој територији општине и увећане су постојеће шумске површине	1.1.1. Број уређених јавних паркова	5	6
	1.1.2. Процент укупне површине под шумама	0,15%	0,19%

Опис мера:

Мере које су планиране да се спроведу у периоду 2022-2030. године односе се на активности које су усмерене на изградњу и уређење зелених површина, површина спорта и рекреације, тргова, скверова, комуналних и инфраструктурних објеката јавне намене на територији општине.

Мере које ће бити спроведене су инвестиционе и регулаторне.

Предвиђене мере ће бити финансиране из општинског буџета, али и из донација од стране покрајинских и републичких органа и кроз програме и пројекте међународне, регионалне и прекограничне сарадње (ЕУ, билатерални донатори, међународне организације, итд.).

Општинска управа Србобран је за већину предложених мера припремила оквирни износ средстава, тј. Општинска управа располаже информацијама о средствима која ће бити неопходна за реализацију мера, а све видљиво кроз Програмски буџет.

Период реализације 2022–2030.

МЕРЕ:

Мера 1.1.1.	Планирање и развој јавних зелених површина (паркова, вртова), површина спорта и рекреације, тргова, скверова, комуналних и инфраструктурних објеката у свим приградским и сеоским насељима
Мера 1.1.2.	Управљање зеленим површинама које врши ЈКП „Градитељ”
Мера 1.1.3.	Изградња и реконструкција дечјих игралишта
Мера 1.1.4.	Подизање нивоа знања и еколошке свести становништва о потреби и начинима очувања животне средине

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 1.2. Унапређење енергетске ефикасности

Приоритетни циљ 1.2.	Индикатори	Почетна вредност	Циљана вредност 2030.
Унапређење енергетске ефикасности До краја 2030. године применити мере енергетске ефикасности у свим јавним установама, а делимично и у приватним објектима	1.2.1. Примена мера енергетске ефикасности у јавним установама (поседовање енергетског пасоша у ОЈН)	0	5
	1.2.2. Примена мера енергетске ефикасности у приватним објектима (приватне куће и стамбене зграде)	Прозори 34 Котлови 7 Укупно 41	Повећање од 10% на годишњем нивоу

Опис мера:

Мере које су планиране да се спроведу у периоду 2022–2030. године односе се на активности које су усмерене на реконструкцију јавних установа и институција, али и индивидуалних и колективних стамбених објеката, у циљу повећања енергетске ефикасности (замена столарије, фасаде, крова), као и на инсталацију и коришћење обновљивих извора енергије и енергетски ефикасне опреме у јавним предузећима, установама и институцијама.

Мере које ће бити спроведене спадају у групу инвестиционих мера.

Предвиђене мере ће бити финансиране из општинског буџета, али и из донација од стране покрајинских и републичких органа и кроз програме и пројекте међународне, регионалне и прекограничне сарадње (ЕУ, билатерални донатори, међународне организације, итд.).

Општинска управа Србобран је за већину предложених мера припремила оквирни износ средстава, тј. Општинска управа располаже информацијама о средствима која ће бити неопходна за реализацију мера, а све видљиво кроз Програмски буџет.

Период реализације 2022–2030.

МЕРЕ:

Мера 1.2.1.	Израда и реализација Програма развоја енергетике општине Србобран
Мера 1.2.2.	Унапређење енергетске ефикасности јавних установа и институција
Мера 1.2.3.	Унапређење енергетске ефикасности индивидуалних и колективних стамбених објеката
Мера 1.2.4.	Изградња јавне расвете

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 1.3. Управљање комуналним отпадом

Приоритетни циљ 1.3. Управљање комуналним и осталим отпадом	Индикатори	Почетна вредност	Циљана вредност 2030.
До краја 2030. године успостављен је функционалан и одржив систем управљања отпадом	1.3.1. Број несанитарних (дивљих) депонија	2	0
	1.3.2. Процент отпада који се рециклира	0%	20%
	1.3.3. Процент домаћинства која врше примарну сепарацију отпада	0%	50%

Опис мера:

Мере које су планиране да се спроведу у периоду 2022–2030. године односе се на активности које су усмерене на санацију и рекултивацију старог сметлишта и дивљих депонија, набавку посуда за примарну селекцију отпада и изградњу објеката за секундарну сепарацију, рециклажу и компостирање.

Мере које ће бити спроведене су инвестиционе и институционално-управљачко-организационе.

Предвиђене мере ће бити финансиране из општинског буџета, али и из донација од стране покрајинских и републичких органа и кроз програме и пројекте међународне, регионалне и прекограничне сарадње (ЕУ, билатерални донатори, међународне организације, итд.).

Општинска управа Србобран је за већину предложених мера припремила оквирни износ средстава, тј. Општинска управа располаже информацијама о средствима која ће бити неопходна за реализацију мера, а све видљиво кроз Програмски буџет и кроз Програм рада ЈКП Србобран.

Период реализације 2022–2030.

МЕРЕ:

Мера 1.3.1.	Санација и рекултивација старог сметлишта (постојеће депоније) и дивљих депонија на целокупној територији општине
Мера 1.3.2.	Набавка специјализованих возила, посуда за одлагање комуналног отпада и посуда за примарну селекцију отпада за привреду и домаћинства
Мера 1.3.3.	Изградња рециклажног дворишта
Мера 1.3.4.	Јачање капацитета ЈКП и ЈЛС и међуопштинске и регионалне сарадње за формирање Регионалног центра за управљање отпадом

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 1.4. Квалитетно и поуздано водоснабдевање, одношење и пречишћавање отпадних вода

Приоритетни циљ 1.4. Квалитетно и поуздано водоснабдевање, одношење и пречишћавање отпадних вода	Индикатори	Почетна вредност	Циљана вредност 2030.
До краја 2030. године обезбеђена је чиста и здрава пијаћа вода за све становнике општине, а 70% отпадних вода се одводи и пречишћава	1.4.1. Процент домаћинства прикључених на водоводну мрежу	94,8%	100%
	1.4.1a Процент узорака пијаће воде са физичко-хемијском неисправношћу	92,9%	0%
	1.4.1б Процент узорака пијаће воде са микробиолошком неисправношћу	16,9%	0%
	1.4.2. Процент домаћинства прикључених на канализациону мрежу	5,38%	70%
	1.4.3. Процент отпадних вода који се пречишћавају	0%	40%

Опис мера:

Мере које су планиране да се спроведу у периоду 2022–2030. године односе се на активности које су усмерене на изградњу и реконструкцију водоводне и канализационе мреже, изградњу постројења за пречишћавање отпадних вода и изградњу новог изворишта за водоснабдевање.

Мере које ће бити спроведене спадају у групу инвестиционих мера.

Предвиђене мере ће бити финансиране из општинског буџета, али и из донација од стране покрајинских и републичких органа и кроз програме и пројекте међународне, регионалне и прекограничне сарадње (ЕУ, билатерални донатори, међународне организације, итд.).

Општинска управа Србобран је за већину предложених мера припремила оквирни износ средстава, односно Општинска управа располаже информацијама о средствима која ће бити неопходна за реализацију мера, а све је видљиво кроз Програмски буџет и кроз Програм рада ЈП.

Период реализације 2022–2030.

Носиоци реализације: Општинска управа општине Србобран и ЈКП.

МЕРЕ:

Мера 1.4.1.	Изградња новог система за водоснабдевање – обезбеђење пијаће здраве воде за све становнике општине Србобран
Мера 1.4.2.	Уређење каналске мреже за одводњавање у циљу отклањања поремећаја водног режима земљишта – водолежи, подршка мелиоративним захватима

Мера 1.4.3.	Уређење Великог Бачког канала и меандра Криваје
Мера 1.4.4.	ГИС база и база за смањење губитака у водоснабдевању
Мера 1.4.5.	Изградња нове и реконструкција постојеће канализационе мреже у Србобрану и селима
Мера 1.4.6.	Изградња постројења за пречишћавање отпадних вода и кишних колектора
Мера 1.4.7.	Набавка енергетски ефикасних водоводних и канализационих пумпи

РАЗВОЈНИ ПРАВАЦ 2. Унапређење друштвених делатности

До краја 2030. године унапредити социјалне услуге и здравствену заштиту, побољшати културну понуду општине и квалитет образовања, али и поспешити услове за бављење спортом, сарадњу са организацијама цивилног друштва и безбедност у саобраћају уз примену принципа родне равноправности у свим сегментима друштвених делатности.

Допринос Циљевима одржвог развоја УН – Агенда 2030.

Циљ 1. Свет без сиромаштва

Потциљ 1.3. Применити одговарајуће националне системе социјалне заштите и мере за све, укључујући и најугроженије и до краја 2030. године обухватити значајан број сиромашних и рањивих.

Циљ 3. Добро здравље

Потциљ 3.4. До 2030. године смањити за трећину преурађену смртност од незаразних болести превенцијом и лечењем и промовисањем менталног здравља и благостања.

Потциљ 3.5. Јачање превенције и лечења злоупотребе опојних супстанци, укључујући злоупотребу опојних дрога и штетну употребу алкохола.

Циљ 4. Квалитетно образовање

Потциљ 4.2. До 2030. године обезбедити да све девојчице и дечаци имају приступ квалитетном развоју у раном детињству, бризи и предшколском образовању, како би били спремни за основно образовање.

Потциљ 4.4. До 2030. године значајно повећати број младих и одраслих који имају одговарајуће вештине, укључујући техничке и стручне вештине, за запошљавање, пристојне послове и предузетништво.

SWOT

SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) анализа представља анализу екстерних (снаге и слабости) и интерних фактора (шансе и претње). Ова анализа

представља основу за стратешко планирање, односно дефинисање будућих циљева, пројеката и мера.

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> • Мултинационална и мултикултурална средина • Релативно повољан Индекс друштвеног развоја (ИДР) • Ниска стопа криминалитета • Добра образовна инфраструктура • Задовољавајући број образовних установа за све узрасте деце и младих • Добра покривеност свим видовима примарне здравствене заштите • Обезбеђена делимична специјалистичка здравствена заштита • Дугогодишња библиотекарска делатност са великим бројем завичајних писаца • Постојање значајног броја традиционалних културних, гастрономских и осталих манифестација • Успешан рад Центра за социјални рад (ЦСР) • Постојање Савета за безбедност • Црвени крст општине Србобран • Постојање значајног броја услуга социјалне заштите на локалном нивоу • Успостављен систем финансирања услуга социјалне заштите и социјалних давања са нивоа ЈЛС и Републике • Успостављен сет подршке општине Србобран пружаоцу услуга социјалне заштите организованом као НВО на локалу • Формирана Канцеларија за младе • Постојање већег броја удружења у области културе • Велики број спортских клубова 	<ul style="list-style-type: none"> • Смањење укупног броја становника, природна депопулација, миграциони процеси и демографско старење • Ограничавајући популациони оквир формирања радног контингента • Степен самофинансирања општине, има опадајући тренд • Ниска обухватност деце у предшколској установи (0–3 године, од 3 године до поласка у школу). • Број ђака у основним школама се перманентно смањује • Недостатак финансијских средстава локалне самоуправе за финансирање културе, спорта, здравства и образовања • Недовољни капацитети ЦСР • Непостојање Савеза за особе са инвалидитетом • Проблем запошљавања младих након завршеног школовања • Проблем проналажења посла након школовања • Ниски финансијски капацитети цивилног сектора који се ослањају на средства из буџета општине Србобран • Недовољно финансијских средстава за даљи развој услуга социјалне заштите које пружа НВО • Извори финансирања услуга социјалне заштите које пружа НВО су из средстава ЈЛС

<ul style="list-style-type: none"> • Постојање многобрајних НВО и организација цивилног друштва • Добра сарадња НВО са Општинском управом • Активна подршка НВО од стране општине • НВО окупљају велики број становника 	
Ш А Н С Е	П Р Е Т Њ Е
<ul style="list-style-type: none"> • Доступни ЕУ фондови и програми • Доступни републички фондови – Канцеларија за управљање јавним улагањима • Донет Закон о финансијској подршци породици са децом, као и развој мера популационе политике на територији општине Србобран • Сарадња локалних власти и ресорних министарстава. • Увођење превентивних прегледа које не финансира Републички фонд за здравствено осигурање уз финансијску подршку општине • Нови програми за запошљавање особа са инвалидитетом, жртава насиља, самохраних родитеља и сл. • Приступ међународним фондовима за пројекте у култури • Боља промоција и популаризација спорта, посебно рекреативног • Спремност младих за покретање сопственог бизниса • Располагање ресурсима и кадровима за покретање социјалног предузећа и оснивање истог од стране НВО 	<ul style="list-style-type: none"> • Изостанак наменских трансфера од надлежног министарства • Економска криза – рестриктиван буџет здравства и буџет за социјалну заштиту • Убрзани процес старења становништва и процес укупне депопулације • Системска и законска решења у просвети, здравству, социјалној заштити и у области локалне управе на које општина не може да утиче • Исељавање младог становништва. • Одлив стручних кадрова (иностранство, пензија, итд...) • Пораст броја корисника ЦСР, посебно међу радно способним становништвом • Веома мало средстава се опредељује за дотације НВО

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 2.1. Унапређење и модернизација система образовања

Приоритетни циљ 2.1.	Индикатори	Почетна вредност	Циљана вредност 2030.
Унаређење и модернизација система образовања До краја 2030. године је унапређен квалитет и доступност предшколског, основног и средњег образовања свој деци на територији општине Србобран кроз унапређење и модернизацију система образовања.	2.1.1. Процент деце која су обухваћена предшколским васпитно-образовним радом	94,8%	100%
	2.1.2. Број реконструисаних школа	0	Све колико их има
	2.1.3. Број опремљених школских кабинета и лабораторија	Није праћено до сада	100%
	2.1.4. Број бодова по обуци, семинару и тренингу које су похађали васпитачи, наставници и професори основних и средњих школа	Није праћено до сада	30

Опис мера:

Мере које су планиране да се спроведу у периоду 2022–2030. године односе се на активности које су усмерене на унапређење система образовања у Србобрану, кроз модернизацију и опремање образовних институција, образовање запослених у образовању, развој дуалног образовања, оснивање центра за пружање подршке ученицима који су обухваћени инклузивним образовањем у основним и средњим школама, развој општинског центра за образовање одраслих, итд.

Мере које ће бити спроведене су информативно едукативне, институционално-управљачко-организационе и инвестиционе.

Предвиђене мере ће бити финансиране из општинског буџета, али и из донација од стране покрајинских и републичких органа и кроз програме и пројекте међународне, регионалне и прекограничне сарадње (ЕУ, билатерални донатори, међународне организације, итд.). Финансирање пројектно-техничке документације за санацију, адаптацију и реконструкцију објеката образовања ће бити из буџета општине Србобран.

Општинска управа Србобран је за већину предложених мера припремила оквирни износ средстава за израду пројектно-техничке документације и осталих инвестиционих улагања, тј. Општинска управа располаже информацијама о средствима која ће бити неопходна за реализацију мера.

Период реализације: 2022–2030.

Носиоци реализације: запослени у образовним институцијама у сарадњи са општинским руководством и Општинском управом.

МЕРЕ:

Мера 2.1.1.	Развој инфраструктуре у области образовања, модернизација и опремање образовних установа
-------------	--

Мера 2.1.2.	Оснивање центра за пружање подршке (помоћи) ученицима који похађају наставу по ИОП-1 и ИОП-2 (инклузивно образовање) у школама
Мера 2.1.3.	Редовно стручно усавршавање запослених у образовању
Мера 2.1.4.	Израда Програма развоја образовања у Србобрану

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 2.2. Унапређење социјалне и здравствене заштите и социјална инклузија

Приоритетни циљ 2.2. Унапређење здравствене и социјалне заштите и социјална инклузија	Индикатори	Почетна вредност	Циљана вредност 2030.
До краја 2030. године значајно је унапређен квалитет живота становништва кроз јачање постојећих и увођење нових здравствених услуга	2.2.1. Број превентивних прегледа деце, жена и старијих особа	деца 2.621 1.544 364 (подаци за 9 месеци 2021. г.)	15% повећање броја прегледа
До краја 2030. године значајно је унапређен квалитет живота становништва кроз јачање постојећих и увођење нових социјалних услуга	2.2.2. Број здравствених установа које су реконструисане и опремљене, а од стране Општине израђена	Н/А	Све колико их има
	2.2.3. Број услуга социјалне заштите у надлежности ЈЛС које је увела и финансира локална самоуправа	6	9
	2.2.4. Број корисника услуга социјалне заштите у надлежности ЈЛС	366	542

Опис мера:

Мере које су планиране да се спроведу у периоду 2022–2030. године односе се на активности које су усмерене на модернизацију система здравствене заштите у Србобрану кроз набавку и модернизацију постојеће опреме и возила, изградњу зграде хитне помоћи, реконструкцију постојећих здравствених установа и обуку здравственог особља.

Мере које ће бити спроведене су информативно-едукативне и инвестиционе за израду пројектно-техничке документације са којом би се конкурисало за извођење радова на више нивое власти.

Носиоци реализације за здравство су: Општинска управа Србобран, Дом здравља Србобран...

Мере које су планиране да се спроведу у периоду 2022–2030. године односе се на активности које су усмерене на модернизацију система социјалне заштите у Србобрану кроз унапређење постојећих и успостављање нових услуга социјалне заштите, на унапређење појединца и породице и спречавању сваке врсте социјалне искључености угрожених група и на развој инфраструктуре у области социјалне заштите, модернизацију и опремање објеката пружаоца услуга социјалне заштите.

Мере које ће бити спроведене су информативно-едукативне, институционално-управљачко-организационе и инвестиционе.

Носиоци реализације: Центар за социјални рад Србобран, Општинска управа Србобран, организације цивилног друштва.

Предвиђене мере ће бити финансиране из општинског буџета, али и из донација од стране покрајинских и републичких органа и кроз програме и пројекте међународне, регионалне и прекограничне сарадње (ЕУ, билатерални донатори, међународне организације, итд.). Финансирање пројектно-техничке документације за санацију, адаптацију и реконструкцију објеката здравства ће бити из буџета општине Србобран.

Финансирање пројектно-техничке документације за објекте социјалне заштите, као и улагање у исте, ће бити из буџета општине Србобран уз партиципацију улагања од стране пружаоца услуга, из пројекта и програма међународне, регионалне и прекограничне сарадње (фондови ЕУ, међународни донатори итд.).

Општинска управа Србобран је за већину предложених мера припремила оквирни износ средстава за израду пројектно-техничке документације и осталих инвестиционих улагања, тј. Општинска управа располаже информацијама о средствима која ће бити неопходна за реализацију мера.

Период реализације: 2022–2030.

МЕРЕ:

Мера 2.2.1.	Израда и спровођење Програма унапређења здравствене заштите на територији општине Србобран
Мера 2.2.2.	Развој инфраструктуре у области здравствене заштите, модернизација и опремање установа здравствене заштите
Мера 2.2.3.	Повећање професионалних компетенција запослених у области здравствене заштите и промоција здравља и здравих стилова живота
Мера 2.2.4.	Успостављање нових услуга социјалне заштите и повећање обима, капацитета и обухвата корисника постојећих услуга социјалне заштите
Мера 2.2.5.	Унапређење положаја особа са инвалидитетом
Мера 2.2.6.	Израда и спровођење Програма унапређења социјалне заштите на територији Србобран

Мера 2.2.7.	Развој инфраструктуре у области социјалне заштите, модернизација и опремање објеката пружаоца услуга социјалне заштите на територији општине Србобран
-------------	---

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 2.3. Развој културе и културних садржаја

Приоритетни циљ 2.3.	Индикатори	Почетна вредност	Циљана вредност 2030.
Развој културе и културних садржаја До краја 2030. године заштићено је локално културно наслеђе и створена је богатија културна понуда општине Србобран	2.3.1. Број грађана који користе културне садржаје	200 грађана	1.000 грађана
	2.3.2. Број младих који користе едукативне и културне програме	око 100 младих школског узраста	1.000 младих (до 29 година)
	2.3.3. Број фестивала и манифестација	12	20 манифестација и 10 програма намењених младима

Опис мера:

Мере које су планиране да се спроведу у периоду 2022–2030. године односе се на активности које су усмерене на модернизацију културе и културних садржаја у Србобрану, кроз унапређење постојећих и успостављање нових културних садржаја и на развој инфраструктуре у области културе.

Мере које ће бити спроведене су информативно едукативне, институционално-управљачко-организационе и инвестиционе.

Носиоци реализације: Дом културе Србобран, Општинска управа Србобран, организације цивилног друштва.

Предвиђене мере ће бити финансиране из општинског буџета, али и из донација од стране покрајинских и републичких органа и кроз програме и пројекте међународне, регионалне и прекограничне сарадње (ЕУ, билатерални донатори, међународне организације, итд.). Финансирање пројектно-техничке документације за санацију, адаптацију и реконструкцију објеката културе ће бити из буџета општине Србобран.

Општинска управа Србобран је за већину предложених мера припремила оквирни износ средстава за израду пројектно-техничке документације и осталих инвестиционих улагања, тј. Општинска управа располаже информацијама о средствима која ће бити неопходна за реализацију мера.

Период реализације: 2022–2030.

МЕРЕ:

Мера 2.3.1.	Развој инфраструктуре у области културе, модернизација и опремање установа и објеката културе
-------------	---

Мера 2.3.2.	Ревитализација спомен обележја на територији општине Србобран
Мера 2.3.3.	Организовање културних манифестација и повећање културних садржаја за поједине категорије становништва – деца, млади, старији

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 2.4. Развој спорта и рекреације

Приоритетни циљ 2.4. Развој спорта и рекреације	Индикатори	Почетна вредност	Циљана вредност 2030.
До краја 2030. године значајно су унапређени услови за бављење спортом на територији општине Србобран	2.4.1. Број нових изграђених спортских објеката и терена у последње три године	1	3
	2.4.2. Број реконструисаних спортских објеката и терена у последње три године	5	7

Опис мера:

Мере које су планиране да се спроведу у периоду 2022–2030. године односе се на активности које су усмерене на унапређење постојећих и успостављање нових спортских садржаја у општини Србобран, кроз развој спортске инфраструктуре, организацију спортских догађаја и набавку спортске опреме и спортских реквизита.

Мере које ће бити спроведене су информативно-едукативне, институционално-управљачко-организационе и инвестиционе.

Носиоци реализације: Општинска управа Србобран, Центар за спорт и туризам Србобран, организације цивилног друштва и спортска удружења.

Предвиђене мере ће бити финансиране из општинског буџета, али и из донација од стране покрајинских и републичких органа и кроз програме и пројекте међународне, регионалне и прекограничне сарадње (ЕУ, билатерални донатори, међународне организације, итд.). Финансирање пројектно-техничке документације за санацију, адаптацију и реконструкцију објеката спорта и рекреације ће бити из буџета општине Србобран.

Општинска управа Србобран је за већину предложених мера припремила оквирни износ средстава који се налази у Одлуци о буџету, а у делима/програмима који су дефинисани Програмским буџетом.

Период реализације: 2022–2030.

МЕРЕ:

Мера 2.4.1.	Развој спортске инфраструктуре намењене деци и омладини, рекреативцима, спортистима, спортско-рекреативном туризму у Србобрану
Мера 2.4.2.	Израда и спровођење Програма развоја спорта у Србобрану

Мера 2.4.3.	Организовање спортских догађаја и реализација програма који популаризују и чине спорт доступним деци и омладини, женама, особама са инвалидитетом
Мера 2.4.4.	Набавка савремене и стандардизоване спортске опреме у јавним установама и институцијама намењене правилном и здравом развоју

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 2.5. развој и унапређење омладинске политике, волонтеризам и активизам код младих

Приоритетни циљ 2.5.	Индикатори	Почетна вредност	Циљана вредност 2030.
Развој и унапређење омладинске политике, волонтеризам и активизам код младих До краја 2030. године унапређено је неформално образовање и развијен је волонтеризам и активизам	2.5.1. Број омладинских акција и пројеката	25	200
	2.5.2. Број обука и едукација младих	5	30
	2.5.3. Број активних волонтера/волонтерки	6	20

Опис мера:

Мере које су планиране да се спроведу у периоду 2022–2030. године односе се на активности које су усмерене на унапређење положаја младих у Србобрану кроз запошљавање младих, оснаживање младих да учествују у процесу доношења општинских одлука, промоцију волонтеризма, итд.

Мере које ће бити спроведене су информативно-едукативне и институционално-управљачко-организационе.

Предвиђене мере ће бити финансиране из општинског буџета, али и из донација од стране покрајинских и републичких органа и кроз програме и пројекте међународне, регионалне и прекограничне сарадње (ЕУ, билатерални донатори, међународне организације, итд.).

Општинска управа Србобран је за већину предложених мера припремила оквирни износ средстава који се налази у Одлуци о буџету, а у разделима/програмима који су дефинисани Програмским буџетом.

Носиоци реализације: Општинска управа Србобран, Канцеларија за младе и омладинске организације.

Период реализације: 2022–2030.

МЕРЕ:

Мера 2.5.1.	Оснаживање младих кроз стицање знања, вештина и ставова (компетенција) за активизам и за разумевање проблема
Мера 2.5.2.	Веће запошљавање младих кроз изградњу капацитета, стицање нових

	знања из релевантних области кроз преквалификацију
Мера 2.5.3.	Организовање омладинских клубова као простора за све младе који у њему могу пронаћи различите садржаје, простор за себе и своје идеје
Мера 2.5.4.	Подршка развоју и унапређењу Канцеларије за младе

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 2.6. Унапређење механизма за подршку цивилном сектору

Приоритетни циљ 2.6.	Индикатори	Почетна вредност	Циљана вредност 2030.
Унапређење механизма за подршку цивилном сектору До краја 2030. године унапређени су услови за рад и активности организација цивилног друштва	2.6.1. Број припремљених пројеката од стране локалних ОЦД	33	од 15–20 % већа вредност
	2.6.2. Број одобрених пројеката које су припремиле локалне ОЦД	21	од 15–20 % већа вредност
	2.6.3. Број припремљених пројеката из области родне равноправности	0	3

Опис мера:

Мере које су планиране да се спроведу у периоду 2022–2030. године односе се на активности које су усмерене на унапређење невладиног сектора (цивилног сектора) кроз едукацију, учешће у процесу доношења општинских одлука, активности које су усмерене на родну равноправност, итд.

Мере које ће бити спроведене су информативно-едукативне.

Предвиђене мере ће бити финансиране из општинског буџета, али и из донација од стране покрајинских и републичких органа и кроз програме и пројекте међународне, регионалне и прекограничне сарадње (ЕУ, билатерални донатори, међународне организације, итд.).

Општинска управа Србобран за већину предложених мера није припремила оквирни износ средстава, односно Општинска управа Србобран не располаже информацијама о средствима која ће бити неопходна за реализацију мера, али ће свакако Програмским буџетом бити предвиђен износ и видљив кроз Акциони план.

Период реализације: 2022–2030.

Носиоци реализације: Општинска управа Србобран и ОЦД из Општине.

МЕРЕ:

Мере 2.6.1.	Припрема и спровођење едукативних активности за ОЦД и неформалних група ЛАП ЗА ОЦД
Мере 2.6.2.	Припрема и спровођење активности које доприносе активном учешћу

	грађана у процесу доношења одлука и промоцији волонтеризма – кроз редовне конкурсе
Мере 2.6.3.	Припрема и спровођење активности и пројеката из области родне равноправности, а из ЈАП родне равноправности

РАЗВОЈНИ ПРАВАЦ 3. РАЗВОЈ ЕКОНОМИЈЕ

Стратешки циљ:

До краја 2030. године припремити сву неопходну просторно-планску и пројектно-техничку документацију за развој и опремање радних и индустријских зона, унапредити сарадњу са локалном пословном заједницом, поспешити постојећу пољопривредну производњу и обогатити и развити локалну туристичку понуду.

Допринос циљевима одржвог развоја УН – Агенда 2030.

Циљ 2. Свет без глади

Потциљ 2.3. До 2030. године удвостручити пољопривредну продуктивност и приходе малих произвођача хране, посебно жена, староседелачких народа, породичних пољопривредника, сточара и рибара, укључујући сигуран и једнак приступ земљи, другим производним ресурсима и улагањима, знањем, финансијским услугама, тржишта и могућности додавања вредности и запошљавања.

Потциљ 2.4. До 2030. године обезбедити одрживе системе производње хране и применити еластичне пољопривредне праксе које повећавају продуктивност и производњу, које помажу у одржавању екосистема, које јачају капацитет за прилагођавање климатским променама, екстремним временским условима, сушама, поплавама и другим катастрофама и прогресивно побољшавају земљу и квалитет земљишта.

Циљ 8. Достојанствени рад и економски раст

Потциљ 8.2. Постићи веће нивое економске продуктивности кроз диверзификацију, технолошку надоградњу и иновације, укључујући фокусирање на секторе високе додане вредности и радно интензивне секторе

Потциљ 8.3. Промовисати развојно оријентисану политику која подржава продуктивне активности, достојно отварање нових радних места, предузетништво, креативност и иновације и подстиче формализацију и раст микро, малих и средњих предузећа, укључујући приступ финансијским услугама

Потциљ 8.5. До 2030. године постићи потпуно и продуктивно запослење и пристојан рад за све жене и мушкарце, укључујући младе и особе са инвалидитетом, и једнаку плату за рад једнаке вредности

Потциљ: 8.9 До 2030. године осмислити и спровести политике за промоцију одрживог туризма који ствара радна места и промовише локалну културу и производе

Циљ 9. Индустија, иновације и инфраструктура

Потциљ: 9.1. Развити квалитетну, поуздану, одрживу и отпорну инфраструктуру, укључујући регионалну и прекограничну инфраструктуру, за подршку економском развоју и људском благостању, са фокусом на приступачан и једнак приступ за све

SWOT АНАЛИЗА

SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) анализа представља анализу екстерних (снаге и слабости) и интерних фактора (шансе и претње). Ова анализа представља основу за стратешко планирање, односно дефинисање будућих циљева, пројеката и мера.

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> • Реализација инвестиција у различитим областима • Стопа запослености је мало испод циљане вредности прописане у ЕУ • Погодни услови живота јер општина Срборан ствара услове за нова улагања у привреду • Гео-стратешки положај општине – централни положај унутар АП Војводине • Ослањање на међународни коридор (државни пут А1) • Задовољавајућа покривеност мрежом фиксне и мобилне телефоније и интернетом • Покривеност свих насеља електро и гасном мрежом • Уходани ланци снабдевања и трговине • Плодно пољопривредно земљиште добре катастарске структуре • Високо учешће КПЗ у укупној површини општине • Извршена комасација земљишта на највећем делу пољопривредног земљишта • Постојање повољних природних услова за примену наводњавања (површинске и подземне воде, квалитетно земљиште) 	<ul style="list-style-type: none"> • Буџетска средства су недовољна за инвестирање • Недостатак кадрова због одласка у иностранство или веће градове – одлив становништва • Низак природни прираштај • Пролазак државних друмских саобраћајница кроз центре насељених места општине • Постојећа железничка инфраструктура ван функције • Мањак уређених аутобуских стајалишта на линијама аутобуског међунасељског превоза • Мањак бициклических и пешачких стаза у и ван насељених места • Непостојање услова за развој мултимодалног саобраћаја • Мањак броја поштанских шалтера • Техничко-технолошка застарелост елемената електро-енергетске инфраструктуре • Непостојање организованог – кординисаног тела које би се бавило унапређењем трговине на локалу али и на ино тржиштима • Неповољна поседовна структура КПЗ и уситњеност поседа • Дуготрајан поступак враћања имовине (реституција), који затим намеће потребу

<ul style="list-style-type: none"> • Добри агроколошки услови за производњу поврћа, воћа и грожђа • Произвођачи са дугогодишњим искуством у производњи поврћа • Капацитети за чување пољопривредно-прехранбених производа (хладњача) • Повољни услови за сточарску производњу • Услови за туристичку понуду општине: традиционалне манифестације, знамените личности, објекти 	<p>комасације и ових површина</p> <ul style="list-style-type: none"> • Континуирано смањивање средстава по основу закупа државног земљишта смањује капацитете општине да планира капиталне пројекте уређења и заштите пољопривредног земљишта • Изразито ниска шумовитост неповољно утиче на пољопривредно земљиште кроз утицај еолске ерозије • Изостанак примене одрживих технологија управљања земљиштем као што су редукована, односно конзервацијска обрада, агрошумарство и сл. • Недовољна искоришћеност водних ресурса за наводњавање • Недовољна заступљеност повртарства, воћарства и виноградарства и поред повољних услова за производњу • Мали број произвођача који има имплементирани и сертифициране стандарде безбедности и квалитет у производњи
МОГУЋНОСТИ	ПРЕТЊЕ
<ul style="list-style-type: none"> • Доступност финансијских средстава и из других извора: виши нивои власти, европски фондови, фондови за прекограничну сарадњу • Могућност формирања приоритетних пројеката у зависности од расположивих финансијских средстава • Изградња обилазница око центара насељених места • Ревитализација инфраструктурних садржаја потенцијално у функцији интермодалног саобраћаја (примарно елементи водног и железничког саобраћаја) • Интензивније коришћење ОИЕ • Висок природни потенцијал земљишта за бављење разноврсном 	<ul style="list-style-type: none"> • Ризичност пројеката који могу умањити њихов значај и вредност и постати разлог одбијања • Глобални раст цена енергената, примарно земног гаса и нафте • Општина је нето увозник електричне енергије • Климатске промене и појава елементарних непогода неповољно утичу на пољопривредно земљиште • Смањивање површина КПЗ услед ненаменског коришћења • Одсуство системске реакције на претње по земљиште на свим нивоима • Недовољано људских капацитета за припрему пројеката и аплицирање код донатора/фондова за средства која се могу

<p>пољопривредном производњом</p> <ul style="list-style-type: none"> • Расположивост пољопривредног земљишта омогућава примену нових и чистих технологија производње хране • Промене у структури коришћења КПЗ и раст површина под засадима воћа и винове лозе, али и површина под ливадама и пашњацима доприносе диверсификацији производње и одрживом управљању земљиштем • Повећање површина у наводњавању • Непосредна близина тржишта Новог Сада, као и релативна близина Београда • Постојање капацитета за производњу поврћа у стакленицима 	<p>искористити за унапређење и заштиту земљишта</p> <ul style="list-style-type: none"> • Воће и поврће из увоза које карактерише добар квалитет и ниска цена • Ниске откупне цене живе стоке и сточарских производа • Недовољно развијена туристичка инфраструктура • Није формирана Туристичка организација општине Србобран
---	---

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 3.1. Планирање, пројектовање и изградња савремених инфраструктурних мрежа и објеката

Приоритетни циљ 3.1.	Индикатори	Почетна вредност	Циљана вредност 2030.
<p>Планирање, пројектовање и изградња савремених инфраструктурних мрежа и објеката</p> <p>До краја 2030. године припремљена је сва неопходна просторно–планска и пројектно–техничка документација и реконструисана/изграђена неопходна инфраструктура у радним зонама</p>	<p>3.1.1. Број припремљених просторно-планских докумената (ПП, ППР, ПДР)</p>	<p>ПП 1 ППР 1 ПДР 12</p>	<p>Минимум 3 нова</p>
	<p>3.1.2. Број припремљене пројектно-техничке документације</p>	<p>3</p>	<p>Минимум 2 нова</p>
<p>Опис мера:</p> <p>Мере које су планиране да се спроведу у периоду 2022–2030. године односе се на израду урбанистичких планова и урбанистичко-техничких докумената, пројектно-техничке документације за изградњу и реконструкцију комуналних објеката у индустријским</p>			

зонама.

Мере које ће бити спроведене су инвестиционе.

Предвиђене мере ће бити финансиране из општинског буџета, али и из донација од стране покрајинских и републичких органа и кроз програме и пројекте међународне, регионалне и прекограничне сарадње (ЕУ, билатерални донатори, међународне организације, итд.).

Општинска управа Србобран је за већину предложених мера припремила оквирни износ средстава који се налази у Одлуци о буџету, а у делима/програмима који су дефинисани Програмским буџетом.

Период реализације: 2022–2030.

Носиоци реализације: Општинска управа општине Србобран са свим својим организационим јединицама.

МЕРЕ:

3.1.1.	Израда урбанистичких планова и урбанистичко техничких пројеката
3.1.2.	Израда пројектно-техничке документације за реконструкцију комуналних објеката и за изградњу нове канализационе мреже
3.1.3.	Израда пројектно-техничке документације за ново извориште за водоснабдевање и реконструкцију постојеће водовдне мреже
3.1.4.	Израда пројектно-техничке документације за инфраструктурне објекте од значаја за локални развој општине

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 3.2. Привлачење и подстицај развоја инвестиција

Приоритетни циљ 3.2. Привлачење и подстицај развоја инвестиција	Индикатори	Почетна вредност	Циљана вредност 2030.
До краја 2030. године унапређен привредни амбијент општине Србобран и заједно са промоцијом стварање повољне пословне климе	3.2.1. Број регистрованих привредних субјеката	709	Повећање за 5%
	3.2.2. Број примљених писма о намерама за улагање	2020. година – 28 2021. година – 14	5% у односу на 2020.

Опис мера:

Мере које су планиране да се спроведу у периоду 2022–2030. године односе се на активности које су усмерене на промоцију општинских инвестиционих потенцијала у области производне индустрије, туризма, пољопривреде, итд.

Мере које ће бити спроведене су подстицајне, инвестиционе и информативно-едукативне.

Предвиђене мере ће бити финансиране из општинског буџета, али и из донација од стране покрајинских и републичких органа и кроз програме и пројекте међународне, регионалне

и прекограничне сарадње (ЕУ, билатерални донатори, међународне организације, итд.).

Општинска управа Србобран је за већину предложених мера припремила оквирни износ средстава који се налази у Одлуци о буџету, а у делима/програмима који су дефинисани Програмским буџетом.

Период реализације: 2022–2030.

МЕРЕ:

Мера 3.2.1.	Успостављање индустријске зоне и њено опремање
Мера 3.2.2.	Формирање слободне царинске зоне
Мера 3.2.3.	Попис пословне имовине и развој ГИС система
Мера 3.2.4.	Промоција и представљање општине Србобран за повољно инвестиционо улагање
Мера 3.2.5.	Прибављање имовине под стечајем у јавну својину општине Србобран

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 3.3. Успостављање механизма за подршку повољном пословном амбијенту

Приоритетни циљ 3.3. Успостављање механизма за подршку повољном пословном амбијенту	Индикатори	Почетна вредност	Циљана вредност 2030.
До краја 2030. године унапређен је привредни амбијент у општини и унапређен је приватно- јавни дијалог	3.3.1. Број регистрованих привредних субјеката	709	Повећање за 5%
	3.3.2. Број заједничких пројеката и иницијатива које су спроведене у сарадњи приватног и јавног сектора	0	15

Опис мера:

Мере које ће бити спроведене су подстицајне, инвестиционе и информативно-едукативне.

Предвиђене мере ће бити финансиране из општинског буџета, али и из донација од стране покрајинских и републичких органа и кроз програме и пројекте међународне, регионалне и прекограничне сарадње (ЕУ, билатерални донатори, међународне организације, итд.).

Општинска управа Србобран је за већину предложених мера припремила оквирни износ средстава који се налази у Одлуци о буџету, а у делима/програмима који су дефинисани Програмским буџетом.

Носиоци реализације: Одељење за локални економски развој, Национална служба за запошљавање, Регионална развојна агенција Бачка и Општинска управа Србобран.

Период реализације: 2022–2030.

МЕРЕ:

Мера 3.3.1.	Успостављање базе података пословних субјеката
Мера 3.3.2.	Израда Програма локалног економског развоја и спровођење мера: Привлачење инвеститора – регионалне инвестиционе помоћи и мере Де минимис помоћи
Мера 3.3.3.	Јачање капацитета ЛЕР у циљу ставрања одрживог пословног амбијента
Мера 3.3.4.	Спровођење програма ЛЕР за одрживо запошљавање
Мера 3.3.5.	Промоција и представљање општине Србобран са повољним пословним окружењем
Мера 3.3.6.	Унапређење положаја незапослених лица кроз подршку мерама активне политике запошљавања у сарадњи са НСЗ

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 3.4. Развој и унапређење саобраћајне инфраструктуре

Приоритетни циљ 3.4.	Индикатори	Почетна вредност	Циљана вредност 2030.
Развој и унапређење саобраћајне инфраструктуре До краја 2030. године изграђена је нова и реконструисана постојећа саобраћајна инфраструктура	3.4.1. Број километара реконструисане саобраћајне инфраструктуре	Н/А	50% (до краја 2022. године у складу са потписаним Уговором о ЈПП 90% улица у Турији и Надаљу)
	3.4.2. Број километара изграђене саобраћајне инфраструктуре	806 м (0,8 км)	Од свих улица – 3 улице комплетно изведени радови
	3.4.3. Број регулисаног мирујућег саобраћаја	300	20% увећање броја места
Опис мера: Мере које су планиране да се спроведу у периоду 2022–2030. године односе се на активности које су усмерене на повећање квалитета локалне путне мреже и повећање мобилности грађана. Мере које ће бити спроведене спадају у групу инвестиционих мера.			

Предвиђене мере ће бити финансиране из општинског буџета, али и из донација од стране покрајинских и републичких органа и кроз програме и пројекте међународне, регионалне и прекограничне сарадње (ЕУ, билатерални донатори, међународне организације, итд.).

Општинска управа Србобран је за већину предложених мера припремила оквирни износ средстава који се налази у Одлуци о буџету, а у делима/програмима који су дефинисани Програмским буџетом.

Период реализације: 2022–2030.

МЕРЕ:

Мера 3.4.1.	Развијена Саобраћајна инфраструктура
Мера 3.4.2.	Уређење трга
Мера 3.4.3.	Уређење слободног и безбедног кретања становништва кроз уређене пешачке зоне, тротоаре...
Мера 3.4.4.	Регулисање мирујућег саобраћаја
Мера 3.4.5.	Ревитализација локалних путева у селима
Мера 3.4.6.	Израда техничке документације за унапређење безбедности учесника у саобраћају

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 3.5. Развој пољопривреде и рурални развој

Приоритетни циљ 3.5.	Индикатори	Почетна вредност	Циљана вредност 2030.
Успостављање механизма за подршку развоју пољопривреде и руралном развоју До краја 2030. године унапређен развој свих сектора пољопривредне производње и бољи пласман пољопривредних производа	3.5.1. Број пољопривредних газдинстава која користе општинске субвенције	42 (2019) 0 (2020)	Повећање за 10-20% у односу на 2019.
	3.5.2. Процент пољопривредника који узимју пољопривредне кредите у максималном износу (500.000) дин.	0	90%

Опис мера:

Мере које су планиране да се спроведу у периоду 2022–2030. године односе се на активности које су усмерене на развој пољопривреде и рурални развој кроз нове инвестиције и брендирање пољопривредних производа са територије општине Србобран.

Мере које ће бити спроведене су подстицајне, инвестиционе и информативно-едукативне.

Предвиђене мере ће бити финансиране из општинског буџета, али и из донација од стране републичких органа и кроз програме и пројекте међународне, регионалне и прекограничне сарадње (ЕУ, билатерални донатори, међународне организације, итд.).

Општинска управа Србобран је за већину предложених мера припремила оквирни износ средстава који се налази у Одлуци о буџету, а у делима/програмима који су

дефинисани Програмским буџетом.

Носиоци реализације: Организациона јединица која има за надлежност пољопривреду Општинске управе Србобран, Национална служба за запошљавање, Регионална развојна агенција Бачка и Општинска управа Србобран.

Период реализације: 2022–2030.

МЕРЕ:

Мера 3.5.1.	Израда и реализација Програма пољопривреде и руралног развоја (развој Регистра пољопривредних газдинстава)
Мера 3.5.2.	Стварање услова за развој и унапређење органске и интегралне пољопривредне производње
Мера 3.5.3.	Континуирана едукација и информисање пољопривредних произвођача о заштити биља, о стандардима и прописима у производњи здраве и органске хране, о ЕУ стандардима и регулативама у пољопривредној производњи и производњи хране
Мера 3.5.4.	Диверзификација руралне економије и унапређење квалитета живота у руралним подручјима
Мера 3.5.5.	Унапређење пласмана пољопривредних производа
Мера 3.5.6.	Подстицање успостављања система за наводњавање пољопривредних површина, након успостављења акумулације
Мера 3.5.7.	Брендирање и промоција пољопривредних и прехранбених производа са територије општине Србобран
Мера 3.5.8.	Посете пољопривредним сајмовима и манифестацијама у Републици Србији и иностранству

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 3.6. Развој туризма

Приоритетни циљ 3.6.	Индикатори	Почетна вредност	Циљана вредност 2030.
Развој туризма До краја 2030. године унапредити локалну туристичку понуду и унапредити услове за развој руралног туризма	3.6.1. Износ прихода од туризма на годишњем нивоу, од боравишне таксе	2020. г. 12.350 дин. 2021. г. 98.120 дин.	Повећање за 15% у односу на 2021. годину
	3.6.2. Број туриста и број ноћења	Око 700	1.500
	3.6.3. Број запослених у сектору услуге смештаја и исхране	74	20% више
Опис мера: Мере које су планиране да се спроведу у периоду 2022–2030. године односе се на активности које су усмерене на развој туризма у Србобрану кроз нове инвестиције и промоцију туристичких потенцијала општине Србобран.			

Мере које ће бити спроведене су подстицајне, инвестиционе и информативно-едукативне. Предвиђене мере ће бити финансиране из општинског буџета, али и из донација од стране покрајинских и републичких органа и кроз програме и пројекте међународне, регионалне и прекограничне сарадње (ЕУ, билатерални донатори, међународне организације, итд.). Одређене постављене мере могу бити финансиране и кроз ЈПП.

Општинска управа Србобран је за већину предложених мера припремила оквирни износ средстава који се налази у Одлуци о буџету, а у делима/програмима који су дефинисани Програмским буџетом, као и у акционим плановима реализације Плана развоја.

Мере ће реализовати Центар за развој спорта и туризма Србобран и Општинска управа Србобран.

Период реализације: 2022–2030.

МЕРЕ:

Мера 3.6.1.	Израда Програма за развој туризма 2022–2025.
Мера 3.6.2.	Изградња путне инфраструктуре у циљу развоја туризма
Мера 3.6.3.	Формирана Туристичка организација општине Србобран
Мера 3.6.4.	Промоција туристичких потенцијала
Мера 3.6.5.	Израда и постављање недостајуће туристичке сигнализације на главним путевима
Мера 3.6.6.	Адаптација и реконструкција туристичких објеката и изградња туристичких објеката, као и подршка етно смештајним капацитетима

5. Институционални оквир за спровођење плана развоја општине Србобран

Општина Србобран ће кроз дефинисан механизам улога и одговорности, вршити праћење спровођења и реализације усвојеног Плана развоја општине, а о резултатима овог процеса биће припремани посебни извештаји. Одговорност за реализацију и спровођење програма и пројеката и достизање постављених индикатора имају Општинска управа, односно надлежна одељења и службе. Општина ће, у сам процес спровођења и реализације усвојеног Плана развоја, укључити и друге актере.

Наведени процес састоји се од три следљиве активности, а то су:

- праћење,
- вредновање и
- извештавање

Одговорна тела за спровођење горе наведених активности су:

- Општинско веће
- Општинска управа
- Комисија за праћење спровођења Плана развоја општине Србобран 2022–2030.

Комисију за праћење спровођења Плана развоја општине решењем ће именовати председник општине Србобран, а чиниће је представници Општинске управе, јавних предузећа, представници привреде и НВО. Комисија за спровођење Плана развоја општине састајаће се на сваких шест (6) месеци, уз обавезу и чешћег састајања, према одлуци председника.

Праћење (мониторинг) реализације програма и пројеката дефинисаних Планом развоја општине је систем прикупљања и обраде података у вези са реализацијом појединих активности у оквиру сваког програма. Сврха прикупљања и обраде података је упоређивање постигнутих резултата у оквиру сваког од програма и пројеката, у односу на планиране резултате.

Праћење се врши континуирано, а за то се користе унапред дефинисани и припремљени обрасци, прихватљиви за подносиоца процеса праћења, и базе података које је потребно ажурирати у складу са доступним подацима званичне статистике (секундарни подаци).

Поред секундарних података из званичне статистике, прикупљаће се и примарни подаци, а одговорност за наведену активност имају руководиоци одељења Општинске управе, у складу са надлежностима за конкретне податке. Прикупљени подаци се уносе у претходно припремљене обрасце (базе), а одељења самостално могу одлучити о начину прикупљања података (интервју, упитник, анкета и сл.), као и о форми образаца (базе).

Посебно је значајно водити рачуна о јасном дефинисању улога и одговорности у делу прикупљања података, где ће овај посао бити дефинисан као системска активност, а не као једнократни задатак.

Извештавање је активност која се спроводи након завршетка активности прикупљања података, а подразумева припрему шестомесечног и годишњег извештаја о спровођењу Плана развоја општине, у оквиру прописаног поступка за израду извештаја о спровођењу Средњорочног плана.

Општина Србобран, као обвезник средњорочног планирања, у обавези је да прати и анализира напредак у остварењу циљева из Средњорочног плана и резултате спроведених мера и активности (на основу остварених вредности показатеља учинка и утрошених средстава). На основу ове анализе обвезници средњорочног планирања до 15. марта текуће године израђују годишњи извештај о спровођењу Средњорочног плана и годишњи извештај о учинку Програмског буџета за претходну фискалну годину.

Поред годишњег извештаја, Општинско веће, истеком сваке треће календарске године од доношења Плана развоја, утврђује предлог извештаја о учинцима спровођења Плана развоја, који подноси на усвајање Скупштини општине, најкасније у року од шест месеци од истека тог рока. Годишњи извештај о спровођењу Плана развоја општине и Извештај о учинцима спровођења, објављује се на интернет страници општине, најкасније 15 дана од дана усвајања. Након усвајања Извештаја о учинцима, Општинско веће и Скупштина општине могу утврдити потребу спровођења ревизије Плана развоја, на основу чега се приступа изради предлога измена и допуна Плана развоја. План развоја општине мења се и допуњује у процедури прописаној за његово усвајање.

АНАЛИЗА КАПАЦИТЕТА ОПШТИНЕ СРБОБРАН ЗА ФИНАНСИРАЊЕ ПРИОРИТЕТНИХ ПРАВАЦА РАЗВОЈА У ПЕРИОДУ 2022–2030.

Закон о планском систему Републике Србије („Сл. гласник РС”, бр. 30/18) упућује на обавезу поштовања принципа реалистичности и финансијске одрживости, односно уважавања финансијских могућности и ограничења и успостављених фискалних ограничења расхода и издатака приликом израде и спровођења планских докумената. Оцена финансијских могућности за остваривање приоритетних циљева развоја општине Србобран 2022–2030. заснива се на резултатима анализе општинског буџета у периоду 2019. и 2020. године, као и са пројекцијом за 2021. годину. Анализа је усмерена на обим планираних и остварених прихода и примања и обим и структуру планираних и извршених расхода и издатака буџета, са акцентом на капиталне издатке и учешће локалног буџета у њиховом финансирању.

Распоред утрошка буџетских средстава по функционалној класификацији

Према Закону о буџетском систему („Сл. гласник РС”, бр. 54/09, 73/10, 101/10, 101/11, 93/12, 62/13, 63/13 – испр., 108/13, 142/14, 68/15 – др. закон, 103/15, 99/16, 113/17, 95/18, 31/19, 72/19, 149/20), функционална класификација, као део система јединствене буџетске класификације, исказује расходе и издатке по функционалној намени за одређену област и независна је од организације која ту функцију спроводи.

Шема функционалне класификације дефинисана је Правилником о стандардном класификационом оквиру и контном плану за буџетски систем („Сл. гласник РС”, бр. 6/16, 49/16, 107/16, 46/17, 114/17, 20/18, 36/18, 93/18, 104/18, 14/19, 33/19, 68/19, 84/19, 151/20, 19/21 и 66/21) и садржи категорије, групе и класе. Категорије групишу опште циљеве и задатке државе и означене су једноцифреним шифром: (0) Социјална заштита, (1) Опште јавне услуге, (2) Одбрана, (3) Јавни ред и безбедност, (4) Економски послови, (5) Заштита животне средине, (6) Послови становања и заједнице (7) Здравство, (8) Рекреација, спорт, култура и вере, и (9) Образовање, док групе (означене двоцифреним шифром) и класе (означене троцифреним шифром) детаљније разрађују садржај категорија и начине остваривања циљева. Више корисника средстава могу имати исту функционалну класификацију, а корисник средстава може обављати активности у оквиру једне или више функција.

ФИНАНСИЈСКИ ПОКАЗАТЕЉИ ОПШТИНЕ СРБОБРАН

1) РАСПОРЕД УТРОШКА БУЏЕТСКИХ СРЕДСТАВА ПО ФУНКЦИОНАЛНОЈ КЛАСИФИКАЦИЈИ

Функционална класификација расхода исказује издатке по функционалној намени за одређену област и независна је од организације која ту функцију спроводи. Према Правилнику о стандардном класификационом оквиру и контном плану за буџетски систем („Сл. гласник РС”, бр. 16/16, 49/16, 107/16, 46/17, 114/17, 20/18, 36/18, 93/18, 104/18, 14/19, 33/2019, 68/2019, 84/2019, 151/2020, 19/2021 и 66/2021) корисник средстава може обављати активности у оквиру једне или више функција, а када се ради о јединицама локалне самоуправе, онда се те функције изводе из њихових надлежности, утврђеним према члану 20. Закона о локалној самоуправи („Сл. гласник РС”, бр. 129/07, 84/14 – др. закон, 101/16 – др. закон и 47/18). Класификација функција је у складу са класификацијом државних функција, коју је донело Статистичко одељење Уједињених

нација и ту функционалну класификацију чине категорије, групе и класе. Класе су означене троцифреном шифром и садрже ознаку која упућује на то да ли су услуге које пружају државни органи, у овом случају јединице локалне самоуправе колективне или индивидуалне.

Гледајући кроз призму анализе извршења буџета општине Србобран, према њеним надлежностима и заступљеним функционалним класификационим категоријама и класама, у временском интервалу – буџетским годинама 2019. и 2020, представљена су утрошена буџетска средства за поједине функције по годинама анализе (у прилогу овог материјала).

Преглед тренда финансирања појединих функција из буџета општине Србобран у временском интервалу од 2019. до 2021. по плану, а по извршењу 2019. и 2020. година, приказују следећи табеларни прикази који ће бити представљени у наредном опису.

Према основним категоријама функционалне класификације, по заступљеним функционалним класама (троцифрене ознаке) можемо представити следећу прелиминарну анализу према учешћу појединих функција у укупним расходима буџета општине у 000 динара:

Редни број	Категорије функционалне класификације *	Укупна реализација по функционалној класификацији у периоду 2019/20.	Процент учешћа функције у односу на укупан износ извршења буџета у периоду 2019.	Процент учешћа функције у односу на укупан износ извршења буџета у периоду 2020.
1	Социјална заштита (шифра 0), укључује функционалне класификационе ознаке: 040, 060, 070, 080 и 090	58.847 / 58.887	8,82%	9,39%
2	Опште јавне услуге (шифра 1), укључује функционалне класификационе ознаке: 110, 111, 112, 130, 160, 170	307.426 / 316.725	46,00%	50,44%
3	Ванредне ситуације, јавно правобранилаштво и судови (шифра 2 и 3), укључује функционалне класификационе ознаке: 220 и 330	3.206 / 3.129	0,48%	0,49%
4а	Економски послови (шифра 4), укључује функционалне класификационе ознаке: 420, 421	22.592 / 10.570	3,38%	1,68%
4б	Економски послови (шифра 4), укључује функционалне класификационе ознаке: 450, 451	1.062 / 38	0,16%	0%
4в	Економски послови (шифра 4), укључује функционалне класификационе ознаке: 473, 474, 490	3.886 / 2.840	0,58%	0,45%
5	Заштита животне средине (шифра 5), укључује функционалне класификационе ознаке: 500, 510, 520, 530, 540, 550 и 560	4.933 / 1.860	0,74%	0,29%
6	Послови становања и заједнице (шифра 6), укључује функционалне класификационе ознаке: 610, 620, 630, 640 и 660	97.918 / 67.285	14,65%	10,72%
7	Здравство (шифра 7), укључује функционалне класификационе ознаке: 700, 721, 722 и 760	19.355 / 15.733	2,90%	2,50%

8	Рекреација, спорт, култура и вере (шифра 8), укључује функционалне класификационе ознаке: 810	28.798 / 29.733	4,31%	4,74%
8a	Рекреација, спорт, култура и вере (шифра 8), укључује функционалне класификационе ознаке: 820 и 830	23.292 / 20.843	3,49%	3,31%
9	Образовање (шифра 9), укључује функционалне класификационе ознаке: 911, 912, 920, 960 и 980	96.875 / 100.422	14,50%	15,99%
ИЗВРШЕЊЕ 2019. ИЗВРШЕЊЕ 2020.		668.190 628.075		100%

Према представљеном аналитичком пресеку по функционалној класификацији (у прилогу) и овде приказаног табеларног распореда по категоријама можемо закључити следеће:

– (1) Општина Србобран усмерава уобичајену величину – за категорију ЈЛС величине анализираних општине – (46%) својих средстава за расходе ради финансирања општих јавних услуга у 2019. години и на 50,44% у 2020. години, који укључује финансирање политичког система Општине, функционисање управе са својим карактеристичним расходима, функционисање месних заједница и расходе за сервисирање јавног дуга.

– (9) Такође, избалансирана су издвајања за функцију образовања у категорији функционалне класификације 9, на нивоу од 14,50% од укупно утрошених буџетских средстава, мада у 2019. шифра 9 на 15,99%, те смо сведоци незнатног повећања и приходне стране буџета у посматраном периоду, а и расходне стране. Расходи су се повећавали са растом прихода буџета општине, поготово у делу издвајања за потребе образовања. По изведеном закључку, можемо утврдити да су планирани и извршени расходи повећани у већој размери у овој области у односу на повећање прихода буџета, односно укупно распоређених расхода у посматраном периоду од 9 година. Категорија образовања се може сматрати приоритетном.

– (0) По питању социјалних давања у категорији 0 заступљене су функције 040 – породица и деца, 070 – социјална помоћ угроженом становништву и 090 – социјална заштита неklasификована на другом месту. У годишњим износима издвајања у сврху социјалне заштите, такође можемо видети повећење износа у складу са развојем приходне стране буџета у посматраним годинама, али за свега око 600.000 динара са планским распоређивањем из године у годину, затим са просечном реализацијом од 9%, може се закључити да реализација ових надлежности није међу најважнијим приоритетима Општине (уобичајена величина износи од 5–6,5%, у зависности од различитих категорија новчаних давања и броја уведених услуга у социјалној заштити на територији општине, тј. конкретне ЈЛС).

– (4) Када посматрамо област пољопривреде (функције 420, 421) са својим учешћем у расходима буџета, можемо констатовати да је та област у приоритетима анализираних, да ова област располаже са солидним изворима финансирања по основу закупа државног пољопривредног земљишта, а чија средства имају низак степен извршења, те се може закључити да се средства не троше услед непостојања утврђеног програма за развој ове области привређивања.

– (4) Што се тиче друмског саобраћаја и развоја/одржавања саобраћајне инфраструктуре, односно локалних путева и улица, сведоци смо непланирања ових расхода у адекватној функцији (451) до 2014. године (ови издаци су до тада били категорисани у функцију 620 – развој заједнице). Гледано кроз карактеристику потребе

локалног нивоа у делу одржавања и развијања локалне путне мреже, можемо закључити да је проценат издвајања уобичајеног нивоа, а не и развојног, дакле није могуће окарактерисати ову функцију као приоритетну у посматраним годинама, а на све ово указује чињеница да је ова позиција извршена свега 0,16% у односу на целокупно извршење свих расхода у 2019. години, док је у 2020. заокружена на 0% имајући у виду да је ставрни ефекат 0,003%.

– (4) По питању финансирања развоја туризма у функцији 473 неминовно можемо констатовати да се извршени расходи везују за рад локалне туристичке организације и њихове промоције. Имајући у виду потенцијале општине, предлаже се повећање издвајања у ове сврхе, јер по досадашњем извршењу (само 0,58% укупних расхода у 2019. и 0,45% у 2020. години) ова област не припада категорији приоритета (према величини годишњег финансирања).

– (5) У области заштите животне средине (категија 5) планирани и извршени расходи, по процентуалној вредности од 0,74–0,29% генерално одступа од уобичајеног нивоа издвајања (7–13% у зависности од планирања капиталних издатака) и сходно томе, такође ову област не можемо сврстати у приоритете.

– (6) По питању послова становања и заједнице у категорији 6 сведоци смо значајних промена у негативном смислу, што се може сматрати прекатегоризацијом појединих расхода у друге функције (451), али и мањим издвајањима за развој ове области. Израчунати процентуални показатељи учешћа нису меродавни у овом случају, због наведене прекатегоризације, али можемо закључити да ниво заступљености ове категорије расхода треба да буде између 7–15% у зависности од планираних капиталних улагања.

– (7) Када се говори о начину и величини финансирања здравства, односно примарне здравствене заштите, наилазимо на различита тумачења која потичу из следећих чињеница: да ли је и како је успостављена јавна својина у корист ЈЛС над објектима домова здравља; како и на који начин се финансира одређени број здравственог кадра чији рад није могао бити уговорен са РФЗО, и слично. Сходно наведеном, проценат издвајања из локалног буџета за потребе примарне здравствене заштите у категорији 7 варира од ЈЛС до ЈЛС. У односу на прву годину анализе (2019) износ распоређених средстава се повећао са планираних 27.557 милиона динара и извршених 19.355 милиона динара, што је 2,90%, док је у 2020. години извршење у односу на план опао за 0,40% , чак и у маси средстава је смањен износ, а истовремено имајући у виду изразиту потребу за финансирањем ове области од стране локалне власти, можемо закључити да је општина Србобран сматрала приоритетним ову област у анализираном периоду. Поставља се питање будућег начина финансирања функционисања ове области имајући у виду нови Закон о здравственој заштити који је ступио на снагу почетком априла 2019. године, те приликом утврђивања приоритетних развојних праваца општине ову чињеницу је потребно посебно узети у обзир.

– (8) По питању расхода из категорије 8, где припадају расходи за спорт, за културу, за информисање, верске заједнице и слично, можемо констатовати да је кроз одређена капитална улагања Општина издвајала значајна средства за потребе развоја спорта (функција 810), док су расходи у посматраном периоду за потребе културе утростручени. Са аспекта анализе, област спорта и културе, када је у питању општина Србобран, можемо окарактерисати као приоритетну, док у случају емитовања и штампања односно информисања величина утрошених средстава је непромењена.

– (9) По питању расхода из категорије 9, где припада образовање и предшколске установе, констатовано је да је дошло до увећаног издвајања, како прихода тако и расхода, те се са аспекта образовања сматра потребом за даљим унапређењем.

2) ОДНОС ПЛАНИРАНОГ БУЏЕТА И ИЗВРШЕЊА У ВРЕМЕНСКОМ ПЕРИОДУ 2019, 2020, и 2021.

За потребе вршења анализе досадашњих приоритета – издвајања средстава за одређене функције у буџету општине Србобран потребно је прегледати начин планирања укупног обима буџета према донетим Одлукама о буџету (у децембру претходне године за текућу годину – „основне одлуке” без усвојених измена и допуна – ребаланса) и коначне реализације, односно извршења буџета на крају буџетске године, закључно са 31. 12. Начин планирања и извршења буџета показује следећа табела (са подацима који су били доступни у моменту израде прелиминарне анализе):

Године буџета	Планирани обим расхода и издатака (и отплате дуга по кредитима) према Одлуци о буџету општине	Извршење буџета, расходна страна у класама 4, 5 и 6	Процент реализације планираног обима буџета – расходна страна
2019.	1.014.958.000,00	668.190.000,00	65,83%
2020.	936.096.000,00	628.075.000,00	67,10%
2021.	933.743.844,00	Za period I–VI 273.888.000,00	29,33% пројекција остварења 70%–75%

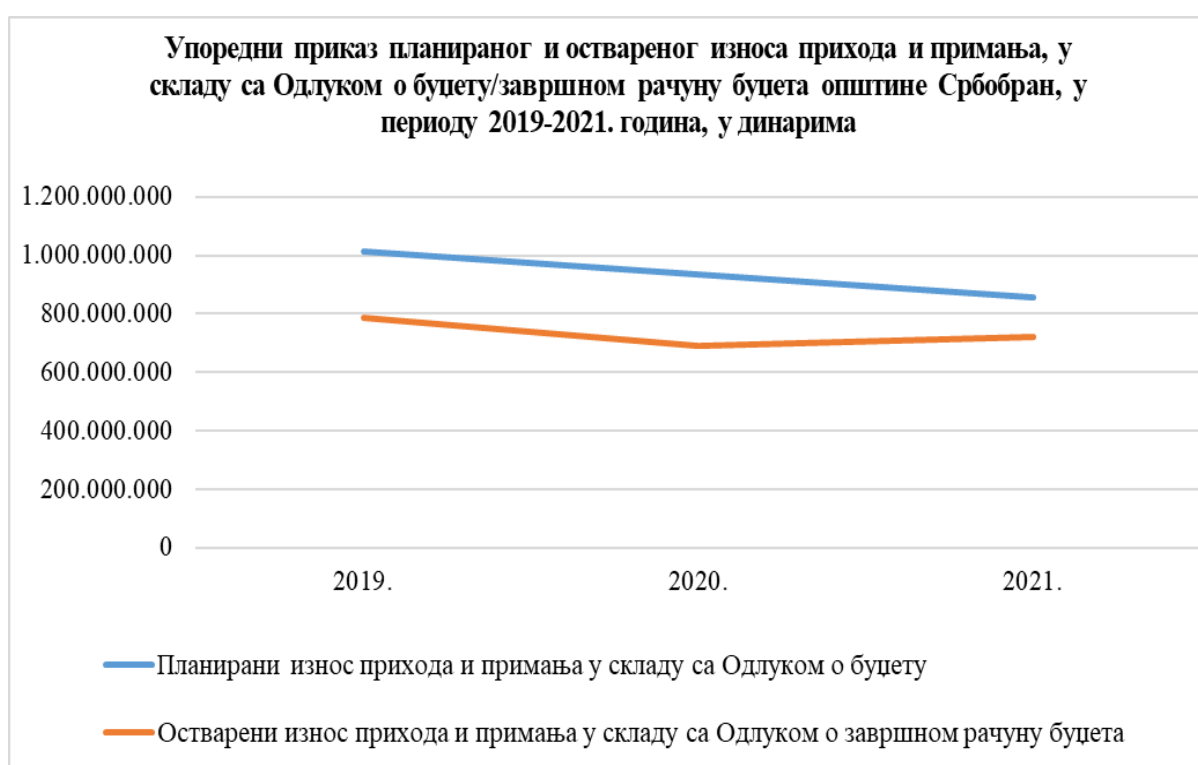
Пројекција извршења буџета је за 2021. годину око 720.000.000, динара што би чинило 77,10% од укупно планираних прихода након Одлуке о ребалансу 2 општине Србобран. Према захтеву за реалним начином планирања укупних прихода и примања, односно расхода и издатака у локалним буџетима, постављају се препручени проценти реализације у висини од 88–90% и више (наравно узимајући у обзир законску обавезу да се планирају преузети, а неизвршени расходи на крају године, за које ЈЛС мора у свом буџету имати потребан ниво апропријације, што представља баријеру постизања оптималног извршења од 97–100%).

Гледајући кроз призму планирања капиталних расхода који се финансирају из других нивоа власти (категорија прихода 733 – капитални наменски трансфери од АПВ и РС) општина Србобран није могла да оствари планиране приходе за реализацију наведених улагања, те је у односу на првобитну Одлуку о буџету значајно смањен проценат реализације/извршења буџета у односу на оптимални ниво, и то сваке године имајући два ребаланса у којима су се углавном смањивала средства услед недостајућих трансферних средстава.

Такође, значајан утицај има и тренутна пандемија са Ковид 19 вирусом, која смањује издатке у сектору културе, туризма и делимично образовања.

Са аспекта планирања прихода општине, према доступним подацима, сведоци смо истоврсног планирања – очекују се већи приливи са других нивоа власти у односу на њихову реализацију до краја буџетске године. Ове податке, о планским и реализованим вредностима прихода и примања општине Србобран показује следећа табела и графички приказ:

Године буџета	Планирани обим прихода и примања према Одлуци о буџету општине	Остварење прихода и примања у буџетској години према Одлуци о завршном рачуну	Процент реализације планираног обима буџета – приходна страна
2019.	1.014.958.000,00	786.562.000,00	77,50%
2020.	936.096.000,00	688.721.000,00	73,60%
2021.	855.576.662,00	354.682.844,82 Пројекција 720.000.00,00	За период I–VI 41,45%, очекивана пројекција остварења 720.000.000,00

3) ЗАСТУПЉЕНОСТ КАПИТАЛНИХ ПРОЈЕКТА У БУЏЕТУ ОПШТИНЕ СРБОБРАН ИЗ УГЛА ФУНКЦИОНАЛНЕ КЛАСИФИКАЦИЈЕ

Наредни приказ, на основу донетих одлука о буџету општине и приказаних капиталних пројеката, према доступним подацима, представља еталон за анализу приоритених области у општини Србобран. Исти указује на број појединих планираних пројеката у различитим функцијама, према којем можемо пропатити заступљеност одређених надлежности у инвестиционим подухватима ове општине. Бројчано приказивање учешћа појединих функција у капиталним издацима показује другачију слику о приоритетима општине у односу на закључке из тачке 1. ове анализе, имајући у виду да је тај преглед – општи закључци о приоритетима – заснован на реализованим буџетским расходима и издацима по појединим функцијама укључујући сва издвајања по одређеним функцијама, и за текуће пословање и за капиталне издатке.

Заступљене функције буџета по капиталним пројектима у извршењу	Године буџета	
	2019.	2020.
090 – Социјална заштита некласификована на другом месту		
411 – Општи економски и комерцијални послови	**	****
451 – Друмски саобраћај	*****	*****
510 – Управљање отпадом	**	*
520 – Управљање отпадним водама	**	**
620 – Развој заједнице	*****	*****
630 - Водоснабдевање	*****	****
640 – Улична расвета	***	*
760 – Здравство		
810 – Рекреација и спорт		
820 - Култура	***	*
911 – Предшколско образовање	*	
912 – Основно образовање		

5) ОЦЕНА ПОТЕНЦИЈАЛА БУЏЕТА ОПШТИНЕ СРБОБРАН ЗА ФИНАНСИРАЊЕ КАПИТАЛНИХ ИНВЕСТИЦИЈА И ОЦЕНА КРЕДИТНОГ ПОТЕНЦИЈАЛА

Наредни табеларни прикази су састављени са циљем да процењују могућности локалног буџета по питању финансирања капиталних инвестиционих пројеката. Прва табела анализира остварене приходе општине у посматраном периоду без трансферних прихода и реализоване капиталне пројекте из буџетских изворних и уступљених прихода. Према овој анализи општински буџет је у претходном периоду из својих средстава, у потпуности или кроз начин суфинансирања са другим финансијерима, реализовао капиталне издатке у представљеним вредностима и процентима у односу на своје приходе.

Година буџета	Остварени изворни и	Реализовани обим	Процент реализације
---------------	---------------------	------------------	---------------------

	уступљени приходи општине (без трансферних сред.)	расхода за капиталне издатке финансираних из буџета	капиталних издатака буџетских извора (без трансферних сред.)
2019.	516.060.000,00	137.188.000,00	26,58%
2020.	535.190.000,00	101.082.000,00	18,90%

Када се врши дубља анализа остварених прихода буџета општине, без капиталних наменских трансфера, ради оцене капацитета за финансирање инвестиција из својих извора, онда наредни табеларни приказ указује 2019. на могућности локалног буџета за финансирање или суфинансирање ових подухвата у распону од 3% у односу на реализоване изворне, уступљене приходе и ненаменског трансфера, док у 2020. без наменских средстава није било могуће у потпуности финансирати капиталне издатке. На овај податак пре свега указује чињеница да је 2020. била година велике пандемијске кризе изазване КОВИД 19 вирусом, која је умањила и реализацију капиталних издатака у 2020. у односу на 2019. годину.

Ради повећања овог капацитета, општина Србобран треба да се фокусира на уштеде у расходима функционисања (класа 4) и/или да повећа своје приходе (првенствено оне, на које има директан утицај: повећање запослености у општини, повећање прихода од пореза на имовину, повећање прихода од своје имовине и слично):

Година буџета	Укупно остварени приходи без наменских трансфера (приходи)	Реализовани обим расхода (класа 4)	Реализовани обим расхода (издаци за набавку нефинансијске имовине – класа 5)	Вредност слободних средстава за капиталне издатке	Процент слободних средстава за капиталне издатке у односу на реализовани обим буџета без наменских трансфера
1	2	3	4	5=2-3	6=5/2*100
2019.	633.612.000,00	614.791.000,00	54.219.000,00	18.821.000,00	3,05%
2020.	535.190.000,00	599.591.000,00	28.524.000,00	-64.401.000,00	-12%

Када је реч о кредитном потенцијалу општине, ради финансирања капиталних инвестиција, полазимо од расположивих података о стању кредитне задужености на дан 31. 12. 2020. године, што износи 0,00 динара према Одлуци о завршном рачуну буџета општине за 2020. годину.

У складу са одредбама Закона о јавном дугу („Сл. гласник РС”, бр. 61/05, 107/09, 78/11, 68/15 и 95/18) дугорочна задуженост локалне власти за финансирање капиталних инвестиционих расхода не може бити већа од 50% укупно остварених текућих прихода буџета локалне власти у претходној години, те на основу расположивог податка о оствареним приходима буџета општине Србобран у 2020. што износи 688.721.000,00 динара, можемо констатовати да општина може да се задужи код пословних банака у земљи на износ дугорочног кредита за финансирање капиталних издатака до 340 милиона динара.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ЗАКЉУЧКА

Одлуком о буџету општине Србобран за 2019. укупни планирани приходи и примања првобитно су износили 1.169.524.000,00 динара у чијој структури доминатно планирано учешће имају трансфери од других нивоа власти и донације и то чак 683.131.000,00

динара или 58,42%, затим приход од пореза 400.243.000,00 динара или 34,22% , приход од имовине 64.470.000,00 или 5,51%, остали приходи 1,16% , примања од продаје роба и услуга у износу од 7.600.000,00 динара или 0,65% и приход од продаје непокретности је основном Одлуком о буџету планиран на износ 500.000,00 динара или 0,04%.

Износ капитала или пренос средстава из претходне године, 2018. је 200.000.000,00 динара те су укупно планирани расходи и издаци за 2019. били 1.369.524.000,00 динара. Након другог ребаланса у току 2019. значајно је дошло до смањења укупних прихода и примања и то за 30,32%, те су износили 814.958.000,00 динара. Значајно умањење укупних прихода и примања делимично је условљено смањењем трансфера и донација и то за 75,62%, те су исти, након другог ребаланса износили 166.592.000,00 динара. Приход од пореза је након другог ребаланса повећан на 564.151.000,00 динара, иако је остварење истог било на 92,46% од плана у основној Одлуци о буџету општине Србобран за 2019. годину.

Извршење буџета општине Србобран за 2019. је 586.562.000,00 динара 71,97% и у структури остварено је 152.950.000,00 динара на позицији трансфера и донације или 96,01% и значајно неостварење прихода од пореза које је извршено у износу од 370.084.000,00 динара или 65,60%. Остале позиције су на остварењу од 80–90% од плана другог ребаланса Одлуке о буџету општине за 2019.

Несумњиво да је велико умањење трансфера и донација значајно утицало и на остварење капиталних пројеката, који у значајној мери зависе од финансијске подршке од виших нивоа власти , Републике Србије и Аутономне Покрајине Војводине.

У 2019. извршење расхода и издатака је било 680.324.000,00 динара са доминантним учешћем издатака у програмском буџету за Програме локалне самоуправе, Програме комуналних делатности, Програм пољопривреде, Програм локалног економског развоја и др.

Општина Србобран је за 2020. Одлуком о буџету за 2020. годину планирала приходе и примања у износу од 1.107.948,00 динара, у чему је садржан и износ од 102.000.000,00 динара, што је пренос средстава из претходне године. Расходи и издаци су основном Одлуком о буџету општине за 2020. планирани са 993.408.000,00 динара у чему доминирају износи за капиталне издатке/пројекте у износу од 244.017.000,00 динара, коришћење роба и услуга 270.448.000,00 динара , расходи за засполене 136.277.000,00 динара, затим следе донације и трансфери, субвенције и остали расходи. Донације и трансфери су трошкови које општина Србобран има за исплату институцијама и установама које су у примарној надлежности централне/покрајинске власти а то су 4 основне школе, 1 средња, Центар за социјални рад и Дом здравља. Издаци за субвенције су издаци који се планирају ка ЈП ЈКП Градитељ Србобран.

Након другог ребаланса који је усвојен Одлуком о другом ребалансу општине Србобран, која је усвојена 07. 12. 2020. укупни приходи и примања су 843.446.000,00 динара где су порески приходи 452.000.000,00 динара (54,45%), трансфери и донације 330.144.000,00 динара (35,55%, имајући у виду да су донације 0 динара), приход од имовине 24.200.000,00 динара (2,92%), приход од продаје добара и услуга 18.564.000,00 (1,79%), приход од непокретности 1.650.000,00 динара (0,20%).

Одлуком о другом ребалансу за 2020. укупни издаци су 923.109.000,00 динара , који су умањени у односу на основну Одлуку о буџету услед умањења капиталних издатака, имајући у виду да одређени пројекти нису добили подршку из трансфера виших нивоа власти.

У складу са завршним рачуном остварени су приходи у износу од 595.721.000 динара што је 70,63% у односу на планирано, где је у структури порески приход оставрен са 401.175.000,00, односно 88,86% у односу на планирано, трансфери у износу од 153.531.000,00, односно 46,50% у односу на планирано другим ребалансом, приходи од имовине 20.459.000,00, односно 84,67%, приход од продаје добара и услуга 12.342.000,00 динара или 66,48% и приход од продаје непокретности, нефинансијске имовине је на оставрењу од 49,80%, односно 810.000,00 динара.

Завршним рачуном за 2020. расходи и издаци су извршени у износу од 628.075.000 динара у чијој структури извршења доминирају коришћење роба и услуга са 81,37% или 236.692.000,00 динара у односу на укупно планиране за ову намену који су 290.000.000,00 динара или 37,69% у односу на укупно планиране расходе и издате, затим позиција расход за зараде 21,76% извршења или 136.639.000,00 динара у односу на укупно планиране расходе. Остали издаци и расходи не прелазе 10% извршења у односу на планиране, док у маси извршење оставрених расхода и издатака је 67,10% у односу на планиране 923.109.000,00 динара.

ЗАКЉУЧЦИ АНАЛИЗЕ КАПАЦИТЕТА ЗА ФИНАНСИРАЊЕ ПРИОРИТЕТНИХ ПРАВАЦА РАЗВОЈА ОПШТИНЕ СРБОБРАН

6) ПРОЦЕНА КАПАЦИТЕТА ОПШТИНЕ СРБОБРАН ЗА ФИНАНСИРАЊЕ КАПИТАЛНИХ ИНВЕСТИЦИЈА У ПЕРИОДУ ОД 2022. ДО 2030. ГОДИНЕ

Процена капацитета општине Србобран за наредни период извршена је на основу података добијених приликом оцене потенцијала општинског буџета за финансирање капиталних инвестиционих расхода са једне стране, односно набрајаних потреба за јачање капацитета управљања финансијама, са друге стране, а који се огледају у следећем:

- 1) смањење текућих расхода буџетских корисника кроз ефикаснију употребу расположивих ресурса,
- 2) повећање прихода и примања буџета општине на које има директан утицај искључиво категорије 71
  - повећање наплате пореза на имовину, као изворног прихода општине,
  - повећање запослености кроз конкретне мере унапређењем привредног амбијента (тачка 5. анализе капацитета) и повећање припадајућег дела пореза на зараде у корист нивоа општине,
  - повећање прихода од издавања у закуп имовине Општине,
  - повећање појединих врста накнада, коју висину локалним прописом утврђује Општина,
  - конкурисање са пројектима на донаторска средства у циљу повећања трансферних средстава.

Овде је важно напоменути да је оставарење прихода на имовину, као изворног прихода општине Србобран у 2019. било 72,6%, док је општина Србобран у 2020. увидела простор за повећање прихода и остварење прихода на имовину је било 93,4%, односно увећано је близу 23% за годину дана, те се показало да предлог закључка под тачком 2) теза два доноси резултат.

Финансијски капацитет општине можемо проширити развијањем способности и успешности у конкурисању код виших нивоа власти и осталих донатора (ЕУ фондови) за суфинансирање пројеката капиталног инвестиционог карактера, са обзиром да је анализом утврђено да су донације и планиране и извршене са 0,00 динара. Наравно, за финансирање таквих издатака локалним самоуправама стоје на располагању и други извори у виду издавања муниципалних обвезница или ангажовање капитала кроз јавно-приватна партнерства. Свакако процењује се и могућност локалног буџета (односно локалног органа надлежног за послове израде конкурсне документације и инвестиције) да финансира планиране капиталне инвестиционе расходе путем суфинансирања. Гледајући кроз призму повећања годишњег капацитета финансирања (из претходно приказане процене) и раздвајања расположивих ресурса на 2 дела (директно финансирање капиталних расхода – 50% и суфинансирање планираних пројеката – 50%), добијамо капацитет општине Србобран за финансирање капиталних инвестиционих расхода у знатно већем обиму. Наравно, овакав приступ и финансирање већих инвестиција претпоставља знатно унапређење послова у делу састављања конкурса јавне набавке, израде пројектне документације, спровођење успешних конкурса, подношење пријава на донаторске фондове ЕУ и даљег развијања могућности суфинансирања пројеката. У зависности од донатора, степена развијености општине и других околности, средства сопственог учешћа могу бити од 10–15% до чак 50%. Процена капацитета је израђена кроз коришћење процента сопственог учешћа на конкурсима од 20%.

ЛИТЕРАТУРА

1. Закон о планском систему Републике Србије, *Службени гласник РС*, бр. 30/2018.
2. Закон о буџетском систему, *Службени гласник РС*, бр. 54/2009, 73/2010, 101/2010, 101/2011, 93/2012, 62/2013, 63/2013 - испр., 108/2013, 142/2014, 68/2015 – др. закон, 103/2015, 99/2016, 113/2017, 95/2018, 31/2019, 72/2019, 149/2020.
3. Правилник о стандардном класификационом оквиру и контном плану за буџетски систем, *Службени гласник РС*, бр. 6/2016, 49/2016, 107/2016, 46/2017, 114/2017, 20/2018, 36/2018, 93/2018, 104/2018, 14/2019, 33/2019, 68/2019, 84/2019, 151/2020, 19/2021 и 66/2021.
4. Одлука о буџету општине Србобран за 2019, 2020. и 2021. и Одлука о консолидованом завршном рачуну буџета општине Србобран за 2019. и 2020. – линк <https://www.srbobran.rs/euprava/budzet>

АНАЛИЗА ЕКОНОМСКОГ РАЗВОЈА ЗА ИЗРАДУ ПЛАНА РАЗВОЈА ОПШТИНЕ СРБОБРАН ЗА ПЕРИОД 2020–2030. ГОДИНЕ

1. Локација, степен развијености и привредне делатности

1.1. Локација

Општина Србобран је јединица локлане самоуправе (ЈЛС) у Републици Србији (РС). Налази се у Аутономној покрајини Војводини (АПВ), заузима средишњи део Бачке и припада Јужнобачком управном округу, коме припада још 9 општина и град Нови Сад.

Седиште општине је град Србобран. Општина обухвата три насељена места: градско насеље Србобран, који је највеће и најбројније насеље истоимене општине, и два сеоска насеља, Турију и Надаљ. Град Србобран већим делом лежи на левој, а мањим на десној обали Великог бачког канала. Са севера и истока опасан је меандром речице Криваје, која се нешто источније од Србобрана улива у Велики бачки канал.

Општина Србобран се налази у централном делу Војводине на 33 км од Новог Сада, око 100 км од Београда. Кроз територију општине пролази ауто пут Е-75, магистрални путеви М3 и М22, као и регионални путеви Р129 и Р120. Кроз територију општине пролази и Канал ДТД, кроз који до луке Бездан могу пролазити барже носивости 1.000 тона, газа 2,2 м.

1.2. Степен развијености

Општина Србобран је по степену развијености сврстана у III групу, недовољно развијених ЈЛС, чији је степен развијености 60–80% републичког просека. Структура привреде је такође неповољна, с обзиром на велико учешће пољопривреде у односу на учешће индустрије у поређењу са Јужнобачким округом или АП Војводином.

1.3. Привредне делатности

Одлике привреде општине Србобран датирају из некадашњих и данашњих физичко-географских и друштвено-економских услова. Захваљујући наведеној површини пољопривредних површина, пољопривреда је у општини одувек била главна грана привреде и битно је утицала на врсту и карактер занатства.

На територији општине главна грана привреде је пољопривреда, која представља значајан потенцијал развоја: производња намештаја, производња изолационог материјала и прехранбена индустрија. Географски положај општине, сировинска основа за прехранбену индустрију, путна мрежа и близина већих градова представља добар предуслов за изградњу индустријских објеката на територији општине.

Општина Србобран у свој имовини има Индустријску зону, погодну за инвестирање. Индустријска зона налази се у јужном делу, у рубном подручју грађевинске зоне Србобрана, и налази се крај државног пута IIА реда број 115. Дели се на Индустријску зону А, Б и Ц. Индустријска зона А – на располагању има слободне парцеле површине 5,6679 ха, од којих на 3,9824 ха има могућности за прикључење на струју, воду, гас. Парцеле су намењене продаји. Индустријска зона Б – на располагању су слободне парцеле површине: 3.7381 ха. Парцеле су намењене продаји. На овим парцелама нема воде, струје, нити гаса, али постоји могућност прикључења на воду и струју, а за гас је надлежно ЈП „Србијагас”. Индустријска зона Ц – Слободне парцеле су укупне површине: 17.2881 ха, од чега је на површини 8.9694 ха изводљиво имати струју, воду, гас. Парцеле су намењене продаји.

Општина Србобран поседује респектабилне природне и културно-историјске/антропогене ресурсе, који могу постати туристичке атрактивности. Смештајни капацитети, ни по квалитету ни по квантитету, не могу да одговоре потребама повећане туристичке тражње.

2. Структура привреде и предузетничка клима

Укупан број активних привредних субјеката који послују на територији општине Србобран износи 709, с тим што је број предузетника знатно већи у односу на број привредних друштава. Број новооснованих привредних субјеката у посматраном периоду од 2018. до 2021. године износи 269 (привредних друштва: 29 и предузетника: 240), а угашених 209 (привредних друштава: 42 и предузетника 167) (Табела 1 и Табела 2).

Табела 1. Број привредних друштава у општини

Опис	2018.	2019.	2020.	2021.
Активних	153	133	138	135
Новооснованих	10	5	13	1
Угашених	5	25	8	4

Извор: <https://pretraga2.apr.gov.rs/APRMapePodsticaja/#>. Подаци последњег ажурираног стања за период 01-01–30. 6. 2021.

Табела 2. Број предузетника

Опис	2018.	2019.	2020.	2021.
Активних	533	551	564	574
Новооснованих	71	61	65	43
Угашених	36	43	55	33

Извор: <https://pretraga2.apr.gov.rs/APRMapePodsticaja/#>. Подаци последњег ажурираног стања за период 01-01–30. 6. 2021.

Предузетничка клима у општини је испод нивоа Републике. Број активних привредних друштава на 1.000 становника износи 9,2 што је испод нивоа републичког просека, док је број предузетничких радњи на 1.000 становника 37,6 што је изнад просека Републике (просек РС је 36,17 предузетничких радњи на 1.000 становника).

Нето ефекат нових привредних друштава је неповољан пошто се угаси више привредних друштава него што се оснује нових.

Када су у питању предузетници, нето ефекат предузетника износи 1,3:1, што значи да се на 10 угашених предузећа отвори 13 нових, док на нивоу Републике износи 1,7:1 (на 10 угашених фирми, отвори се 17 нових).

3. Пословање привредних субјеката

3.1. Финансијске перформансе привредних субјеката

Број запослених у привредним друштвима чини око 20% укупно запослених на територији целе општине. У периоду од 2018. до 2020. године број запослених у привредним друштвима је имао благе осцилације.

Број привредних друштава је скоро исти, а приходи су у овом периоду имали мање осцилације (у 2019. пад око 10%, а у 2020. раст око 5% у односу на претходну годину). Обим пословних прихода привредних друштава по запосленом износи 10.230,34 РСД.

Према подацима АПР, од укупног броја привредних друштава са територије општине Србобран, испод 4% привредних друштава послује са губитком (Табела 3).

Табела 3. Финансијске перформансе привредних друштава

Опис	2018.	2019.	2020.
------	-------	-------	-------

Број привредних друштава	109	107	109
Број запослених	846	829	879
Пословни приходи	9.107.924	8.296.175	8.724.181
Нето добитак	296.909	276.492	245.257
Број привредних друштава са нето добитком	72	73	67
Нето губитак	539.988	66.135	142.141
Број привредних друштава са нето губитком	24	24	32
Укупна средства	8.943.597	8.806.310	9.734.673
Капитал	4.553.475	4.676.745	4.901.346
Губитак	1.002.797	563.610	1.951.794
Број привредних друштава са губитком изнад висине капитала	28	23	29

Извор: <https://pretraga2.apr.gov.rs/APRMapePodsticaja/#>. Ажурирано стање за период 01-01–30. 6. 2021.

3.2. Финансијске перформансе предузетника

Број запослених код предузетника чини нешто више од 15% од укупног броја запослених на територији целе општине (у 2020. години). Од 2018. до 2019. године број запослених је значајно порастао, а у 2020. години мало опао. Број предузетника је у 2019. години значајно повећан (око 130%), а у 2020. је уследило благо повећање броја запослених и раст броја предузетника за нешто мање од 10%.

Приходи су у 2019. години за око 90% повећани. Благи раст прихода у односу на 2019. годину, настављен је и у 2020. години. Обим пословних прихода по запосленом у предузетничком сектору у периоду 2018. до 2020. износи 3.890,345 РСД, што је око 60% мање него код привредних друштава, која су самим тим више него душло продуктивнија од предузетника.

Према подацима АПР, од укупног броја предузетника са територије општине Србобран, око једне десетине послује са губитком (Табела 4).

Табела 4. Финансијске перформансе предузетника

Опис	2018.	2019.	2020.
Број предузетника	100	315	324
Број запослених	229	531	572
Пословни приходи	1.061.473	1.962.373	2.158.094
Нето добитак	25.820	100.444	118.558
Број предузетника са нето добитком	81	221	228
Нето губитак	3.631	10.960	13.961
Број предузетника са нето губитком	15	75	76
Укупна средства	324.733	810.148	939.556
Капитал	111.214	284.376	340.210
Губитак	10.370	24.818	34.064
Број предузетника са губитком изнад висине капитала	15	62	63

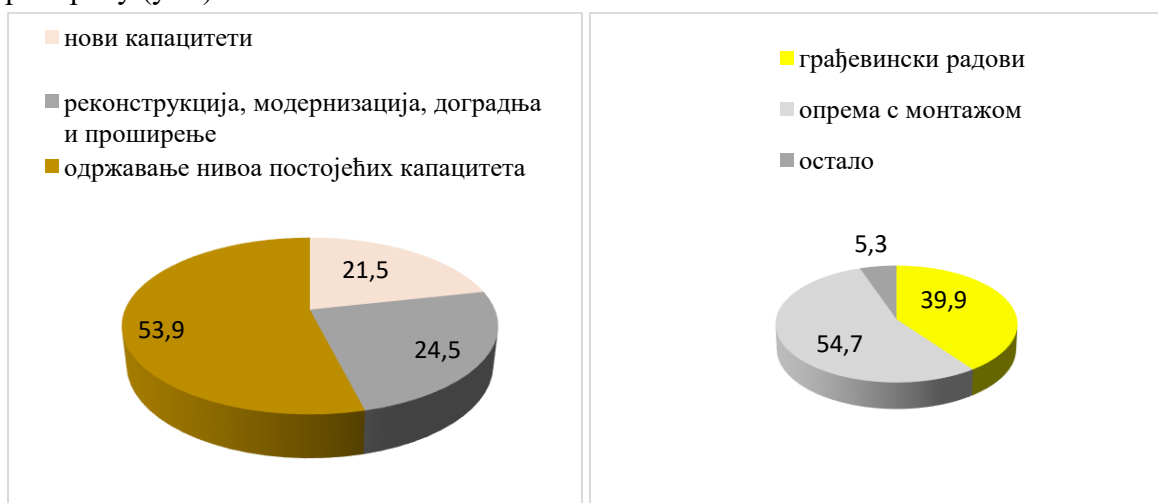
Извор: <https://pretraga2.apr.gov.rs/APRMapePodsticaja/#>. Ажурирано стање за период 01-01–30. 6. 2021.

4. Остварене инвестиције у нова основна средства, по карактеру изградње

Општина Србобран стално унапређује квалитет живота свом становништву планирањем и спровођењем инвестиционих активности. Директне инвестиције доприносе побољшању животног стандарда становништва и стварају погодну инфраструктуру за даљи привредни развој општине¹.

На наредним графиконима видимо да је на територији општине Србобран током 2019. године највеће учешће *остварених инвестиција по карактеру изградње* било у одржавање нивоа постојећих капацитета (105,2 мил. дин.), док према *техничкој структури* доминирају инвестиције у опрему са монтажом (106,8 мил. дин.) уз веће учешће домаће опреме (35%).

Графикон 1. и 2. Структура остварених инвестиција у нова основна средства, по карактеру изградње (лево) и техничкој структури (десно) током 2019. године у Србобрану (у %)

Извор: Општине и региони у Републици Србији, РЗС, 2020.

Ако посматрамо учешће остварених инвестиција у нова основна средства *по делатностима*, видимо да је током 2019. године у Србобрану највише инвестирано у прерађивачку индустрију у вредности од 70,2 мил. дин. (36%), затим у државну управу и социјално осигурање (22%), а на трећем месту су инвестиције у снабдевање водом и управљање отпадним водама као и трговина на велико и мало и поправка возила (по 12%). На четвртм месту се налазе инвестиције у пољопривреду, шумарство и рибарство са 10%, а најмање је инвестирано у образовање и уметност, забаву и рекреацију (по 1%).

5. Запосленост

Србобран има релативно повољан ниво запослености и не тако висок ниво грађана који су регистровани као незапослени.

Укупан број запослених на територији општине Србобран у 2020. години износи 4.487 лица, од тога 62,32% су запослени у правним лицима (привредна друштва, установе, задруге и друге организације), 26,09% су приватни предузетници (лица која самостално обављају делатност) и запослени код њих, а 14,39% су регистровани индивидуални

¹ Измене програма за унапређење услова живота локалне заједнице, а посебно за изградњу инфраструктурних објеката и других објеката у циљу побољшања услова живота општине Србобран за 2016. годину, *Службени лист општине Србобран*, бр. 2/2017.

пољопривредници. Број запослених је од 2018. године до 2020. године бележио благи раст. У периоду после 2020. године овај тренд се наставио.

Табела 5. Запосленост у општини Србобран

Опис	2018.	2019.	2020.	2021.
Број запослених	4.290	4.387	4.487	
Број незапослених	1.478	1.427	1.307	1.603
Просечна зарада у (РСД)	38.794	42.308	46.144	

Извор: <https://pretraga2.apr.gov.rs/APRMapePodsticaja/#>

Стопа запослености износи 72,56% и мало је испод циљане вредности у Стратегији „Европа 2020.“ која износи мин 75%.

6. Незапосленост

Према подацима Националне службе за запошљавање укупан број незапослених лица на крају 2020. године износио је 1.307.

Табела 6. Број незапослених лица према стручној спреми

Опис	2018	2019	2020	2021
Неквалификовани	648	611	558	717
Нижа стручна спрема	137	120	108	141
Квалификовани	257	261	225	279
Средња стручна спрема	357	357	335	387
Висококвалификовани	7	5	4	7
Виша стручна спрема	17	14	10	12
Висока стручна спрема	55	59	67	60
Укупно	1.478	1.427	1.307	1.603

Извор: <https://pretraga2.apr.gov.rs/APRMapePodsticaja/#>

Од укупног броја незапослених, 42,7% чини неквалификована радна снага, што је више него на нивоу Србије, али свакако треба додатном едукацијом/преквалификацијом, ову групу смањити. Број незапослених на 1.000 становника у 2020. години износи је 0,86, док од укупног броја незапослених 57,9% су жене.

7. Инфраструктура

7.1. Саобраћајна инфраструктура

На националном нивоу, саобраћајно-комуникативни значај општине Србобран проистиче из њеног, могло би се рећи централног положаја унутар АП Војводине. Равничарски карактер терена фаворизује присуство и развој превасходно друмског саобраћаја.

Општина Србобран има добру саобраћајну повезаност са окружењем (државни пут IА реда бр. А1/Е-75, државни пут IБ реда бр. 15, државни путеви IА реда бр. 100, 102 и 115), као и пловни путеви унутар мреже канала ДТД). Такође, општина има могућност изградње пратећих садржаја уз постојеће саобраћајне капацитете.

7.1.1. Друмски саобраћај

Мрежу друмских саобраћајница на територији општине Србобран сачињавају државни путни правци, као и општински категорисани и некатегорисани путеви.

Државни путеви I реда се сматрају носиоцима друмског саобраћаја. Територију општине мањим делом пресеца државни путни правац I А реда: бр. А1 (државна граница са Мађарском (прелаз Хоргош) – Нови Сад – Београд – Ниш – државна граница са Македонијом (прелаз Прешево)), као и државни путни правац I Б реда: бр. 15 (државна граница са Мађарском (прелаз Бачки Брег) – Бездан – Сомбор – Кула – Врбас – Србобран – Бечеј – Нови Бечеј – Кикинда – државна граница са Румунијом (прелаз Наково)). Територијом општине пролазе и државни путеви II А реда: бр. 100 (Хоргош – Суботица – Бачка Топола – Мали Иђош – Србобран – Нови Сад – Сремски Карловци – Инђија – Стара Пазова - Београд) и бр. 115 (Србобран – Надаљ – Чуруг). Све саобраћајнице I и II реда су са савременим коловозним застором.

Мрежа општинских путева, како категорисаних, тако и некатегорисаних, међусобно повезује сва општинска насеља. Највећи део ових саобраћајница је са савременим коловозним застором (Табела 7.).

Табела 7. Упоредна структура и густина путне мреже територијалних јединица (у км, км/км²)

Територија	Укупно	Савремени коловози	Државни путеви I реда		Државни путеви II реда		Општински путеви		Површина територије	Густина путне мреже
			Свега	Савремени коловози	Свега	Савремени коловози	Свега	Савремени коловози		
Република Србија	43.839	29.183	3.864	3.864	9.651	9.049	30.324	16.270	88.499	0,49
Регион Војводине	5.930	5.452	1.024	1.024	1.962	1.956	2.944	2.472	21.614	0,27
Јужнобачка област	1.166	1.134	175	175	509	509	482	450	4.026	0,29
Општина Србобран	136	135	13	13	31	31	92	91	284	0,48

Извор: Општине и региони у Републици Србији, РЗС, 2020.

Густина путне мреже општине Србобран је усклађена са републичким нивоом, односно значајно је изнад регионалног и обласног нивоа.

Основни проблем државних путева препознат је у чињеници да они најчешће пролазе кроз насељена места општине представљајући примарне саобраћајнице датих насеља. У складу са транспортним оптерећењем оне нарушавају интензитет интерног насељског саобраћаја, негативно утичу на вредност еколошких и животних параметара, те угрожавају укупну безбедност саобраћаја (примарно пешака и бициклиста). Локални просторни план је препознао дата ограничења, односно предвидео је изградњу обилазница око сва три насељена места општине. Исти документ је дефинисао основно концепцијско опредељење у домену путне – друмске инфраструктуре. Оно подразумева модернизацију, реконструкцију и доградњу постојећих капацитета, који би побољшали повезаност овог простора са окружењем, као и побољшање експлоатационих услова у оквиру остваривања веза са окружењем.

Број и просторни распоред расположивих аутосервисних радионица и бензинских пумпи задовољава саобраћајне потребе општине. Капацитет расположивог паркинг простора за путничка возила унутар урбаних зона општине је на задовољавајућем нивоу. На територији општине је присутан недостатак безбедних бициклистичких и пешачких стаза. Развој немоторног саобраћаја у наредном периоду дефинише изградњу међунасељске

бициклическе стазе, која би повезала насељена места Србобран и Турију, а бициклическа стаза ће пратити коридор државног пута ПА реда бр. 115. Такође, планирана је и изградња националног бициклическог коридора уз канал ОКМ ХС ДТД Бечеј – Богојево.

Према Закону о путевима, све ингеренције над активностима изградње, одржавања и експлоатације државних путева I и II реда има ЈП „Путеви Србије”, док је управљање општинским путевима, улицама и некатегорисаним путевима у насељеним местима у надлежности органа локалне самоуправе, односно ЈКП „Градитељ” из Србобрана.

Иако постоје одређени локални путни правци који су ван захтеваних техничких стандарда, односно који су са нешто лошијим стањем коловозног застора, стање путне мреже на територији општине се генерално може оценити као задовољавајуће. Примарно ограничење интензивнијег инвестирања у ширење и унапређење саобраћајне инфраструктуре општине представља недостатак довољно финансијских средстава (локалних и републичких).

На територији општине, главна аутобуска станица са свим пратећим садржајима лоцирана је у насељеном месту Србобран. Управљање станицом је поверено ЈКП „Градитељ” Србобран. У одређеном смислу, може се рећи да постоји јавни (аутобуски) превоз ка свим насељеним местима општине (Србобран, Турија и Надаљ), који је најчешће саставни део постојећих међуградских рута (примарно ка Суботици, Сомбору, Бечеју, Београду или Новом Саду). Према броју дневних полазака, те броју и локацији аутобуских стајалишта, јавни превоз добро функционише. Лимитирајући фактор његовог функционисања може бити често нижи ниво безбедности путника на аутобуским стајалиштима (стационираних ван и на коловозу).

7.1.2. Железнички, водни и ваздушни саобраћај

Територијом општине прелази један пружни правац Врбас – Србобран – Бечеј. Услед техничко-технолошке застарелости, поменута пруга више није у функцији за превоз путника и робе.

Водни саобраћај на територији општине је заступљен кроз пловни пут у саставу система канала Дунав – Тиса – Дунав (Велики бачки канал). Обим водног транспорта каналом од Бечеја до Богојева је миноран, и додатно лимитиран непостојањем правих теретних пристана, те немогућношћу проласка каналом на деоници у Врбасу услед велике замуљености канала. Концепцијско опредељење општине у домену водног саобраћаја дефинише укључивање потенцијала пловног пута канала ОКМ ХС ДТД Бечеј – Богојево у прерасподелу укупног бруто транспортног рада на нивоу општине преко интегралног повезивања са логистичким центрима у Врбасу, Бечеју, Бачкој Тополи и Новом Саду.

Најближи међународни путничко-теретни аеродром општини Србобран је аеродром Никола Тесла у Београду (удаљеност општине од аеродрома је нешто изнад 100 км). Према плану у ближој будућности, у функцији цивилног саобраћаја биће и аеродром у Ченеју (Нови Сад), који се тренутно користи само за потребе спортске и пољопривредне авијације.

На територији општине не постоје значајнији потенцијали за развој мултимодалног саобраћаја.

7.2. Енергетска инфраструктура

Развој енергетске инфраструктуре на подручју општине Србобран треба да усагласи растуће енергетске потребе и рационалну употребу расположиве енергије. Упоредо, развој мора имати непрестан фокус на побољшању енергетске ефикасности производње, преноса и потрошње енергије. Наравно, у складу са глобалним притисцима раста цена енергије и еколошког отиска употребе фосилних горива, структуру енергетске понуде треба

модификовати у корист значајније употребе обновљивих извора енергије унутар локалне заједнице.

7.2.1. Електроенергетска мрежа

У креираном друштвено-економском амбијенту општине, електрична енергија представља доминантан вид трансформисане и утрошене енергије, при чему се општина Србобран сматра нето увозником електричне енергије, како унутар њене територије не постоје већи погони за производњу електричне енергије. Дистрибуцију електричне енергије ка крајњим потрошачима (домаћинствима и правним лицима) на територији општине спроводи огранак *Електродистрибуција Србије д.о.о.* (*Електродистрибуција Нови Сад*), која послује у саставу *ЈП Електропривреда Србије*.

У функцији снабдевања електричном енергијом посматране територије налазе се две дистрибутивне трафостанице, примарно ТС Србобран (220/110/35 kV) снаге 20 MVA, лоциране на територији општине, и у мањем обиму ТС Врбас 1 (110/20 kV), лоциране на теритотији општине Врбас. Даља трансформација електричне енергије ка нижем напонском нивоу врши се помоћу трансформаторских станица ТС Србобран – мини (35/20 kV), са једним трафоом снаге 8 MVA и ТС Србобран (35/20/10 kV) са два трафоа снаге 4 MVA и једним трафоом снаге 8 MVA. Обе поменуте трансформаторске станице су средњенапонским водовима 35 kV повезане са трансформаторском станицом ТС Србобран (220/110/35 kV).

Треба напоменути да би се сигурност напајања комплетног насеља Србобран обезбедила накнадним затварањем прстена 20 kV око Србобрана, а преко канала ДТД, од црпне станице ПД Пионир на каналу, до трафо станице у Задругарској улици, уз инсталацију неколико мањих мостова на 20 kV у Улици Николе Тесле.

Накнадна дистрибуција електричне енергије већем делу насељеног места Србобран се врши путем трансформаторске станице ТС Србобран 35/20/10 kV (преко извода Србобран 1, Хотел и Турија), док се остали део насељеног места Србобран снабдева путем трансформаторске станице ТС Србобран – мини 35/20 kV (преко извода Србобран 2 и Заливни систем). Насељено место Турија се снабдева електричном енергијом преко средњенапонске мреже 10 kV из трансформаторске станице ТС Србобран 35/20/10 kV (преко извода Турија), док се насељено место Надаљ снабдева електричном енергијом преко средњенапонске мреже 10 kV из трансформаторске станице ТС Србобран 35/20/10 kV (преко извода Турија).

Ниво изграђености високонапонске (преносне) и средње и нисконапонске (дистрибутивне) мреже на територији општине генерално задовољава покривеност свих насељених места. Иако се инсталирани систем електроенергетске инфраструктуре може сматрати развојним потенцијалом општине, он је доста лимитиран капацитетом и техничким карактеристикама водова и дистрибутивних трафостаница, који нису потпуно прилагођени захтевима локално растуће потрошње електричне енергије. Одређен број дистрибутивних трафостаница (20/10 kV и 10/0,4 kV) је под притиском енергетског оптерећења, који доводи до релативно честих падова напона у електро мрежи. Нисконапонска мрежа у функцији испоруке електричне енергије крајњим корисницима је примарно надземна и делимично је реконструисана.

Дугорочно, у плану је реконструкција трансформаторске станице ТС 220/110/35 kV Србобран у трансформаторску станицу 400/110/20 kV, те трасирање и повезивање прикључног далековода бр. 444 400 kV са реконструисаном трансформаторском станицом, као и имплементација одређеног броја далековода 110 kV, који би излазили из ње. Такође, у плану је и изградња нове трансформаторске станице ТС Србобран 110/20 kV снаге 2x31,5 MVA, односно у плану је замена свих средњенапонских 10 kV са 20 kV водовима на

територији општине. Стога, сигурност снабдевања електричном енергијом средњорочно обезбеђује ревитализација свих застарелих делова дистрибутивне мреже, док у линији са растом конзумног подручја дугорочни захтеви иду у правцу ширења постојеће енергетске мреже изградњом нових енергетских објеката (трафостаница) са пратећим далеководима. Стратегија развоја дефинисна је Студијом дугорочног плана и концепције развоја средњенапонске мреже „Електродистрибуције Нови Сад” на територији Погона Бечеј и Жабал до 2025. године.

Рационализација потрошње расположиве електричне енергије и других видова енергије подразумева стално унапређење енергетске ефикасности коришћених енергетских система (елиминација или свођење губитака енергије на минимум), који су најчешће у зони технолошке застарелости. Такође, енергетска ефикасност укључује и процену услова потрошње/губитака енергије код крајњих конзументата, а кроз оцену стања и потребу замене столарије, ниво термоизлоације стамбених, производних и јавних објеката, употребу штедљивих сијалица и електричних кућних апарата и слично.

7.2.2. Гасоводна мрежа, нафтовод и снабдевање топлотном енергијом

Иако је електрична енергија примаран вид енергије организовано допреман локалном становништву и допремање земног гаса до појединачних корисника има значајну улогу. Сва насељена места на територији општине су покривена гасоводном мрежом. Територијом општине положени су разводни гасовод средњег притиска ка насељеним местима Турија и Надаљ, разводни гасовод РГ 04-15 Госпођинци – Сомбор, разводни гасовод РГ 02-04 од РГ 04-15 и ДГ 02-02 до ГМРС Србобран, магистрални гасовод ДГ-02-02 Госпођинци – СГС Србобран и бушотински гасоводи.

На територији општине у функцији су ГМРС Србобран и гасоводна мрежа средњег притиска у насељу Србобран са 6 припадајућих МРС, као и челични гасовод средњег притиска Србобран – Турија – Надаљ са 2 припадајуће МРС у Турији и Надаљу. За све МРС је прикачена дистрибутивна гасна мрежа ка свим корисницима. Дистрибуцију гаса на територији Србобрана и Турије спроводи ЈКП „Градитељ” из Србобрана, а на територији насеља Надаљ ЈП „Србијас”.

На територији општине активне су и бушотине за експлоатацију земног гаса са пратећим објектима, и сабирном гасном станицом (СГС) Србобран.

Густина и капацитет гасоводне мреже и објеката задовољава тренутне потребе потрошача на територији општине, али и даје могућност њеног даљег проширења у складу са захтевима са тржишта.

Плански документи општине дефишу задржавање постојећих коридора гасоводне инфраструктуре, локације ГМРС и МРС.

Територију општине Србобран секу нафтоводи Адорјан - рафинерија Нови Сад и нафтовод од СОС Турија север - рафинерија Нови Сад. Такође, на територији општине лоцирано је неколико нафтних и гасних бушотина (локације „Турија север” и „Србобран”), интерних нафтовода/цевовода и пратећих објеката.

Планским документом Општине, за комплетно подручје општине су дефинисане истражне геолошке радње. На нафтно-гасном пољу „Турија север” и „Србобран” наставиће се даља експлоатација минералних сировина из постојећих бушотина. Постојећи објекти за експлоатацију нафте и природног гаса (бушотине, сабирни системи, приступни путеви) се задржавају у постојећем обиму.

На територији општине организовано снабдевање топлотном енергијом (даљинско грејање) постоји само у централним деловима насељеног места Србобран. Производњу и дистрибуцију топлотне енергије из скоро реконструисане општинске топлане спроводи ЈКП „Градитељ” Србобран. Топлотном енергијом се снабдевају како стамбени објекти, тако и пословни простор, односно објекти јавне администрације и друштвено-социјалног карактера. У осталим деловима општине, за стварање топлотне енергије се примарно користи земни гас и електрична енергија на нивоу појединачних потрошача (индивидуалних ложишта), док се у руралним срединама у већој мери јавља и ложење дрвета или угља.

Такође, треба напоменути да је на територији општине изграђено неколико когенеративних постројења, која као „нус” производ генеришу топлу воду, која би евентуално могла да се дистрибуира ка потрошачима, или чак прикључи на топлификациони систем градског насеља Србобран.

У складу са глобалном тежњом за осигурање енергетске независности неке територије усклађене са унапређењем животне средине, расположивих природних ресурса и раста цена енергије, производњу енергије на територији општине Србобран треба усмеравати и ка изградњи соларних или ветро електрана, односно енергана на биогас или биомасу, те директну употребу геотермалних вода и осталих видова организованог коришћења обновљивих извора енергије.

7.3. Телекомуникациона инфраструктура

Данас, пословни и животни амбијент унутар одређене локалне заједнице у великој мери је одређен и капацитетом и карактеристикама расположиве телекомуникационе инфраструктуре.

7.3.1. Фиксна телефонија

Упркос чињеници да је као телекомуникациони формат фиксна телефонија поприлично превазиђена, према вредности показатеља густине ТТ мреже (броја телефонских прикључака на 100 становника) територија општине Србобран знатно одскаче у односу на републички, регионални или обласни просек (Табела 8.).

Табела 8. Упоредни преглед елемената густине ТТ мреже за посматрана подручја

Територија	Број становника	Број телефонских претплатника	Густина ТТ мреже
Република Србија	6.945.235	1.946.835	28,0
Регион Војводине	1.852.093	558.237	30,1
Јужнобачка област	618.829	182.457	29,5
Општина Србобран	15.337	6.959	45,4

Извор: РЗС, *Општине и региони у Републици Србији*, 2020.

Највећи део инсталација и број корисника фиксне телефоније на територији општине Србобран припада предузећу Телеком Србија А.Д. Сва насељена места општине покривена су мрежом фиксне телефоније. Иако су у функцији телефонске централе новије генерације, лимитирајући фактор развоја фиксне телефоније представља надземно решена секундарна мрежа ван урбаних средина.

7.3.2. Мобилна телефонија

Највећи део територије општине Србобран покривен је сигналом мобилне телефоније задовољавајуће јачине и квалитета сва три присутна оператера мобилне телефоније у Србији (Телеком Србије а.д., Telenor d.o.o., А 1 d.o.o.).

7.3.3. Поште

У свим насељеним местима општине функционише по једна испостава ЈП Поште Србије. Иако су асортиман и квалитет услуга генерално у складу са захтевима крајњих корисника, вредност индикатора – број становника по расположивој поштанској испостави на локалном нивоу је знатно испод регионалног и националног просека (Табела 9.), доводећи у питање оптималност броја расположивих поштанских испостава.

Табела 9. Поштанске испоставе

Територија	Број становника	Поште	Број становника по једној пошти
Република Србија	6.945.235	1.545	4.495
Регион Војводине	1.852.093	518	3.575
Јужнобачка област	618.829	125	4.951
Србобран	15.337	3	5.112

Извор: Општине и региони у Републици Србији, РЗС, 2020.

Поред тога, на територији општине по потреби активне су компаније које пружају курирске услуге.

7.3.4. Интернет и КДС мрежа

На територији општине Србобран послује неколико провајдера услуга везаних за интернет саобраћај и кабловски дистрибутивни систем – КДС (пренос и дистрибуција радио и ТВ сигнала). То су пре свега сви активни мобилни оператери (мобилна интернет мрежа), те регионална компанија St Cable doo из Бачке Тополе или SBB doo (услуге wi-fi и кабловског интернета, КДС, фиксне телефоније и осталог) и други. Интернетом су покривена сва насељена места општине. Сви интернет и КДС оператери са територије општине усмерени су ка даљем унапређењу постојеће мреже и пружених услуга у складу са захтевима тржишта.

На територији општине нема регистрованих ТВ емисионих станица, а функционише једна интернет радио станица локалног карактера (Радио Србобран).

Општинска управа Србобрана поседује делимично имплементиран WEB портал за Е-управу.

8. Туризам и угоститељство

8.1. Туристичке атрактивности

У привредном животу општине туризам као привредна грана до сада није заузимао значајно место и поред присутних природних и друштвених ресурса који могу да постану значајне туристичке атрактивности не само ове општине, већ и шире гледано Јужнобачког управног округа и АП Војводине.

Као најзначајније природне атрактивности општине Србобран се издвајају:

- ❖ Канал Дунав –Тиса – Дунав (ДТД);
- ❖ Река Криваја;
- ❖ Бељанска бара.

На територији Општине постоји богато *културно-историјско*, тј. *антропогено* наслеђе. Као најзначајнији ресурси и уједно туристичке атрактивности подручја се издвајају:

- ❖ Храм Св. Богојављења у Србобрану;
- ❖ Римокатоличка црква у Србобрану;
- ❖ Црква Св. Николаја у Турији;
- ❖ Црква рођења Св. Јована Крститеља у Надаљу;
- ❖ Црква Светог Географија познато као место у коме је сахрањена Ленка Дунђерски;
- ❖ Калварија.

8.2. Угоститељски смештајни и ресторански капацитети

На територији општине не постоји велики број смештајних капацитета који би могли да одговоре потребама повећане туристичке тражње.

Смештајни капацитети општине представљени су у приказу који следи (Табела 10).

Табела 10. Смештајни капацитети у општини Србобран у 2021 години

Назив објекта	Категорија објекта	Врсте смештајних јединица и њихов број у објекту:
Hunting House доо Турија	–	Број једнокреветних соба:
		Број. двокреветних соба: 10
		Број. трокреветних соба: 0
		Број четворокреветних соба: 0
		Број апартмана: 1
Салаш „Татић”	4*	2 трокреветне собе

Извор: Туристичка организација Србобран, новембар 2021.

На основу овога може се оценити се да је рурални туризам почео да се развија у општини Србобран, јер и један и други објекат могу се сврстати у рурални вид туризма.

У општини постоји следећа понуда угоститељских ресторанских јединица (Табела 11).

Табела 11. Угоститељски и ресторански капацитети у општини Србобран

Тип угоститељског ресторанског објекта	Назив	Насеље у коме је објекат лоциран	Капацитет гостију
Класични ресторани	– Ресторан „Гурман”	Србобран	100
	– Ресторан „Пролеће”		80
	– „Full café”		200
Млечни ресторани	–	–	–
Бифеи и барови	– Cabage	Србобран	
	– Mont		
	– Ricks		
	– Momento		
	– Old times pub		
Послстичарнице	– код Нандора	Србобран	20
	– Gold cakes		

	– Боки		
Остало	– Салаш Татић	Турија	200
	– Hunting house	Турија	200

Извор: Туристичка организација Србобран, новембар 2021.

Број запослених у сектору услуга смештаја и исхране у општини Србобран, у последњих пет година, дат је у табеларном приказу који следи (Табела 12).

Табела 12. Запослени у сектору услуга смештаја и исхране по годинама у општини Србобран у последњих пет година

Година	Број запослених
2015.	79
2016.	78
2017.	77
2018.	74
2019.	74

Извор: Публикација „Општине и региони у Републици Србији“ за поменуте године, РЗС Србије.

Напомена: У туризму укупан број запослених се разликује од оних које показује званична статистика, јер једна од карактеристика пословања у туризму је сезоналност, односно у летњим месецима (од маја до октобра) већи је број запослених и они не спадају у категорију стално запослених већ под уговором и сл. Отуда је стварана/реална запосленост различита од оне коју евидентира званична статистика.

8.3. Туристички промет

Остварени резултати у туризму (последње 3 године) у општини Србобран су дати табеларним приказом који следи (Табела 13).

Табела 13. Туризам у општини Србобран у последње три године

Година	Туристи			Ноћења туриста			Просечан број ноћења туриста	
	свега	домаћи	страни	свега	домаћи	страни	домаћи	страни
2017.	0	0	0	0	0	0	0	0
2018.	0	0	0	0	0	0	0	0
2019.	0	0	0	0	0	0	0	0

Извор: <http://devinfo.stat.gov.rs/SerbiaProfileLauncher/?lang=sr>

Сходно месечном извештају о доласцима и ноћењима туриста у смештајним објектима, РЗС, у периоду 2017–2019. године, за општину Србобран не постоје званични статистички подаци о броју туриста (домаћи и страни), ноћењу туриста (домаћи и страни), као ни просечном броју ноћења туриста (домаћи и страни).

8.4. Перспективни видови туризма

Имајући у виду велики број природних и друштвених (културно-историјских/антропогених) ресурса којима општина Србобран располаже, као перспективни видови за развој туризма се могу издвојити: ловни, риболовни, бањски, манифестациони, излетнички, спортско-рекреативни, транзитни и рурални туризам.

Ловни туризам – у општини тренутно постоје 3 (три) ловачка удружења. Реч је о:

- ЛУ „Фазан” у Србобрану;
- ЛУ „Турија” у Турији;

- ЛУ „Надаљ” у Надаљу.

Површина ловишта ЛУ „Фазан” је 19.461 ха, док је површина ЛУ „Турија” 5.400 ха и ЛУ „Надаљ” има површину ловишта од 4.000 ха². У сваком од три насеља постоји ловачки дом. У ловиштима се лови ситна дивљач (срне, зечеви, фазани и препелице). Постоји традиција ловног туризма због страних туриста који су и пре посећивали општину Србобран због лова. Реч је о туристима из Италије, Шпаније, Немачке, Аустрије и САД. Такође ловачка удружења имају понуду за домаће туристе и гостовања и дружења других ловачких организација из Републике.

Риболовни туризам – у општини Србобран постоје повољни услови за развој риболовног туризма. Као главни риболовни терени се издвајају: Велики канал Дунав – Тиса – Дунав, Бељанска Бара и река Криваја. На територији општине тренутно постоји 3 (три) риболовачка удружења:

- РУ „Шаран” у Србобрану;
- РУ „Караиш” у Турији;
- РУ „Надаљ” у Надаљу.

Бањски, „wellness” и „spa” туризам – Поред чињенице да на територији општине Србобран постоје термални извори исти се не користе за развој овог вида туризма. Као разлог се може навести правни проблем, јер је компанија „Gazprom” постала и правно одговорна за све подземне термалне воде и друга подземна изворишта.

Манифестациони туризам или туризам догађаја – Општина Србобран има одговарајући број различитих манифестација које се одвијају током целе године и које свакако могу да употпуне ванпансионску туристичку понуду и културни живот општине. Реч је о следећим манифестацијама:

- „Кобасицијада”, која се одржава саког последњег викенда у фебруару;
- „Петровдан”, која се одржава на верски празник 12. јула сваке године;
- „Србобранска бразда” која се одржава у августу.

Излетнички туризам – Као главно излетиште на територији општине Србобран се издваја Парк природе „Бељанска бара”. Тренутно од излетничке инфраструктуре овде се налазе клупе, летњиковци и чека. Међутим, да би овај вид туризма добио на значају неопходна је и изградња неких спортко-рекреативних терена како би се потенцијалним туристима употпунио боравак.

Спортско-рекреативни туризам – Општина поседује одговарајућу спортско – рекреативну инфраструктуру која може да употпуни боравак туриста и обогати ванпансионску туристичку понуду. Реч је о следећим објектима:

- Центар за фичку културу, рекреацију и туризам Србобран;
- Две спортске сале у Србобрану и Турији;
- Више спортских терена на отвореном.

Транзити – Имајући у виду да поред општине пролази Аутопут Е-75 (Европски коридор 10) као и да је канал Дунав –Тиса – Дунав повезан са Европским коридором 7 (реком Дунав) постоји могућност да уколико би се изградили одговарајући смештајни

---

² Детаљни подаци о инфраструктури (броју хранилишта, чека, појилишта) за свако ловиште тренутно нису доступни.

капацитети, људи који пролазе би се овим Европским коридорима могли кроз одговарајућу промотивну политику заинтересовати за краће боравке у општини Србобран.

Рурални туризам – као два главна смештајна објекта се издвајају:

- Hunting House доо Турија;
- Салаш „Татић”.

Рурални туризам се у општини налази у иницијалној фази и за његов даљи развој потребна су финансијска и промотивна улагања како би се заинтересовали житељи сеоских средина за његов развој, али и анимирала туристичка тражња.

9. Трговина

На територији општине Србобран у оквиру трговачке делатности послује 39 трговинских предузећа што чини 90% промета на наведеној територији.

На територији општине Србобран највише се трговало у опсервираном периоду: пшеницом 12.090 т, кукурузом 69.370, свињама 248 т, говедима 1 т, меко и млечни производи 1.013 хиљада л, јабуке 67 т.

Најзначајнији привредни субјекти који чине окосницу трговине на територији општине Србобран су: Best Seed Producer ДОО Фекетић, производња у Србобрану, METAL-X ДОО, Турија, Техника МБ ДОО, Србобран, S&D TEXTIL ДОО, Стара Пазова, огранак производње у Србобрану, Пионир акционарску друштво, Србобран, ДОО Вулкан гума, Белт Србобран, ДОО Вулкан комерц Србобран, Аустротерм (Austrotherm) Србобран, ИМ Матић Нови Сад, ПЈ Фарма Србобран и Реахем доо Србобран.

10. Пољопривредно и шумско земљиште

Подручје општине Србобран карактерише висок удео пољопривредног земљишта (96,7% укупне територије) и изразито мали удео површина под шумама (0,13% укупне територије). У педолошком саставу земљишта преовлађују чернозем и ливадске црнице. Структура пољопривредног земљишта по катастарским класама указује на његов висок квалитет, па 99% укупних површина спада у прве три класе квалитета. У катастарским општинама Србобран, Турија и Надаљ 1 извршена је комасација пољопривредног земљишта, док се окончање комасације у КО Надаљ очекује до краја 2021. године. Површина пољопривредног земљишта у државној својини износи 606,69 ха, али се са напредовањем процеса реституције ове површине континуирано смањују. У 2018. години на подручју општине Србобран укупно се наводњавало 1.279 ха на земљишту 135 пољопривредних газдинстава. На основу интерних података локалне самоуправе општине Србобран, површину под шумом чини 21,73 ха.

11. Примарна пољопривредна производња

Укупне површине под ораницама и баштама у општини Србобран у 2018. години бележе смањење од 10,77% у односу на 2012. годину. *Жита* се гаје на 11.430 ха обрадивих површина и оне бележе повећање од 1,42% у односу на 2012. годину. Производња *махунарки* у 2018. години простире се на 12 ха, што је за 300% више површина забележених 2012. године. Смањене су површине под *шећерном репом*, *индустријским* и *крмним биљем* (60,82%, 13,28% и 65,68% мање у односу на 2012. годину, респективно за све три групе биља). Производња *кромпира* у 2018. години готово и да не постоји. Од 77 ха на колико се кромпир узгајао 2012. године, у 2018. години забележено је само 1 ха обрадивих површина. Укупне површине под *махунаркама* у 2018. години на територији Србобрана повећане су у односу на 2012.

годину са 4 на 12 ха обрадиве површине. Укупне површине под *кормним биљем* у 2018. години, у односу на 2012. годину, расту за 52,66% и износе 209 ха. Производња *поврћа* на подручју општине Србобран одвија се на 61 ха. Од укупног броја газдинстава на подручју општине, 7,6%, односно 112 газдинстава бави се производњом поврћа. Од укупно 1.371 пољопривредног газдинства, колико је регистровано на подручју општине Србобран, свега 2,1%, односно 29 газдинстава бави се производњом *воћа*, док се производња *грожђа* одвија на 34 газдинства. У општини Србобран регистровано је шест газдинстава која се баве производњом ароматичног, лековитог и зачинског биља. Од укупног броја пољопривредних газдинстава на подручју општине *сточарском* производњом се бави 49,1% газдинстава (*Анкета о структури пољопривредних газдинстава*, 2018). Од газдинстава које се баве сточарством највећи проценат се бави *свињарством* (89,0%) и узгојем *живине* (59,7%). Општина Србобран има 23 газдинстава која се баве *пчеларством* (по *Попису пољопривреде* 2012. године) са укупним бројем пчелињих друштава 755 хиљада, од којих је већина кошница са покретним саћем (726) и мањим бројем кошница са непокретним саћем (20).

12. Тржишни субјекти у пољопривредној производњи

У општини Србобран 2018. године (*Анкета о структури пољопривредних газдинстава*, 2018) евидентирано је 1.481 *пољопривредно газдинство*, од чега је 1.463 *породично пољопривредно газдинство* (98,8%). По подацима Управе за аграрна плаћања у Општини је у 2021. години регистровано 1.490 ППГ од чега је у активном статусу 1.360 газдинства. Поред тога регистровано је и 16 *предузећа* (13 у активном статусу), 1 *предузетник* (1 у активном статусу) и 5 *земљорадничких задруга* (5 у активном статусу). Према подацима Агенције за привредне регистре, број *привредних друштава* у области 01 (Пољопривреда, лов и одговарајуће услужне делатности), у активном статусу регистрованих у општини Србобран у 2021. години износи 14, док је у Регистру пољопривредних газдинстава (скр. РПГ) у истој години уписано 13 *предузећа* (Управа за аграрна плаћања, Портал отворених података). На основу интервјуа са члановима Радне групе за израду Плана развоја општине Србобран за период 2022–2030. године, у општини се пољопривредна предузећа доминантно баве ратарством и откупом ратарских култура од пољопривредних произвођача.

13. Удружења у пољопривреди

Према подацима Агенције за привредне регистре Републике Србије (<https://www.apr.gov.rs>) у општини Србобран у 2021. години регистровано је пет (5) удружења у сектору пољопривреде.

14. Пољопривредна механизација и складишни капацитети

Према *Попису пољопривреде* 2012. године, на територији општине Србобран забележено је 48 *једноосовинских трактора* у власништву, од којих су сви трактори старији од 10 година. Забележен број *двоосовинских трактора* у Србобрану у 2012. години је 1.288, од тог броја 81,68% су старији од 10 година (1.052 трактора). Број *комбајна* у 2012. години у општини Србобран износи 162, од којих је 137 комбајна старије од 10 година. На 407 пољопривредних газдинстава налази се 483 *објекта* у којима су *сместена говеда* са 5.045 места. На 1.303 пољопривредна газдинства налази се 2.516 *објекта* у којима су *сместене свиње*, који поседују капацитет од 38.071 места. Забележено је 888 пољопривредних газдинстава са 1.309 *објекта* за *сместај кокошака носилца*, са капацитетом од 229.235 места. На територији општине Србобран у 2012. години забележено је 1.419 *кошева* за *кукуруз* смештених на 1.087

пољопривредних газдинстава. На 79 ПГ смештено је 100 амбара. Смештајни капацитети *силоса* на територији Србобрана износе 17.311 тона. Силоси су смештени на 7 пољопривредних газдинстава, а њихов број је 17. На територији Србобрана налази се 3 пољопривредна газдинства, на којима је смештено 3 *сушаре* капацитета 215 м³. *Објекти за силажу* смештени су на 3 пољопривредна газдинства и има их 5. Њихов капацитет износи 2.273 м³. На територији Србобрана налази се 571 пољопривредно газдинство, на којима је смештено 854 *објекта за смештај пољопривредних машина и опреме*, капацитета 60.224 м³. *Хладњаче* су смештене на 1 пољопривредном газдинству и има их 2. Њихов капацитет износи 250 м³. У општини Србобран постоје 3 пољопривредна газдинства са 6 *стакленика* капацитета 60.178 м³. Постоје 92 *пластеника* на 40 пољопривредна газдинства, капацитета 32.070 м³.

15. Трансфер знања у пољопривреди

За трансфер знања пољопривредницима значајну улогу има ПСС „Врбас”, д.о.о., Врбас, која, поред праћења пословања на огледним газдинствима, у сарадњи са задругама, пољопривредним произвођачима и Канцеларијом за економски развој општине, организује предавања и зимске школе за пољопривреднике у оквиру различитих тема. Поред саветодавне службе, Општинска управа општине Србобран значајно се ангажује у овом сегменту и то на различите начине (Програм подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја за 2021. годину на територији општине).

16. Развијеност руралне економије кроз диверсификацију активности чланова пољопривредних газдинстава

Као највеће насеље се издваја урбани центар општине са 12.009 становника, док остала насеља бележе далеко мањи број становника и могу се сврстати у насеља сеоског типа. У односу на број становника и просечну густину насељености, територија општине, изузев урбаног центра, спада у рурална подручја³. На основу података *Пописа пољопривреде* из 2012. године, у општини Србобран, ниво насеља од 1.941 укупног броја газдинства, тек 161 је обављало другу профитабилну активност (која није пољопривредна) или 8,29%, при чему је број газдинстава са учешћем ових прихода у укупним приходима 50 и више % је тек 20 (1,03% од укупног броја ПГ). Подаци *Пописа пољопривреде* 2012. године показују да се *прерадом пољопривредних производа* на територији општине бавило укупно 91 ПГ (*прерадом меса* се бавило 23 газдинстава; *прерадом млека* се бавило укупно 49 газдинства; *прерадом воћа и поврћа* бавило се укупно 22 газдинстава; *прерадом других пољопривредних производа* на територији општине Србобран се бавило укупно 5 газдинстава). На основу података из *Пописа пољопривреде* 2012. године на подручју општине Србобран није било регистрованих породичних пољопривредних газдинстава која су се бавила руралним туризмом, међутим у 2021. години званично постој два објекта (Вила „*Hunting Lodge*” („Ловачки дом”) Турија и „*Салаш Татић*”). На основу података *Пописа пољопривреде* 2012. године није било породичних пољопривредних газдинстава која су се бавила *народном радношћу*. На основу добијених података од Општинске управе ове активности покрива Општински центар за културу. На територији општине, нема регистрованих ПГ која се баве *активностима обраде дрвета*, као ни *активностима у шумарству*. Према подацима *Пописа пољопривреде* 2012. године на подручју општине Србобран није било газдинстава која се баве *узгојем рибе за продају*, ни газдинстава која су се бавила *старим занатима*.

17. Мере подршке ЈЛС у сектору пољопривреде и руралног развоја

---

³ Критеријуми ОЕЦД-а.

Општина Србобран је једна од многобројних општина која доноси Програм мера подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја. У 2019. години планирано је да се издвоји 4.000.000,00 динара. Од тога је издвојено 1.000.000,00 динара (за кредитну подршку), од чега је утрошено (реализовано) 995.505,00 динара (односно 99,55%). У 2020. години планирано је да се издвоји 1.000.000,00 динара. Међутим, због пандемије COVID-19 није дошло до реализације. У питању је кредитна подршка кроз меру – остали облици кредитне подршке за пољопривредне кредите. Кредити су били наменски за обртна средства у пољопривреди. На основу анализе мере кредитне подршке може се констатовати да је иста дала добре резултате и препоручује се наставак спровођења у планском периоду. У општини Србобран, питањима пољопривреде и руралног развоја бави се Одељење за урбанизам, стамбено-комуналне послове и заштиту животне средине. Део пољопривреде ради КЛЕР, пре свега саветник на пословима сарадње са привредницима и пољопривредницима (у саставу Кабинета председника општине). Општина комуницира са пољопривредним произвођачима посредством интернет странице, медија, телефона, презентација, семинара, али и произвођачи међусобно доприносе даљем ширењу информација. У општини постоји и евиденција пољопривредних произвођача.

18. Организациони аспекти подршке локалном економском развоју

У надлежност јединице локалне самоуправе спада доношење и реализација програма за подстицање локалног економског развоја, предузимање активности за одржавање постојећих и привлачење нових инвестиција и унапређе општих услова пословања и то преко јединице за локални економски развој и подршку улагањима (ЛЕР). Основ наведене надлежности је заснован на Закону о локалној самоуправи (*Сл. гласник РС*, бр. 129/2007, 83/2014 – др. закон, 101/2016 - др. закон и 47/2018) и Закону о улагањима (*Сл. гласник РС*, бр. 89/2015 и 95/2018).

Општина Србобран је организовала организациону јединицу, Канцеларију за локални економски развој и подршку улагањима, која је активно укључена и сарађује са осталим службама и одељењима на креирању и реализацији локалне политике економског развоја и стратешког планирања. Канцеларија за локални економски развој је основана 2013. године, али је активно почела да функционише 2016. године.

Пословање канцеларије је усмерено у два основна правца: привлачење домаћих и страних инвестиција и помоћ постојећој заједници. Циљ канцеларије је да унапреди пословну климу у општини Србобран и подстакне бржи економски развој општине. Истовремено, представља сервис у служби локалним привредним субјектима.

Општина Србобран пружа системску подршку и постојећој привреди, и то кроз: пружање информација о расположивим домаћим и страним изворима финансирања, финансирање посета сајмовима, система олакшица и подстицаја и израду и реализацију инструмената подршку за микро, малим и средњим предузећима.

Општина има и релативно добру комуникацију са привредницима. Локална самоуправа је значајно унапредила ефикасност пружања услуга привреди, пре свега захваљујући електронској управи и сервисима као што су: е-дозволе и е-зуп.

Препорука је да Општина успостави и географски информациони систем како би се олакшало планирање развоја локалне заједнице. Самим тим би се олакшао рад организационе јединице за ЛЕР у привлачењу потенцијалних инвестиција, праћења и усмеравања развоја економске инфраструктуре, а уједно би допринело скраћењу процедура, већој транспарентности и прецизности у планирању инфраструктурног опремања, што би довело до смањења укупних трошкова рада локалне администрације.

Од инструмената за подршку економског развоја, а који доприносе стварању амбијента за привлачење инвестиција и боље пословање, на територији општине Србобран постоји индустријска зона.

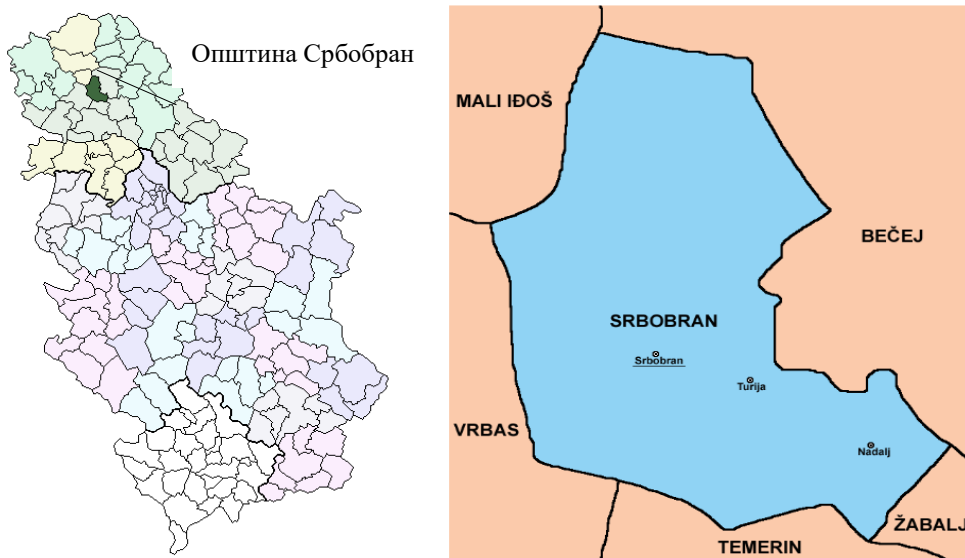
АНАЛИЗА ДРУШТВЕНОГ РАЗВОЈА ЗА ИЗРАДУ ПЛАНА РАЗВОЈА ОПШТИНЕ СРБОБРАН ЗА ПЕРИОД 2022–2030. ГОДИНЕ

1. Општи подаци

1.1. Административно – географски положај

Општина Србобран је смештена на северозападу Републике Србије. Просторно припада Јужнобачком управном округу у АП Војводини. Заузима површину од 284 км² од чега пољопривредну површину чини 26.460 ха, а шумску свега 14 ха. Насеље Србобран лежи на 45° и 35' СГШ (северне географске ширине) и 19° и 47' ИГД (источне географске дужине). Општину чине три насеља: Србобран, као највеће урбано насеље, и насеља Турија и Надаљ, која су сеоског типа. Кроз општину пролази Велики бачки канал, тако да град већим делом лежи на левој, а мањим на десној обали Канала. Општину са севера и истока омеђује река Криваја која се својим током даље улива у Велики бачки канал¹ (Слика 1).

Слика 1. Положај општине Србобран.

Извор: Општинска управа Србобран и web.link: https://sr.wikipedia.org/sr-ec/Општина_Србобран (приступ на дан 07. 11. 2021).

Рељеф. Са аспекта геоморфологије, територију општине чине 2 (две) просторне целине. Прву чини виша лесна зараван рашчлањена речицом Кривајом северно од Великог бачког канала и нижа лесна тераса која је лоцирана јужно од Великог бачког канала. Педолошки састав земљишта је такав да преовладава чернозем и ливадска црница. Површинске воде чине Велики бачки канал, речица Криваја и Бељанска бара.

1.2. Демографија

Према резултатима Пописа становништва 2011. године у општини Србобран је живело 16.317 становника. По насељима: у урбаном насељу Србобрана је живело 12.009 становника, док је у насељу Турија живело 2.300 становника и Надаљу 2.008 становника².

Општина Србобран је мултинационална и мултикултурална средина. Према резултатима Пописа 2011. године сва 3 (три) насеља у Србобрану имају већинско српско становништво.

¹ Подаци Општинске управе Србобран, октобар 2021.

² Публикација „Становништво – Упоредни преглед броја становника 1948, 1953, 1961, 1971, 1981, 1991, 2002. и 2011, подаци по насељима”, Републички завод за статистику, Република Србија.

Етнички састав становништа је био следећи: Срби 10.709 становника или 65,63%, Мађари 3.387 или 20,76%, Роми 629 или 3,86%, регионално опредељени 447 становника или 2,74%, остали, 998 или 6,11%, неизјашњени 594 или 3,64%. Општина има негативан природни прираштај у 2019. години на 1.000 становника је – 5,7%.

1.3. Саобраћај

Оцена је да је саобраћајни положај општине повољан, јер поред, тј. корз општину пролази ауто-пут Е-75, који је Европски коридор 10 и повезује северну и централну Европу са јужном и југоисточном. Такође, општина Србобран је преко Великог бачког канала повезана са реком Дунав, која представља Европски коридор 7, који се преко Црног мора повезује са Средоземљем, тј. Медитераном. Такође, ваља поменути и железнички путни правац који повезује градове Сомбор и Бечеј. На повољан географски положај утиче и близина административног центра АП Војводине, Новог Сада.

1.4. Клима, флора и фауна

У општини Србобран, клима је умерено-континентална, погодна за живот.

У општини Србобран, флора и фауна је развијена, чему погодује бројност хидрографског и геолошког ресурса, тј. има довољно топлоте, влаге и талога.

1.5. Историја

Насеља која чине општину Србобран су имала бурну историју. Урбано насеље Србобрана је током историје мењало називе *St. Tamas, Szt. Tamas, Sent Tomas, Szent Tomas, Sentomaš, Szenttamas, Vacs. Szent Tamas, Vac. Senttamas*.

За заслуге у победи на Турцима код Сенте 1751. године поред презимена Николић стављено је и *Србоградски*, што значи да се у то време *Сент-Томаш* звао *Србоград* и био претеча данашњем имену Србобран. Своје данашње име Србобран носи од 1918. године, а добио га је по шанцу који је 1848. године изграђен за одбрану данашње Србобранске улице. У шанцу су се налазили Срби, па су га зато назвали *Србијански*, а касније *Србобран*. Насеље Турија добило је име по истоименој реци која је десна притока реке Дрине, одакле су иначе дошли први становници овог насеља. Насеље Надаљ име је добило по „пустари” коју су насељавали кметови. У време мађарске фашистичке окупације од 1941. до 1944. године Србобран је носио име *Snttomaš*.

1.6. Културне установе и култура у општини Србобран

Установе које се баве облашћу културе у општини Србобран су Дом културе *Србобран*, који је основан 1966. године, затим Народна библиотека, која располаже са фондом од 44.000 књига на српском и мађарском језику, неколико културно-уметничких друштава: КУД *Стеван Владислав Каћански – Бард*; Мађарско културно-уметничко друштво (МКУД) – *Арањ Јанош*; КУД *Турија*; КУД *Надаљ*.

Школски образовни систем општине Србобран чине 4 основне и 1 средња школа.

2. Демографија

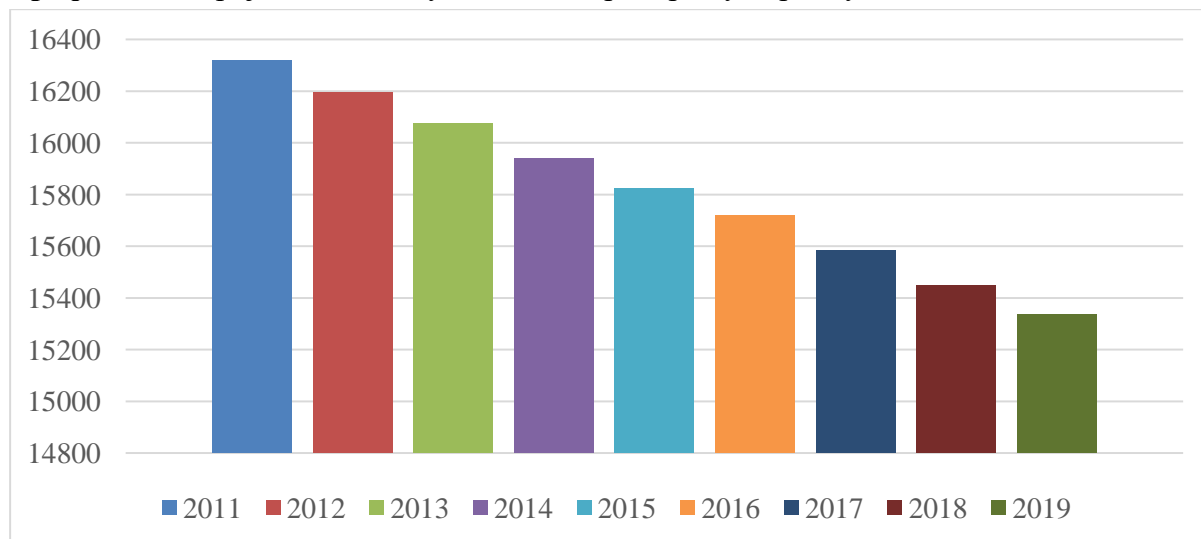
2.1. Број становника

Резултати пописа 2011. године, као и процене у наредним годинама, указују на присуство и повећање интензитета неповољних демографских појава и процеса са којима се већ деценијама суочава Србија. Приметно је смањење укупног броја становника, природна депопулација, миграциони процеси и демографско старење које детерминише прилично

ограничавајући популациони оквир формирања радног контингента, а самим тим и активног становништва. (са 16.317 становника у 2011. на 15.337 становника у 2019. години).

Број становника у општини Србобран се, у периоду 2011–2019, смањило за 6,0%, односно општина је изгубила 980 становника (Графикон 1).

Графикон 1. Број становника у општини Србобран у периоду 2011–2019.

Извор: Општине у Србији, РЗС, 2020.

2.2. Старосна структура

Најчешћи узрок је процес старења становништва општине Србобран. Пад укупног броја становника, ниска стопа наталитета и фертилитета, негативан природни прираштај – 6,0% (виши од војвођанског просека – 4,7%), као и висок индекс старења су карактеристике општинске популације (Табела 1).

Табела 1. Основни демографски подаци општине Србобран 2019.

Опис	Србобран	Јужнобачка област	Република Србија
Број становника	15.337	618.829	6.945.235
Просечан број чланова домаћинства	2,8	2,7	2,9
Стопа природног прираштаја	-6,0	-2,0	-5,3
Очекивано трајање живота живорођених	73	75	74
Просечна старост	42	44,5	44,7
Индекс старења	125	138,57	144,05
% проценат деце старости 0–14	14,87	15,54	14,54
% проценат становништва радног узраста	66,88	65,91	65,02
% 65 + у укупном становништву	19	18	21

Извор: Девинфо, РЗС, 2020.

2.3. Структура становништва (преглед стања и пројекције)

Општина Србобран, према степену развијености ЈЛС, спада у трећу групу (степен развијености у распону од 60% до 80% републичког просека). Са три насеља, укупан број становника броји 15.255 у 2020. години, са густином од 54 становника/км². Стопа природног прираштаја износи –6 (стопа умрлих је већа стопе живорођених). Просечна старост становништва је 42 године, са индексом старења 125. Просечан број чланова домаћинства је 2,76 (Табела 2).

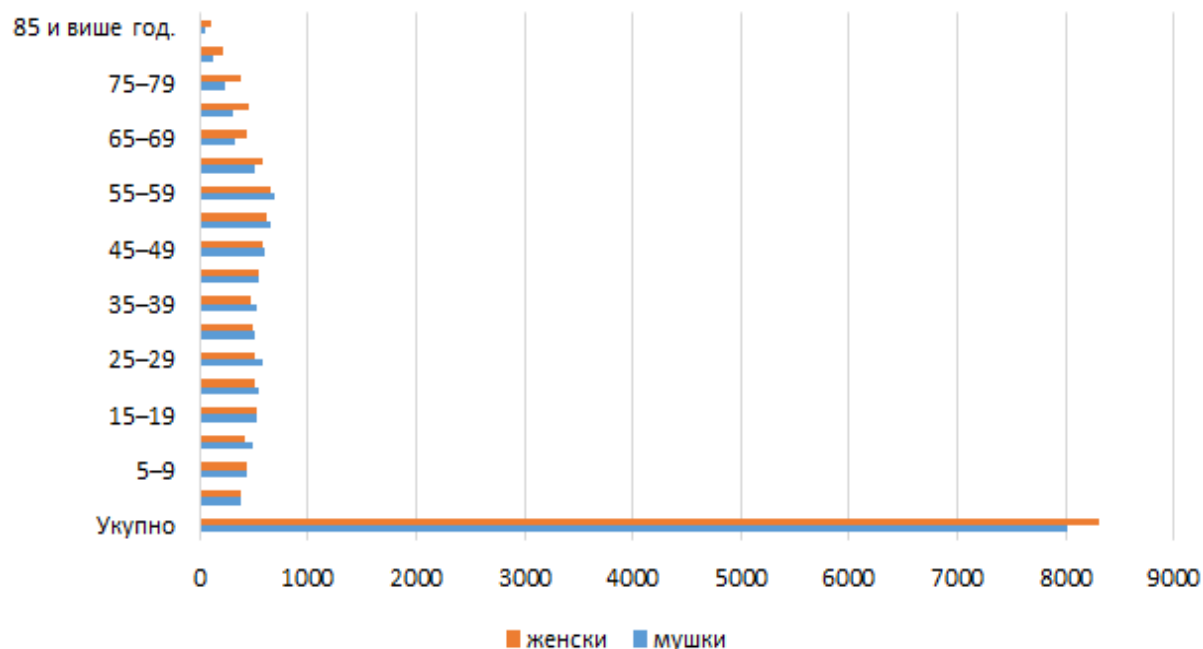
Табела 2. Структура становништва, стање 2011–2020. и пројекција 2041. године

Површина (км ²)	284	2019
Број насеља	3	2019
Становништво	15 255	2020
Густина насељености (број становника/км ²)	54	2020
Стопа живорођених	10	2020
Стопа умрлих	16	2020
Стопа природног прираштаја	- 6	2020
Очекивано трајање живота живорођених (просек година)	73	2020
Просечна старост (у годинама)	42	2020
Индекс старења (60+ год./0–19 год.)	125	2020
Просечан број чланова домаћинства	2,76	2011
Пројектован број становника (средња варијанта – нулти миграциони салдо)	13.840	2041
Пројектован број становника (средња варијанта са миграцијама)	13.891	2041

Извор: Републички геодетски завод, *Територијални регистар*; РЗС, *Витална статистика*; РЗС, *Попис становништва, домаћинства и станова*.

Према старосној структури у општини Србобран има више жена (8.308) у односу на мушкарце (8.009). Доминантне старосне групе (за оба пола) су 50–54 и 55–59 година. Просечна старост код мушкараца је 39,7 година. Просечна старост у општини Србобран износи 42,6 година (Графикон 2).

Графикон 2. Становништво према петогодишту и полу, 2020. године.

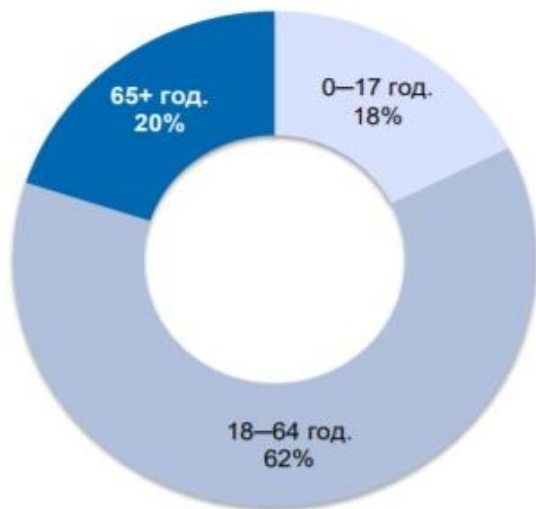
Извор: *Општине и региони*, РЗС, 2020.

2.4. Становништво према старосним групама

Становништво које је старије од 65 година налази се на трећем месту, са 19% у укупном броју становника општине (Графикон 3). Према старосним групама (подаци из

2020. године), удео деце између 0–17 година заузима 18% укупног броја становника. Становништво које има између 18–64 године је најдоминантнија група са 63% укупног становништва општине Србобран. (Графикон 3).

Графикон 3. Становништво према старосним групама, 2020.

Извор: Витална статистика, 2020.

3. Оцена друштвеног развоја

Општина Србобран према степену развијености сврстана је у трећу групу, односно међу недовољно развијене локалне самоуправе чији је степен развијености у распону 60–80% републичког просека.³ Друштвени развој општине мерен индексом друштвеног развоја (ИДР) градова и општина био је 2018. године 48,43 (нпр. најнижи је Гацин Хан 30,5 и Мало Црниће 33,7; највиши Нови Београд 63,9 и Врачар 65,4). Индекс друштвеног развоја омогућује поређење квалитета живота по градовима и општинама Републике Србије у шест области:

- демографија;
- економска активност;
- образовање;
- социјална заштита;
- здравствена заштита;
- остали показатељи квалитета живота и друштвене партиципације.

Степен самофинансирања јединица локалне самоуправе указује на способност ЈЛС да се финансира из изворних и уступљених прихода. У случају Србобрана, дошло је до смањења способности за око 5% у 2018. години у односу на 2014. годину.

*Висина просечне нето зараде*⁴ постепено је почела расти после периода фискалне консолидације (2014–2016). У 2020. години просечна нето зарада била је 46.144 РСД, и испод је просека Војводине (57.186 РСД) и Србије (60.073 РСД).

Индекс зависности становништва показује однос зависног становништва (млађих од 15 и старијих од 65 година) и становништва радног узраста. Иако се однос врло благо

³ <https://ras.gov.rs/uploads/2019/01/uredba-o-utvrdivanju-jedinstvene-liste-razvijenosti-regiona-i-jedinica-l-2.pdf>

⁴ Извор за све наведене индикаторе, *DevInfo*, РЗС, осим за просечну пензију (Извор: ПИО фонд, *Статистички годишњи билтен*, 2020).

погоршава (48,7%), индекс зависности укупног становништва и даље је нижи од Региона Војводине (50,7%) и Републике Србије (52,7%) 2018. године. Идентични тренд је и код индекса зависности старог становништва (26,5%), нижи је од Региона Војводине (28,9%) и Србије (30,8%) у 2018. години.

Обухват деце узраста 0–3 године (јаслице) предшколским васпитањем и образовањем, за десет година порастао је готово 7 пута, а опет је био свега 13,9% у 2020. години, и много је нижи од нивоа региона Војводине (31,3%) и Републике Србије (31,8%). Обухват деце узраста од 3 године до поласка у припремни предшколски програм био је 53,8%, односно мање од региона Војводине (68,2%) и Републике Србије (62,6%) 2020. године. Обухват деце у основном образовању у Србобрану је у паду последњих година, а 2020. године је био 92,8%, односно између вредности за регион Војводине (91,7%) и Републику Србију (93,5%). Стопа одустајања од школовања у основном образовању расте и била је 2020. године 1,0% и виша је од нивоа Републике Србије (0,4%) и региона Војводине (0,6%).

Број лекара на 1.000 становника се смањило током забране запошљавања у јавном сектору. У 2019. години био је 1,0 на 1.000 становника, знатно мање од просека региона Војводине (2,5) и Републике Србије (2,9).

Износ просечне пензије расте на нивоу целе Републике Србије. У 2020. години у Србобрану је просечна пензија износила 24.886 динара, нижа од износа у Војводини (28.264 РСД), и Србији (27.744 РСД).

Број малолетних починиоца кривичних дела има дугогодишњи тренд смањења, како на нивоу Републике Србије, тако и у Србобрану. У 2020. години само једном малолетнику су изречене кривичне санкције. Тренд смањења извршења кривичних дела остварио се и код пунолетних починиоца кривичних дела. Правноснажно осуђених пунолетних лица према месту извршења у 2020. години било је 121 и 28 правноснажно осуђених пунолетних лица за крађу према месту извршења кривичног дела.

Измене и допуне Закона о локалним изборима утицале су на повећање броја, тј. удела жена одборница у јединицама локалне самоуправе. У Србобрану је тај удео незнатно порастао на 32,1% у 2020. години. Удео варира (2018) од 17,24% у Малом Зворнику, до 44,83% у Белој Паланци.

Табела 3. Неки од индикатора од утицаја на друштвени развој општине Србобран

Индикатори	Година				
	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Индекс друштвеног развоја	48,25	49,82	47,44	44,80	48,43
Степен самофинансирања ЈЛС	80,60	78,60	75,00	76,70	75,10
Просечне зараде без пореза и доприноса	35.413,00	35.687,00	34.893,00	36.062,00	38.794,00
Индекс зависности укупног становништва	46,58	47,14	47,46	47,86	48,68
Индекс зависности старог становништва	24,07	24,53	24,97	25,58	26,46
Деца у јаслицама	5,26	5,15	6,47	7,14	7,80
Деца у вртићима	45,36	44,53	34,93	65,68	66,80
Обухват деце у основном образовању	98,20	98,26	96,86	95,10	94,80
Стопа одустајања од школовања у основном образовању	0,00	0,20	0,50	0,00	1,00
Број лекара на 1.000 становника	1,20	1,10	1,10	0,90	0,80
Просечна пензија	21.538,00	21.455,00	22.037,00	22.968,00	23.789,00
Малолетни починиоци кривичних дела	1,79	1,14	0,76	0,04	0,04
Пунолетни починиоци кривичних дела	0,73	0,38	0,38	1,07	0,65
Удео жена одборница	26,19	31,71	31,71	31,71	31,71

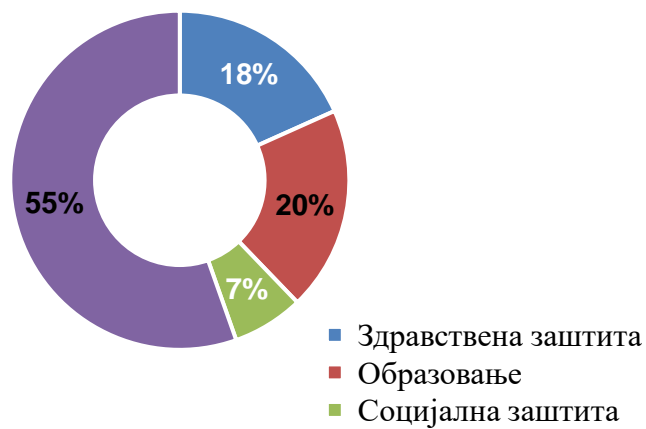
Извор: <http://socijalnoukljucivanje.gov.rs/indeks/>, за одговарајуће године и индикаторе, прерачунато на основу DevInfo, РЗС.

Табела 4. Расходи буџетских средстава, 2019.

Расходи корисника буџетских средстава по становнику (у хиљадама РСД)	1.193.323
Расходи корисника буџетских средстава по становнику (РСД)	77.807
Расходи корисника буџетских средстава за образовање (у хиљадама РСД)	232.903
<i>од тога за основно образовање (у хиљадама РСД)</i>	201.526
Расходи корисника буџетских средстава за образовање по становнику (РСД)	15.186
Расходи корисника буџетских средстава за здравствену заштиту (у хиљ. РСД)	218.725
Расходи корисника буџетских средстава за здравствену заштиту по становнику (РСД)	14.261
Расходи корисника буџетских средстава за социјалну заштиту (у хиљадама РСД)	81.033
Расходи корисника буџетских средстава за социјалну заштиту по становнику (РСД)	52.83

Извор: http://devinfo.stat.gov.rs/SerbiaProfileLauncher/files/profiles/sr/1/DI_Profil_Srbobran_EURSRB001002003011.pdf

Графикон 4. Учешће расхода према делатностима у укупним расходима корисника буџетских средстава, општине Србобран 2019.

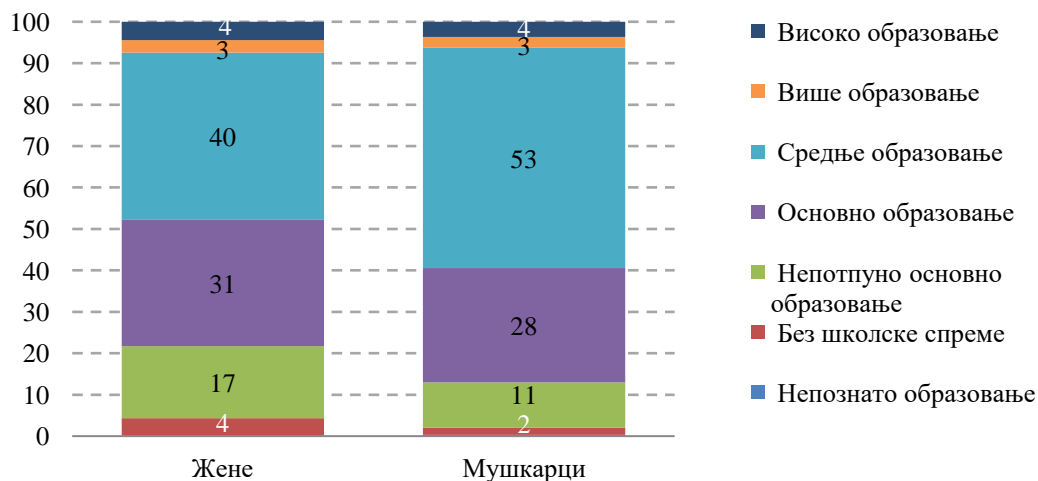

Извор: Национални рачуни, РЗС

4. образовање

Према *Попису становништва, домаћинства и станова*, РЗС, 2011, у Србобрану је 2,5% женског и 1,2% мушког становништва неписмено, од тога је изразито доминантна категорија жена 65+. Од укупног броја неписмених 1,6% је из градских насеља, а 2,5% из осталих. Школска спрема је лошија од просека Републике код високог и вишег, а боља код средњег образовања, а јако велики број становника има само основну школу (Графикон 5).

Графикон 5. Становништво старости ≥ 15 година, према школској спреми и полу (у %)

Извор: *Попис становништва, домаћинства и станова*, РЗС

4.1. Предшколско васпитање

За предшколско васпитање и образовање деце на територији општине Србобран, задужена је ПУ „Радост”. Основана је 1956. године. У склопу ПУ налази се 9 објеката у 3 насељена места. Објекат „Пепељуга” налази се у Турији, „Бубамара” у Надаљу, а сви остали су у Србобрану. Васпитно образовни рад одвија се на српском и мађарском језику, као и двојезично, а изводи га адекватан стручни кадар.

Табела 5. Смештајни капацитети у ПУ

Ред. бр.	Назив објекта	Број група	Број деце	Површина у м ²	Површина дворишта у м ²
1.	Снежана	3	70	506	583
2.	Палчић	2	50	270	1.013
3.	Бамби	3	60	320	1.246
4.	Црвенкапа	3	75	250	1.136
5.	Барби	2	50	125	688
6.	Пчелица	2	50	194	966
7.	Чуперак	2	50	280	2.680
8.	Пепељуга	2	50	278	1.288
9.	Бубамара	2	50	349	1.189
10.	Укупно	2	485	2.647	10.845

Извор: *Годишњи план рада за 2019/20. годину ПУ „Радост”.*

Сви објекти су наменски грађени, у добром стању, новоизграђени или адаптирани, опремљени одговарајућим намештајем, играчкама и дидактичким материјалом, са добрим условима за боравак и рад деце и запослених. Због мањег броја деце, у „Чуперку” ради само једна васпитна група, док у „Бубамари” уместо плански две, раде три групе. Постоји потреба за отварањем још једне јаслене групе. Иако су објекти у добром општем стању, свакако су им неопходна одређена улагања у зависности од стања, обично је то замена столарије, замена котолва, санација санитарних чворова, стаза и тротоара, и сл.

Табела 6. Број деце и дужина боравка у ПУ

Деца према дужини боравка	Година				
	2014/15.	2015/16.	2016/17.	2017/18.	2018/19.
До 6 сати дневно	229	216	164	174	180
До 6 сати дневно 3 пута недељно	0	-	-	-	-
од 9 до 12 сати	26	46	48	92	93
У ППП 4 сата дневно	159	165	183	165	169
У ППП целодневни боравак	0	-	-	0	-
Број објеката	9	9	9	9	9
Укупно	414	427	395	431	442

Извор: *Општине и региони у Републици Србији 2016–2020. године*, РЗС, Београд.

Обзиром да је Србобран више сеоска средина, и током 2020. године доминира потреба и задржао се сличан тренд дужине боравка, и то до 6 сати дневно – 36%, од 9 до 12 сати – 20,7% и у ППП 4 сата дневно – 40% (*Статистика образовања*, РЗС).

Табела 7. Предшколско образовање – капацитет, 2020.

Опис	Укупно	Градска насеља	Остала насеља
Број примљене деце	415	313	102
Уписана деца преко капацитета	0	0	0
Деца која нису примљена због попуњености капацитета	0	0	0

Извор: *Статистика образовања*, РЗС.

Одлуком СО Србобран, родитељи деце не плаћају партиципацију за похађање вртића, док се у целодневном боравку плаћају само трошкови хране.

4.2. Организација основног образовања

На територији општине Србобран раде четири основне школе, две су у самом Србобрану, а по једна у Турији и Надаљу.

Основна школа „Јован Јовановић Змај” у Србобрану основана је 1950. године, а у садашњу зграду је премештена 1980. године. Настава се изводи у две смене, на српском и мађарском језику, а од новембра 2021. године уведен је и продужени боравак за ученике 1–4 разреда. Школа располаже са 11 кабинета, 6 класичних учионица, 3 лабораторије, 2 радионице и физкултурном салом. Школска библиотека броји око 7.400 наслова. У оквиру школе од 1990. године је и Основна школа за децу лако ометену у развоју на мађарском језику, коју последњих година има 1–2 одељења са укупно 15–20 ученика.

Основна школа „Вук Караџић” основана је 1951. године, као следбеница прве школе из 1903. године. Након дугогодишњег рада у више зграда у неадекватним условима 1992. године школа је прешла у новоизграђени савремени објекат. Настава се одвија у две смене на српском језику, док за децу 1–4 разреда постоји и продужени боравак. У првој смени су стално ученици од 5–8 разреда, а у другој смени од 1–4 разреда. Број ученика у школи варира из године у годину, а најчешће су распоређени у 20–22 одељења редовне наставе, као и три комбинована одељења наставе за ученике са сметњама у развоју. За потребе наставе физичког васпитања користе се спортска хала, отворени терени у склопу суседне Гимназије, као и отворени терени у дворишту школе.

Школа располаже са 11 учионица и 15 кабинета са пратећим припремним просторијама за наставнике, две учионице за продужени боравак, библиотеком и медијатеком, зборницом, канцеларијама за стручну службу, административне раднике и управу школе, кухињом и трепезаријом са пратећим простором, портирницом и друштвеном просторијом, магацинским просторијама и тоалетима, као и великим школским холлом у приземљу који има вишенаменску употребу. Школа је опремљена савременим наставним средствима (која се континуирано осавремењавају) и прикључена на систем централног грејања, а учионице, кабинети, зборница, библиотека и канцеларије су климатизоване. Учионице су опремљене намештајем који ергономски одговара узрасту ученика.

Основна школа „Жарко Зрењанин – Уча” налази се у месту Надаљ, где је почела са радом 1952. године, као следбеница прве школе из 1802. године. Зграда је надограђена 1980. године. Школу похађа око 170 ученика у 9 одељења на српском језику.

Школа у Турији постојала је још 1732. године. ОШ „Петар Драпшин” у Турији ради у згради која је саграђена 1962. године. Зграда задовољава услове за рад и добро је опремљена, а има и адекватну физкултурну салу.

Ове школе су адаптиране, а скоро су захваљујући донацији једне друштвено одговорне компаније опремљене са рачунарима, пројекторима, а ту су и дигиталне табле, а уз помоћ Министарства за заштиту животне средине врши се замена гасних котлова чиме ће се смањити трошкови грејања и загађење околине.

4.3. Организација средњег образовања

Почетак средњошколског образовања у Србобрану сеже у 1919. годину, када је отворена Велика српска гимназија, која је укинута 1929. године. Од 1962. поново се отвара Гимназија под именом „Светозар Милетић”. Гимназија и економска школа „Светозар Милетић” има

сву неопходну наставну и информатичко-рачунарску опрему, библиотеку (више од 10.000 књига), спортску халу и терене за фудбал, кошарку, рукомет и тенис.

Током свог постојања прошла је кроз разне облике реформи, а 1990. године је чак трећи пут била обновљена. Зграда школе изграђена је 1964. године. На згради, осим када је дозидан још један спрат 1985. године, није било битнијих измена. Зиданем још једног спрата добијено је око 700 м² додатног простора.

Школу похађају ђаци у Гимназији – општи тип, а у трогодишњем трајању образовни профили су модни кројач и трговац.

Табела 8. Број ученика у средњој школи у Србобрану

Број ученика по образовним профилима	Године				
	2014/15.	2015/16	2016/17.	2017/18.	2018/19
Ученици Гимназије	89	96	84	90	81
Ученици четворогодишње стручне школе	113	113	104	77	47
Ученици трогодишње стручне школе	0	0	0	17	31
Укупно ученика	202	209	188	184	159
Број одељења	8	8	8	8	8

Извор: Општине и региони у Републици Србији 2016–2020. године, РЗС, Београд.

Свега 104 ученика уписано је у средњу школу 2020. године (Статистика образовања, РЗС).

5. Здравство

Дом здравља „Др. Ђорђе Бастић” Србобран обезбеђује примарну здравствену заштиту за подручје Србобрана, са амбулантама и апотекама у Надаљу и Турији. Капацитети су задовољавајући. Неповољан је број становника на једног лекара, знатно испод нивоа Србије. ДЗ Србобран има сертификат о акредитацији који је добијен на максималних 7 година и важи од априла 2019. до априла 2026. године.

Табела 9. Број становника на једног лекара.

Територија	Година				
	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Република Србија	347	352	351	349	349
Регион Војводине	399	407	404	397	445
Јужнобачка област	319	327	326	318	326
Општина Србобран	879	925	1.113	1.287	1.022

Извор: Општине и региони у Републици Србији 2016–2020, РЗС, Београд

У ДЗ организоване су следеће службе:

- Служба за здравствену заштиту одраслих са медицином рада, хитном медицинском помоћи и санитетским превозом и кућним лечењем која у свом саставу има:
  - Одељење за здравствену заштиту одраслих са амбулантама;
  - Одељење за пружање хитне медицинске помоћи са санитетским превозом;
  - Одсек за кућну негу;
  - Одсек медицине рада.
- Служба за здравствену заштиту деце и жена са поливалентном патронажом:
  - Одељење за здравствену заштиту деце;

- Одсек за здравствену заштиту жена;
- Одсек поливалентне патронаже.
- Служба стоматолошке здравствене заштите:
  - Одељење за стоматолошку здравствену заштиту деце;
  - Одељење за стоматолошку здравствену заштиту одраслих.
- Служба за радиолошку, лабораторијску и другу дијагностику
- Служба за специјалистичко-консултативну делатност
- Служба за фармацеутску здравствену делатност – Апотека.
- Служба за правне и економско-финансијске, техничке и друге сличне послове:
  - Одељење за правне и економско-финансијске послове;
  - Одељење за послове транспорта, техничког одржавања и одржавања хигијене.

У порасту је број становника који добијају хипертензију, шећерну болест и малигне болести.

Као узрок смрти, слична је ситуација као и на нивоу Републике Србије. У 2019. години од 242 умрлих 52,5% су узроковале болести система крвотока, 23,5% тумори, 6,6% болести система за дисање, 3,7% болести система за варење и 1,6% узроковале су повреде, тровања и остале последице спољашњих узрока.

Тежа доступност лекара у условима пандемије Ковида 19, утиче на немогућност превентиве и скрининга на рано откривање: кардиоваскуларног ризика, дијабетеса типа 2, рака грлића материце и рака дојке као доминантних болести у популацији. У условима неизвесности расте, појачава се ризично понашање, конзумирање цигарета, алкохола и психоактивних супстанци и код млађе и код одрасле популације. Иако је Ковид 19 утицао и на психу и ментално здравље становништва, како директно због страха од непознате болести и неизвесности, тако и индиректно због ограничења кретања и смањења социјалних контаката, губитка посла и сл., то није утицало на повећање броја самоубистава у 2020. (није их ни било), у 2018. години 12,9 на 100.000 становника, у Војводини око 16, а Србији изнад 13).

6. Култура

Дом Културе у Србобрану постоји од 1966. године, тада у сва три места општине, а касније се формира јединствен Дом културе у Србобрану. У његовом саставу налазила се библиотека, народни универзитет, биоскоп, као и многобројне културно уметничке секције. У Дому културе организују се биоскопске и позоришне представе, концерти, манифестације, књижевне вечери, изложбе. Најпознатије манифестације по којима је Дом културе препознатљив на културно-туристичкој мапи Србије су: Ленкин прстен, Дани културне традиције, Петровдански дани културе, Зонска смотра ликовног стваралаштва аматера Војводине. Народна библиотека се 1997. године издвојила из састава Дома културе и постала правно лице. Смештена у лепој кући породице Гавански из 1901. године. Има и своје огранке у насељеним местима Турија и Надаљ. Књижни фонд библиотеке има око 44.000 наслова на српском и мађарском језику, као и богату завичајну збирку. У библиотеци се организују књижевне вечери, трибине, тематска предавања, ликовне изложбе. Културни центар са Спомен кућом „Нандор Гион” отворен је 2010. године, и једини је музеј у Србобрану са делима и личним стварима писца, а овде се приређује манифестација „Дан новеле”.

У општини Србобран постоји већи број Културно уметничких друштава (КУД) и удружења која негују традицију, обичаје песму и игру:

- КУД „Стеван Владислав Каћански – Бард”

- КУД „Ром”
- КУД „Турија”
- КУД „Ивањско цвеће” Надаљ
- Клуб за неговање традиције свих народа и народности
- КУД „Петар Драпшин”.

Још једна значајна манифестација у Србобрану је „Диганске ватре”, која промовише песме и игре и окупља велики број ромских КУД-а широм Војводине. У Турији се од 1985. године, одржава на далеко чувена манифестација „Кобасицијада”.

7. Спорт

Спортска традиција у Србобрану сеже тачно сто година уназад, када је 1921. године основан србобрански ногометни клуб. Најуспешнији спортиста са територије Србобрана, родом из Надаља, био је архитекта и олимпијац Момчило Тапавица, први Србин учесник модерних Олимпијских игара одржаних у Атини 1896. године. Освојио је бронзану медаљу у тенису за Краљевину Угарску и тако постао први Србин и Словен освајач олимпијске медаље. Као свестран спортиста такмичио се и у дизању тегова, где је повређен освојио 5. место, а у рвању грчко-римским стилем 4. место у тешкој категорији. Од такмичења у више атлетских дисциплина одустао је због повреда и исцрпљености. Био је и изузетно успешан као архитекта. Према његовим пројектима изграђена је 1912. године данашња зграда Матице српске, тадашње Сиротиште, задужбина Марије Трандафил, једно од најлепших и најрепрезентативнијих здања у Новом Саду, а радио је и доста планова рестаурације верских објеката (црква у Надаљу). Најпознатији спортиста и тренер 20-тог века, који је репрезентовао Србобран и тадашњу репрезентацију био је фудбалер Јосип Пирмајер.

„Центар за спорт и туризам” (ЦСТ) у Србобрану управља и користи Спортску халу. Одмаралиште „Србобран” у Сутомору више није под надлежношћу ЦСТ, већ ради као засебна фирма д.о.о. „Плава обала” одмаралиште Србобран – Сутоморе.

Спортска хала је вишенаменска, а у њен састав улази: велика сала, мала сала, шах сала, теретана, куглана, сала са борилачке вештине, пословни простор, отворени терени (1 кошаркашки и 2 тениски). Центар за спорт управља још и стадионима у Србобрану, Турији и Надаљу, Спортском халом у Турији у склопу које је и мала хала.

Корисници сале су спортски клубови, школе и рекреативци, а погодна је и за одражавање разних видова манифестација (фестивала, сајмова, концерата...). Хала и околина је 2017. године санирана први пут од изградње и у добром је стању. Центар је организатор великог броја спортских манифестација, а у летњем периоду и спортских кампова и кондиционих припрема клубова. Центар послује и као туристичка организација општине Србобран и стара се о валоризацији и развоју туристичких потенцијала града са његовим бројним занимљивостима, како у културно-историјском, тако и у архитектонском смислу.

У општини Србобран има више од 1.000 спортиста и активно је 22 клуба а то су:

У насељу Србобран:

- ФК „Србобран”, Друштво за спорт и рекреацију инвалидних лица општине Србобран, Одбојкашки клуб „Елан Volley”, Рукометни Клуб „Србобран – Елан”, Удружење спортских риболоваца „Шаран”, Коњички клуб „Вранац”, Кошаркашки клуб „Академик”, „Србобрански атлетски клуб”, Спортски савез општине Србобран, Кошаркашки клуб „Србобран”, Кошаркашко-спортско удружење Србобран, Шаховски клуб Србобран, Стонотениски клуб „Бачка”, Карате клуб „Србобран”, Спортско удружење „Србобрански спортић”, Удружење Спорт за све 2014,

Удружење спорта за све „Атлета”, Спортско удружење УСР Бачка 2017, Ловачко удружење „Фазан Србобран”, Кик бокс клуб „Топ Теам”.

У насељу Турија:

- Одбојкашки клуб „Младост”, Фудбалски клуб „Младост”, „Џудо клуб Турија” Удружење спортских риболоваца „Караш”, Ловачко удружење „Турија”.

У насељу Надаљ:

- Шаховски клуб „Будућност”, Спортско-рекреативно удружење „Аполон”, Фудбалски клуб „Напредак 1930”, Ловачко удружење „Надаљ”.

8. Безбедност и социјална заштита

8.1. Безбедност

На подручју општине Србобран стално се прати безбедност саобраћаја, путника и деце. Србобран може да се похвали формираном Агенцијом за безбедност, која стално прати и врши анализу стања и израђује извештаје. Осим поменутих анализа, Извештај садржи и податке о тренутном стању безбедности на територији општине Србобран, у односу на циљеве дефинисане Националном стратегијом безбедности саобраћаја.

На подручју Општине могу се издвојити најзначајнији носиоци активности безбедности, а неки од њих су⁵:

- Тело за координацију послова безбедности саобраћаја на локалном нивоу (Савет, Комисија, и сл.) које координира пословима осталих субјеката у овој области и управља безбедношћу саобраћаја на територији локалне самоуправе;
- Образовно-васпитне установе (предшколске установе, основне и средње школе) које представљају један од најзначајнијих субјеката који доприноси унапређењу знања, ставова, вештина и понашања учесника у саобраћају;
- Саобраћајна полиција јер има значајну функцију у безбедности, пре свега као орган који врши непосредан надзор и принуду према учесницима у саобраћају, и који евидентира податке о саобраћајним незгодама.

8.2. Социјална заштита

8.2.1. Услуге социјалне заштите и новчана давања на националном нивоу

Обухват становништва општине Србобран *дечијим додатком (ДД), новчаном социјалном помоћи (НСП) и увећаним дечијим додатком* је изнад просека Србије за 2020. годину. Вредности приказане табеларно показују да је Србобран лошије рангиран и испољава лошију економску развијеност у односу на просек Србије (Табела 10).

Табела 10. Програми националне помоћи намењене сиромашним грађанима (ДД и НСП) током 2020. године (у %).

Индикатор	Србобран	Србија
Удео корисника ДД у укупној популацији деце	20,8	15,5
Удео корисника НСП у укупној популацији	5,2	2,9
Удео корисника увећаног ДД у укупној популацији деце	9,3	4,5

Извор: *DevInfo*, Србија.

⁵ Извештај о основним показатељима стања безбедности саобраћаја у периоду од 2015. до 2019. године у општини Србобран, <https://abs.gov.rs/admin/upload/documents/20201218123636-.pdf>

Наводи Центра за социјалну политику показују да просечно учешће деце која примају ДД и НСП значајно варирају по општинама⁶.

У Србобрану током 2020. године је било значајно више корисника социјалне заштите у односу на просек Србије. Осим тога, у Србобрану је већи и однос броја корисника социјалне заштите и стручних радника ЦСР, као и однос броја становника и стручних радника ЦСР у поређењу са просеком Србије (Табела 11).

Табела 11. Капацитети ЦСР током 2020. године.

Индикатор	Србобран	Србија
Удео корисника социјалне заштите у укупној популацији (у %)	13	11
Однос броја корисника социјалне заштите и стручних радника ЦСР	656	435
Однос броја становника и стручних радника ЦСР	5.085	4.280

Извор: DevInfo, Србија и прорачун аутора.

Покривеност становништва пензијама је висока током 2020. године. Сходно подацима ПИО фонда (*Статистички годишњи билтен*, 2020) број пензионера у Србобрану је 2.848, а популацију старости 65 и више година чини 2.849 становника (DevInfo), закључујемо да је покривеност становништва пензијом скоро потпуна. Ако упоредимо број пензионера са укупном популацијом видимо да је на територији општине сваки пети становник корисник пензије, тј. њих 18,7% од укупне популације остварује право на пензију (Табела 12).

Табела 12. Износ просечне пензије и однос просечне пензије и нето зараде, у 2020. години

Индикатор	Србобран	Србија	Србобран/Србија
Просечна пензија ¹	24.886	27.744	89,7
Однос просечне пензије и просечне нето зараде ²	54	46	116,8

Извор: ¹ *Статистички годишњи билтен*, ПИО фонд, 2020;

² За просечне нето зараде: РЗС, база података, зараде (за просечне нето зараде)

Просечна пензија у Србобрану је испод просека пензије у Србији за око 10,3%. Релативна вредност показује да пензија у Србобрану чини 89,7% просечне пензије у Србији. Анализом односа просечне пензије и просечне нето зараде видимо да је у Србобрану овај просек већи за 16,8% у односу на ниво Србије.

На подручју општине становништво старости 65 и више година током 2020. године остварило је веће учешће основног и увећаног додатка за помоћ и негу другог лица у укупној популацији од просека Србије. Подаци приказани табеларно показују да је у Србобрану већи број становника којима је социјална помоћ потребна него што је просек Србије.

Табела 13. Учешће корисника (65 и више година) основног и увећаног додатка за помоћ и негу другог лица у укупној популацији током 2020. године (у %)

Индикатор	Србобран	Србија
Учешће основног додатка за помоћ и негу другог лица у укупној популацији	0,7	0,4
Учешће увећаног додатка за помоћ и негу другог лица у укупној популацији	0,6	0,5

Извор: DevInfo, Србија

Стопа деце која користе услуге смештаја и која су у хранитељским породицама на подручју општине Србобран током 2020. године је значајно већа у односу на просек

⁶<http://csp.org.rs/sr/oblasti-rada/usluge-socijalne-za%C5%A1tite/razmena-iskustva-i-primeri-dobre-prakse/dodeljivanje-prava-na-de%C4%8Diji-dodatak-i-nov%C4%8Danu-socijalnu-pomo%C4%87.html>

Србије, али је стопа деце смештена у резиденцијалним условима мало мања у односу на Србију. Удео корисника државних домова за смештај старих са 65 и више година у укупном броју старих је већи на подручју општине у односу на просек Србије.

Табела 14. Услуге смештаја финансиране са националног нивоа током 2020. године

Индикатор	Србобран	Србија
Стопа деце која користе услуге смештаја (на 1.000 деце)	9,9	4,8
Стопа деце у хранитељским породицама (на 1.000 деце)	9,6	4,3
Стопа деце у резиденцијалним условима (на 1.000 деце)	0,4	0,5
Удео корисника државних домова за смештај старих 65+ у укупном броју старих 65+ (у %)	0,6	0,4
Број корисника државних домова за смештај старих 65+	16	6.307
Број деце која користе услуге смештаја (0–17 год.)	28	5.837
Број деце са инвалидитетом која користе услуге смештаја	0	672

Извор: DevInfo, Србија.

У општини Србобран нема деце са инвалидитетом која користе услуге смештаја. Поређење приказаних апсолутних вредности општине и Србије је незахвално с обзиром на ниске вредности које су забележене, али дају стање броја деце и старих која користе неки тип смештаја.

8.2.2. Услуге социјалне заштите и новчана давања на локалном нивоу

Јединице локалне самоуправе (ЈЛС) додељују различите врсте новчаних давања и помоћ у природи на основу Закона о социјалној заштити (Сл. гласник РС, бр. 24/2011) и Закона о финансијској подршци породици с децом (Сл. гласник РС, бр. 113/2017, 50/2018, 46/2021 – одлука УС, 51/2021 – одлука УС, 53/2021 – одлука УС и 66/2021).

Србобран је једна од општина са најширим спектром услуга са локалног нивоа која су доступна грађанима. Сваке године локална самоуправа подржи најосетљивије групе социјално угрожених грађана новим видом подршке, док Центар за социјални рад прати потребе најугроженијих грађана и бира мере и услуге како би појединци лакше превазишли кризу у којој су се затекли⁷.

Према подацима о услугама социјалне заштите у надлежности ЈЛС, у Србобрану у 2018. години пружене су четири услуге: *дневни боравак за одрасле особе, лични пратилац, саветовалиште и помоћ у кући за старије и одрасле.*

Табела 15. Услуге социјалне заштите у надлежности општине Србобран током 2018. год.⁸

Индикатор	Број корисника према старости							Буџет ЈЛС (у дин.)	Износ наменског трансфера
	0-5	6-14	15-17	18-25	26-64	65-79	80+		
Дневни боравак за одрасле особе (особе са инвалидитетом)	0	0	0	3	10	0	0	2.371.382	0
Лични пратилац	1	16	0	0	0	0	0	0	2.172.397
Саветовалиште	0	2	3	2	7	1	0	174.722	0
Помоћ у кући за старије и одрасле	0	0	2	0	16	22	19	1.144.466	1.200.000
Укупно								3.690.570	3.372.397

⁷ <http://srbobran.net/news/1/1784/pedeset-pet-godina-na-usluzi-gradjanima/&print=1>

⁸ Истраживање се спроводи у трогодишњем циклусу на локалном нивоу у Србији од 2012. године.

Извор: Тим за социјално укључивање и смањење сиромаштва, База услуга социјалне заштите у надлежности ЈЛС, подаци за 2018. годину, http://socijalnoukljucivanje.gov.rs/wp-content/uploads/2020/09/Mapiranje_usluga_SZ_u_nadleznosti_JLS.xlsx

Дневни боравак за одрасле особе са инвалидитетом користи 13 особа, при чему је мушког пола 7 и женског пола 6 корисника. Дневни боравак користи 3 корисника старости 18–25 година а преосталих 10 корисника је старости 26–64 година. Услуга се пружала 9 месеци годишње у периоду од априла до децембра. Средства за финансирање ове услуге обезбеђена су у буџету ЈЛС.

Услугу *лични пратилац* у 2018. години користило је 17 деце, 1 дете је узраста до 5 година, а преосталих 16 су у узрасту 6–14 година. Од укупног броја деце њих 10 је мушког пола. Услуга се пружала током целе године, а средства су обезбеђена само из буџета ресорног министарства.

Услугу *саветовалишта* је у 2018. години користило 15 корисника. У 67% случајева корисници ове услуге су особе женског пола. Услуга се пружала 9 месеци током године и то од априла до децембра., а средства су предвиђена само у буџету ЈЛС.

Помоћ у кући за старије и одрасле током 2018. године пружена је за 59 корисника, и то за 2 корисника који су старости 15–17 година, 16 корисника старости 26–64 године, а преостали корисници су старости преко 65 година. Услуге су пружане 12 месеци годишње, а у 56% случајева корисници услуга су мушкарци. Средства за финансирање ове услуге обезбеђена су у буџету ЈЛС и од ресорног министарства.

Током 2018. године општина Србобран издвојила је за *новчана давања* 2.914.464 дин., од чега је око 67% исплаћено за једнократну новчану помоћ, а око 17% за једнократну новчану помоћ за друге потребе лица у стању социјалне потребе. Преосталих 17% су исплате за санирање елементарних непогода и радно ангажовање.

За *давање у натури* исплаћено је 3.716.887 дин., при чему је највише издвојено за трошкове сахране и прехрамбене пакете по 35%. Преостала средства утрошена су за новогодишње пакетиће, огревно дрво и друге трошкове сахране.

Општина Србобран је током 2018. године исплатила 2.618.241 дин. за 3.960 *оброка за народну кухињу*.

9. Млади

Општина Србобран може да се похвали формираном Канцеларијим за младе (КЗМ) која решава многобројна питања младих⁹. *Локални акциони план за младе 2014–2019. у општини Србобран*¹⁰ тежи ка следећим циљевима:

- подстицај младих да активно учествују у друштву;
- креирање система информисања младих на свим нивоима и у свим областима;
- вредновање постигнутих резултата младих у различитим областима.

Другим речима, *Локални акциони план* је дефинисао правце и приоритете даљег развоја локалне политике младих.

На подручју општине Србобран током 2020. године било је око 15.255 становника, док млади чине 18,3%, што је изнад просека Србије 16,4%¹¹. Дакле, сваки пети

⁹ Сходно Члану 3 Закона о младима, омладина или млади су лица од навршених 15 година до навршених 30 година живота (Сл. гласник РС, бр. 50/2011).

¹⁰ Локални акциони план за младе 2014-2019, *Службени лист општине Србобран*, број 2/2014.

¹¹ DevInfo, *Србија и прорачун аутора*.

становник Србобрана припада категорији младих. Због тога, формирана КЗМ тежи да постане носилац свих активности када је у питању сарадња локалне самоуправе са удружењима грађана која се у било ком облику баве младима ради дугорочног задовољења њихових потреба.

10. Развијеност невладиног сектора

На територији општине Србобран функционишу бројне организације цивилног друштва и невладиног сектора. Доминантни извор финансирања ових организација је буџет општине. Невладине организације (НВО) баве се промоцијом културног и уметничког стваралаштва, афирмацијом спорта, социјалним давањима, промоцијом манифестација и сл. Следи табеларни приказ са прегледом издвајања за финансирање невладиног сектора у виду дотација за НВО.

Табела 16. Издвајања за финансирање невладиног сектора у буџету општине за 2020. годину (у хиљ. дин.)

Број програма	Намена	Корисник	Износ
16: Политички систем локалне самоуправе	Локални избори	Општинска управа	620
15: Опште услуге локалне самоуправе	Функционисање локалне самоуправе/градских општина	Општинска управа	4.009
11: Социјална и дечија заштита	Социјална помоћ угроженом становништву	Центар за социјални рад	4.558
13: Развој културе и информисања	Јачање културне продукције уметничког стваралаштва и унапређивање јавног информисања	Општинска управа	9.260
14: Развој спорта и омладине	Подршка локалним спортским организацијама, удружењима и савезима; услуге рекреације и спорта; боље збрињавање регистрованих спортиста у општини Србобран старијих од 14 година; промоција <i>Кобасицијаде</i> у Турији	Општинска управа	13.884

Извор: Одлука о завршном рачуну буџета општине Србобран за 2020. годину, *Службени лист општине Србобран*, број 17/2021.

Дотације невладиним организацијама чине 5,1% укупног буџета општине, а највећа издвајања реализована су у оквиру Програма 13 и 14, а заједно чине око 71% укупних издвајања за дотације НВО. Ово показује да је општина у средиште свог развоја ставила културу, спорт, рекреацију, јавно информисање и др.

11. Финансирање друштвених делатности из буџета општине

Завршни рачун буџета општине Србобран за 2020. годину израђен је у складу са Законом о буџетском систему. Извршење буџета општине вршено је путем консолидованог рачуна трезора општине, а извори финансирања појединих ставки зависе од саме општине.

Друштвене делатности буџета обухватају четири функционалне класификације, а на примеру општине Србобран видећемо и из којих извора су финансиране.

У оквиру функционалне класификације 0 – *социјална заштита*, у општини Србобран током 2020. године средства су обезбеђена углавном из буџета општине.

У оквиру функционалне класификације 7 – *здравствена заштита*, средства су обезбеђена из буџета општине, док додатних извора финансирања није било.

У оквиру функционалне класификације 8 – *рекреација, спорт, култура и вере*, све активности на подручју општине Србобран финансиране су из буџета општине у виду дотација невладиним организацијама.

У оквиру функционалне класификације 9 – *образовање*, заступљени су извори финансирања само из буџета општине, који су пренети основним и средњим школама за унапред утврђене намене. Других извора финансирања није било.

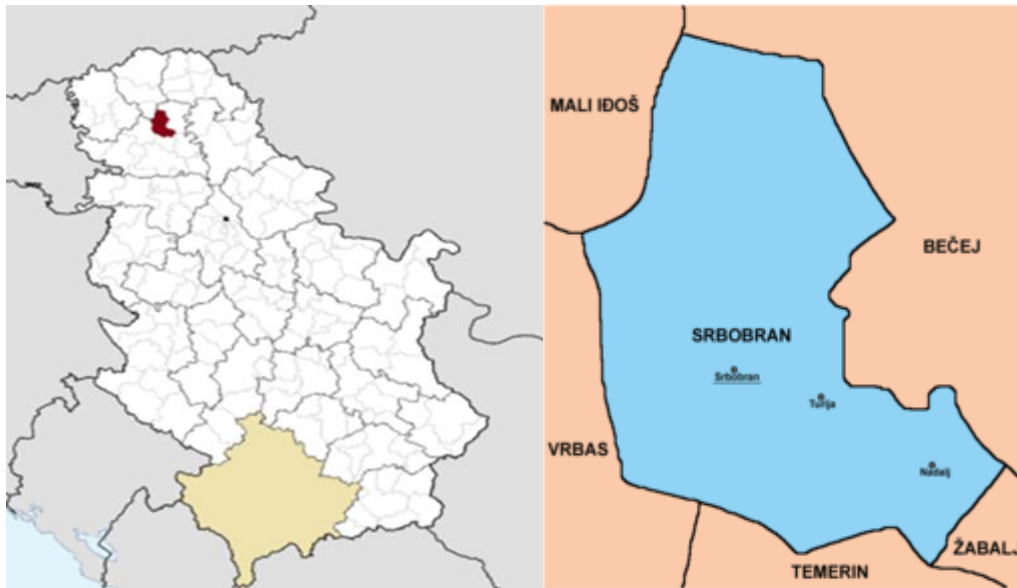
Закључујемо да се пројектне активности установа и удружења своде на финансирање из буџета општине, док није било средстава са виших нивоа власти, као ни донација.

АНАЛИЗА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ ЗА ИЗРАДУ ПЛАНА РАЗВОЈА ОПШТИНЕ СРБОБРАН ЗА ПЕРИОД 2022-2030. ГОДИНА

1. Локација и степен развијености

Општина Србобран се налази у АП Војводини и припада средишњем делу Јужнобачког округа. Територија Општине заузима површину од 28.429,55 ha и подељена је на 4 катастарске општине (КО Србобран, КО Турија, КО Надаљ I и КО Надаљ II). Административна општина Србобран обухвата три насеља: Србобран, Турију и Надаљ, где насеље Србобран има статус локалног центра и градског је карактера, док су остала насеља руралног карактера и имају статус насеља - локалне (месне) заједнице (Слика 1). Насеље Србобран лежи на 45° и 35' северне географске ширине и 19° и 47' источне географске дужине.

Слика 1. Мапа општине Србобран са насељеним местима

Извор: https://sr.wikipedia.org/wiki/Општина_Србобран

Географски положај општине Србобран је веома повољан. Већим делом насеље лежи на левој, а мањим делом на десној обали Великог бачког канала. Са севера и истока опасан је меандром речице Криваје, која се нешто источније од Србобрана улива у Велики бачки канал. Великим бачким каналом је, преко Дунава и Тисе, повезан са већим воденим путевима. Насеље има дефинисано грађевинско подручје, површине погодне за радне зоне, добру саобраћајну повезаност са окружењем (државни пут IA реда број А1/Е-75, државни пут IB реда број 15, државни путеви ПА реда број 100, 102 и 115), као и канал ДТД - пловни пут). Повољан географски положај и близина Града Новог Сада, допринеле су развоју Србобрана, па он данас спада у једно од већих насеља у Војводини.

Општина Србобран је подједнако удаљена од три државне границе (око 75 km) са Румунијом, Мађарском и Хрватском. Изразито повољан гео-саобраћајни положај општине Србобран није искоришћен и представља потенцијал њеног даљег развоја.

2. Опис животне средине

2.1. Релјеф

Територија општине Србобран је низија, благо нагнута ка југу (од 96 m до 80 m апсолутне висине), са земљиштем веома повољних особина и велике производне

способности. У геоморфолошком погледу на територији Општине се разликују следеће целине: а) виша лесна зараван рашчлањена речицом Кривајом, северно од Великог бачког канала и б) нижа лесна тераса, јужно од Великог бачког канала.

2.2. Земљиште

У педолошком саставу земљишта преовлађују черноземи и ливадске црнице, и једно је од најплоднијих у Европи. На подручју општине Србобран присутно је неколико типова земљишта (Табела 1)

Табела 1. Типови земљишта општине Србобран

Тип земљишта	Површина (ha)	Учешће у %
Чернозем	21.780,95	77,33
Солончак и солонец	31,08	0,11
Хумофлувисол	5.817,03	20,65
Хумоглеј и еуглеј	537,82	1,91
Укупно	28.166,88	100,00

Извор: Извештај „Могућности за узгајање брзорастућих енергетских засада са аспекта расположивости пољопривредног земљишта у Републици Србији“, Министарство рударства и енергетике, Министарство пољопривреде и заштите животне средине, УНДП Србија, Београд, 2017.

Чернозем, као земљиште најповољнијих физичких и хемијских особина, па самим тим и највеће производне способности, заступљен је са највећим процентом (77,33%), на површини од 21.780,95 ha. *Хумофлувисол* (флувијално ливадско земљиште) простире се на површини од 5.817,03 ha, што чини 20,65% територије Општине. *Хумоглеј и еуглеј* покривају површину од 537,82 ha, што чини 1,91% територије Општине. Најмању површину обухватају земљишта *солончак и солонец*, и то 31,08 ha, што чини свега 0,11% Општине.

2.3. Водни ресурси

Водни ресурси су одређени површинским и подземним водама на подручју општине Србобран. Површинске воде у Општини су: речица Криваја, Велики бачки канал и Бељанска бара. Велики бачки канал, поред значајне улоге коју има у наводњавању, користи се и за водни саобраћај. Од подземних вода, највећи значај имају термалне воде са повољном температуром.

2.4. Климатске карактеристике

На подручју општине Србобран заступљена је умерено континентална клима, са јасно израженим годишњим добима. За анализу климатских параметара је урађен просек од 10 година (период 2010 - 2020). Ради дефинисања прецизнијих климатских обележја општине Србобран анализирани су средње месечне вредности основних параметара климе за период 2010 - 2020. године. Коришћени су подаци главне метеоролошке станице „Римски Шанчеви“ (Нови Сад), обзиром да Србобран нема главну метеоролошку станицу (Табела 2). Метеоролошка станица „Римски Шанчеви“ - Нови Сад налази на надморској висини од 86 m, са координатама: географска ширина 45°20' и географска дужина 19°51'.

Полазећи од конкретних података, редовно регистрованих у дужем периоду осматрања и деловања климатских фактора, размотрене су битне одлике следећих параметара климе: - *Максимална, минимална и средња температура ваздуха (T, °C)*; - *Ваздушни притисак (mb)*, - *Релативна влажност ваздуха (RH, %)*, - *Брзина ветра, мерена на 2 m изнад површине земљишта (V, m/s)*, - *Инсолација (h, h)*, - *Облачност (десетине)*, - *Падавине (П, mm)*.

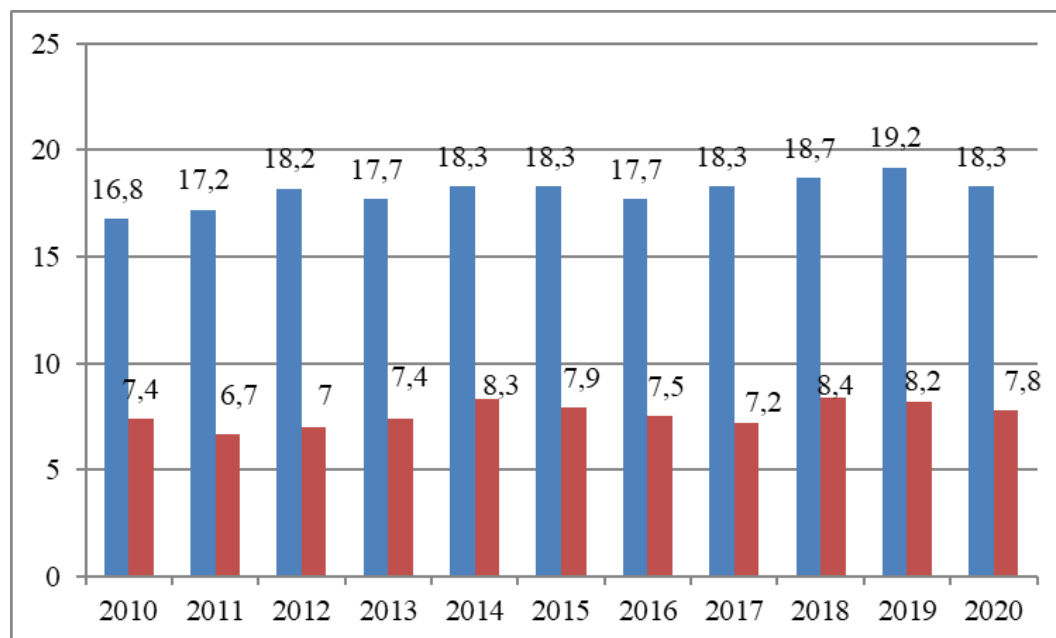
Табела 2. Вредности климатских параметара метеоролошке станице Римски Шанчеви (Нови Сад) за период 2010-2020. година

Год.	Ваздушни притисак (ср, mb)	Температура ваздуха (°C)			Релативна влажност ваздуха (ср, %)	Брзина ветра (ср, m/s)	Инсолација (x)	Облачност (ср, број дана)	Падавине (сума, mm)
		макс	мин	ср					
2010	1003,7	16,8	7,4	11,8	79,3	2,4	166,0	5,9	1041,9
2011	1007,7	17,2	6,7	11,7	75,4	2,3	192,9	5,0	384,6
2012	1006,4	18,2	7,0	12,5	71,6	2,6	205,2	4,7	485,1
2013	1005,6	17,7	7,4	12,2	76,8	2,4	176,1	5,5	737,4
2014	1005,5	18,3	8,3	13,0	77,8	2,6	171,6	5,7	816,0
2015	1008,4	18,3	7,9	12,8	76,0	2,2	190,7	5,1	702,7
2016	1007,1	17,7	7,5	12,3	77,8	2,6	186,7	5,5	819,9
2017	1007,5	18,3	7,2	12,6	72,1	2,8	201,3	5,1	513,1
2018	1006,1	18,7	8,4	13,2	74,7	3,0	188,3	5,5	717,1
2019	1005,9	19,2	8,2	13,4	72,9	3,0	194,7	5,1	632,1
2020	1007,4	18,3	7,8	12,8	73,4	2,7	189,6	5,2	733,2
просек	1006,5	18,1	7,6	12,6	75,2	2,6	187,6	5,3	689,4

Извор: Обрачун на основу података из метеоролошких годишњака (климатолошки подаци) Републичког хидрометеоролошког завода Србије, Београд, за период 2010-2020. година.

Средња годишња вредност максималне температуре ваздуха на подручју Србобрана је 18,1 °C. Средња годишња вредност минималне температуре ваздуха је 7,6 °C (Графикон 1).

Графикон 1. Средње годишње вредности максималних и минималних температура ваздуха на подручју општине Србобран

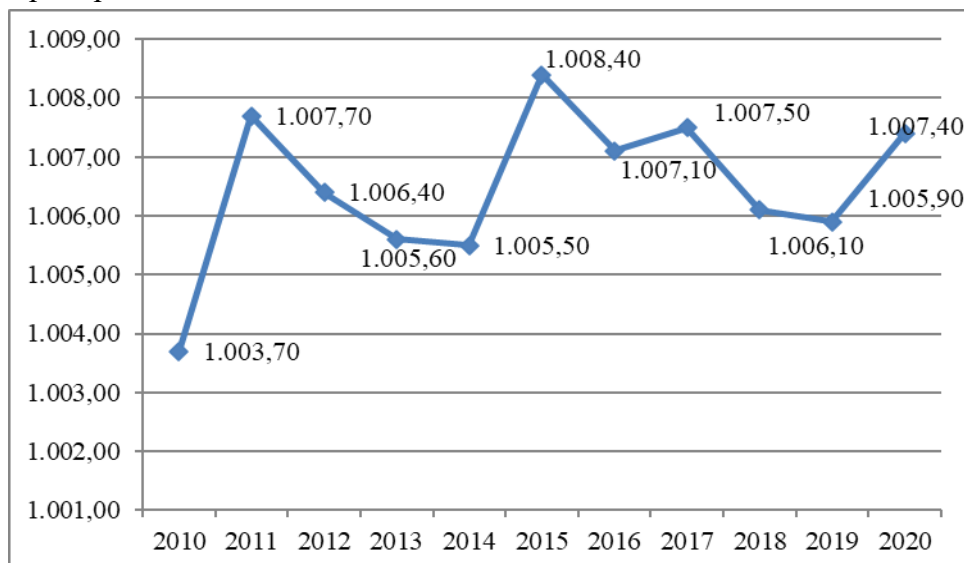

Извор: Аутори

Вредности ваздушног притиска крећу се у распону од 1003,7 - 1018,4 mb, док је просечна годишња вредност 1006,5 mb (Графикон 2).

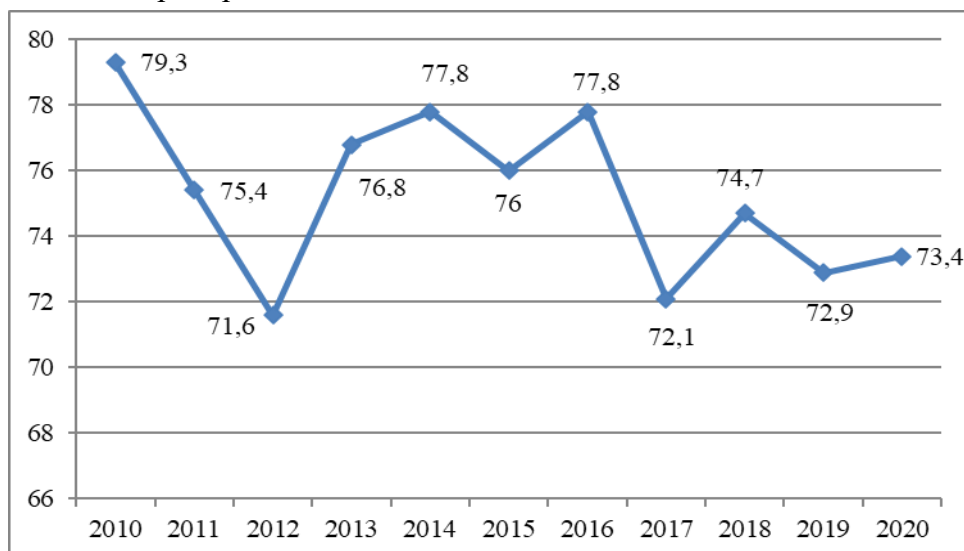
Графикон 2. Средње годишње вредности ваздушног притиска на подручју општине Србобран

Извор: Аутори

Релативна влажност ваздуха одликује се одређеном правилношћу појава, која је у обрнутом односу на температуру ваздуха. Месечне вредности релативне влажности ваздуха добро прате месечне вредности температура ваздуха, али у супротном смеру. Средња годишња вредност релативне влажности ваздуха посматраног периода за подручје Србобран износи 75,2%. Најниже просечне вредности забележене су у априлу и мају месецу (Графикон 3).

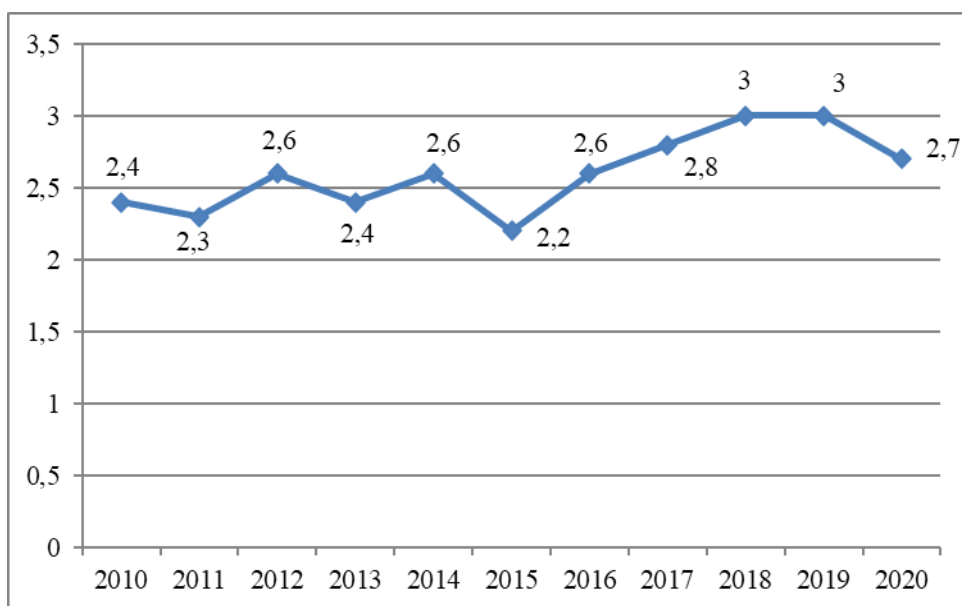
Графикон 3. Средње годишње вредности релативне влажности ваздуха на подручју општине Србобран

Извор: Аутори

На територији општине Србобран ветрови се јављају из свих праваца. Најизразитији је северозападни ветар, који најчешће дува у летњем делу године. Други по учесталости је југоисточни ветар - кошава, који дува у зимској половини године. Брзина ветра се креће у интервалу од 2,2-3,0 m/s, с тим што годишњи просек износи 2,6 m/s. Ветрови утичу на друге параметре климе (температуру ваздуха, релативну влажност ваздуха и др.), а такође и на земљиште, јер повећавају његово испаравање (Графикон 4).

Графикон 4. Средње годишње вредности брзине ветра на подручју општине Србобран

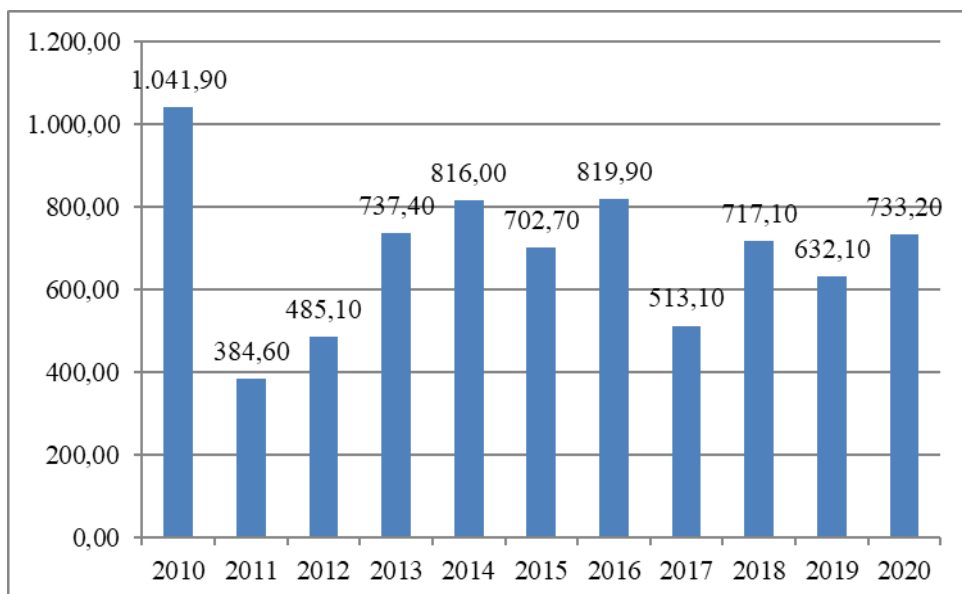

Извор: Аутори

Просечна годишња инсолација на овом подручју за посматрани период износи 187,6 часова. Средња облачност јасно показује тренд опадања од јануара до августа, да би од августа до децембра расла. Најмања средња месечна облачност забележена је у августу а највећа у јануару и децембру. Највеће осунчавање је у току лета, а најмање у зимском периоду. Средња годишња облачност износи 5,3/10 покривености неба.

Ово подручје се одликује просечном годишњом сумом падавина од 689,4 mm. Та количина воденог талога неравномерно је распоређена по годишњим добима и месецима. Екстремне висине падавина јављају се почетком лета, и то у јуну месецу, у виду максимума. Током јесени падавине имају нешто веће вредности у односу на остатак године приликом чега су релативно равномерно распоређене (Графикон 5).

Графикон 5. Средње годишње вредности падавина на подручју општине Србобран

Извор: Аутори

Обзиром на повољне климатске прилике (изузев дефицита или суфицита воде у појединим годинама), које одговарају умерено-континенталној клими, развој Општине треба усмерити ка интензивирању пољопривредне производње увођењем комплексних агротехничких и других мера.

3. Енергетска ефикасност/Обновљиви извори енергије

Тренутно стање у домену енергетског снабдевања општине Србобран упућује на штедњу и рационално коришћење свих енергената, али то не треба схватити као ограничење стандарда. Већим коришћењем обновљивих извора енергије се стварају предуслови за виши ниво животног стандарда, али за побољшање услова одрживог развоја животне и радне средине. Главна препрека већем коришћењу обновљивих извора енергије на овом простору лежи у захтеву да енергија из ових извора мора по цени бити конкурентна конвенционалној.

На простору Општине као обновљиви извори енергије могу се користити:

- енергија ветра;
- биомаса;
- биогаз;
- геотермална енергија;
- сунчева енергија.

С обзиром да општина Србобран припада пољопривредном подручју, и да постоји велика количина отпада из примарне пољопривредне производње, производња „зелене“ топлотне и електричне енергије из биомасе и биогаза од великог су значаја као обновљиви извори енергије.

На подручју Општине је повољна инсолација, постоји велики број сунчаних дана у току године, па сунчева енергија може да се користи успешно као један од видова обновљивих извора енергије.

Подручје Општине налази се у зони ветрова просечне брзине од 3,5-4,5 m/s, на висинама изнад површине земљишта од 50 m, а посебно изнад 100 m, па је експлоатација енергије ветра економски исплатива за коришћење ветротурбина снаге 2-2,5 MW.

Геотермалне бушотине се могу користити као извори обновљиве енергије за производњу топлотне енергије за потребе у пољопривредној производњи и за потребе бањског туризма.

Енергетски производни објекти који користе обновљиве изворе енергије (биомаса, биогаз, геотермална енергија, соларна енергија и др.) могу се градити у склопу радних комплекса, односно туристичких комплекса (геотермална енергија, соларна енергија), како у насељима тако и ван, који ће ову енергију користити за сопствене потребе, а у случају већих капацитета вишак конектовати у јавну средњенапонску, односно нисконапонску мрежу.

Енергетски производни објекти већих капацитета (који би користили биомасу, биогаз и др.) за производњу енергије (топлотне, електричне), као и енергетски производни објекти, који би користили сунчеву енергију, који ће произведену енергију конектовати у јавну високонапонску, односно средњенапонску мрежу, могу се градити ван насеља, као засебни комплекси. Производни енергетски објекти, ветроелектране, могу се градити на пољопривредном земљишту ван насеља.

4. Водоснабдевање

Водоснабдевање на подручју општине Србобран је у надлежности Јавног комуналног предузећа ЈКП „Градитељ“ Србобран. Водоснабдевање се врши са четири изворишта воде, од којих су два у Србобрану, и по један у сеоским насељима Турији и Надаљу. Вода се захвата са укупно 14 бунара, од којих су 7 на изворишту „Поповача“, два на изворишту „Вашариште“, три у Турији и два у Надаљу. Градско насеље Србобран за јавно водоснабдевање становништва и индустрије користи два изворишта: главно извориште Поповача и помоћно извориште Вашариште. У плану је бушење и опремање још једног бунара на изворишту воде „Поповача“, као и изградња фабрике воде са резервоаром за изравнавање дневних осцилација у потрошњи.

Према подацима Републичког завода за статистику Србије, укупно захваћене воде у 2018. години износиле су 756 хиљада m^3 . Испоручене воде за пиће износиле су 678 хиљада m^3 . Укупно отпуштене отпадне воде износиле су 614.000 m^3 , а испуштене отпадне воде у систем за одвођење отпадних вода износиле су 35.000 m^3 . Годишње се захвати око 800.000 m^3 воде, при чему се јављају губици у водоводној мрежи у вредности око 14%. Захваћена вода садржи повећану концентрацију амонијака и садржај гвожђа и мангана на граници дозвољеног. Вода се редовно узоркује од стране Института за јавно здравље, Војводина. Број домаћинстава прикључених на водоводну мрежу износи 5.602 (Табела 3).

Табела 3. Водоснабдевање и испуштање отпадних вода на подручју општине Србобран (2018. година)

Параметар	Регион Војводине	Јужнобачка област	Општина Србобран
Укупно захваћене воде (хиљ. m^3)	146.459	50.897	756
Испоручене воде за пиће (хиљ. m^3)	107.419	36.933	678
Укупно отпуштене отпадне воде (хиљ. m^3)	98.482	32.284	614
Испуштене отпадне воде у систем за одвођење отпадних вода (хиљ. m^3)	65.731	26.243	35
Пречишћене отпадне воде (хиљ. m^3)	15.241	1.049	-
Број домаћинстава прикључених на водоводну мрежу	671.939	221.033	5.602
Број домаћинстава прикључених на канализациону мрежу	368.538	15.496	318

Извор: Општине и региони у Републици Србији, Република Србија, Републички завод за статистику, Београд 2020. година.

У насељеном месту Надаљ постоји изграђена фабрика за прераду воде, са резервоаром за складиштење и дистрибуцију пијаће воде. Ова фабрика има употребну дозволу, и у функцији је. У насељеном месту Турија у потпуности је реконструисана црпна станица, опремљена је савременом аутоматиком и даљинским системом управљања. У овом насељу планирана је изградња фабрике воде, урађена је комплетна пројектна документација и добијена је грађевинска дозвола. Изведени су радови на изградњи везног цевовода између изворишта и планиране фабрике воде. У Србобрану, на изворишту Вашариште, извршена је адаптација објекта и инсталирана је опрема за делимично пречишћавање воде - мини фабрика воде капацитета 36 m^2/h . У насељеном месту Србобран изражен је недостатак воде у летњим месецима, за време шпигева у потрошњи, у послеподневним сатима, услед нерационалног коришћења воде за заливање башта.

4.1. Водоводна мрежа

Засебна водоводна мрежа постоји у сва три насеља општине Србобран. Водоводна мрежа, са свим пратећим елементима, покрива у целости сва три насељена места у границама грађевинског подручја, као и у мањим деловима ван насеља. У претходном периоду водоводна мрежа је већим делом реконструисана у насељеним местима Турија и Надаљ као и чворишта у Србобрану. Укупна дужина водоводне мреже износи око 183,43 km, са укупно 7.000 изграђених прикључака. У плану је доградња водоводне мреже у индустријској зони, као и реконструкција у улицама у којима још увек није урађена.

У складу са стратешким опредељењима, снабдевање водом највишег квалитета оствариће се развојем Бачког регионалног система водоснабдевања. Основно извориште овог система су алувијалне издани Дунава на сектору од Бездана до Богојева и коришћење вода основног водоносног комплекса. За задовољење потреба насеља у Бачком систему могу се користити и речне воде Дунава (непосредно или упуштањем у подземље), уколико им је квалитет задовољавајући. Систем би се формирао од централног постројења за комплетан третман воде, са базирањем на ресурс подземних вода и/или речне воде Дунава и изградња магистралних повезних цевовода до свих општина у систему. Потенцијално извориште овог регионалног система водоснабдевања налази се на територији општине Апатин, на локацијама „Буцак“ и „Месарске ливаде“.

До реализације регионалног система водоснабдевања, даљи развој водоснабдевања развијаће се у правцу који је сада у функцији, уз повећање броја црпних бушотина на постојећим, или новим извориштима са изградњом појединачних уређаја за дотеривање квалитета воде по захтеваним критеријумима, као и изградњом неопходних елемената у системима (резервоари, црпне станице, коморе итд.). Постоје реалне претпоставке за повећање капацитета већег броја постојећих локалних изворишта, као и за отварање нових изворишта у окружењу у циљу побољшања квалитета сирове воде. Иако се иде на рационализацију потрошње и максималну штедњу подземних ресурса питке воде, потребно је извршити проширење постојећих изворишта са неколико бунарских водозавата због континуалног пропадања извесног броја бунара, а како би се остварио потребан резервни капацитет. Уколико на постојећим насељским локацијама изворишта нема могућности за бушење нових бушотина, то ће захтевати оформљивање нових изворишта, што представља значајније и дуготрајније кораке у техничком и финансијском смислу. Задржавају се постојећи бунари за водоснабдевање у насељима Надаљ и Турија. Планирана је и изградња објеката за пречишћавање воде за пиће.

Градско насеље Србобран за јавно водоснабдевање становништва и индустрије користи два изворишта: „Поповача“ и „Вашариште“ (индустријска зона). Индустријска зона нема засебно извориште, све је јединствен водоводни систем који се снабдева водом са "Поповаче", а извориште „Вашариште“ (индустријска зона) је само помоћно извориште које се користи у летњем периоду када главно извориште не може да обезбеди довољне количине воде или у случају неке акцидентне ситуације (хаварије, загађења воде и сл.). Положај водозавата у односу на насељени део је релативно добар, јер се углавном уклапа у прописима одређене удаљености од околних могућих загађивача. Величина водозавата је довољна и за будуће проширење, односно изградњу нових експлоатационих бунара. Садашњу хидрофорску станицу на изворишту „Поповача“ у насељу Србобран потребно је реконструисати у погледу повезивања и прикључења бунара, које сада није адекватно решено. Реконструкцију хидрофорске станице прилагодити планираном сабирном резервоару за изравнавање осцилација потрошње. За насеље Србобран предвиђена је изградња резервоара за изравнавање дневних осцилација у потрошњи воде. Снабдевање водом у оквиру рубних предела насеља и

атару, као и тамо где нема могућности за снабдевање водом преко водоводне мреже, биће решено индивидуално, путем бушених бунара.

Снабдевање индустријске зоне је решено засебним водоводним системом, а локација изворишта налази се на јужној страни канала Бечеј-Богојево, са западне стране међународног пута Е-75. Код снабдевања индустријских капацитета, који продукују веће количине отпадних вода, треба увести обавезу рационализације потрошње увођењем процеса рецикулације, чиме ће се обезбедити вишеструка употреба захваћене воде. Снабдевање технолошким водом је могуће из првог водоносног слоја (фреатска издан) уз сталну контролу воде, пре и у току експлоатације, или из водотокова.

У наредном периоду треба се усмерити на смањивање специфичне потрошње воде у домаћинствима, политиком реалних цена воде, мерењем утрошка воде и мерама планске рационализације потрошње. Норма потрошње за становништво ће бити на нивоу од 120 л/стан.-дан - 150 л/стан.-дан, што је у већини случајева мање од данашње норме за становништво. Не предвиђа се потрошња воде преко 150 л/стан.дан јер ће се увођењем економске цене воде знатно изменити понашање потрошача. Ради рационализације коришћења висококвалитетне воде за пиће и заштите исте од непотребног расипања, потребно је на минималну меру свести губитке на водоводној мрежи.

4.2. Квалитет пијаће воде

Према званичним подацима Републичког завода за статистику РС, највећи део захваћене воде на подручју општине Србобран користи се за испоручивање пијаће воде домаћинствима (92,6%), а мањи део другим корисницима (индустрија/привреда). Квалитет пијаће воде на подручју општине Србобран је незадовољавајући, како са аспекта микробиолошке исправности, тако и са аспекта физичко-хемијске исправности. Резултати испитивања хигијенске исправности (физичко-хемијски параметри) сирове воде у јужнобачком округу, којем припада општина Србобран, показују да параметри као што су боја, утрошак $KMnO_4$, електропроводљивост, амонијак, арсен, хлороформ, нитрити, гвожђе, манган, мутноћа, мирис, магнезијум, рН, хлориди, трихалометани, натријум, фосфати, никл, флуор и суспендоване чврсте честице прелазе вредности МДК. Према извештају РЗС, за 2020. годину, од укупно анализираних узорка воде из јавног градског водовода, 92,9% узорка је било неисправно у погледу физичко-хемијских параметара, док је 16,9% узорка било неисправно у погледу анализираних микробиолошких параметара (Табела 4).

Табела 4. Квалитет пијаће воде на територији општине Србобран

Параметар	У хиљадама m^3
Укупне захваћене воде	756
Испоручене количине воде за пиће	678
Процент физичко-хемијске неисправности узорка воде из јавног водовода, на годишњем нивоу*	92,9%
Процент микробиолошке неисправности узорка воде из јавног водовода, на годишњем нивоу*	16,9%

Извор: Еко-билтен, 2019, Републички завод за статистику РС; *Извештај о здравственој исправности воде за пиће јавних водовода и водних објеката у Републици Србији за 2020. годину, Институт за јавно здравље „Др Милан Јовановић Батут“, 2021. година.

4.3. Канализациона мрежа

У насељеном месту Србобран канализациона мреже је изграђена 1964. године, према Пројекту „Канализација центра“ из 1963. године, који је израдио Пројектни завод

Војводине - Нови Сад. Пројектом „Канализације центра“ била је предвиђена изградња канализационог система за потребе одвођења отпадне воде из целог центра насељеног места Србобран, и њено пречишћавање пре упуштања у реципијент. Предвиђена је била фазна градња (у првој фази је предвиђена изградња канализационе мреже у улицама Бардова, делу улица Светог Саве, Карађорђева, Доситеја Обрадовића, у другој фази све остале улице у центру насеља, а у трећој фази изградња пречистача отпадних вода). Од свега тога реализована је само прва фаза радова и то је данас једина канализација која је у функцији. Канализационим системом је предвиђено одвођење 7 l/s отпадних вода тј. 91.250 m³/год, али обзиром на степен изграђености и број прикључака, на годишњем нивоу се одводи између 30.000 и 35.000 m³.

Осим наведене изграђене и пуштене у рад канализационе мреже, 2000. године изграђена је канализациона мрежа у улици Србијанској, делу улице Бардова, Станоја Главаша и 2015. године у улицама Јована Јовановића Змаја, на Тргу републике, улици Доситеја Обрадовића и улици Цара Лазара. У наведеним улицама канализациона мрежа је изграђена, али никада није пуштена у рад, јер није направљена црпна станица, која би воду пребацивала у реципијент. Канализациони систем, који је у функцији, изграђен је делимично од бетонских цеви, а делимично од керамичких цеви. Укупна дужина изграђене канализационе мреже износи 3 km. Минимални заступљени пречници цеви коришћених приликом изградње су Ф200 а максимални Ф300 mm. На систему је изграђена једна црпна станица и постоји један испуст на којем се вода упушта у природни реципијент Велики бачки канал. Канализациона мрежа је, без обзира на старост од преко 50 година, у солидном стању, са малим бројем кварова и загушења (у просеку 1-2 на годишњем нивоу).

Осим изграђене фекалне канализационе мреже, у насељима постоји делимично изграђена и атмосферска канализација. Њу чине отворени упојни канали, јендеци и у мањој мери зацељена канализациона мрежа. Реципијенти за атмосферску отпадну воду су Велики бачки канал и река Криваја. У насељима општине Србобран развијаће се сепарациони канализациони системи, којима ће се посебно одводити фекалне отпадне воде, а посебно атмосферске отпадне воде.

4.4. Отпадне воде

Непречишћавање отпадних вода пореклом из домаћинства и привредних субјеката представља велики проблем општине Србобран. Када су у питању домаћинства, свакодневно се испушта велика количина отпадних вода, при чему се 94% отпадних вода испусти у септичке јаме (Табела 6). Отпадне воде се пре испуштања у крајњи реципијент не пречишћавају.

Табела 6. Отпадне воде према пореклу, на подручју општине Србобран

Параметар	У хиљадама m ³
Укупне испуштене воде	614
Укупне отпадне воде испуштене у системе за одвођење отпадних вода	35
Отпадне воде испуштене у септичке јаме	579
Пречишћене отпадне воде	0

Извор: Еко-билтен, 2019, Републички завод за статистику РС

Кроз општину Србобран пролази Велики бачки канал (део хидросистема Д-Т-Д), чија се вода користи за наводњавање околних пољопривредних површина. Вода Великог бачког канала је изузетно загађена, с обзиром да се деценијама у канал испуштају отпадне воде различитог порекла без пречишћавања, (тешки метали, минерална уља, органске

отпадне материје итд.). Процене су да су загађењу канала највише допринели индустријски погони, па затим отпадне воде из домаћинства и на крају пољопривреда. Оваква ситуација, осим загађења животне средине, утиче и на здравствену безбедност и квалитет хране, која се произведе на подручју Општине.

Када је у питању загађење пореклом из пољопривреде, површинске и подземне воде, као и земљиште, загађују се отпадним водама са сточних фарми, остацима пестицида и вештачких ђубрива. Река Криваја је мање загађена у односу на Велики бачки канал, а загађење је углавном органског порекла. Индустријске отпадне воде решаваће се, по потреби, посебним системима. Зависно од врсте и типа загађене воде, вршиће се њихово претходно пречишћавање кроз предтретман, па ће се тек онда ићи на заједничко пречишћавање са санитарном и атмосферском отпадном водом.

Пројекат за изградњу централног пречистача отпадних вода постоји, али али још увек није реализован. Пре упуштања отпадних вода у реципијент, предвиђа се њихово пречишћавање на централним постројењима за пречишћавање отпадних вода (ППОВ). После пречишћавања на уређајима за пречишћавање отпадних вода, пре испуштања у реципијент, концентрација појединих загађујућих материја у ефлуенту мора задовољавати услове које прописује надлежно водопривредно предузеће. Капацитет ППОВ-а мора бити усклађен са демографским растом и планираним повећањем индустријских капацитета, што је неопходно анализирати и документовати одговарајућом студијом. С обзиром да, осим делимично у Србобрану, у осталим насељима Општине не постоји изграђена јавна канализациона мрежа, иста ни не може да се гради без започињања активности на изградњи уређаја за пречишћавање отпадних вода, како је дефинисано важећом стратегијом.

Отпадне воде насеља Србобран ће се пречишћавати на планираном ППОВ источно од насеља. Где год је могуће, користити тзв. групне системе, којима се једним ППОВ пречишћавају отпадне воде из више оближњих насеља, повезаних магистралним колекторима са одговарајућим канализационим црпним станицама (КЦС). Такво решење се планира за насеља Турију и Надаљ, а локација планираног постројења је источно од насеља Турије. Мања насеља, туристички локалитети и центри, као и викенд зоне, проблем одвођења отпадних вода решаваће преко компактних мини уређаја за биолошко пречишћавање.

У циљу унапређења комуналних услуга предлажу се следећи кораци: а) изградња недостајуће црпне станице (на крају Бардове улице) која би омогућила пуштање у рад „новоизграђене“ канализационе мреже и прикључење корисника б) изградња пречистача отпадних вода в) изградња главног колектора од насеља до будућег пречистача г) фазна изградња канализационе мреже (слив по слив). Општина Србобран је припремила техничку документацију и исходовала одобрења за изградњу канализационе мреже у Србобрану, као и пречистача отпадних вода, изливне грађевине за атмосферску воду за зацељени део мреже из улице Јована Јовановића Змаја.

5. Отпад

На подручју општине Србобран, управљање комуналним отпадом поверено је ЈКП „Градитељ“ Србобран, основаном 1965. године, од стране локалне самоуправе. Сва домаћинства у сва три насеља Општине обухваћена су сакупљањем отпада. Радници овог јавног предузећа сакупљају отпад пореклом из домаћинства, као и јавних предузећа и привредних субјеката, транспортују га и одлажу на главну депонију. У општини Србобран годишње се произведе око 5.200 тона отпада, а ЈКП „Градитељ“ годишње сакупи исто толико отпада односно, око 14 тона отпада дневно. Међутим, ове

процене су оквирне, јер се количина отпада на улазу у главну депонију не мери. На подручју Општине постоји више стотина привредних субјеката чији отпад преузима и транспортује ЈКП „Градитељ“. Главна депонија се налази поред пута Србобран - Фекетић, на око 7 km удаљености од насеља Србобран. Главна депонија заузима површину од око једног хектара и несанитарна је. Око депоније нема заштитне оградe, а одлаже се отпад различитог порекла.

У саставу комуналног отпада, највећи удео чини биоразградиви отпад, па затим остале врсте отпада. Примарна сепарација отпада не постоји, као ни рециклажа. Осим главне депоније, постоји више дивљих депонија/сметлишта, које се спонтано стварају у насељима општине Србобран. Дивље депоније/сметлишта се чисте, од стране ЈКП „Градитељ“, али се контактно стварају нове, што значајно загађује земљиште, подземне воде као и ваздух.

Што се тиче отпада у виду истрошених акумулатора, процене су да се на подручју Општине годишње генерише око 1.400 комада акумулатора, који сакупљају сакупљачи секундарних сировина и односе на рециклажу. Истрошене батерије се бацају заједно са осталим отпадом. Такође, годишње се на подручју Општине генерише око 17 тона отпадног моторног уља, 140 тона отпадних гума, непозната количина отпадних возила и металног отпада, 37 тона отпада од електричне и електронске опреме. Медицински отпад генерисан у дому здравља „др Ђорђе Бастић“ транспортује се у Институт за јавно здравље Војводине, где постоји постројење за третман овог отпада. У Општини постоје посебне локације за одлагање грађевинског отпада, а рециклаже ове врсте отпада нема.

У наредној табели наведене су јавне инситуције/предузећа која генеришу отпад на подручју општине Србобран, за које постоје подаци у Националном регистру извора загађивања (Табела 7). У питању је отпад пореклом од здравствене заштите људи настао радом општинског Дома здравља, као и отпад настао радом предузећа РЕНАЕМ, настао у процесу дестилације алкохола.

Табела 7. Индустијска постројења која генеришу отпад на подручју општине Србобран

Назив постројења	Адреса	Индексни број отпада
Дом здравља „Др Ђорђе Бастић“	Јована Поповића 25, Србобран	– 07 05 13*
		– 09 01 01*
		– 09 01 04*
		– 18 01 03*
		– 20 01 01
		– 20 01 35*
РЕНАЕМ	Новосадски пут 4	– 02 07 02
		– 15 01 06

Извор: Национални регистар извора загађивања, Агенција за заштиту животне средине РС (<http://www.nrizgis.sepa.gov.rs/NRIZGIS/index.html>)

Поред ових постројења, постоји и више сточних фарми који такође генеришу отпад, животињског порекла. Угинуле животиње се односе на старо сточно гробље које је очишћено, санирано и пошумљено. У сарадњи са локалном самоуправом омогућено је да фирма Еко Вет из Врбаса бесплатно односи угинућа.

На подручју општине Србобран, поред ЈКП „Градитељ“, постоје и приватни оператери који имају дозволу за управљање отпадом, а чије се седиште налази на подручју општине Србобран (Табела 8).

Табела 8. Оператери са дозволама за управљање отпадом према врсти дозволе

Назив оператора	Адреса	Број дозволе	Надлежни орган који је издао дозволу	Сакупљање	Транспорт	Складиштење	Третман	Одлагање
РЕНАЕМ доо	Бошка Новаковић а 2, Нови Сад	001/2015-I-19	Општина Србобран	-	-	да	да	-
„ТРГО-АУТО“ доо	19. октобра 18	002/2018-XI-02	Општина Србобран	-	-	да	да	-
„РОС МЕТАЛ“ доо	Кулски пут бр.16, Врбас	003/2019-VI-09	Општина Србобран	да	да	да	да	-
„Отпад Пивнички“ доо	Железничка бб	004/2020-VIII-10	Општина Србобран	да	-	-	-	-
Душица Пивнички ПР „Сакупљање отпада трговина Пивнички“	Петра Драпшина 114	005/2021-VI-06	Општина Србобран	да	да	-	-	-

Извор: Регистар дозвола за управљање отпадом, Агенција за заштиту животне средине РС (<http://www.sepa.gov.rs/index.php?menu=20174&id=20055&akcija>ShowExternal>)

У претходној деценији, Општина је усвојила више докумената у области управљања отпадом (локални и регионални план) а најновији докуменат представља *Регионални план управљања отпадом за Град Нови Сад и Општине Бачка Паланка, Бачки Петровац, Беочин, Жабал, Србобран, Темерин и Врбас за период 2019 – 2028. године*, усвојеног на седници Општине, одржаној 10. јуна 2020. године. Према усвојеним плановима, комунални отпад са територије општине Србобран ће се до изградње регионалне депоније на територији Града Нови Сад, привремено одлагати на постојећој локацији општинске депоније за одлагање комуналног отпада. Поред овога, регионалним планом управљања отпадом, као и Локалним планом управљања отпадом за општину Србобран утврђено је да је за главну тј. општинску депонију у општини Србобран, неопходно урадити план санације и затварања дела депоније, како би се смањили негативни утицаји на животну средину.

6. Паркови и зелене површине

Када је у питању ваншумско зеленило, најзначајније јавне зелене површине у свакој локалној заједници представљају паркови, целине високе естетске и функционалне вредности. У општини Србобран постоји неколико паркова: парк на Тргу Слободе (насеље Србобран), паркови код месне заједнице, поште, дома здравља и цркве (насеље Надаљ). Остале зелене површине у Општини укључују зеленило поред саобраћајница, зграда, кућа, јавних објеката, спортско-рекреативних површина, паркинга, гробаља итд., и махом су представљене травњацима и ниским растињем.

На подручју општине Србобран површине под јавним зеленилом су недовољно заступљене. Потребно је повећати њихов удео, посебно дуж главних саобраћајница, у циљу смањења аерозагађења пореклом од транспорта. За озелењавање дуж саобраћајница треба употребљавати врсте липе, храста и других лишћара који су отпорни на аерозагађење. Између свих јавних зелених површина неопходно је успоставити континуитет, формирати више спратова зеленила са аутохтоним врстама биљака, посебно око стамбених четврти и привредних субјеката.

Паркове, као и све зелене површине, уређује ЈКП „Градитељ“ Србобран, у оквиру својих редовних обавеза. Ово предузеће поседује и расадник украсног дрвећа и жбуња, које се користи за производњу и узгој истог, у сврху озелењавања јавних површина и индивидуалних површина становништва општине Србобран.

7. Пијаце

У општини Србобран постоје четири зелене пијаце (две у насељу Србобран, једна у насељу Надаљ, једна у насељу Турија). Све пијаце су под надзором ЈКП „Градитељ“ и њихов рад се редовно контролише. Главна пијаца је у Србобрану, а петак представља главни пијачни дан. У ову пијацу се, у складу са финансијским могућностима, улажу средства и напори како би се константно унапређивала и одржавала. На главној пијаци постављене су нове наткривене тезге, постављена је адекватна расвета и усклађена је цена пијачарине и уређен је паркинг простор.

Значај зелених пијаца у општини Србобран се није смањио и поред постојећих хипермаркета и трговинских ланаца. Зелене пијаце су локалном становништву главни извори свежег воћа, поврћа и домаћих производа. Приступачнија цена и квалитет производа осигуравају пласман ових производа на локалном тржишту.

8. Квалитет ваздуха

Према званичним подацима, у погледу квалитета ваздуха територија општине Србобран припада тзв. зони Војводина, у којој је ваздух чист или незнатно загађен (Извештај о квалитету ваздуха, Агенција за заштиту животне средине, 2020). Међутим, на територији општине Србобран не постоје инсталиране мерне станице за мерење квалитета ваздуха, а најближе мерне станице су на територији града Новог Сада, односно Зрењанина. Извори аерозагађења на подручју Општине укључују саобраћај, индивидуална ложишта, дивље депоније и др., тако да је за тачнију процену квалитета ваздуха на одређеним локацијама Општине неопходно поставити мерну/е станицу за праћење квалитета ваздуха (локални мониторинг систем аерозагађења).

9. Квалитет пољопривредног земљишта

Подручје општине Србобран одликује се веома квалитетним плодним земљиштем. Око 65% обрадивог земљишта спада у прве две бонитетне класе (Табела 9)¹. Углавном су у питању черноземи и ливадске црнице на лесној подлози.

Међутим, плодно земљиште се деценијама загађује нерационалном употребом вештачких ђубрива и пестицида, као и отпадним материјама пореклом са сточних фарми и индустријских погона. Такође, непостојање већих шумских површина и ветрозаштитних појасева на подручју Општине појачава ефекат еолске ерозије и исушивање земљишта. Земљиште се загађује и дивљим депонијама, као и саобраћајем (изградњом саобраћајница, прометом возила).

С обзиром на значај пољопривредног земљишта за Општину, усмерену великим делом на пољопривредну производњу, потребно је посебно обратити пажњу на очување плодности пољопривредног земљишта. Неопходно је успоставити систем праћења стања

---

¹ Према Правилнику о о катастарском класирању и бонитирању земљишта („Службени гласник РС”, број 63 од 17. јуна 2014.), сва земљишта подобна за пољопривредну и шумску производњу распоређују се у једну од осам бонитетних класа. У I и II класу спадају земљишта најбољег квалитета, са дубоким хумусно-акумулативним хоризонтом, добре структуре и текстуре, водно-ваздушног режима, најпогодније за обраду. Земљишта III, IV и V класе мање су повољна за обраду и захтевају примену одређених агротехничких мера како би се користиле у ову сврху. Земљишта VI, VII и VIII класе су непогодна за пољопривредну производу и углавном се користе као пашњаци, ливаде и шуме.

(мониторинг систем) плодног земљишта чији би подаци омогућили боље сагледавање целокупне ситуације у погледу загађења пољопривредног земљишта, што би олакшало решавање датих проблема кроз формирање јасних конкретних мера и активности.

Табела 9. Површине пољопривредног земљишта по класама и културама на територији општине Србобран

Култура	укупно	Класе										
		I, ha	II, ha	I-II, %	III, ha	IV, ha	I-IV, %	V, ha	I-V, %	VI, ha	VII, ha	VIII, ha
Њиве	1.260,8	301,2	516,4	64,9	429,3	13,2	100	0,6074	100	0	0	0
Воћњаци	2,8	0	2,8	100	0	0	100	0	100	0	0	0
Виногради	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ливаде	17,6	0	13,9	78,9	1,9	1,8	100	0	100	0	0	0
Обрадиво земљиште	1.281,2	301,2	533,1	65,1	431,2	15,1	100	0,6	100	0	0	0
Пашњаци	24,5	6,8	16,8	96	0,4	0,6	100	0	100	0	0	0
Трстици-мочваре	36,7	19,7	16,7	99,4	0,2	0	100	0	100	0	0	0
Пољопр.земљиште	1.342,4	327,7	566,6	66,6	431,8	15,7	100	0,6	100	0	0	0

Извор: Годишњи програм заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта у државној својини, 2021/2022.

У циљу заштите земљишта јединице локалне самоуправе, у оквиру својих надлежности треба да обезбеде систематско праћење стања и квалитета земљишта, и одржавање базе података о стању и квалитету земљишта, а у складу са Програмом мониторинга земљишта (*Закон о заштити земљишта*). *Уредбом о систематском праћењу стања и квалитета земљишта* („Службени гласник РС”, број 88/20) прописана је методологија, индикатори, стандарди и остало, које је неопходно испунити у поступку мониторинга за систематско праћење квалитета и стања земљишта.

9. Заштићена природна добра

На подручју општине Србобран налази се једно законом заштићено подручје Парк природе „Бељанска бара“, које представља заштићено подручје III категорије (заштићено природно добро локалног значаја). Ово заштићено природно добро, највећим делом у државном власништву, налази се на подручју две општине, Србобран и Бечеј. Настаје од неколико плитких долова, који се спајају на 3 km северно од Старобечејских салаша, одакле тече у правцу југозапада и улива се у Велики бачки канал код Турије. Укупна површина природног добра износи 173 12 11 ha/ar/m², од чега се под режимом заштите II степена налази 89 38 79 ha/ar/m², а под режимом заштите III степена 83 73 32 ha/ar/m². Око природног добра успостављена је заштитна зона чија је површина 325 82 00 ha/ar/m².

ПП „Бељанска бара“ је значајно станиште биљних и животињских врста влажних екосистема, посебно птица и аутохтоних врста риба. На овом подручју утврђено је присуство преко 10 биљних заједница, 80 врста/подврста биљака, 23 врсте риба, 7 врста водоземаца, 136 врста птица, као и велики број врста инсеката и сисара.

У парку природе нису дозвољене привредне и друге делатности, као и радње којима се угрожавају његова битна обележја и вредности. У циљу заштите ПП „Бељанска бара“, примењују се активне мере заштите (испаша, кошење и сеча трске), као и строго

контролисано и одрживо коришћење природних ресурса у окружењу (ограничен и контролисан спортски риболов, ловство, одрживи туризам итд.).

Подручје посебне намене мултифункционалног еколошког коридора Тисе делом се налази и на територији општине Србобран (КО Надаљ II). У питању је коридор од међународног значаја, а чине га река Тиса и њено обалско подручје, укључујући и заштићена подручја као и подручја за које се планира законска заштита. Ово подручје представља кохерентан систем природних и/или полуприродних предеоних елемената који су организовани са циљем одржавања и унапређења еколошких функција, а истовремено пружају одговарајуће могућности за одрживо коришћење природних ресурса.

10. Уређење гробља

На подручју општине Србобран постоји више активних гробља (два гробља у насељу Србобран, једно у насељу Турија, једно гробље у Надаљу) чијим се одржавањем и уређењем бави ЈКП „Градитељ“, Србобран. Запослени ЈКП „Градитељ“ врше сакупљање и одношење смећа, чишћење тротоара, кошење траве, вађење дрва и одржавање дрвореда на гробљима, одржавање оградe око гробља, као и пражњење корпи за смеће. Постојећа гробља треба уредити тако да око 60% површине гробља буде одређено за гробна места, 20% површине гробља да чини заштитни зелени појас и парковски обликован простор, 16% површине гробља треба служи за саобраћајнице, 3% површине гробља за трг за испраћај, а 1% површине гробља за остале садржаје (капела, продавница свећа, цвећа и др.).

11. Организациони аспекти подршке унапређењу заштите животне средине

У циљу решавања постојећих еколошких проблема на подручју општине Србобран, неопходно је заједничко деловање односно сарадња локалних надлежних институција односно Општинске управе, инспекцијских служби, образовних и здравствених институција, приватних предузетника као и иницијатива грађана у виду локално препознатих удружења, чије су активности усмерене на заштиту животне средине (ЗЖС). Дакле, актери повезани са заштитом животне средине у Општини, треба да укључе јавни, приватни и цивилни сектор (Слика 2).

Слика 2. Субјекти у ЗЖС на локалном нивоу

Извор: Аутори

Законом о локалној самоуправи („Сл. гласник РС“ бр. 129/2007, 83/2014 - др. закон, 101/2016 - др. закон и 47/2018), општине у Србији имају законску обавезу да се старају о заштити животне средине и спроводе активности којима се регулишу питања у вези са квалитетом животне средине у локалној заједници. Такође, обавезе и надлежности локалне самоуправе у области животне средине регулисане су Законом о заштити животне средине као основним документом („Сл. гласник РС“, бр. 135/2004, 36/2009, 36/2009 - др. закон, 72/2009 - др. закон, 43/2011 - одлука УС, 14/2016, 76/2018, 95/2018 - др. закон и 95/2018 - др. закон) и низом посебних законских и подзаконских аката, за поједине области животне средине.

Када је у питању заштита животне средине, карактеристични послови којима би требало да се баве локалне самоуправе подразумевају а) планирање заштите животне средине кроз израду, усвајање и спровођење докумената везаних за зжс (локални прописи, планови, програми, пројекти, процене утицаја на животну средину и др.), б) мониторинг стања свих сфера животне средине (креирање и одржавање локалних база података о стању животне средине односно систему вода-ваздуха-земљиште-биодиверзитет) као и в) инспекцијски надзор над поштовањем законских прописа у области зжс.

Поред Општинске управе, у активности на заштити животне средине и еколошки развој у општини Србобран укључене су/треба да се укључе, и друге јавне и приватне институције односно предузећа, која воде бригу о здрављу животне средине и становништва као што су ЈКП, Дом здравља, васпитно-образовне институције, локални привредници, итд. Значајну улогу у овом смислу имају и удружења грађана, чији је циљ повезан са екологијом, односно зжс (Табела 10).

Табела 10. Удружења са активностима у области екологије и зжс у општини Србобран

Назив удружења	Година оснивања	Област деловања
Удружење грађана „Еко-лов“	2006.	Заштита животне средине, руралног туризма, алтернативних извора енергије и ловства.
Удружење грађана „Бељанска бара“	2006.	Екологија и туризма
Еколошки покрет општине Србобран	2011.	Заштита животне средине
Удружење грађана Будућност младих Турије	2018.	Унапређивање заштите животне средине, едукација грађана о значају чувања и заштите животне средине. одржавање објеката од јавног значаја.
Удружење грађана „Јачање свести“	2016.	Едукација и јачање еколошке свести и промоција омладинских идеја на територији општине Србобран.

Извор: Агенција за привредне регистре, Регистар удружења (<https://www.apr.gov.rs>).

У питању су махом активности удружења везане за промовисање и едукацију локалног становништва, превасходно младих, у погледу важности заштите и очувања природе кроз организовање тематских предавања, дружења и разних локалних манифестација, али и покретање иницијатива које указују на конкретне еколошке проблеме у Општини.

Сви набројани актери (јавни-приватни-цивилни сектор) требају међусобно да сарађују у циљу заштите, очувања и унапређења животне средине на подручју општине Србобран, како би се повећао квалитет живота локалног становништва у овом смислу. Висок квалитет животне средине главни је предуслов даљег одрживог привредног, односно економског развоја општине Србобран.

АНАЛИЗА РАЗВОЈА ПОЉОПРИВРЕДЕ И РУРАЛНОГ РАЗВОЈА ЗА ИЗРАДУ ПЛАНА РАЗВОЈА ОПШТИНЕ СРБОБРАН ЗА ПЕРИОД 2022–2030. ГОДИНЕ

1. Пољопривредно и шумско земљиште

Пољопривредно земљиште (коришћено и некоришћено) у општини Србобран захвата 27.411 ха, што представља 96,7% њене укупне територије. Са друге стране, званични подаци указују да се под шумама налази свега 19 ха, што чини 0,06% територије општине (Табела 1).

Табела 1. Расположено земљиште пољопривредних газдинстава, 2018. година

Јединица локалне самоуправе	Пољопривредна газдинства са земљиштем (број)	Расположено земљиште пољопривредних газдинстава (РЗПГ)							
		Коришћено пољопривредно земљиште (КПЗ)		Некоришћено пољопривредно земљиште		Шумско		Остало	
		ха	% РЗПГ	ха	% РЗПГ	ха	% РЗПГ	ха	% РЗПГ
Општина Србобран	1.481	24.788	86,2	2.623	9,1	19	0,1	1.321	4,6

Извор: Анкета о структури пољопривредних газдинстава, РЗС, 2018.

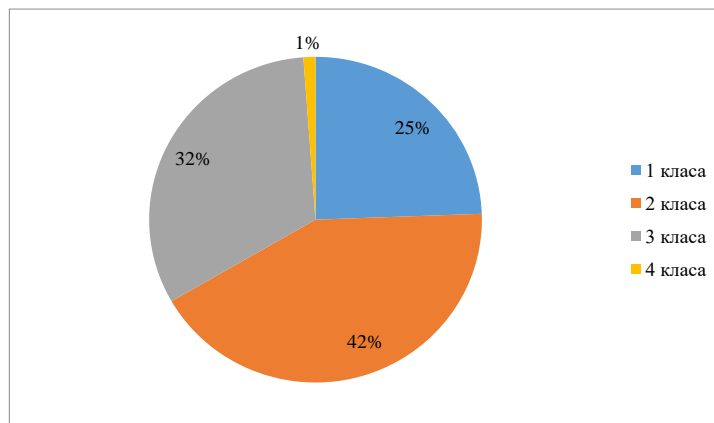
Изразито ниска шумовитост представља проблем не само са аспекта заштите здравља становништва и животне средине, већ и са аспекта заштите земљишта од ерозије, која у значајној мери утиче на смањивање приноса гајених биљака (одношење најплоднијег површинског слоја земљишта, механичко општећење биљака, одношење семенског материјала, смањује влажност ваздуха и земљишта).

1.1. Квалитет, обим и структура коришћеног пољопривредног земљишта

У педолошком саставу земљишта општине Србобран преовлађују чернозем и ливадске црнице. Доминира карбонатно земљиште, а нешто мањи проценат је у класи средње карбонатних (26,03 %) и јако карбонатних земљишта (24,58%). У односу на рН вредност, реакција земљишног раствора се креће у интервалу слабо алкалне до алкалне реакције, што је у вези са садржајем креча у карбонатном земљишту. Процентуално гледано, 95% земљишта спада у класу хумозног земљишта, а обезбеђеност земљишта азотом, лакоприступачним фосфором и калијумом је добра до висока.

Структура пољопривредног земљишта по катастарским класама приказана Графиконом 1 указује на његов висок квалитет. Наиме, 99% укупних површина спада у прве три класе квалитета.

Графикон 1. Структура пољопривредног земљишта по класама и културама

Извор: Годишњи програм заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта општине Србобран за 2021. годину.

Према подацима *Анкете о структури пољопривредних газдинстава* из 2018. године, коришћено пољопривредно земљиште на подручју општине Србобан захвата 24.788 ха, што чини 7,4% КПЗ Јужнобачке области. У структури коришћења најзаступљеније су површине под ораницама и баштама (97,1%), док ливаде и пашњаци чине свега 1,6% КПЗ (Табела 2). Примарна биљна производња је прилично униформна, с обзиром на то да се индустријско биље и жита узгајају на готово 90 одсто укупне расположиве обрадиве површине.

У односу на 2012. годину, укупне површине КПЗ смањене су за 9,8%. Међутим, код појединих категорија уочавају се различити тенденције. Наиме, док су површине под окућном смањене за 61,6%, под воћњацима за 27,1%, ораницама и баштама за 10,8%, површине, под засадама винове лозе су двостуко повећане, док су површине под ливадама и пашњацима веће за 4,1% (Табела 2).

Табела 2. Структура коришћеног пољопривредног земљишта у 2012. и 2018. години

Године	Број ПГ	Коришћено пољопривредно земљиште, ха					
		Укупно	Окућница	Оранице и баште	Воћњаци	Виноград и	Ливаде и пашњаци
2018.	1.480	24.788	18	24.080	48	5	390
2012.	1.733	27.476	46,93	26.985,94	65,85	2,12	374,46
2018./2012. (%)	-14,6	-9,8	-61,6	-10,8	-27,1	+135,8	+4,1

Извор: *Попис пољопривреде*, РЗС, 2012. и *Анкета о структури пољопривредних газдинстава*, РЗС, 2018.

Посматрано према организационо правној форми пољопривредних газдинстава (Табела 3), структура КПЗ у општини Србобран је следећа:

- породична пољопривредна газдинства власници су 18.296 ха или 73,8% земљишта;
- правна лица и предузетници користе 6.492 ха земљишта или 26,2% коришћеног пољопривредног земљишта.

Број пољопривредних газдинстава у референтном периоду 2012–2018. године мањи је за 14,6%. Просечна величина КПЗ код породичних газдинства, такође, је смањена (3,1%), док се код правних лица бележи повећање величине поседа, са 218,8 ха на 381,9 ха (Табела 3).

Табела 3. Коришћено пољопривредно земљиште према организационо правним формама

Организационо-правна форма газдинстава	2018.			2012.		
	Пољопривредна газдинства	КПЗ, ха	Просечна површина КПЗ	Пољопривредна газдинства	КПЗ, ха	Просечна површина КПЗ
Породична пољопривредна газдинства	1463	18296	12,5	1708	22006.98	12,9
Правна лица и предузетници	17	6492	381,9	25	5469.02	218,8
Укупно	1480	24788	16,7	1733	27476.00	15,8

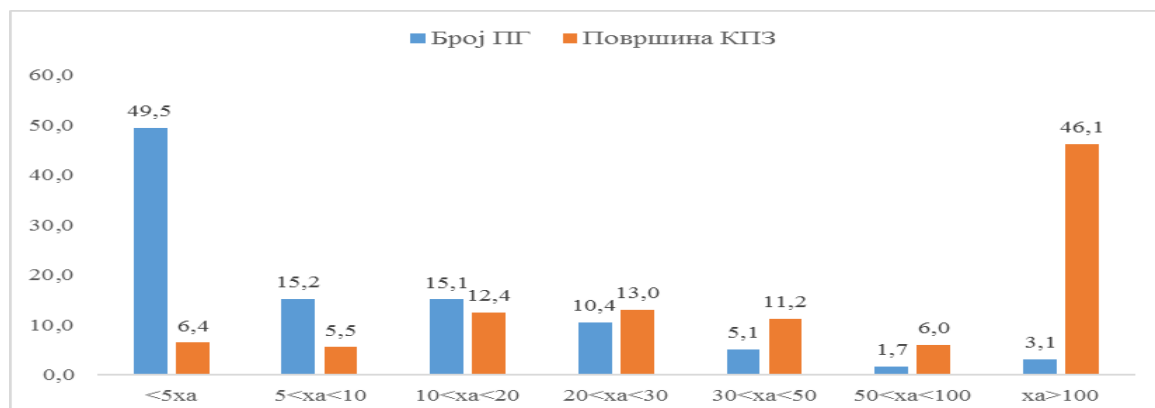
Извор: *Попис пољопривреде*, РЗС 2012. и *Анкета о структури пољопривредних газдинстава* РЗС, 2018.

Просечна величина КПЗ пољопривредних газдинстава у општини Србобран износи 16,7 ха, што је више у односу на регион Војводине (12,4 ха) и Јужнобачку област (12,8 ха). Међутим, ако се детаљније анализира структура газдинстава према величини КПЗ, закључује се да је она веома неповољна (Графикон 2). Наиме, половина пољопривредних газдинстава има просечну величину поседа мању од 5 ха, при чему ова газдинства управљају са свега 6,4% укупних површина КПЗ на територији општине. Са друге стране,

3,1% газдинстава има поседе величине преко 100 ха, али овај мали број газдинстава управља са готово половином укупног КПЗ у Србобрану (Графикон 2).

Графикон 2. Структура газдинстава према величини КПЗ (%)

Извор: Анкета о структури пољопривредних газдинстава, РЗС, 2018.

1.2. Комасација

У катастарским општинама Србобан, Турија и Надаљ 1 извршена је комасација пољопривредног земљишта на укупној површини од 28.206 ха 93 ари 78 м², од чега је пољопривредно земљиште 25,768 ха 0,4 ари и 17 м². У 2018. години донета је одлука о спровођењу комасације у КО Надаљ 2, а предмет комасације (комасациона маса) су сва земљишта на комасационом подручју у укупној површини од 222 ха 66 ара и 16 м² пољопривредног земљишта (*Службени лист општине Србобран*, број 8, 10. 5. 2018). Окончање комасације се очекује до краја 2021. године. Међутим, након реституције дошло је до промене власничке структуре на пољопривредном земљишту, па се намеће потреба да се планира комасација и на том подручју.

Осим комасације, јединица локалне самоуправе спроводи и друге мере уређења (одржавање система за наводњавање; уређење атарских путева) и *защите* пољопривредног земљишта (опремање пољочуварске службе, подизање ветрозаштитних појасева), а које се финансирају из сопствених средстава (*Годишњи програм заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта општине Србобран за 2021. годину*).

1.3. Пољопривредно земљиште у државној својини

Према подацима Општинске управе, површина земљишта у државној својини износи 606,69 ха. Површина државног земљишта која је тренутно дата у закуп износи 418,25 ха: по праву пречег закупа на основу инфраструктуре налази се 45,4 ха; у закупу на основу сточарства налази се 270,68 ха; у коришћењу без накнаде налази се 5,04 ха, а у закупу по лицитацији 42,5 ха. Процесом реституције пољопривредног земљишта значајно су смањене површине у власништву Републике Србије. Линеарно се смањује и прилив новчаних средстава по основу закупа, а самим тим и број пројектних активности које би се тим средствима могле финансирати. Тако је нпр. у 2018. години од закупа државног пољопривредног земљишта Општина приходовала 24.631.464,50 динара, а у 2020. години 94% мање (*Годишњи програм заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта општине Србобран за 2018. и 2020. годину*).

1.4. Наводњавање на подручју општине Србобран

Према подацима Републичког завода за статистику, 2018. (*Анкета о броју газдинстава и наводњавана површина земљишта према врстама усева и категоријама*

коришћења), на подручју општине Србобран укупно се наводњава 1.279 ха на земљишту 135 пољопривредних газдинстава.

Начини наводњавања који се примењују на подручју општине Србобран су: површински (52,4%), орошаваће или вештачка киша (14,3%) и кап по кап (33,3%), што се може видети из табела 4.

Табела 4. Начини наводњавања на подручју општине Србобран

Регион/Област	Начин наводњавања (%)		
	Површински	Орошавањем	Кап по кап
Република Србија	60,6	12,2	27,2
Регион Војводине	38,7	25,0	36,2
Јужнобачка област	37,7	33,1	29,2
Општина Србобран	52,4	14,3	33,3

Извор: *Попис пољопривреде 2011/12*, Књига I.

Извори воде у употреби за наводњавање су: подземне воде на газдинству (22,7%), површинске воде на газдинству (4,6%), површинске воде ван газдинства (68,1%), вода из водовода (3,9%) и остали извори (0,7%), (Табела 5).

Табела 5. Главни извори воде за наводњавање на подручју општине Србобран

Регион/Област	Главни извор воде за наводњавање (%)				
	Подземне воде на газдинству	Површинске воде на газдинству	Површинске воде ван газдинства	Вода из водовода	Остали извори
Република Србија	51,6	6,7	31,0	6,5	4,2
Регион Војводине	44,9	5,2	40,2	5,1	4,6
Јужнобачка област	56,2	5,7	30,9	3,5	3,6
Општина Србобран	22,7	4,6	68,1	3,9	0,7

Извор: *Попис пољопривреде 2011/12*, Књига I.

На подручју ове општине највише се наводњавају жита, затим кукуруз за зрно и шећерна репа. У мањем проценту се наводњавају и друге културе. За наводњавање се највише као извор воде користе површинске воде ван газдинства, а од начина наводњавања је највише у употреби површинско наводњавање (линеари и тифони).

1.5. Шуме и шумско земљиште

Србобран је општина која заузима територију од 284 км² од чега је површина под шумама 19 ха, односно 0,06% укупне површине општине (*Општине и региони у Републици Србији*, РЗС, 2020). Са друге стране, подаци из Просторног плана општине Србобран (2013) указују на постојећу (планирану) намену шумског земљишта од 14,07 ха (0,05% укупне површине општине), док подаци из документа *Измена и допуна Просторног плана општине Србобран (2020)* говоре да планирана намена шумског земљишта износи 20,49 ха (0,07% укупне површине општине).

Због развоја пољопривреде и плодног чернозема, и у овој, као и осталим општинама у Војводини постоји проблем недостатка шума. У општини Србобран, пошумљавање је планско. Пре двадесет година су засађени ветрозаштитни појасеви који сад

представљају највећи део шумске површине у општини Србобран. Током 2017. године, планирани део је пошумљен, али су саднице пропале због неадекватног одржавања. По планском пошумљавању општине предвиђена је садња беле врбе, пољског јасена, храста лужњака и сиве јове (*Службени лист општине Србобран*, број 12, 29. 8. 2019. https://rtv.rs/sr_lat/vojvodina/backa/srbobranu-najvise-novca-za-posumljavanje_1046053.html).

Општина Србобран је 2019. године подржана од стране Министарства заштите животне средине – Зеленог фонда Републике Србије за пошумљавање земљишта аутохтоним врстама дрвећа и жбуња, те је извршено пошумљавање на површини од 7,5 ха у самом Србобрану, односно у девастираној шуми старој преко 200 година, на десној обали Великог бачког канала (на Вашаришту). Ова средства су износила 4 милиона динара, и то за саднице дрвећа и ситног растиња.

Општина Србобран је и 2020. године подржана од стране Министарства заштите животне средине – Зеленог фонда Републике Србије за пошумљавање деградираних површина општине Србобран аутохтоним врстама дрвећа. Извршено је пошумљавање површине у насељу Надаљ на површини од 7,73 ха. Пошумљавање је обављено искључиво аутохтоним врстама дрвећа које се на овом подручју од природе јављају и које су добро адаптиране на локалне услове средине (пољски јасен, храст лужњак, бела врба, кошараста врба, бела топола и сл.). Током 2021. године, у општини је извршено пошумљавање на површини од 6 ха.

На основу горе наведеног, тренутна површина под шумама износи 35,3 хектара (што чини 0,13% укупне површине општине Србобран).

2. Примарна пољопривредна производња

2.1. Ратарска производња

На основу података *Пописа пољопривреде* из 2012. године и *Анкете о структури пољопривредних газдинстава* из 2018. године, у Табели 6 дат је преглед о структури ПГ према категоријама земљишта значајних за ратарску производњу.

Табела 6. Газдинства према величини коришћеног пољопривредног земљишта

Регион Област Град – Општина	Година	ПГ**	КПЗ*	Окућница		Оранице и баште		Ливаде и пашњаци	
				ПГ	ха	ПГ	ха	ПГ	ха
Р. Србија	2012.	631.552	3.437.423	331.145	23.727	519.446	2.513.154	266.813	713.242
	2018.	564.541	3.475.894	356.360	22.126	491.125	2.571.580	246.774	676.724
Регион Војводине	2012.	147.624	1.608.896	84.693	5.747	118.052	1.466.176	4.335	114.638
	2018.	127.070	1.574.366	61.601	3.497	112.876	1.433.130	2.705	112.742
Јужнобачка област	2012.	31.867	286.793	17.308	953	24.322	274.012	622	7.953
	2018.	25.276	273.729	11.957	560	22.465	262.394	469	6.086
Општина Србобран	2012.	1.733	27.476	1.092	47	1.321	26.986	23	374
	2018.	1.481	24.788	213	18	1.338	24.080	12	390

*КПЗ- коришћено пољопривредно земљиште, **ПГ – пољопривредно газдинство

Извор: *Анкета о структури пољопривредних газдинстава*, РЗС, 2018.; *Попис пољопривреде*, 2012, Пољопривреда у Републици Србији.

На подручју Србобрана, према подацима *Анкете о структури пољопривредних газдинстава* из 2018, забележено је 1.481 пољопривредно газдинство, на којима је у употреби 24.788 ха земљишта. Удео КПЗ Србобрана у Јужнобачком округу чини 9,06%, док је на нивоу АП Војводине знатно мали и износи 1,57%. У односу на КПЗ Републике Србије, тај удео је још мањи и износи 0,71%.

Најзаступљеније категорије земљишта на територији општине Србобран су оранице и баште (24.080 ха), ливаде и пашњаци (390 ха) и окућнице (18 ха). Према *Анкети о структури пољопривреде*, забележено је присуство површина под сталним засадима: воћњаци (48 ха) и виногради (5 ха). Тако је удео у укупно коришћеном пољопривредном земљишту: 97,14% оранице и баште, 1,57% ливаде и пашњаци, 0,19% воћњаци, 0,07% окућнице и 0,02% под виноградима.

У односу на 2012. годину, број пољопривредних газдинстава у 2018. години се смањило за 14,54%, док је 9,78% коришћеног пољопривредног земљишта мање у употреби. Површина за производњу на окућницама су за 61,7% смањене, оранице и баште се простиру на 10,77% мање површина, док су ливаде и пашњаци увећани за 4,28%.

Укупне површине под ораницама и баштама у општини Србобран у 2018. години бележе смањење од 10,77% у односу на 2012. годину. Жита се гаје на 11.430 ха обрадивих површина и оне бележе повећање од 1,42% у односу на 2012. годину. Производња махунарки у 2018. години простире се на 12 ха, што је за 300% више површина забележених 2012. године. Смањене су површине под шећерном репом, индустријским и крмним биљем (60,82%, 13,28% и 65,68% мање у односу на 2012. годину, респективно за све три групе биља). Производња кромпира у 2018. години готово и да не постоји. Од 77 ха на колико се кромпир узгајао 2012. године, у 2018. години забележено је само 1 ха обрадивих површина.

Укупне површине под житарицама на територији општине Србобран у 2018. години бележе повећање од 1,69% у односу на 2012. годину и износе 11.460 ха. У сетвеној структури најзаступљенији је кукуруз за зрно – 8.194 ха и чини 71,5% засејаних површина под житима. Следе површине под пшеницом и крупником – 2.704 ха и чине 23,6% засејаних површина. Површине засејане јечмом у 2018. години бележе пораст од 74,73% у односу на 2012. годину и износе – 477 ха. Површине на којима се сеју тритикале, раж и дурум пшеница нису обухваћене пописом пољопривреде 2012, док је у Анкети 2018 забележена површина од 25 ха ражи и 26 ха тритикалеа.

Укупне површине под махунаркама у 2018. години на територији Србобран повећане су у односу на 2012. годину са 4 на 12 ха обрадиве површине. У 2012. години најзаступљеније су површине под пасуљем – 3 ха и површине на којима се гаје остале махунарке – 1 ха. У 2018. години целокупна производња махунарки се усмерила на производњу пасуља, те је залежено да је коришћена површина износила 12 ха.

У структури индустријског биља на територији општине Србобран, највеће површине засејане су сојом – 8.054 ха, што чини 73,30% укупних површина. После соје, највише површина засејано је уљаном репицом – 1.175 ха (10,69%); сунцокретом – 1.750 ха (10,93%). Остало индустријско биље је засејано на свега 3 ха, а остало биље за производњу уља на свега 1 ха обрадиве површине. Површине под дуваном, хмељом и лековитим биљем нису забележене у сетвеној структури индустријског биља на територији општине Србобран. Укупне површине под индустријским биљем бележе смањење у односу на 2012. годину за 13,28%. Површине под уљаном репицом бележе повећање на скоро 1.000 ха у односу на 2012. годину. Производне површине под сунцокретом такође бележе пораст у односу на 2012. годину и то за 127,27%. Површине под сојом бележе смањење у 2018. години за 31,37% од површина које су биле засејане 2012. године.

Укупне површине под крмним биљем у 2018. години, у односу на 2012. годину, расту за 52,66% и износе 209 ха. У сетвеној структури највеће површине заузима производња кукуруза за силажу (142 ха) – 67,94% од укупне површине под крмним биљем. На другом

месту се налазе површине под детелином и луцерком и та производња се обавља на 61 ха (29,19%). У сетвеној структури забележене су површине на којима се производе остале крмне легуминозе – 5 ха и мешавина трава – 1 ха.

2.2. Производња поврћа, воћа и грозђа

У производњи поврћа на подручју општине Србобран највише је заступљена производња парадајза, црног лука, паприке, купуса и кеља и карфиола.

Производња поврћа на подручју општине Србобран одвија се на 61 ха. Од укупног броја газдинстава на подручју општине, 7,6%, односно 112 газдинстава бави се производњом поврћа.

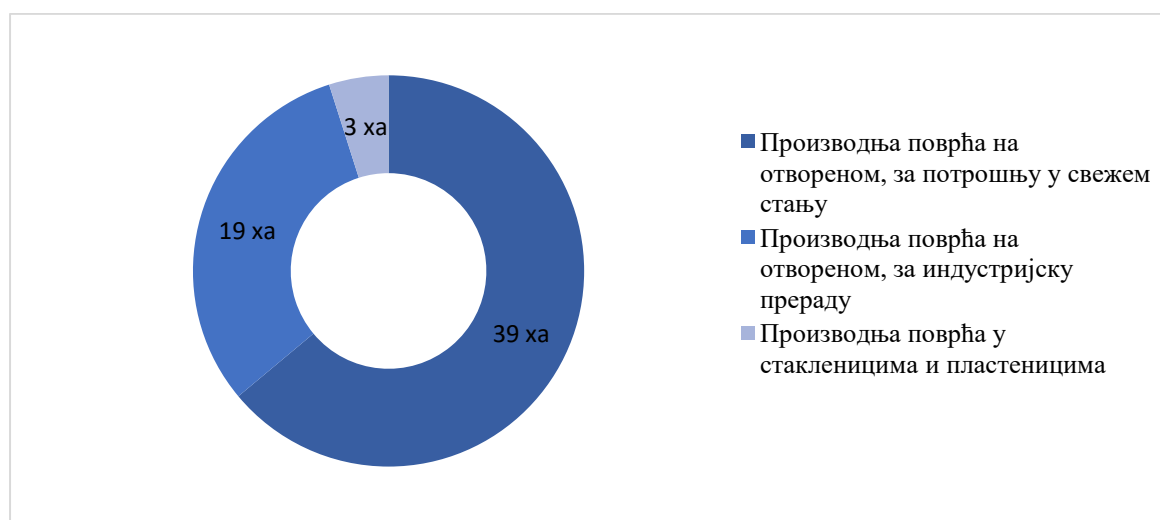
Према критеријуму економске величине газдинства на којима се одвија производња поврћа најзаступљенија су газдинства која се сврставају у категорију вредности од 4 до 8 хиљада евра. На територији општине Србобран забележено је 62 газдинстава која припадају овој категорији економске величине, што чини 55,3% укупног броја газдинстава које се баве повртарством.

Следе газдинства која се сврставају у категорију вредности 15 до 25 хиљада евра, односно категорију од 2 до 4 хиљаде евра, а која броје 28, односно 15 газдинстава и имају учешће од 25,0%, односно 13,4% од укупном броја газдинстава на којима се одвија производња поврћа.

Затим, следе газдинства која су према економској величини сврстана у категорију вредности од 25 до 50 хиљада евра, укупно три газдинства, док је у категоријама вредности од 50 до 100 хиљада, 100 до 250 хиљада и 250 до 500 хиљада евра забележено по једно газдинство.

Посматрано са становишта структуре према типу производње, доминантно је заступљена производња на отвореном пољу која је намењена за потрошњу у свежем стању, а која се одвија на 39 ха. Производња поврћа на отвореном пољу за наведени вид потрошње реализује се у оквиру 79 пољопривредних газдинстава (Графикон 3).

Графикон 3. Структура површина под поврћем на територији општине Србобран према типу производње

Извор: Републички завод за статистику, Београд.

Следи производња на отвореном пољу која је намењена за индустријску прераду. Одвија се на 19 ха, а у овом типу производње учествује 10 газдинстава.

Производња поврћа у стакленицима и пластеницима одвија се на 3 ха, а у производњи поврћа у овим условима укључено је 24 газдинства на територији општине Србобран.

Повртарска производња у општини Србобран треба да се развија због повољних агроеколошких услова који карактеришу ово подручје, али и због непосредне близине Новог Сада, релативне близине Београда и потенцијала за пласман великог дела производње на тржиштима ових градова.

Поред горе наведеног, за пласман производа важна је и непосредна веза са међународним аутопутем Е-75, односно Коридором 10.

Производња поврћа мора да буде високо интензивна да би ценовно била конкурентна поврћу које се увози из земаља са изузетно повољном климом за повртарску производњу (Македонија, Турска, Албанија).

На територији општине постоје значајни капацитети за складиштење и чување пољопривредно-прехранбених производа (хладњача капацитета 6.000 т) што може позитивно да утиче на развој повртарства.

Велику шансу за развој повртарске производње на територији општине Србобран представља евентуална реактивација постојећих капацитета под стакленицима, што би омогућило континуирано снабдевање циљних тржишта различитим врстама поврћа.

У воћарској производњи на подручју општине Србобран доминантно је заступљена производња јабуке, а следе површине под лешником, вишњом, орахом, кајсијом, шљивом и малином. Производња се одвија на плантажним и на екстензивним воћњацима.

Од укупно 1.371 пољопривредног газдинства, колико је регистровано на подручју општине Србобран, свега 2,1%, односно 29 газдинстава бави се производњом воћа, док се производња грожђа одвија на 34 газдинства.

Воћарско-виноградарска производња није организована кроз задруге односно удружења, већ је организована на индивидуалном нивоу кроз газдинства.

Посматрано са становишта економске величине газдинства, на којима се одвија производња воћа у општини Србобран, најзаступљенија су газдинства која се сврставају у категорију вредности од 15 до 25 хиљада евра. Забележено је 18 газдинстава која припадају овој категорији економске величине, што чини 62,1% укупног броја газдинстава које се баве производњом воћа.

Следе газдинства економске величине од 25 до 50 хиљада евра учешћем од 10,3% у укупном броју газдинстава. Пољопривредна газдинства која се сврставају у категорију вредности од 8 до 15 хиљада евра, односно категорију од 50 до 100 хиљада евра, броје по два газдинстава и имају укупно учешће од 13,8% у укупном броју газдинстава у систему воћарске производње општине Србобран.

У производњи воћа на територији општине забележено је једно газдинство које према економској величини припада категорији вредности од 1,5 до 3 милиона евра.

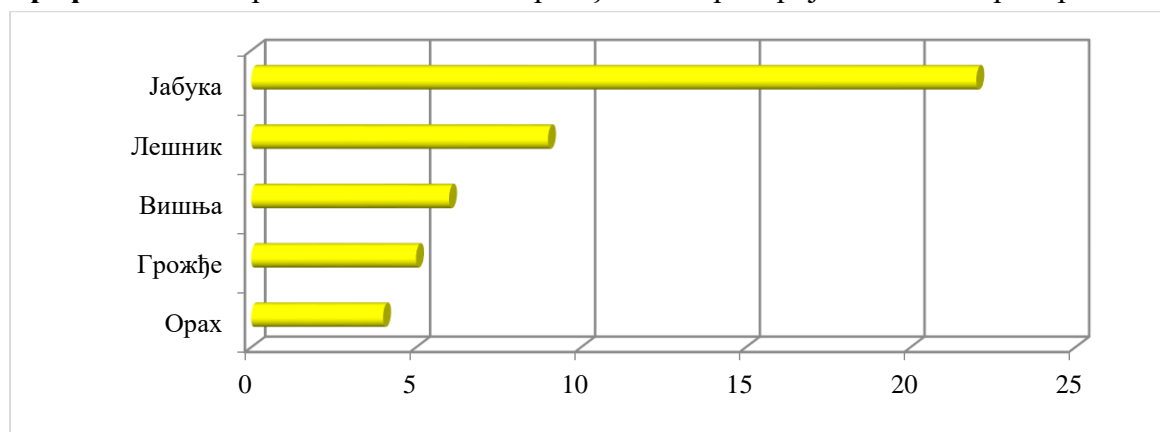
Најзаступљенија категорија економске величине газдинстава која производе грожђе су газдинства која се сврставају у категорију вредности од 15 до 25 хиљада евра (19 газдинстава), на којима се производња одвија на укупно 1 ха. Следе газдинства у категорији вредности од 2 до 4 хиљада евра (14 газдинстава), а виноградарска производња на овим газдинствима одвија се на укупно 2 ха. На наведених 33 газдинства у производњи су заступљене искључиво стоне сорте за конзумирање у свежем, односно прерађеном стању.

Забележено је једно газдинство у категорији вредности од 8 до 15 хиљада евра. Производња грозђа на овом газдинству одвија се на укупно 2 ха, од којих се на 1 ха гаје сорте за производњу белог вина, а на 1 ха сорте за црвена, односно розе вина.

Од укупне површине коришћеног пољопривредног земљишта на територији општине Србобран (24.788 ха) производња воћа одвија се на 48 ха.

Највеће учешће у производњи има јабука која се гаји на укупно 22 ха, што чини 45,8% укупних површина под воћем на подручју општине. Према величини површина под воћем следи лешник који се производи на 9 ха, односно 18,8% површина, а затим и вишња која се гаји на 6 ха, односно 12,5% површина (Графикон 4).

Графикон 4. Површине под воћем и грозђем на територији општине Србобран

Извор: Републички завод за статистику, Београд.

Производња кајсије и шљиве одвија се на по 3 ха што чини укупно 12,5% површина, док се производња ораха и малине одвија на 4 ха, односно 2 ха, што чини 8,3%, односно 4,2% укупних површина под воћем на територији општине Србобран.

На територији општине **производња грозђа** одвија се на 5 ха. У производној структури доминантно учешће имају стоне сорте за конзумирање у свежем, односно прерађеном стању, које се гаје на 3 ха, а у производњи овог грозђа учествује 33 газдинства. Сорте за производњу црвеног, односно розе вина и сорте за производњу белог вина гаје се на укупно 2 ха и ова производња се одвија у оквиру једног газдинства.

На територији општине Србобран функционише удружење „Бачки воћари и виноградарии”.

2.3. Производња ароматичног, лековитог и зачинског биља

У општини Србобран регистровано је шест газдинстава која се баве производњом ароматичног, лековитог и зачинског биља на конвенционални начин, а нису регистрована газдинства која се баве органском производњом (*Службени лист општине Србобран*, број 12, 29. 8. 2019).

2.4. Производња цвећа

На подручју општине регистровани су расадници у којима се врши производња цвећа, најчешће сезонског. Пласман ових производа се начешће врши на подручју општине, а одређени део цвећа се продаје и ван територије општине, путем интернета. Поред производње цвећа на подручју општине постоје и специјализоване продавнице за продају цвећа, односно цвећаре. На подручју општине Србобран има шест цвећара које подмирују потребе ЈЛС за цвећем.

2.5. Сточарство

По подацима *Пописа пољопривреде 2012*, на подручју општине Србобран било је 7.429,81 условних грла стоке на 1.403 пољопривредних газдинстава (4.135,31 условних грла (УГ) на 1.398 ППГ и 3.294,5 УГ на газдинствима 5 правних лица). У 2018. години, по подацима *Анкете о структури пољопривредних газдинстава* из 2018, на подручју Општине било је 6.101 УГ на 727 ППГ (од чега је 3.927 УГ на 723 ППГ и 2.173 УГ на газдинствима 4 правна лица). На подручју општине, у периоду између *Пописа пољопривреде 2012.* и *Анкете о структури пољопривредних газдинстава 2018.* године, дошло је до смањења броја УГ стоке (смањење за 17,9%) и броја пољопривредних газдинстава (смањење за 48,2%) који се баве сточарском производњом. На републичком нивоу је у наведеном периоду, такође остварено смањење броја УГ и пољопривредних газдинстава.

Иако на подручју општине постоје повољни услови за сточарску производњу она није довољно развијена. Преко броја условних грла стоке на 100 ха КПЗ (индекса густине сточног фонда) уочава се да је сточарска производња на нивоу општине много мање заступљена у односу на ниво Републике (Табела 7).

Табела 7. Индекс густине сточног фонда 2018. године

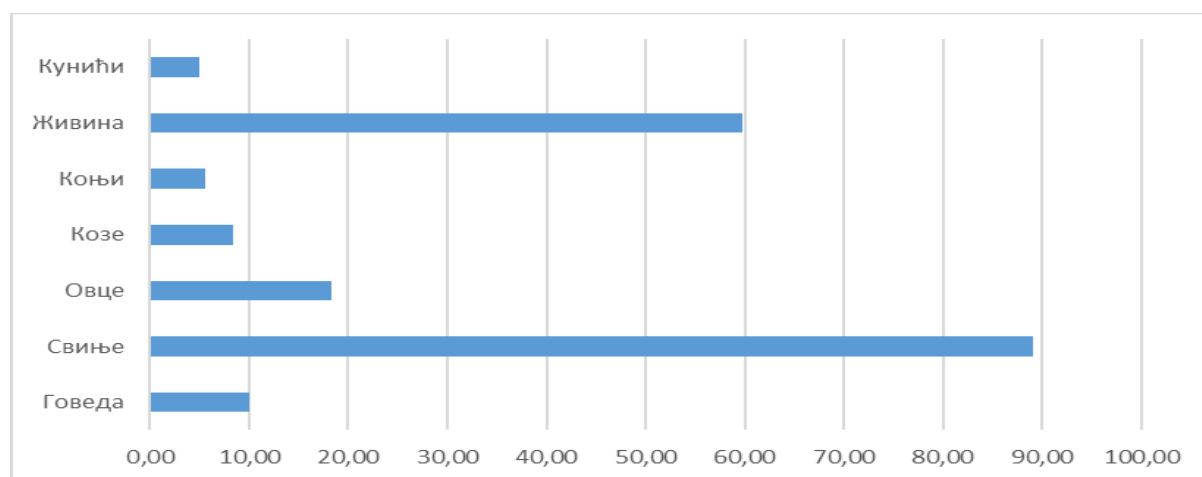
Република/ЈЛС	Број условних грла	Број УГ на 100 ха КПЗ
Република Србија	1.933.840	55
Општина Србобран	6.101	24

Индекс густине сточног фонда на нивоу ЕУ-28 у 2010. години износио је 78 условних грла/100 ха КПЗ (Eurostat, 2013).

Извор: *Анкета о структури пољопривредних газдинстава*, РЗС, 2018.

Од укупног броја пољопривредних газдинстава на подручју општине сточарском производњом се бави 49,1% газдинстава (*Анкета о структури пољопривредних газдинстава*, 2018). Од газдинстава које се баве сточарством највећи проценат се бави свињарством (89,0%) и узгојем живине (59,7%), (Графикон 5).

Графикон 5. Структура газдинстава која гаје стоку на подручју општине Србобран (%)

Извор: *Анкета о структури пољопривредних газдинстава 2018. године*, РЗС.

У области сточарства, на подручју општине послују два правна лица: д.о.о. „Туринка” из Турије која поседује уматичена грла лимузин расе (товна раса говеда, која је добрих особина плодности и отпорности и држи се у систему крава – теле) и EXTRA FARM д.о.о. Србобран из Србобрана чија је делатност узгој свиња.

Регистровано је и општинско удружење сточара „Србобран”.

На основу података Управе за аграрна плаћања (Програм подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја за 2021. годину на територији општине Србобран, *Службени лист општине Србобран*, број 6, 18. 3. 2021) на подручју општине се у 2020. години 137 газдинстава бавило конвенционалном говедарском производњом, 94 газдинства производњом свиња, 77 газдинстава конвенционалном овчарском и козарском производњом, 16 газдинстава производњом живине и птицама и 10 газдинстава конвенционалном производњом коња, магараца, мула и мазги.

Говедарство. Говедарском производњом се по подацима *Анкете о структури пољопривредних газдинстава 2018.* године бавило 73 пољопривредна газдинства, на којима је било 1.603 грла говеда. У укупном броју газдинстава која се баве овом сточарском производњом највеће је учешће газдинстава са 3–9 грла (78,1%). По процени Пољопривредне стручне службе Врбас (2021) на подручју општине има 5 произвођача који држе око 30 грла музних крава, а већих произвођача који се баве говедарством нема.

Свињарство. На 647 ПГ на подручју Србобрана се налази 14.753 грла свиња. У укупном броју газдинстава које се баве свињарством највеће учешће имају ПГ на којима се налази 3–9 грла (46,6%). Значајније учешће имају и газдинства са 1–2 грла (21,4%) и 10–19 грла (19,2%). По процени Пољопривредне стручне службе Врбас (2021) не постоје већи произвођачи на подручју општине.

Овчарство. Овчарством се на подручју општине по подацима *Анкете о структури пољопривредних газдинстава 2018* бавило 133 газдинства на којима се налазило 3.472 грла оваца. Највећи број грла се налази на газдинствима са 3–9 грла (55,2%). По процени Пољопривредне стручне службе Врбас (2021) на подручју општине Србобран постоји десетак произвођача који имају између 30 и 70 грла уматичених оваца.

Козарство. На подручју општине је на 61 ПГ било свега 132 грла коза. Највећи број газдинстава је располагао са 1–2 грла, односно 77,0% газдинстава. Не постоје већи произвођачи (процена Пољопривредне стручне службе Врбас, 2021. година).

Живинарство. Као и код других сточарских производњи, тако и у живинарству, на подручју Србобрана не постоје већи произвођачи (процена Пољопривредне стручне службе Врбас, 2021. година). По подацима *Анкете о структури пољопривредних газдинстава 2018*, живинарством се бавило 434 газдинства на којима је било 91.208 грла живине. Ако се анализира узгој кокошки носиља, у укупном броју газдинстава највеће је учешће газдинстава која држе 1–49 грла (84,1%), док је код узгоја бројлера највеће учешће газдинстава на којима има 100–299 бројлера (93,8%).

2.6. Пчеларство и рибарство

Општина Србобран припада Јужнобачкој области и по *Попису пољопривреде 2012.* године има 23 пољопривредна газдинства која су опредељена на пчеларску производњу. Према обрачуну од укупног броја газдинстава од 653 хиљада у Јужнобачкој области општина Србобран учествује са 3,5% газдинстава и са 3,4% укупног броја пчелињих друштава. У општини Србобран укупан број пчелињих друштава је 755 хиљада од којих је већина кошница са покретним саћем (726) и мањим бројем кошница са непокретним (20). Насеље Србобран има 16 газдинстава и највећи број пчелињих друштава 412 хиљада, од којих је 398 хиљада кошница са покретним системом и свега 14 хиљада кошница са непокретним системом (Табела 8). У насељу Турија, 6 газдинстава има 338 хиљада пчелињих друштава, од чега је 328 хиљада кошница са покретним системом.

Табела 8. Преглед стања пчеларства и рибарства по газдинствима у општини Србобран, у хиљ.

ЈЛС	Број газдинстава	Укупан број пчелињих друштава	Кошнице са покретним саћем	Кошнице са непокретним саћем	Узгој рибе - пољопривредна газдинства
Јужнобачка област	653	22.617			
Општина Србобран	23	755	726	20	1
Насеља					
Надаљ	-	-	-	-	-
Србобран	16	412	398	14	
Турија	6	338	328	1	

Извор: *Попис пољопривреде*, РЗС, Београд, 2012.

Насеље Србобран учествује са 54,6% у укупном броју пчелињих друштава у општини, а насеље Турија са 44,8%. Постоји једно удружење пчелара „Сунцокрет” у оквиру кога се организују разне обуке од стране стручног кадра али још недовољне за унапређење пчеларства у општини.

По подацима Управе за аграрна плаћања (Програм подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја за 2021. годину на територији општине, 2021. год.) на подручју општине се у 2020. години 41 газдинство бавило конвенционалном производњом у пчеларској производњи, док не постоје регистрована газдинства за узгој рибе.

3. Тржишни субјекти у пољопривредној производњи

3.1. Породична пољопривредна газдинства

У општини Србобран 2018. године (*Анкета о структури пољопривредних газдинстава*, 2018) евидентирано је 1.481 ППГ, од чега је ППГ 98,8%, односно 1.463 газдинства.

По подацима Управе за аграрна плаћања (Портал отворених података Републике Србије) у Општини је у 2021. години регистровано 1.490 ППГ од чега је у активном статусу 1.360 газдинства.

Коришћено пољопривредно земљиште (КПЗ) на ППГ (КПЗ чине: пољопривредно земљиште на окућници, оранице и баште (укључујући угаре), вишегодишњи засади, ливаде и пашњаци – по методолошком упутству *Анкете о структури пољопривредних газдинстава*, 2018). У власништву ППГ на подручју општине налази се 18.296 ха, односно 73,8% укупне површине КПЗ. Просечна КПЗ по ППГ на подручју општине је 12,5 ха, што је и више од душло већа површина по газдинству у односу на републички ниво (Табела 9).

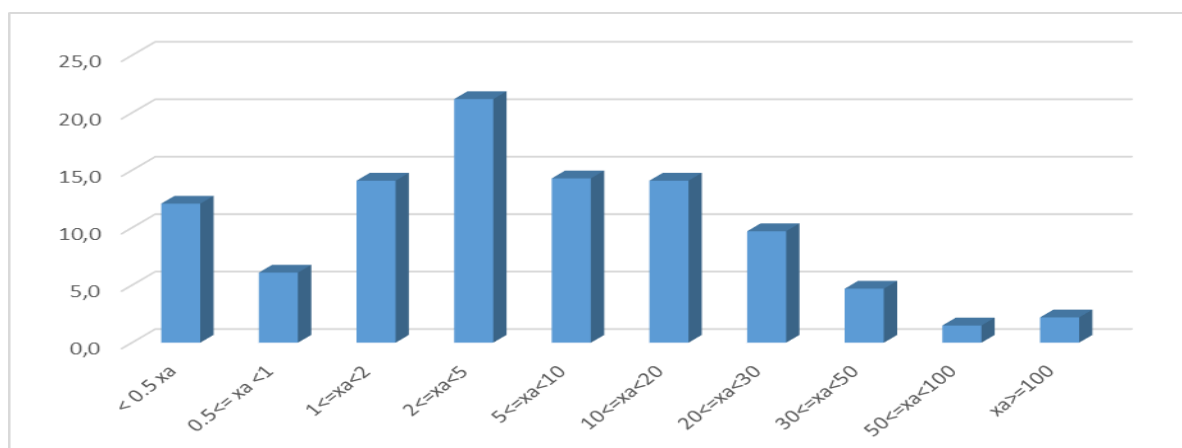
Табела 9. Просечно КПЗ по ППГ у Србији и општини Србобран, 2018. године

Опис	КПЗ, ха	Број ППГ	Просечно КПЗ по ППГ, ха
Република Србија (без КиМ)	2.916.125	562.895	5,2
Општина Србобран	18.296	1.463	12,5

Извор: *Анкете о структури пољопривредних газдинстава*, РЗС, електронска база података, 2018.

Анализирано по броју ППГ према величини КПЗ које користи (*Анкета о структури пољопривредних газдинстава*, 2018) највећи број ППГ користи пољопривредно земљиште величине 2 до 5 ха (21,2%), али је значајно и учешће газдинстава величине 5 до 10 ха (14,3%), 10 до 20 ха (14,1%) и 1 до 2 ха (14,1%), (Графикон 6).

Графикон 6. Број ППГ у Србобрану према величини КПЗ током 2018. године

Извор: Анкете о структури пољопривредних газдинстава, РЗС, електронска база података, 2018.

ППГ према економској величини (Економска величина газдинства је новчана бруто вредност свих пољопривредних производа који се производе на газдинству по цени произвођача, изражена у еврима). На територији општине највећи број ППГ припада групи ППГ који су у категорији остварене стандардне вредности производње 0–2.000 евра (22,4%), а значајно је учешће газдинстава са 4.000–8.000 евра (18,1%), 2.000–4.000 евра (17,6%) и 15.000–25.000 евра (17,1%). У односу на републички ниво ово је знатно повољније стање (27,6% са оствареном стандардном вредности производње 0–2.000 евра).

Радна снага на газдинству. По подацима *Анкете о структури пољопривредних газдинстава 2018.* у ППГ на подручју општине укупно ангажована радна снага је 2.896 лица¹). Структура укупно ангажоване радне снаге на ППГ је:

- Носиоца газдинстава: 1.463 лица (50,5%);
- Чланова газдинства: 1.197 лица (41,3%);
- Стално запослени у породичним пољопривредним газдинствима: 10 лица (0,3%);
- Стално запослени код правних лица и предузетника: 226 лица (7,8%).

Полна структура на газдинствима. Од укупног броја носиоца газдинстава највећи број су мушкарци (79,8%), а када се анализира полна структура чланова газдинстава такође је веће је учешће мушкараца (56,6%).

Старосна структура на газдинствима. У структури менаџера (управника) ППГ на подручју општине највеће је учешће управника старости 55–64 година (28,5%) и старости 65 и више година (25,8%). На подручју општине значајно је веће учешће управника старости мање од 25 година (2,1%) у односу на ниво Републике (0,3%).

Образовна структура на газдинствима. Образовна структура менаџера ППГ на нивоу општине је знатно повољнија у односу на ниво Републике, па је на општинском нивоу управника са практичним искуством 86,7%, основном школом 7,7%, а вишом обуком 5,6%, док је на републичком нивоу управника са практичним искуством 95,3%, основном школом 3,4%, а са вишом обуком 1,3% управника.

3.2. Предузећа и земљорадничке задруге

¹ Како РЗС не располаже с подацима за све показатеље за ППГ, а да на нивоу општине Србобран ППГ чине 98,8% укупног броја ППГ, код неких показатеља су приказани подаци за укупан број ППГ.

Према подацима Агенције за привредне регистре, број привредних друштава у области 01 (Пољопривреда, лов и одговарајуће услужне делатности), у активном статусу регистрованих у општини Србобран у 2021. години износи 14 (Табела 10), док је у Регистру пољопривредних газдинстава (скр. РПГ)² у истој години уписано 13 предузећа (Управа за аграрна плаћања, Портал отворених података).

На основу интервјуа са члановима Радне групе за израду Плана развоја општине Србобран за период 2022–2030. године, у општини послују следећа успешна пољопривредна предузећа, која се доминантно баве ратарством и откупом ратарских култура од пољопривредних произвођача, као што су: ДЕМАХ, д.о.о., Србобран; „Агросимса”, д.о.о. за производњу, промет и услуге у пољопривреди, Србобран; „Туринка”, д.о.о. за пољопривреду, трговину и услуге, Турија; Туринка Млака ДОО за пољопривреду, трговину и услуге Турија; „Пионир”, а.д. Србобран; „Дебелјачки аграр”, д.о.о. Србобран и друга.

Табела 10. Број привредних друштава¹ у области 01 Пољопривреда, лов и одговарајуће услужне активности, активан статус, период 2017–2021. година²

Опис	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Република Србија	2.775	2.840	2.562	2.564	2.564
АП Војводина	1.388	1.397	1.292	1.296	1.287
Јужнобачка област	419	425	392	401	389
Општина Србобран	15	13	14	15	14

¹/ Укључене су следеће правне форме привредних друштава: друштво са ограниченом одговорношћу, акционарско друштво, ортакчко друштво, командитно друштво, огранак страног привредног друштва и представништво страног привредног друштва.

²/ За период 2017–2020 пресек на дан 31. 12. За 2021. годину пресек на дан 28. 10. 2021.

Извор: Агенција за привредне регистре.

Број задруга које послују у области 01 (Пољопривреда, лов и одговарајуће услужне делатности), у активном статусу регистрованих у општини Србобран у 2021. години износи 10, што је за 3 задруге више у односу на 2017. годину (Табела 11).

Табела 11. Број задруга у области 01 Пољопривреда, лов и одговарајуће услужне активности, активан статус, период 2017–2021. година¹

Опис	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Република Србија	1.461	1.522	1.658	1.720	1.836
АП Војводина	689	691	729	765	809
Јужнобачка област	169	168	179	199	210
Општина Србобран	7	9	10	10	10

¹/ За период 2017–2020 пресек на дан 31. 12. За 2021. годину пресек на дан 28. 10. 2021.

Извор: Агенција за привредне регистре.

У Регистру пољопривредних газдинстава у 2021. години уписана је половина, тачније 5 земљорадничких задруга (Управа за аграрна плаћања, Портал отворених података), а ово се објашњава, како недостатком заинтересованости задруга за упис у овај Регистар (услед мало износа основних подстицаја за биљну производњу у оквиру директних плаћања), тако и тиме да један број задруга нема или не обрађује пољопривредно земљиште, као и да упис у РПГ није обавезан.

² Иако је упис пољопривредних произвођача у РПГ који води Управа за аграрна плаћања Републике Србије добровољан, бесплатан и није везан за рок, само регистровани произвођачи у овом Регистру могу користити средства намењена за премије, субвенције и кредитирање која се исплаћују из буџетских средстава.

На основу интервјуа са члановима Радне групе за израду Плана развоја општине Србобран за период 2022–2030. година, земљорадничке задруге су доминантно општег типа и послују у сектору ратарске производње и откупа ратарских култура од пољопривредних произвођача (пласман пољопривредних производа обавља се углавном посредством земљорадничких задруга). С обзиром да је ратарство доминантна производња у општини, задругарство је добро развијено у овој производњи, док је задружни сектор недовољно развијен у свим осталим секторима пољопривредне производње.

Структура земљишних поседа правних лица регистрованих у за пољопривредну производњу. На основу података Републичког завода за статистику (*Анкета о структури пољопривредних газдинстава*), 2018. године у општини Србобран евидентирано је 14 правних лица у сектору пољопривреде (0,9% укупног броја пољопривредних газдинстава), која располажу са 6.480 ха или 26% укупних површина коришћеног пољопривредног земљишта (скр. КПЗ) у општини (Табела 12). Учешће КПЗ правних лица у укупној површини КПЗ општине на нивоу је просека АП Војводине и знатно изнад просека Републике. Највећим процентом КПЗ правних лица (98%) располажу правна лица у категорији са 100 и више хектара земљишта, а оваква структура земљишних поседа у складу је са просеком на вишим територијалним нивоима.

Табела 12. Број правних лица и коришћено пољопривредно земљиште (КПЗ), 2012–2018. година

Опис	Република Србија	АП Војводина	Јужнобачка област	Општина Србобран
2012.				
Правна лица, број	1.933	1.018	232	22
Учешће правних лица у укупном броју ПГ (%)	0,3	0,7	0,8	1,3
КПЗ правних лица, у ха	606.574	426.461	66.374	5.468
Учешће КПЗ правних лица у укупном КПЗ (%)	17,6	26,5	23,1	19,9
2018.				
Правна лица, број	1.373	778	151	14
Учешће правних лица у укупном броју ПГ (%)	0,2	0,6	0,6	0,9
КПЗ правних лица, у ха	557.866	404.756	64.228	6.480
Учешће КПЗ правних лица у укупном КПЗ (%)	16,0	25,7	23,5	26,1

Извор: *Попис пољопривреде, 2012.* и *Анкета о структури пољопривредних газдинстава, РЗС, 2018,* база података, <https://data.stat.gov.rs/>

У односу на податке Пописа пољопривреде из 2012. године, број пољопривредних газдинстава у статусу правног лица у општини Србобран у 2018. години је смањен (са 22 на 14), док је истовремено повећана просечна површина коришћеног пољопривредног земљишта којима располажу ови субјекти (са 249 ха на 463 ха), што указује на укрупњавање поседа правних лица (Табела 12).

3.3. Предузетници

Према подацима Агенције за привредне регистре, број предузетника у активном статусу регистрованих у општини Србобран у области 01 (Пољопривреда, лов и одговарајуће услужне активности), у 2021. години износи 4, док је само један предузетник уписан у РПГ (Управа за аграрна плаћања, Портал отворених података).

Број предузетника у области пољопривреде објашњава се, како чињеницом да се мали број предузетника бави пољопривредном производњом, као и чињеницом да се произвођачи који се баве пољопривредом доминантно региструју као породична пољопривредна газдинства.

4. Удружења пољопривредних произвођача

Према подацима Агенције за привредне регистре Републике Србије (<https://www.apr.gov.rs>) у општини Србобран у 2021. години регистровано је следећих пет (5) удружења у сектору пољопривреде:

- ✓ Удружење пољопривредника „Србобран Сентомаш”, Србобран;
- ✓ Удружење „Бачки воћари и виноградарии”, Србобран;
- ✓ Удружење пчелара „Сунцокрет”, Србобран;
- ✓ Удружење „Србобранска тракторијада”, Србобран и
- ✓ Општинско удружење сточара „Србобран”, Србобран.

Осим удружења „Србобранска тракторијада” и удружења пчелара „Сунцокрет”, сва друга удружења су недовољно активна у раду и окупљају мали број чланица. Додатно ограничење за рад удружења и већа окупљања пољопривредника узрокује и стање пандемије, изазвано вирусом COVID-19.

Како удруживање пољопривредника није довољно развијено, у наредном периоду корисна би била подршка Општинске управе општине Србобран, ПСС Врбас и локалних медија, пре свега на промовисању значаја удруживања пољопривредника.

На развој удруживања подстицајно може деловати постојећа подршка националним мерама за примену Лидер приступа руралном развоју (подршка за формирање локалних акционих група и израду Локалних стратегија руралног развоја), као и признавање произвођачких организација од стране ресорног министарства, што се може очекивати у наредном периоду, а на основу Закона о уређењу тржишта пољопривредних производа (Сл. гласник РС, бр. 67/21).

5. Пољопривредна механизација и складишни капацитети

Према *Попису пољопривреде* 2012. године, на територији општине Србобран забележено је 48 једноосовинских трактора у власништву, од којих су сви трактори старији од 10 година, а 42 коришћених у 2011/12. години. У односу на Јужнобачку област, удео трактора Србобрану чини 2,79%. Учешће у укупном броју трактора на територији региона Војводине је 0,45%, а у односу на Републику Србију је 0,03%.

Забележен број двоосовинских трактора у Србобрану у 2012. години је 1.288, од тог броја 81,68% су старији од 10 година (1.052 трактора). Учешће у односу на Јужнобачкој области је 5,88%, у односу на регион Војводине је 1,2%, док је у односу на Србију 0,31%.

Број комбајна у 2012. години у општини Србобран износи 162, од којих је 137 комбајна старије од 10 година, а 159 су коришћени у 2011/12. години. Учешће комбајна у Јужнобачкој области износи 7,41%, у односу на регион Војводине је 1,52%, а у односу на Србију у питању је 0,52%.

У општини Србобран у 2012. години забележено је 200 берача кукуруза, што чини 6,32% берача на територији Јужнобачке области. У припреми земљишта коришћено је 929 плуга, што чини 5,39% од укупног броја плугова на територији Јужнобачког округа. У употреби је било 216 тањирача (4,16% у Јужнобачкој области). Забележено је

425 дрљача, 663 сетвоспремача и 17 ротофреза (са 5,32%, 6,73% и 2,91% у Јужнобачкој области, респективно за све три прикљичне машине).

Забележено је и 531 растурача стајњака (72,84% од укупно коришћених растурача на територији Јужнобачке области). У употреби је 33 сејалице и 557 прскалица (0,46% и 5,91% у укупном броју сејалица и прскалица Јужнобачке области, респективно за обе машине). Коришћено је 520 приколица и оне чине 2,37% укупног броја прскалица Јужнобачке области. Забележено је 1.348 коришћених косилица и 101 растурач стајњака у 2012. години.

На 407 пољопривредних газдинстава налази се 483 *објеката у којима су смештена говеда* са 5.045 места, од којих је коришћено 40,71% у 2011/12. години. Овај број објеката чини 6,34% од укупног броја који је забележен на територији Јужнобачке области. На 1.303 пољопривредна газдинства налази се 2.516 *објеката у којима су смештене свиње*, који поседују капацитет од 38.071 места, од којих је у 2011/12. години коришћено 56,51%. Од укупног броја у Јужнобачкој области, на територији Србобрана смештено је 6,61% смештајних капацитета. Забележено је 888 пољопривредних газдинстава са 1.309 *објеката за смештај кокошака носиља*, са капацитетом од 229.235 места, са 73.951 местом коришћеним у 2011/12. години. Када су у питању *објекти за смештај остале стоке*, забележено је 480 објеката на 413 пољопривредних газдинстава. Укупан капацитет износио је 9.986 места, од којих је коришћено 8.060 у 2011/12. години.

На територији општине Србобран у 2012. години забележено је 1.419 *кошева за кукуруз* смештених на 1.087 пољопривредних газдинстава. Капацитет кошева за кукуруз износио је 63.892 m³ од којих је у 2011/12. години искоришћено 34.361 m³ (54,27%). На 79 пољопривредна газдинства смештено је 100 амбара капацитета 5.337 m³ од којег је искоришћено 3.434 m³.

Смештајни капацитети *силоса* на територији Србобрана износе 17.311 тону, од којих је у 2011/12. години искоришћено 27.001 тона (89,34%). Силоси си су смештени на 7 пољопривредних газдинстава, а њихов број је 17. Њихово учешће у укупном броју силоса на територији Јужнобачке области износи 4,2%.

На територији Србобрана налази се 3 пољопривредна газдинства, на којима је смештено 3 *сушаре* капацитета 215 m³ од којих је у 2011/12. години искоришћен 200 m³. Објекти за силажу смештени су на 3 пољопривредна газдинства и има их 5. Њихов капацитет износи 2.273 m³, од којих је искоришћено 2.242 m³.

На територији Србобрана налази се 571 пољопривредно газдинство, на којима је смештено 854 *објеката за смештај пољопривредних машина и опреме*, капацитета 60.224 m³ од којих је у 2011/12. години искоришћен 55.961 m³.

Хладњаче су смештене на 1 пољопривредном газдинству и има их 2. Њихов капацитет износи 250 m³, које су потпуно искоришћене.

У општини Србобран постоје 3 пољопривредна газдинства са 6 *стакленика* капацитета 60.178 m³, од којег је у 2012/12 години коришћено 50.178 m³. Постоји 92 *пластеника* на 40 пољопривредна газдинства, капацитета 32.070 m³. Од овог капацитета искоришћено је 29.874 m³.

6. Трансфер знања у пољопривреди

За трансфер знања пољопривредницима значајну улогу има ПСС „Врбас” д.о.о. Врбас, која, поред праћења пословања на огледним газдинствима, у сарадњи са задругама, пољопривредним произвођачима и Канцеларијом за економски развој општине Србобран,

организује предавања и зимске школе за пољопривреднике у оквиру различитих тема (Интервју, саветодавац Владимир Ранков, ПСС Врбас, 25. 10. 2021).

Поред саветодавне службе, Општинска управа општине Србобран значајно се ангажује у овом сегменту и то на различите начине (Програм подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја за 2021. годину на територији општине Србобран):

- ✓ Кроз сарадњу са регионалним развојним агенцијама, пољопривредном стручном службом, институцијама, развојним фондовима и другим стручним сарадницима повремено организује трибине на теме које интересују пољопривреднике;
- ✓ Ангажовање у сегменту пружања техничке и саветодавне подршке пољопривредницима при њиховом аплицирању на различитим конкурсима на републичком, покрајинском или општинском нивоу, као и из ИПАРД фонда;
- ✓ Јавно информисање о актуелностима у пољопривреди. Канцеларија за локални економски развој општине Србобран путем месечног билтена у електронској форми обавештава пољопривреднике о свим отвореним конкурсима и актуелним подстицајима у пољопривреди, као и путем СМС сервиса и базе контаката од око 300 пољопривредних произвођача.

Ограничени капацитети и ресурси ПСС Врбас и Општинске управе Србобран представљају ограничење за ефикаснији трансфер знања и информација за пољопривредницима.

7. Развијеност руралне економије кроз диверсификацију активности чланова пољопривредних газдинстава

7.1. Анализа развијености руралне економије

Главна грана привреде на подручју општине Србобран је пољопривреда, која представља значајан потенцијал развоја. Поред пољопривреде на подручју општине Србобран заступљена је и производња намештаја, производња изолационог материјала и прехранбена индустрија.

Као највеће насеље се издваја урбани центар општине са 12.009 становника, док остала насеља бележе далеко мањи број становника и могу се сврстати у насеља сеоског типа.

У односу на број становника и просечну густину насељености, територија општине Србобран, изузев урбаног центра, спада у рурална подручја³ (Табела 13).

Табела 13. Број газдинстава, број газдинстава који обављају другу профитабилну делатност и број становника у општини Србобран по насељима

Општина Србобран - насеља	Укупан број газдинстава	Број газдинства који обављају другу профитабилну активност	Укупан број становника
Србобран – градско насеље	1.195	87	12.009
Надаљ	325	16	2.008
Турија	421	58	2.300
Укупно	1.941	161	16.317

³ Критеријуми ОЕЦД-а.

Извор: *Попис пољопривреде 2012. године*, web. link: http://popispoljoprivrede.stat.rs/?page_id=6221 и публикација *Попис становништва 2011 године*, РЗС, web. link: <https://pod2.stat.gov.rs/ObjavljenePublikacije/Popis2011/Knjiga20.pdf>

7.2. Диверсификација руралне економије кроз додатне економске активности пољопривредних газдинстава

На основу података *Пописа пољопривреде* из 2012. године, у општини Србобран, ниво насеља од 1.941 укупног броја газдинства, тек 161 је обављало другу профитабилну активност (која није пољопривредна) или 8,29%, при чему је број газдинстава са учешћем ових прихода у укупним приходима 50 и више % је тек 20, што чини 1,03% од укупног броја пољопривредних газдинстава. На основу овог оцена је да је њихов број занемарљив. Овакав податак и данас (2021) потврђују органи Општинске управе.

7.2.1. Прерада пољопривредних производа

Подаци *Пописа пољопривреде 2012. године* показују да прерадом пољопривредних производа се на територији општине Србобран бавило укупно 91 пољопривредно газдинство, од чега:⁴

- **Прерадом меса** се бавило 23 газдинстава. Највише регистрованих газдинстава има насељу Турија 12 и насеље Надаљ са 7 регистрованих газдинстава, док је 4 газдинства регистровано у Србобрану.
- **Прерадом млека** се бавило укупно 49 газдинстава. Највећи број њих 22 је регистровано у Србобрану, а затим следе насеља Турија са 18 и Надаљ са 9 газдинстава.
- **Прерадом воћа и поврћа** бави се укупно 22 газдинстава. Највећи број је регистрован у насељу Србобран 16 и у насељу Турија 6, док у Надаљу нема регистрованих газдинстава који се баве овом делатношћу.
- **Прерадом других пољопривредних производа** на територији општине Србобран се бави укупно 5 газдинстава. Имајући у виду да је њихов број мањи од 5 по насељима њихови подаци нису исказивани у *Попису пољопривреде 2012. године* за ниво насеља.

У 2021. години Општинска управа Србобрана и Регионална привредна комора не располажу егзактним подацима за делатност прераде пољопривредних производа. Истиче се да је реч о малом броју газдинстава који немају у већем обиму развијену прераду пољопривредних производа те отуда и одсуство података.

7.2.2. Развијеност руралног туризма и могућности унапређења постојећег стања у области туризма у општини Србобран

На основу података из *Пописа пољопривреде 2012. године* на подручју општине Србобран није било регистрованих породичних пољопривредних газдинстава која су се бавила руралним туризмом. Међутим, како је рурални туризам генерално у Републици Србији почео да се развија убрзано након 2008. године, то је случај и са АП Војводином и са општином Србобран. Тако да данас, у 2021. години, званично постоји:

- Hunting House доо Турија;
- „Салаш Татић”.

---

⁴ *Попис пољопривреде 2012. године*, РЗС, web. link: http://popispoljoprivrede.stat.rs/?page_id=6221 (на дан 10. 10. 2021 године).

Према подацима Општинског центра за културу и спорт процес основања Туристичке организације Србобрана је у току.

7.2.3. Остали видови других профитабилних активности пољопривредних газдинстава: народна радиност и стари занати, активности у шумарству и обрада дрвета, узгој рибе за продају

На основу података *Пописа пољопривреде 2012. године* није било породичних пољопривредних газдинстава која су се бавила *народном радиности*. На основу добијених података од Општинске управе ове активности покрива Општински центар за културу.

На основу података *Пописа пољопривреде 2012. године* (ниво насеља) на територији општине Србобран нема регистрованих газдинстава која се баве *активностима обраде дрвета*. Такође, нема регистрованих газдинстава која се баве *активностима у шумарству*.

И поред природне погодности локације општине, у *Попису пољопривреде 2012. године* нема регистрованих породичних пољопривредних газдинства која се баве *узгојем рибе за продају*.

На територији општине нема ни један регистрован субјект који се бави *старим занатима*.

8. Мере подршке ЈЛС у сектору пољопривреде и руралног развоја

На основу члана 13. Закона о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју (*Службени гласник РС*, бр. 10/13, 142/14, 103/15 и 101/16), Аутономним покрајинама и ЈЛС дато је право да утврђују мере подршке за спровођење пољопривредне политике за своје подручје. Средства за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја морају бити обезбеђена у буџету Аутономне покрајине и ЈЛС.

На подручју општине Србобран су одлични агро-еколошки услови за биљну и сточарску производњу, па се може констатовати да су ова два вида производње са правом приоритетна за финансирање у тренутном буџету. Приходи од закупа улажу се у одржавање атарских путева и опремање противградне станице.

Општина Србобран је једна од многобројних општина која доноси Програм мера подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја.

8.1. Анализа мера подршке сектору пољопривреде и руралног развоја општине Србобран

У 2019. години је планирано да се издвоји 4.000.000,00 динара, од тога: 2.000.000,00 динара за кредитну подршку; 1.500.000,00 динара за инвестиције у физичку имовину пољопривредних газдинстава и 500.000,00 динара за економске активности у циљу подизања конкурентности у смислу додавања вредности кроз прераду, као и увођење и сертификацију система квалитета хране, органских производа и производа са ознаком географског порекла на газдинствима.

Од горе планираног, издвојено је 1.000.000,00 динара за кредитну подршку, од чега је утрошено (реализовано) 995.505,00 динара (односно 99,55%).

У 2020. години је планирано да се издвоји 1.000.000,00 динара. Међутим, због пандемије COVID-19 није дошло до реализације.

У табеларном прегледу који следи (Табела 14), дата је реализација мере подршке кредитирању пољопривредних произвођача у 2019. и 2020. години.

Табела 14. Реализација мере подршке кредитирању пољопривредних произвођача у 2019. и 2020. години, у динарима

Година	Износ одређених средстава	Износ подстицаја	Интензитет помоћи	Број корисника подстицаја	Износ искоришћених средстава
2020.	1.000.000,00	100%	/	/	/
2019.	1.000.000,00	100%	100.000,00 до 500.000,00	42	995.505,00

Назив и шифра мере: Кредитна подршка кроз меру остали облици кредитне подршке за пољопривредне кредите. Кредити су били наменски за обртна средства у пољопривреди.

Вежа мере са националним програмима за рурални развој и пољопривреду: У складу са националним програмом пољопривреде.

Циљна група корисника ове мере су регистрована пољопривредна газдинства са територије општине Србобран који имају активан статус. Мере су намењене за унапређење примарне пољопривредне производње и кроз финансирање обртних средстава. Не постоје специфични критеријуми за остваривање права на ову меру.

Информисање корисника о програму мера локална самоуправа општине Србобран вршиће путем сајта општине Србобран. Обавештења се објављују на огласним таблама општине и месних заједница.

Мониторинг и евалуација: Контролу реализације ове мере вршиће локална самоуправа општине Србобран. Пријем захтева и административне провере, провере документације врше банке са којима локална самоуправа Општине потпише уговоре о пословно техничкој сарадњи. Кредити се одобравају до момента постојања средстава за суфинансирање кредита, односно до истека предвиђених средстава у износу од 1.000.000,00 динара.

Оцена ефеката спровођења мере подршке кредитирању пољопривредних произвођача: Највећи број газдинстава на територији општине Србобран чине мала газдинства. Она се врло често, срећу са проблемом недовољних новчаних средстава за започињање пољопривредне производње (сетва) или недостатком средстава за обнову сточног фонда или започињање сточарске производње уопште. Овом мером се обезбеђују неопходна средства како би сви неопходни радови, били започети на време. Искуство јасно показују да је ова мера, врло ефективна. Стратегијом општине Србобран за привреду и пољопривреду планирана је ова мера. На основу анализе мере кредитне подршке може се констатовати да је иста дала добре резултате и препоручује се наставак спровођења у планском периоду.

Организациони аспект спровођења мера подршке пољопривреде и руралног развоја на територији општине Србобран: У општини Србобран, питањима пољопривреде и руралног развоја се бави Одељење за урбанизам, стамбено-комуналне послове и заштиту животне средине. Део пољопривреде ради КЛЕР, пре свега саветник на пословима сарадње са привредницима и пољопривредницима (у саставу Кабинета председника општине). Такође, Општина комуницира са пољопривредним произвођачима посредством интернет странице, медија, телефона, презентација, семинара, али и произвођачи међусобно доприносе даљем ширењу информација.

У општини Србобран постоји евиденција пољопривредних произвођача. Наведена евиденција би се додатно могла унапредити тако да обухвати све пољопривредне произвођаче на територији ЈЛС са основним подацима о производњи и електронским адресама и бројевима мобилних телефона. Даљим унапређењем већ постојеће базе

података обезбедила би се ефикасна комуникација путем циркуларне електронске поште и/или СМС порука.

Ex-Post: Анализа имплементације Стратегије локалног одрживог развоја општине Србобран за период 2014–2020.

Активност процеса израде Плана развоја општине Србобран реализује АРРА Бачка у сарадњи са Институтом за економику пољопривреде Београд, а финансира се средствима Владе АП Војводине, Покрајинског секретаријата за регионални развој, међурегионалну сарадњу и локалну самоуправу.

САДРЖАЈ:

УВОД.....	3
1. МЕТОДОЛОГИЈА	4
2. ФАЗЕ АНАЛИЗЕ	6
3. АНАЛИЗА	6
3.1 ПРЕГЛЕД СТРАТЕГИЈЕ ЛОКАЛНОГ ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА (СЛОР) ОПШТИНЕ СРБОБРАН 2014–2020. И РЕВИЗИЈЕ СТРАТЕШКОГ ДОКУМЕНТА – МЕРЕ ПОДРШКЕ И ПРОЈЕКТНЕ АКТИВНОСТИ ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈУ СЛОР ОПШТИНЕ СРБОБРАН 2018–2020.	8
3.2. АНАЛИЗА СТРАТЕГИЈЕ ЛОКАЛНОГ ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ СРБОБРАН ЗА ПЕРИОД 2014–2020. 11	
3.2.1 АНАЛИЗА ПОСТАВЉЕНИХ ЦИЉЕВА, ПРИОРИТЕТА, МЕРА И ИНДИКАТОРА	12
3.2.2 АНАЛИЗА ПРАЋЕЊА И ИЗВЕШТАВАЊА У ВЕЗИ СА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈОМ СТРАТЕШКОГ ДОКУМЕНТА.....	13
3.3 ПРЕГЛЕД РЕВИЗИЈЕ СТРАТЕШКОГ ДОКУМЕНТА – МЕРЕ ПОДРШКЕ И ПРОЈЕКТНЕ АКТИВНОСТИ ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈУ СТРАТЕГИЈЕ ЛОКАЛНОГ ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ СРБОБРАН ЗА ПЕРИОД 2014–2020.	14
3.4 АНАЛИЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈЕ ПРОЈЕКТА АКЦИОНОГ ПЛАНА СТРАТЕГИЈЕ И РЕВИЗИЈЕ СТРАТЕШКОГ ДОКУМЕНТА	17
4. ЗАКЉУЧЦИ И ПРЕПОРУКЕ	29
4.1 ПРЕДЛОГ СМЕРНИЦА ЗА ИЗРАДУ И ИМПЛЕМЕНТАЦИЈУ ПЛАНА РАЗВОЈА.....	31

УВОД

Све локалне самоуправе су у складу са Законом о планском систему у обавези да усвоје планове развоја, за период од најмање седам година, а анализа ефеката (ex-post анализа имплементације претходног стратешког оквира) представља значајан основ за процес новог планирања.

Извештај о досадашњој имплементацији стратешког документа општине Србобран, једна је од активности у оквиру пројекта подршке у изради планова развоја локалних самоуправа у пет пилот локалних самоуправа – Бачка Паланка, Врбас, Србобран, Темерин и Тител, а спроводи се преко Регионалне развојне агенције Бачка у сарадњи са Институтом за економику пољопривреде Београд.

Циљ наведеног пројекта је израда новог приступа координације јавних политика у складу са новим Законом о планском систему, усвојеном у априлу 2018. године. Како је реч о новим документима јавних политика – плановима развоја, и сама израда извештаја о досадашњој имплементацији и реализацији стратешког оквира локалне самоуправе представља обавезну активност, чиме се креира оквир за реализацију ове врсте евалуације, који ће користити и другим локалним самоуправама у фази ex-post анализе као основе за развој планова развоја.

У складу са Уредбом о обавезним елементима плана развоја аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе („Службени гласник РС”, број 107 од 14. августа 2020. године) а у циљу израде Плана развоја општине Србобран 2022–2030. израђена је анализа имплементације Стратегије локалног одрживог развоја општине Србобран за период 2014–2020.

С обзиром на то да је нови усвојени буџетски период ЕУ за период 2021–2027. дефинисао и приоритете развоја, рокове и финансијски оквир, као и да су јасно постављени циљеви одрживог развоја Агенде 21 УН 2020–2030, неопходно је припремити основ за израду нових планских докумената 2022–2030, те је израда анализе о реализованим стратешким документима у претходном периоду од изузетног значаја. Законски основ је управо Закон о планском систему, који је усвојен 2018. године, као и пратеће уредбе.

Циљ израде анализе јесте адекватна припрема за нови програмски период и креирање нових планских докумената на нивоу општине у периоду 2022–2030. Анализом је утврђено стање и оцењен рад јавне управе и свих релевантних стејкхолдера у процесу реализације усвојених стратешких докумената и планираних циљева/приоритета и реализованих мера, као система праћења, као и усклађеност истих са програмским буџетом. Промена која се постиже реализацијом утврђеног циља јесте постојање основе за израду нових планских докумената за период 2022–2030, усклађених са методологијом и препорукама Европске комисије и Владе Републике Србије. Анализа имплементације стратешких докумената биће од користи локалној самоуправи, као и другим релевантним институцијама –

заинтересованим странама, попут националних и међународних развојних и финансијских институција, а ради увида у евалуацију постојеће стратегије како би се на адекватан начин припремили за процес израде планског документа јавне политике са периодом важења од 2022. до 2030. године.

Анализа је обухватила Стратегију локалног одрживог развоја општине Србобран за период 2014–2020, као и ревизију Стратегије – Мере подршке и пројектне активности за имплементацију Стратегије локалног одрживог развоја општине Србобран 2018–2020. године.

У основи израде стратешких докумената на нивоу јединица локалних самоуправа је и усклађивање са документима на хијерархијски вишем нивоу, односно у овом случају, стратегије одрживог развоја локалних самоуправа би требало да буду усклађене са релевантним стратегијама на покрајинском и републичком нивоу. Везано за наведено, овим се намеће потреба континуираног процеса праћења и евалуације спроведених мера са вишег хијерархијског нивоа. У вези са тим, неопходан је континуитет у праћењу реализације АП на локалном нивоу, односно регионалном нивоу, односно републичком нивоу. Међутим, спроведена анализа АП локалних стратешких докумената указује на постојање различитости у односу на постојеће стратегије на вишим хијерархијским нивоима. Један од разлога неусклађености је везан и за временски оквир израде докумената на различитим хијерархијским нивоима.

Подаци прикупљени током фазе истраживања за израду анализе указују на постојеће (не)усклађености које су утврђене у документима на локалном нивоу, односно исти могу послужити за креирање релевантних форми којима се утврђене неусклађености могу минимизирати, а што би допринело успостављању система за ефектније и ефикасније праћење реализације стратешких докумената. Прикупљени подаци биће коришћени за попуњавање базе података о пројектима које користи локална самоуправа, затим као потенцијална статистика о реализацији пројеката из акционих планова, односно као индикатор реализованих мера из постојећих стратегија. Такође, препоруке предложене у оквиру предметне студије ће се искористити за континуирано праћење имплементације будућих планских докумената општине Србобран.

1. МЕТОДОЛОГИЈА

Комбиновање приступа и метода

Како би резултати истраживања и анализе били богатији и веродостојнији коришћена је комбинација приступа и метода – квалитативне и квантитативне методологије. Разлог за избор предметног начина истраживања и анализе је у чињеници да су обе методологије, и квалитативна и квантитативна, суштински различите, али њиховим комбиновањем постижу се најбољи резултати.

Комбинована методологија укључује:

- Више извора или врста података,
- Више истраживача,
- Више метода у прикупљању или истраживању,
- Више теоријских перспектива у интерпретацији резултата у истом истраживачком пројекту.

Током истраживања коришћена су следећа обележја квантитативног истраживања:

- Основна питања – Утиче ли независна варијабла на другу? Јесу ли две варијабле међусобно повезане?
- Начин проучавања – Изолација варијабли, контрола спољних чинилаца како би се уклониле супарничке претпоставке, редукционизам – поједностављење ситуације која постоји у стварности како би се омогућила квантитативна анализа.
- Улога истраживача – Настоји се смањити или потпуно искључити истраживачев утицај, мишљење, погледи и ставови истраживача одражавају се у полазним претпоставкама и одабиру проблема, али не у методи, анализи и приказивању резултата и њиховом тумачењу.
- Подаци – Резултати на стандардизованим упитницима, информације су сведене на бројеве.
- Обрада података – Статистичка анализа, дескриптивна и инференцијална.
- Примарни допринос – Веће разумевање истраживане појаве до којег се долази провером теорије или теоријских претпоставки.

Када говоримо о квалитативном истраживању, коришћена су следећа обележја:

- Истраживачки нацрт и методе – Дубински интервјуи, посматрање, групни интервјуи, анализа садржаја.
- Испитаници – мањи узорак испитаника који не допушта уопштавање, али омогућава дубљу анализу.
- Улога испитаника – Испитаници су учесници у истраживању, истраживач и испитаник чине јединство, јер заједнички настоје постићи разумевање података, испитаници редовно помажу у процени тачности описа и тумачења које износи истраживач.
- Подаци – Приповедни описи, текстови, транскрипти разговора, подаци садржани у речима које се не преводе у бројеве.
- Обрада података – Литерарна, вербална, нередукционистичка.

2. ФАЗЕ АНАЛИЗЕ

Прва фаза обухватила је прикупљање података неопходних за израду анализе имплементације стратешких докумената општине Србобран – свих важећих стратешких докумената усвојених од стране Скупштине у периоду до 2020. године, ревизију стратешких докумената, као и акционих планова који прате стратешка документа, информације о реализованим пројектима наведеним у стратегијама/акционим плановима, те свих стратешких докумената на вишем нивоу на које се ослањају стратешка документа општине Србобран.

У другој фази вршена је детаљна анализа важећих стратешких докумената, почев од анализе циљева, приоритета, мера, дефинисаних индикатора у акционим плановима, усклађености стратешких докумената са стратешким документима на вишим нивоима и са програмским буџетом.

Наредна фаза укључивала је сарадњу са Канцеларијом за локални економски развој (КЛЕР) општине Србобран и прикупљање података за анализу релевантних докумената, у циљу дефинисања јаснијег стања имплементације стратешких докумената – интеракција и одржавање састанка са надлежним члановима Канцеларије.

Четврта фаза обухватила је израду коначне анализе имплементације стратешких докумената општине Србобран са дефинисаним препорукама и закључцима за унапређење спровођења, односно имплементације стратешких докумената – анализу података и извођење закључака, те предлог мера за превазилажење поменутих иступања.

3. АНАЛИЗА

Преглед усвојених стратешких докумената општине Србобран:

- Стратегија локалног одрживог развоја општине Србобран за период 2014–2020, са припадајућим акционим планом.
- Ревизија Стратегије локалног одрживог развоја општине Србобран за период 2014–2020. године – Мере подршке и пројектне активности за имплементацију Стратегије локалног одрживог развоја општине Србобран за период 2018–2020, са припадајућим акционим планом.
- Стратегија за унапређење предшколског васпитања и образовања у општини Србобран за период 2020–2025.
- Измена и допуна средњорочног програма уређивања грађевинског земљишта општине Србобран за период 2020–2023.
- Локални акциони план за образовање Рома у општини Србобран за период 2014–2017.

- Локални акциони план за образовање Рома у општини Србобран за период 2018–2021.
- Локални акциони план за унапређење положаја миграната у општини Србобран 2017–2021.
- Локални антикорупцијски план – Акциони план за сузбијање корупције (2017).
- Стратегија развоја примарне здравствене заштите општине Србобран 2016–2020.
- Локални акциони план за младе 2014–2019. у општини Србобран.
- Локални акциони план за запошљавање 2014, 2015, 2017, 2018, 2019 и 2020.
- Локални акциони план за запошљавање у општини Србобран за 2021, 2022. и 2023.

Питања на која се наслања сама анализа гласе:

Р. бр.	Питање	ДА	НЕ
1	Да ли су сви стратешки документи усвојени од стране Скупштине?	✓	
2	Да ли су стратешки документи усклађени са другим стратешким документима на вишем хијерархијском нивоу?	✓	
3	Да ли је спровођена ревизија стратешког документа?	✓	
4	Да ли стратешки документи садрже визију, односно жељено стањенакон периода за који су усвојени?	✓	
5	Да ли су постављени циљеви, приоритети, мере и индикатори запраћење реализације стратешких докумената?	✓	
6	Да ли постоји тело на нивоу локалне самоуправе које прати имплементацију постављених циљева у стратешким документима?		✓
7	Да ли се доставља извештај о праћењу имплементације стратешких докумената и да ли се исти усваја од стране Општинског већа?		✓
8	Да ли су стратешка документа усклађена са програмским буџетом?		✓
9	Да ли стратешка документа прате одговарајући акциони планови?	✓	
10	Да ли су реализовани пројекти из акционих планова?	✓	✓

3.1 ПРЕГЛЕД СТРАТЕГИЈЕ ЛОКАЛНОГ ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА (СЛОР) ОПШТИНЕ СРБОБРАН 2014–2020. И РЕВИЗИЈЕ СТРАТЕШКОГ ДОКУМЕНТА – МЕРЕ ПОДРШКЕ И ПРОЈЕКТНЕ АКТИВНОСТИ ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈУ СЛОР ОПШТИНЕ СРБОБРАН 2018–2020.

Стратегија локалног одрживог развоја општине Србобран 2014–2020. припремљена је и усвојена одлуком Општинског већа априла 2014. Стратегија је усклађена са Програмом развоја АП Војводине 2014–2020.

У изради стратешког документа учествовало је: три лица из Општинске управе, седам лица која су чланови Градског већа, три шефа општинских служби, један сарадник, један предузетник и 10 лица из одељења.

Визија и жељено стање након периода имплементације стратегије су дефинисани – до 2020. године општина Србобран ће бити:

– **СРБОБРАН** – модерна општина и развијена заједница са јединственим природним, туристичким и културно-историјским ресурсима, развијеном пољопривредом, динамичним предузетничким сектором, заштићеном животном средином, привлачна за инвеститоре и просперитетна за све своје грађане.

Општина Србобран поставила је **пет општих циљева** у оквиру Стратегије:

1. Развој малих и средњих предузећа и предузетништва и стварање услова за привлачење инвестиција, који прате три посебна циља:

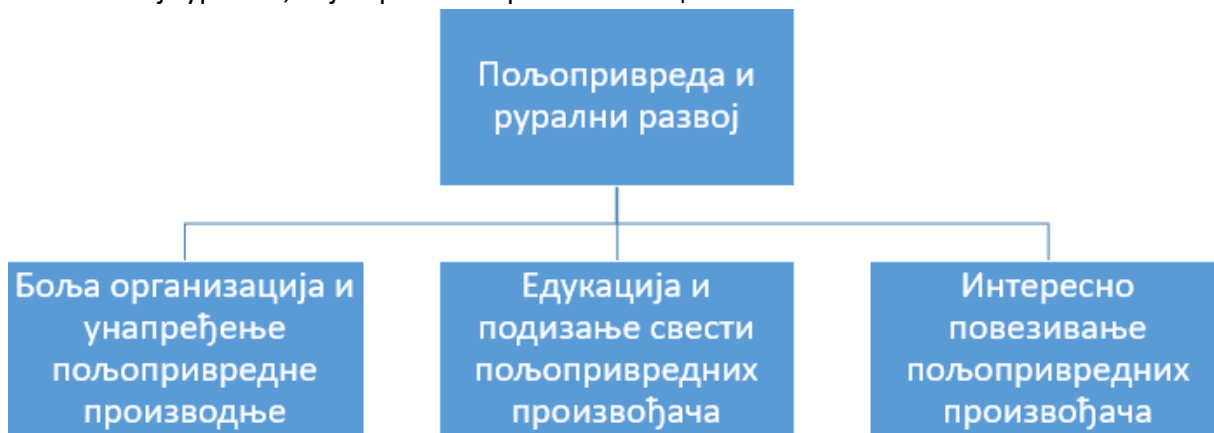
- Јачање институционалне подршке предузетништву
- Подршка покретању нових предузетничких организација
- Подстицај развоју постојећег предузетничког сектора и подршка запошљавању

2. Пољопривреда и рурални развој, који прате три посебна циља:

- Боља организација и унапређење пољопривредне производње
- Едукација и подизање свести пољопривредних произвођача
- Интересно повезивање пољопривредних произвођача

3. Развој туризма, који прате четири посебна циља:

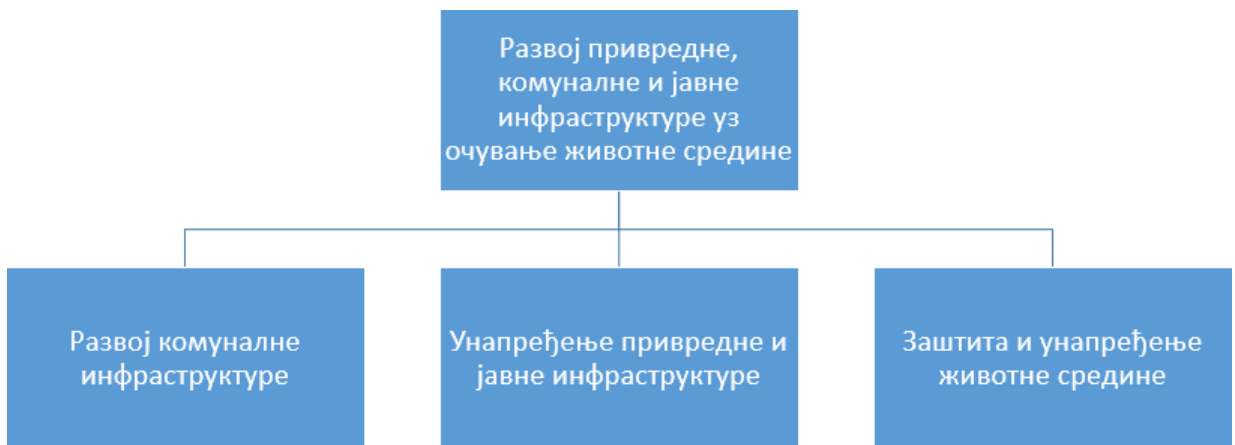

- Стварање претпоставки и услова за развој туризма
- Унапређење туристичке понуде и туристичких производа
- Унапређење људских ресурса за потребе развоја туризма
- Маркетинг, односи с јавношћу и комуникације

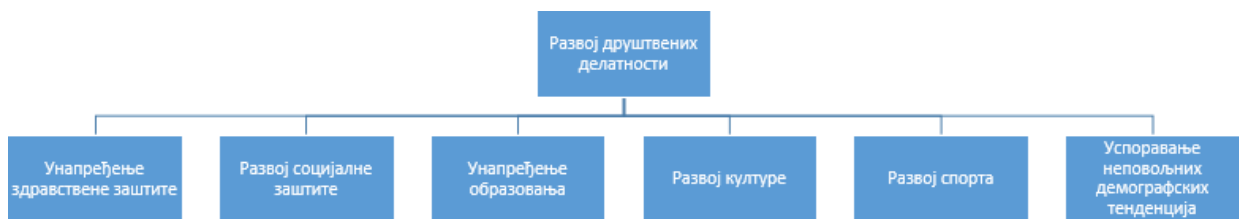
4. Развој привредне, комуналне и јавне инфраструктуре уз очување животне средине, који прате три посебна циља:

- Развој комуналне инфраструктуре
- Унапређење привредне и јавне инфраструктуре
- Заштита и унапређење животне средине

5. Развој друштвених делатности, који прате шест посебних циљева:

- Унапређење здравствене заштите
- Развој социјалне заштите
- Унапређење образовања
- Развој културе
- Развој спорта
- Успоравање неповољних демографских тенденција

3.2. АНАЛИЗА СТРАТЕГИЈЕ ЛОКАЛНОГ ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ СРБОБРАН ЗА ПЕРИОД 2014–2020.

Стратегија локалног одрживог развоја општине Србобран 2014–2020, са припадајућим Акционим планом усвојена је од стране Општинског већа априла 2014. године. Наведено је да је Стратегија усклађена са Програмом развоја АП Војводине 2014–2020, али документи су делимично усклађени из разлога што су истовремено и израђивани.

Стратегија није усклађена са програмским буџетом у довољној мери, а разлог лежи у томе што постоји неусаглашеност између различитих одељења на хоризонталном, као и вертикалном нивоу Општине. Такође, Општина није била у законској обавези да програмира буџет који ће бити у складу са важећим стратешким документом.

Визија општине Србобран односи се на дужи период од периода важења успостављене Стратегије и осликава жељено стање општине у смислу просперитета свих чланова друштва који у њој бивствују. Уз одговарајућу Стратегију, постављене јасно дефинисане циљеве, успостављене мере и дефинисане индикаторе, општина Србобран могла би испунити своју визију уз дугогодишњи напоран рад и залагање свих учесника у имплементацији постављених циљева.

Лица која су ангажована на изради стратешког документа већином су чланови Општинске управе, односно запослени у ЈЛС. Значајно је напоменути да је при изради стратешких докумената било неопходно ангажовати целокупну локалну заједницу, дакле цивилни сектор, привреду, пољопривреду, као и невладин сектор, јер само на тај начин могуће је

јасно дефинисати кључне проблеме локалне самоуправе.

Стратешки документ садржи смернице за израду стратегије, као и дефинисан концепт стратешког планирања. Постоји Акциони план за све приоритете и пројекте, са ефектима истих.

3.2.1 АНАЛИЗА ПОСТАВЉЕНИХ ЦИЉЕВА, ПРИОРИТЕТА, МЕРА И ИНДИКАТОРА

У Стратегији је наведено пет општих циљева и 19 посебних циљева. **Стратешки циљеви** односе се на унапређење развоја локалне самоуправе са пет аспеката: развоја МСП (малих и средњих предузећа), развоја пољопривреде, туризма, инфраструктуре и друштвене заједнице. Оно што је битно нагласити јесте да је неопходно дефинисати циљеве у складу са временским оквиром за који се одређују. Од изузетног значаја јесте да циљеви буду реални, остварљиви и мерљиви. Уколико не постоје јасне мере и индикатори на основу којих ће се мерити степен остварења циљева, нису испуњени сви услови за остварење циљева. Неопходно је навести разлоге зашто су постављени конкретни циљеви, коју проблематику решавају и шта се њиховом реализацијом тачно постиже.

Посебни циљеви Стратегије нису јасно дефинисани и квантификовани попут: „Боља организација и унапређење пољопривредне производње”. По овом примеру не може се уочити шта је конкретан циљ, реч „боља” не означава тачан показатељ успеха.

Приоритети у Стратегији могу се сагледати кроз пет општих циљева. Дакле, приоритети су: развој МСП, пољопривреде, туризма, инфраструктуре и друштвене заједнице. Међутим, приоритети у Стратегији нису јасно наведени. С обзиром на то да је Стратегија усвојена на период од пет година, постављени су приоритети широког обухвата, те је потребно преиспитати, односно сагледати да ли постоји могућност да Општина ради на свим приоритетима у току периода на који се доноси Стратегија. Идеалан број приоритета не постоји, јер зависи од многих фактора, а како би их дефинисали, важно је сагледати реалне ресурсе и капацитет локалне самоуправе у одређивању истих.

Мере су јасно дефинисане у Стратегији и могу се сагледати кроз Акциони план у коме су наведени сви планирани пројекти у периоду имплементације Стратегије, односно кроз програме који се налазе у Акционом плану. Неопходно је увек јасно дефинисати мере које се планирају и повезати их са приоритетима у стратешком документу, а како би се омогућила неометана имплементација Стратегије.

Индикатори у Стратегији нису јасно дефинисани.

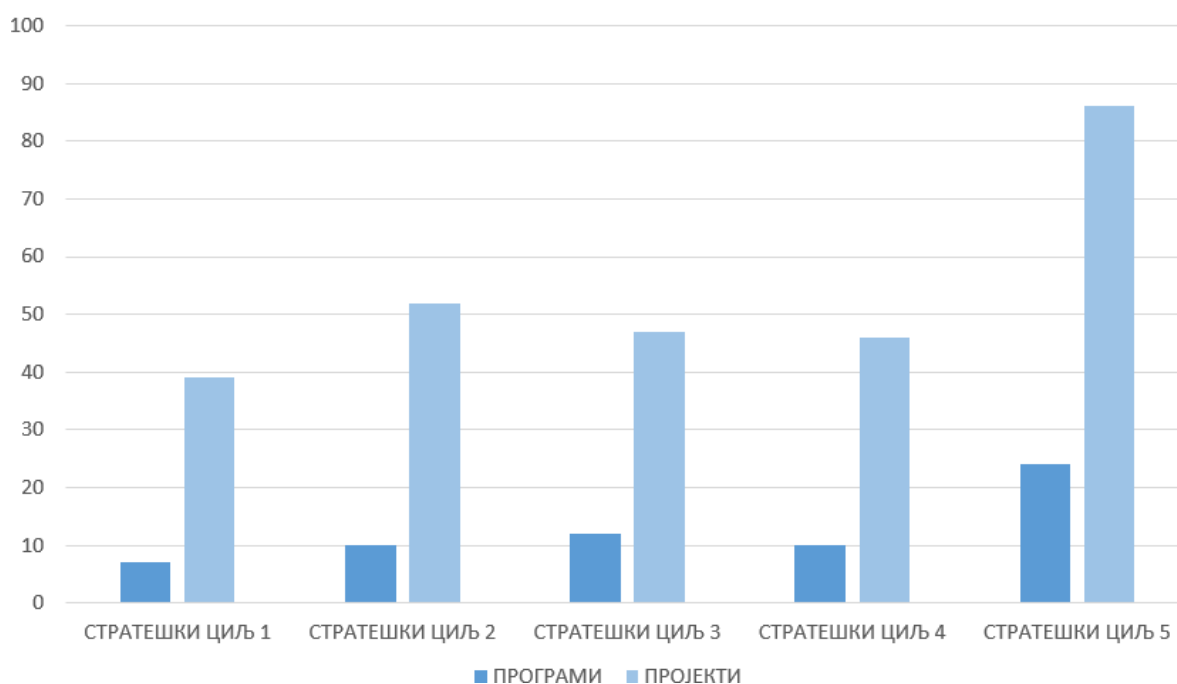
Пројекти су дефинисани у Акционом плану Стратегије и везани су за опште циљеве кроз програме, и то:

- Општи циљ 1 – кроз седам програма, 39 пројеката

- Општи циљ 2 – кроз десет програма, 52 пројекта
- Општи циљ 3 – кроз 12 програма, 47 пројекта
- Општи циљ 4 – кроз десет програма, 46 пројекта
- Општи циљ 5 – кроз 24 програма, 86 пројекта

Пројекти дефинисани у Акционом плану Стратегије везани за опште циљеве кроз програме

Дакле, у Акционом плану наведено је 270 пројеката за реализацију у временском периоду од шест година – време имплементације стратешког документа. Уколико узмемо у обзир да се сваки пројекат у просеку имплементира годину дана, то би значило да Општина у сваком моменту реализује 45 пројеката. Поставља се питање: Да ли Општина има капацитете како би се без ометања реализовао наведени број пројеката? Уколико је одговор „не”, број пројеката је неопходно смањити и ускладити са постојећим капацитетима општине Србобран.

3.2.2 АНАЛИЗА ПРАЋЕЊА И ИЗВЕШТАВАЊА У ВЕЗИ СА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈОМ СТРАТЕШКОГ ДОКУМЕНТА

У општини Србобран при Кабинету председника општине успостављена је посебна организациона јединица – Канцеларија за локални економски развој, која прати реализацију пројеката из Акционог плана Стратегије не користећи систем/софтвер за

праћење, него интерну базу. Не постоје извештаји о имплементацији Стратегије који се дају на усвајање Општинском већу. Стратегија локалног одрживог развоја општине Србобран за период 2014–2020. није усклађивана са програмским буџетом.

Општина нема законску обавезу за достављање извештаја о реализованим пројектима према институцијама на националном и регионалном нивоу. Упите Општини о реализованим пројектима достављају Покрајински секретаријат за регионални развој, међурегионалну сарадњу и локалну самоуправу, СКГО, и друге институције и организације.

Значајно је нагласити да након усвајања Стратегије од стране Општинског већа, не постоји систем праћења и извештавања истог о реализацији, односно имплементацији Стратегије, не постоје успостављени протоколи по којима ће се вршити праћење, нити примери одлука и докумената везаних са праћење имплементације.

3.3 ПРЕГЛЕД РЕВИЗИЈЕ СТРАТЕШКОГ ДОКУМЕНТА – МЕРЕ ПОДРШКЕ И ПРОЈЕКТНЕ АКТИВНОСТИ ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈУ СТРАТЕГИЈЕ ЛОКАЛНОГ ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ СРБОБРАН ЗА ПЕРИОД 2014-2020.

Ревизија Стратегије под називом Мере подршке и пројектне активности за имплементацију Стратегије локалног одрживог развоја општине Србобран за период 2018–2020. усвојена је у августу 2018.

Документ садржи **визију општине која је остала непромењена**, као и измене у циљевима, мерама и пројектима из Акционог плана Стратегије.

Такође, **општи циљеви остали су непромењени**, док су направљене измене у посебним циљевима (у ревизији названи стратешки циљеви) код прва два општа циља:

ОПШТИ ЦИЉ 1: Развој малих и средњих предузећа и предузетништва и стварање услова за привлачење инвестиција

СТРАТЕГИЈА одрживог развоја општине Србобран за период 2014–2020.	РЕВИЗИЈА – Мере подршке и пројектне активности за имплементацију Стратегије
Посебан циљ 1.1 – Јачање институционалне подршке предузетништву	Стратешки циљ 1.1 - Унапређена инфраструктурна подршка развоју МСПП
Посебан циљ 1.2 – Подршка покретању нових предузетничких организација	Стратешки циљ 1.2 - Унапређена институционална подршка развоју МСПП

Посебан циљ 1.3 – Подстицај развоју постојећег предузетничког сектора и подршка запошљавању	Стратешки циљ 1.3 – Побољшање вештина, знања људских ресурса у циљу развоја МСПП
	Стратешки циљ 1.4 - Прилагођавање кадрова потребама локалних МСПП
	Стратешки циљ 1.5 - Промовисање локалних капацитета и потенцијала у циљу привлачења нових инвестиција
	Стратешки циљ 1.6 Подстицање запошљавања у складу са ЛАПЗ

ОПШТИ ЦИЉ 2: Пољопривреда и рурални развој

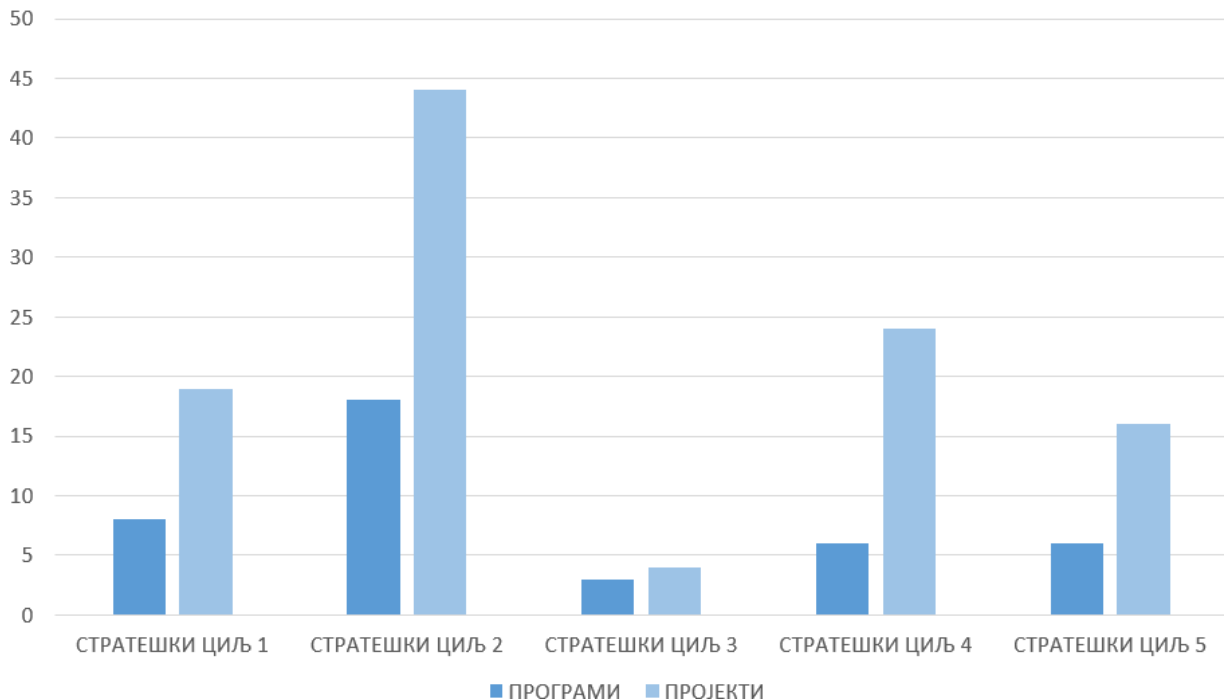
СТРАТЕГИЈА одрживог развоја општине Србобран за период 2014–2020.	РЕВИЗИЈА – Мере подршке и пројектне активности за имплементацију Стратегије
Посебан циљ 2.1 – Боља организација и унапређење пољопривредне производње	Стратешки циљ 2.1 – Подстицаји за унапређење и бољу организацију пољопривредне производње
Посебан циљ 2.2 – Едукација и подизање свести пољопривредних произвођача	Стратешки циљ 2.2 – Подстицаји за очување и унапређење животне средине и природних ресурса
Посебан циљ 2.3 – Интересно повезивање пољопривредних произвођача	Стратешки циљ 2.3 – Диверзификација доходака и унапређење квалитета живота у руралним подручјима
	Стратешки циљ 2.4 – Унапређење система креирања и преноса знања и промотивне активности

Можемо констатовати да је код оба општа циља повећан број посебних/стратешких циљева, као и да су вршене измене у претходно постављеним циљевима.

Програми, названи мере у ревизији стратешког документа, такође су измењени/бројчано умањени, с обзиром да се односе на период 2018–2020. У ревизији Стратегије однос циљева, мера и пројектних активности изгледа овако:

- Општи циљ 1 – кроз осам мера, 19 пројеката
- Општи циљ 2 – кроз 18 мера, 44 пројекта
- Општи циљ 3 – кроз три мере, четири пројекта
- Општи циљ 4 – кроз шест, 24 пројеката
- Општи циљ 5 – кроз шест мера, 16 пројеката

Однос циљева, мера и пројектних активности у ревизији Стратегије 2018-2020

Из наведеног закључујемо да је Општина планирала реализовати 107 пројеката у периоду од 2018. до 2020. године, што имплицира да је број пројеката на годишњем нивоу чак увећан. Уколико узмемо у обзир да је ревизија усвојена августа месеца 2018, остаје нешто више од две године за имплементацију 107 пројеката из Акционог плана.

3.4 АНАЛИЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈЕ ПРОЈЕКТА АКЦИОНОГ ПЛАНА СТРАТЕГИЈЕ И РЕВИЗИЈЕ СТРАТЕШКОГ ДОКУМЕНТА

У наставку текста налази се преглед свих реализованих пројеката Општине у периоду од 2014. до 2020. године, као и информације о вредностима пројеката и да ли се пројекти налазе у АП Стратегије и ревизији Стратегије.

2014.

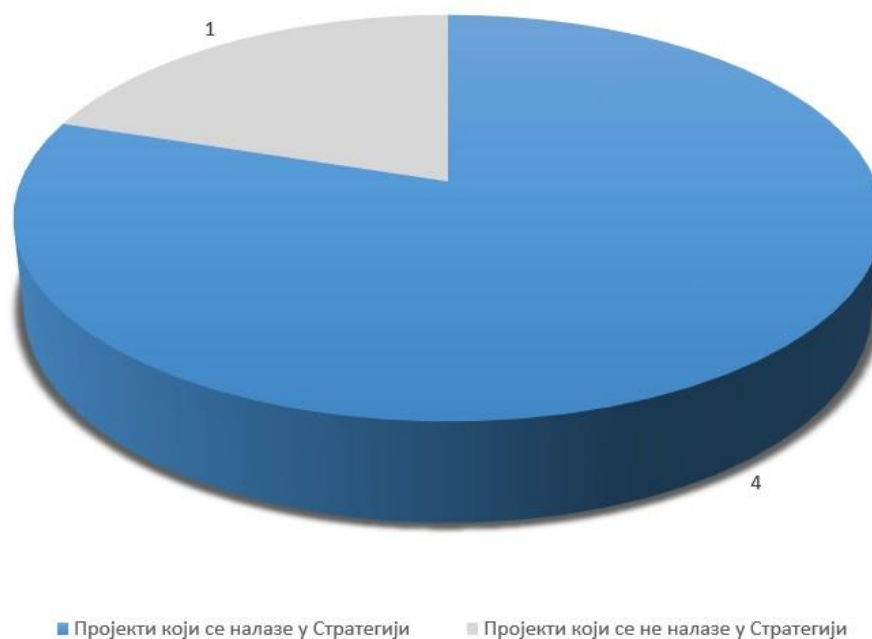
Пројекат	АП Стратегије	Износ (у РСД)
Реконструкција водоводне мреже у ул. Вука Караџића и Бранка Радичевића у Турији	Да	4.700.000,00
Уређење каналске мреже у функцији одводњавања пољопривредног земљишта у 2014.	Да	24.889.000,00
Изградња фекалне канализације у ул. Цара Лазара у Србобрану	Да	2.180.276,84
Уређење централне градске улице у пешачку зону општине Србобран	Да	3.500.000,00
Извођење техничке регулације саобраћаја на 6 локација школских и предшколских установа у Србобрану	Не	1.700.000,00

Σ вредност реализованих пројеката: 36.969.276,84 РСД

Σ вредност реализованих пројеката који се налазе у АП Стратегије: 35.269.276,84 РСД

Од пет реализованих пројеката у 2014. години, четири се налазе у АП Стратегије.

Реализовани пројекти 2014. године

2015.

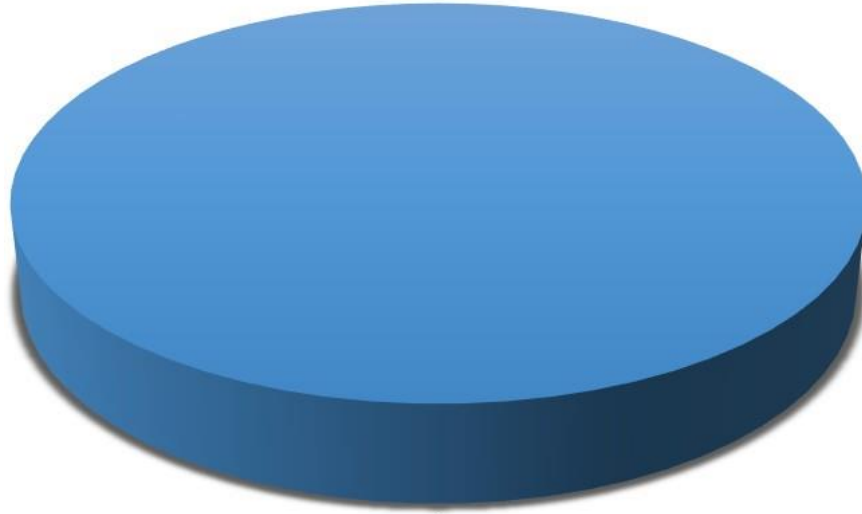
Пројекат	АП Стратегије	Износ (у РСД)
Побољшање квалитета воде	Да	2.225.000,00
Србобранска бразда	Да	100.000,00
Суфинансирање радова на уређењу каналске мреже у функцији одводњавања пољопривредног земљишта у 2015.	Да	26.365.810,00
Санација улица Поповача венац и Банатска у Србобрану	Да	20.287.984,32
Суфинансирање програма образовања ромске деце	Да	90.000,00

Σ вредност реализованих пројеката: 49.068.794,32 РСД

Σ вредност реализованих пројеката који се налазе у АП Стратегије: 49.068.794,32 РСД

Од пет реализованих пројеката у 2015. години, свих пет се налазе у АП Стратегије.

Реализовани пројекти 2015. године

5

■ Пројекти који се налазе у Стратегији

2016.

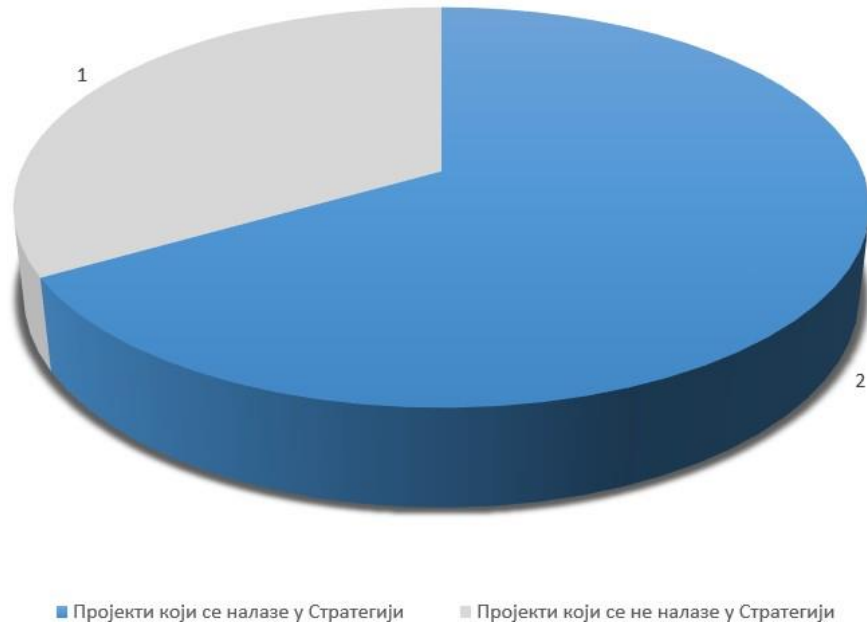
Пројекат	АП Стратегије	Износ (у РСД)
Санација улице Поповача венац и улице Банатска у Србобрану	Да	10.093.440,30
Извођење радова на ојачању коловозне конструкције атарског пута на кп 12191 КО Србобран (<i>преки пут од Бечејског пута до Сегединца</i>)	Да	42.843.924,24
Пројекат штедљиве унутрашње расвете	Не	3.337.410,72

Σ вредност реализованих пројеката: 56.274.775,26 РСД

Σ вредност реализованих пројеката који се налазе у АП Стратегије: 52.937.364,54 РСД

Од три реализована пројекта у 2016. години, два се налазе у АП Стратегије.

Реализовани пројекти 2016. године

2017.

Пројекат	АП Стратегије	Износ (у РСД)
Ојачање коловозне конструкције атарског пута у дужини од 610 м на кп. 12280/1; 122280/2 и 12279/1 (<i>преки пут оддржавног пута Србобран-Фекетић према Врбасу</i>)	Да	14.958.765,91
Извођење радова на <i>отресиштима</i> у општини Србобран	Не	3.819.862,80
Уређење аутобуских стајалишта на државном путу I реда бр. 15 у Србобрану	Не	3.298.446,22
Објекат Основне школе „Ј.Ј.Змај” Србобран	Да	2.883.774,00
ПУ „Радост”	Не	503.080,00
Замена дотрајалих и уградња нових <i>вентила</i> са летећим прирубницама у машинским <i>шахтовима</i> у насељу Србобрану (I фаза)	Не	29.449.401,60
Бушење, опремање и повезивање <i>бунара</i> у Србобрану	Не	9.788.434,80

Реконтсрукција водоводне мреже у улицама <i>Св. Саве и Миладина Јоцића у Турији</i>	Да	8.236.546,31
Реконструкција и санација спортске сале и пратећих објеката	Да	5.945.274,05
Доградња одељења за здравствену заштиту деце „Др Ђорђе Бастић”	Да	4.193.961,00

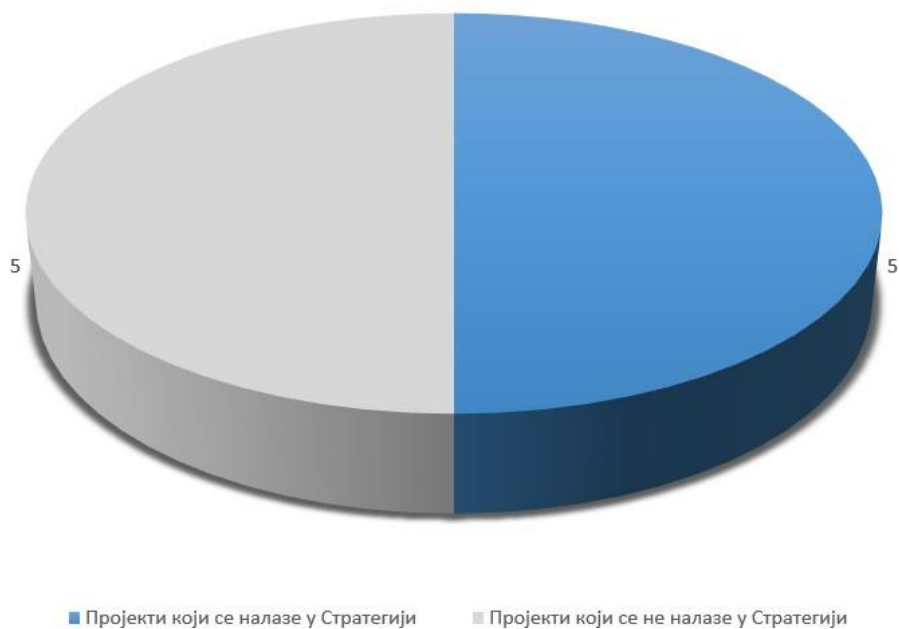
Σ вредност реализованих пројеката: 83.077.546,79 РСД

Σ вредност реализованих пројеката који се налазе у АП Стратегије: 36.218.321,37 РСД

Од 10 реализована пројекта у 2017. години, пет се налази у АП Стратегије.

2018.

Реализовани пројекти 2017. године

Пројекат	АП Стратегије	АП ревизије Стратегије	Износ (у РСД)
Реконструкција дела Туријске улице у Србобрану	Да	Да	5.065.502,99

Изградња саобраћајнице на кп 1591/1 КО Србобран (<i>Улица солидарности</i>)	Да	Да	3.948.995,95
Санација и ојачање атарског пута <i>Сегединац</i>	Да	Не	53.974.287,70
Побољшање светлосне сигнализације на рскрсници улица Карађорђево и Св. Саве у Србобрану (<i>дирекциони семафор</i>)	Не	Да	2.490.801,84
Основна школа „Жарко Зрењанин Уча” Надаљ	Да	Да	349.800,00
ПУ „Радост”: објекат „Палчић” – ул. Николе Тесле б. б. Србобран	Не	Да	416.400,00
ПУ „Радост”: објекат „Бамби” ул. Лазе Костића бр. 26.	Не	Да	324.600,00
Санација <i>чворишта</i> на водоводној мрежи у насељу <i>Надаљ</i>	Да	Да	31.364.539,20
Замена водоводних <i>вентила</i> са пратећом арматуром у <i>водоводним шахтовима</i> у <i>Србобрану</i> (II фаза)	Не	Да	42.330.405,60
Реконструкција саобраћајних површина и комуналне инфраструктуре у индустријској зони Б у Србобрану	Да	Не	4.320.000,00
Израда пројекта водовода у радној зони општине Србобран	Да	Не	960.000,00
Регресирање превоза ученика средњих школа 20. 4. 2018.	Не	Не	3.600.223,00
Уређење атарских путева	Да	Не	44.712.000,00
Израда главног пројекта комасације	Не	Не	2.706.400,00
Санација <i>чворишта</i> на водоводној мрежи у насељу <i>Надаљ</i>			

	Да	Да	26.156.799,00
Санација куглане у спортском центру	Да	Не	4.425.582,00
Унапређење КЛЕР-а кроз усавршавање пословног енглеског језика	Да	Да	300.000,00
Реконструкција саобраћајних површина и комуналне инфраструктуре у индустријској зони према Турији (816.000 Покрајина, 1.000.000 Покрајина, наше учешће)	Да	Не	6.300.000,00
Реконструкција водоводне мреже у ул. Светог Саве (од Шумске до Браће Јоцков) и ул. Др Лазара Ракића (од Светог Саве до Вука Караџића)	Да	Да	14.212.240,00
„Уградња видео надзора” у ОШ „Вук Караџић”, Србобран, раскрсница Петар Драпшин и Светог Саве и у Гимназији „Светозар Милетић”	Не	Не	2.497.176,16

Σ вредност реализованих пројеката: 250.155.753,00 РСД

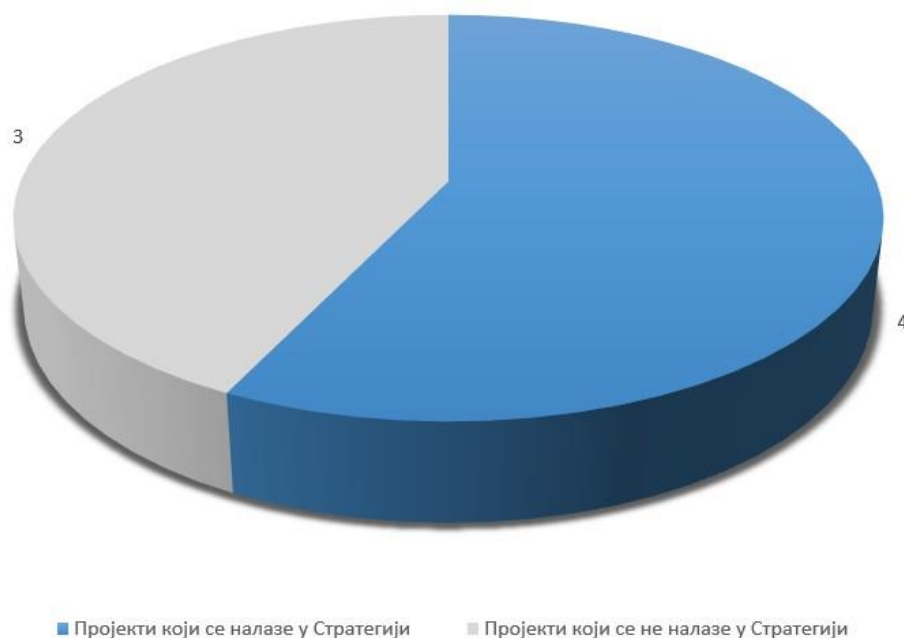
Σ вредност реализованих пројеката који се налазе у АП Стратегије: 195.789.747,00 РСД

Од 20 реализована пројекта у 2018. години, 13 се налази у АП Стратегије.

Од седам реализованих пројеката у 2018. години, четири пројекта која се не налазе у Стратегији, налазе се у ревизији Стратегије, и њихова укупна вредност износи:

45.562.207,44 РСД

Реализовани пројекти 2018. године

2019.

Пројекат	АП Стратегије	АП ревизије Стратегије	Износ (у РСД)
Реконструкција дела улице <i>Дожа Ђерђа</i> у Србобрану	Да	Да	10.031.354,03
Санација дела <i>Туријске улице</i> у Србобрану	Да	Да	1.671.432,24
Санација дела улица <i>Кајмакчаланска, Видовданска, Пролетерска</i> и индустријска зона у Турији	Да	Да	6.052.703,64
Реконструкција приступног локалног пута до Централног уљног газдинства у Србобрану на кп 12333 (<i>испред Елекроистока</i>)	Да	Не	10.678.375,44

Гимназија „Светозар Милетић”	Да	Не	409.200,00
ОШ „Вук Караџић”, Србобран	Да	Не	409.200,00
Реконструкција водоводне мреже у улици <i>Петра Драпшина и Браће Пантић у Надаљу</i>	Да	Да	35.225.880,00
Реконструкција водоводне мреже са свим објектима у делу насеља Надаљ – ул. <i>Др Лазара Ракића</i> , од ул. Свети Сава до ул. Браће Мажиха, ул. <i>Земљорадничку</i> , од ул. Свети Сава до ул. Вука Караџића, ул. <i>Светозара Милетића</i> , од Земљорадничке улице до ул. Др Лазара Ракића, ул. <i>Вука Караџића</i> , од Земљорадничке улице до ул. Др Лазара Ракића – на катастарским парцелама 1422, 1415, 1430, 1429 КО <i>Надаљ</i> 1	Да	Да	30.085.289,52
Реконструкција водоводне мреже у ул. <i>Светог Саве</i> (од Шумске до Браће Јоцков) и ул. <i>Др Лазара Ракића</i> (од Светог Саве до Вука Караџића) у <i>Надаљу</i>	Да	Да	16.802.677,80
Средства за опремање пољочувара	Не	Не	210.480,00
Регресирање превоза за ученике средњих школа	Не	Не	2.047.697,00
Улица Дожа Ђерђа	Да	Да	10.000.000,00

Реконструкција водоводне мреже са свим објектима у делу насеља Надаљ – ул. Др Лазара Ракића, од ул. Свети Сава до ул. Браће Мажиха, ул. Земљорадничку, од ул. Свети Сава до ул. Вука Караџића, ул. Светозара Милетића од ул. Земљорадничке до ул. Др Лазара Ракића, те ул. Вука Караџића, од ул. Земљорадничке до ул. Др Лазара Ракића – на катастарским парцелама 1422, 1415, 1430, 1429 КО Надаљ 1"	Да	Да	25.268.744,50
„Пречистач отпадних вода” ПројекатПРЕЧИСТАЧ	Да	Да	300.000.000,00
„СРБОБРАНСКА БРАЗДА”	Да	Да	1.000.000,00
Пошумљавање – Зелени фонд Р.Србије	Не	Не	4.900.000,00
Летња школа страних језика – Канцеларија за младе	Да	Да	150.000,00
„Опремање Канцеларија за младе у општини Србобран” – РЕДУКОВАН БУЏЕТ	Да	Да	265.000,00
Израда Анализе имплементације постојеће Стратегије	Не	Не	600.000,00
Реконструкција водоводне мреже у ул. Петра Драпшина и Браће Пантић у Надаљу	Да	Да	29.354.900,00
Видеонадзор ОШ „Петар Драпшин” Турија, ОШ „Ж. З. Уча” Надаљ и раскрсница Светог Саве и Карађорђева	Не	Да	2.619.330,00
Суфинансирање чланарине ЈЛС за РРА Бачка	Не	Не	375.000,00

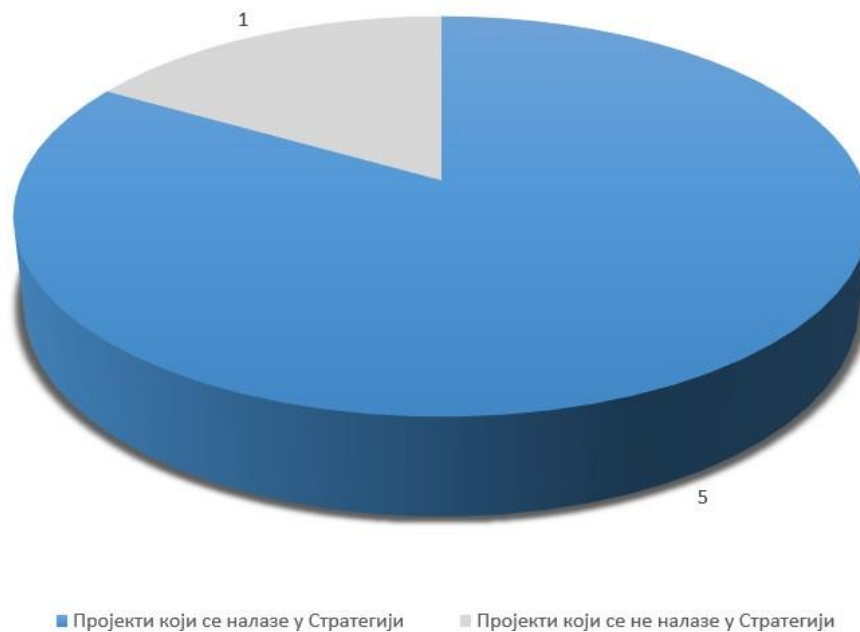
Σ вредност реализованих пројеката: 488.157.261,00 РСД

Σ вредност реализованих пројеката који се налазе у АП Стратегије: 477.404.754,00 РСД

Од 22 реализована пројекта у 2019. години, 16 се налази у АП Стратегије.

Од шест реализованих пројеката у 2019. години, један пројекат који се не налази у Стратегији, налази се у ревизији Стратегије, и његова укупна вредност износи: 2.619.330,00 РСД.

Реализовани пројекти 2019. године

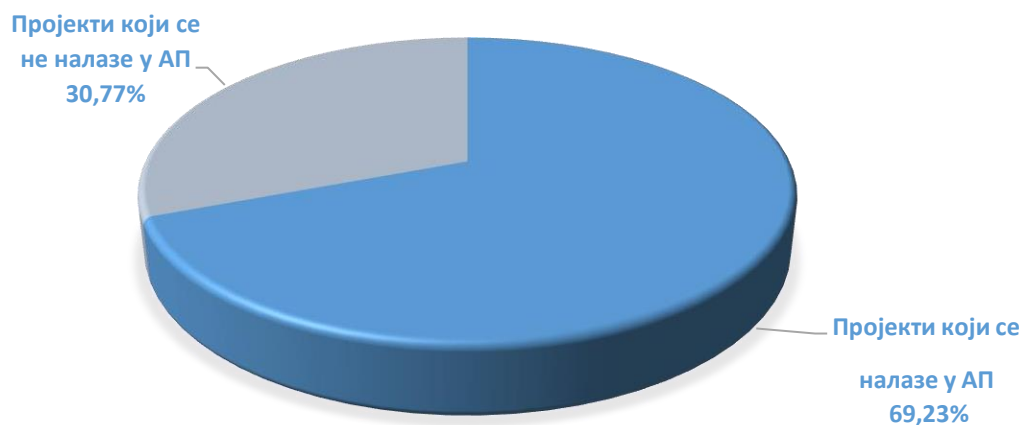
Од 2014. до 2020. године, општина Србобран реализовала је 70 пројеката, од којих се 45 налази у АП Стратегије, и још пет у ревизији Стратегије.

Σ вредност свих реализованих пројеката: **963.703.407,00 РСД**

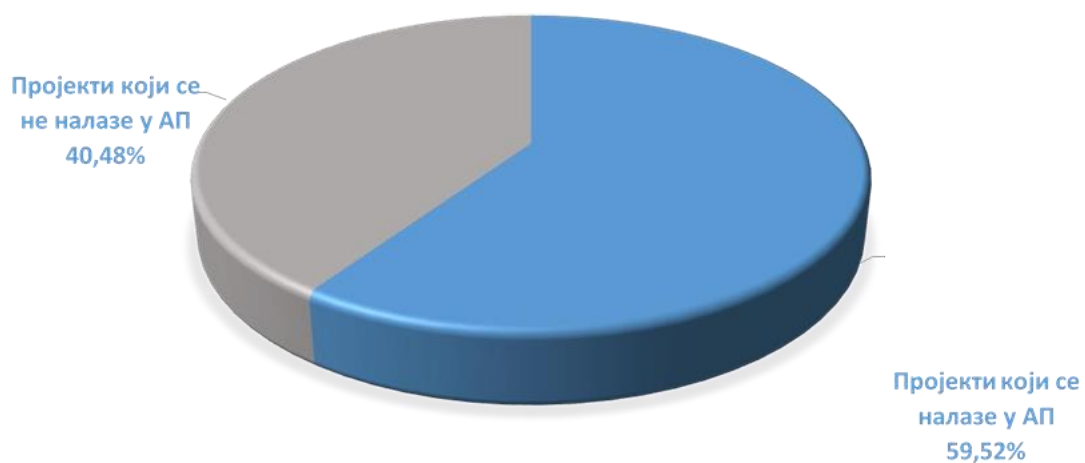
Σ вредност свих реализованих пројеката који се налазе у АП Стратегије: **846.688.258,00 РСД**

Σ вредност свих реализованих пројеката који се налазе у ревизији АП Стратегије, али не у Стратегији: **48.181.537,44 РСД**

**ПРОЈЕКТИ АКЦИОНОГ ПЛАНА СТРАТЕГИЈЕ
ЛОКАЛНОГ ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ
СРБОБРАН 2014-2020**

**ПРОЈЕКТИ АКЦИОНОГ ПЛАНА РЕВИЗИЈЕ
СТРАТЕГИЈЕ 2018-2020**

4. ЗАКЉУЧЦИ И ПРЕПОРУКЕ

У Републици Србији не постоји усвојен стратешки документ регионалног развоја – Стратегија која би се наслањала на све стратегије израђене на нижим нивоима. Досадашње искуство показало је да израда стратешких докумената на различитим хијерархијским нивоима, рађена у исто време, није донела очекиване резултате (израда локалних стратешких локалних докумената и Плана развоја АП Војводине 2014. године).

Метода на коју би се требали ослонити при изради развојних стратешких докумената јесте метода „**одоздо – на горе**” и подразумева првенствено израду стратешких докумената на нижим нивоима – на нивоима јединица локалних самоуправа, затим на покрајинском нивоу и на крају на националном нивоу. На тај начин ће се у кровној стратегији наћи сви идентификовани проблеми, циљеви и приоритети свих јединица локалних самоуправа у Републици Србији. Овакав вид успостављања и дефинисања стратешких развојних докумената допринеће олакшаној реализацији постављених циљева и приоритета, тако што ће релевантне институције које додељују бесповратна средства расписивати одговарајуће јавне позиве у складу са потребама свих јединица локалних самоуправа.

Пожељно је **успоставити механизам планирања** који је исти на свим нивоима, а како би била омогућена лакша координација националних, регионалних и локалних развојних докумената и политика. Такође, неопходно је унифицирати процесе попут планирања и праћења имплементације стратешких докумената, увести јединствене индикаторе ради мерења учинака и прогреса у развоју на свим нивоима.

За израду и имплементацију стратешких докумената потребно је **ојачати капацитете** општине Србобран, затим ојачати сарадњу међу секторима/одељењима у Општини, а како би се унапредили процеси планирања, истраживања и прикупљања података, израде неопходних анализа, метода и алата за имплементацију развојних докумената, праћења и извештавања о реализацији докумената. Такође, увиђа се потреба за унапређењем **знања и вештина запослених** у локалној самоуправи, нарочито у Канцеларији за локални економски развој (повећати број запослених).

Јасно постаљање **циљева, приоритета, мера и индикатора** неопходно је како би се омогућила имплементација стратешког документа. Уколико не постоје јасно дефинисани **циљеви** који су реални и оствариви у временском периоду важења Стратегије, немогуће је спровести реализацију истих. Такође, уколико нису изречене **мере** за имплементацију, као и индикатори, односно показатељи остварености постављених циљева, стратешки документ не може се сматрати ваљаним. Сваки **приоритет** заправо представља оправданост постављеног циља, и сваки од њих мора да се наслања на извор – идентификовани проблем који решава. **Индикативне активности и индикатори резултата** истих односе се на јасне акције које ће се спровести у сврху остварења постављених циљева и дефинисаних приоритета. На пример:

- Индикативна активност – Субвенције за самозапошљавање

- Индикатор резултата – број одобрених субвенција и новонасталих привредних субјеката

Дакле, кораци које треба пратити у дефинисању стратешког документа су: идентификација проблема, постављање циљева, затим мера и индикатора имплементације стратегије. (Детаљно упутство за израду стратешког документа налази се у наставку Анализе).

Усклађивање са програмским буџетом сваког стратешког документа од изузетног је значаја из разлога што трошкове финансирања локалног развоја треба планирати у складу са капацитетом локалне самоуправе, што имплицира да сва документа треба да буду у корелацији и приказују јасну повезаност између стратешког документа, акционих планова и локалног буџета. Такође, с обзиром на то да је ова веза узрочно последична, израда локалног буџета мора да се наслања на дефинисане приоритете у стратешким документима. Неопходно је да Општина има у виду све видове финансирања на које се ослања – сопствена средства, средства из националних и осталих фондова, нарочито оних фондова из Европске уније, затим дугорочне кредите и остале начине обезбеђења финансијских средстава за реализацију развојних докумената и осталих активности јединице локалне самоуправе. Ове изворе потребно је, на основу досадашњих искустава, реално проценити. Такође, развијање партнерстава са осталим локалним самоуправама омогућиће више средстава из домаћих и иностраних фондова, као и допринети реализацији дефинисаних приоритета.

Оно на шта се треба обратити посебна пажња при дефинисању Стратегије јесте реална слика стања економије у локалној самоуправи. Један од преуслова за одржив локални развој јесте и стварање нових радних места, где се често не узима у обзир чињеница да ни неконтролисани привредни раст не води одрживом развоју економије, нити побољшава услове живота становника локалне самоуправе. Заборавља се постојеће стање и капацитет локалне привреде, као и социјални и еколошки аспекти у локалној заједници. Сви циљеви, све мере и приоритети, морају бити у међусобној корелацији, на пример: Уколико се планира привредни раст, повећање привредних субјеката и броја запослених, неопходно је планирати и развој инфраструктуре у локалној заједници која ће моћи то да испрати. Потребно је погледати у будућност и жељено стање, а затим одговорити на све будуће потребе локалне привреде и на тај начин осигурати безбедан раст и развој локалне привреде, економије, као и унапређење квалитета живота припадника локалне самоуправе.

4.1 ПРЕДЛОГ СМЕРНИЦА ЗА ИЗРАДУ И ИМПЛЕМЕНТАЦИЈУ ПЛАНА РАЗВОЈА

Развојно планирање ослања се на анализу окружења у коме се налази локална самоуправа, а под окружењем се сматрају демографски трендови, микро и макро економска ситуација, политика, социјална кретања и тако даље, а имају утицај на развој локалне самоуправе, а као документ јавне политике израђује се на период од минимум 7 година.

План развоја се ради како би се постигао континуитет и конзистентност активности локалне самоуправе и из тог разлога се одређује на **временски период** (од минимум седам година). Константне промене у окружењу захтевају флексибилност Плана развоја и предвиђање ризика имплементације, те секторске планове треба радити на краћи период (од три до пет година) из разлога смањења прецизности.

Како би План развоја био реалан и остварив, он мора бити кроз акционе планове усклађен са **буџетом локалне самоуправе**, како би ресурси били алоцирани да одражавају избор приоритета локалне самоуправе, а на концу како би се постигао раст и развој исте.

Квалитет документа јавне политике зависи од:

- анализе окружења – прикупљања информација о тренутном стању у локалној самоуправи са економског, друштвеног и других аспеката;
- укључивања приватног, цивилног и јавног сектора у израду стратегије;
- дефинисане визије;
- дефинисаних циљева, приоритета, мера и индикатора праћења резултата;
- усклађености са другим стратешким документима;
- снажног вођства;
- међусекторске сарадње и сарадње на свим хијерархијским нивоима у локалној самоуправи;
- реалне процене у вези са расположивим средствима и људским ресурсима;
- усклађивања са програмским буџетом;
- именовања тела надлежног за спровођење стратегије локалне самоуправе;
- дефинисања правила и процедура при имплементацији стратешког документа;
- праћења имплементације стратешког документа;
- анализе и ревизије стратешког документа.

Анализа окружења подразумева прикупљање неопходних информација пре него што се приступи стратешком планирању и односи се на тренутно стање у локалној самоуправи – социо-економску анализу која подразумева демографске карактеристике, образовање, запосленост/незапосленост, животни стандард становништва, здравство, индустријску и привредну развијеност локалне самоуправе, инвестиције, инфраструктуру – привредну, саобраћајну, пословну, затим заштиту животне средине. Ова анализа укључује и SWOT анализу – анализу снага, слабости, шанси и претњи локалне самоуправе.

Да би се направио добар План развоја неопходно је **ангажовати** све секторе, јавни, приватни и цивилни, те стручњаке из свих области и оне на руководећим позицијама у свим секторима, како би информације о потребама сваког поменутог биле веродостојне.

На основу добијених информација, те **идентификовања проблема** локалне самоуправе, кључно је одредити **визију** – којим путем развоја локална самоуправа жели да се креће, које је идеално место где би могла да се налази – где заправо жели да стигне? Визија по завршетку имплементације важећег развојног документа не мора бити остварена, али је пожељно да се том имплементацијом направио корак ка постигнућу исте.

Узимајући у обзир временски рок имплементације стратегије, фокус се ставља на циљеве који су реални и оствариви у задатом року. **Циљеве** треба дефинисати по **SMART принципу**, тако да буду:

- јасни
- мерљиви
- оствариви
- реални
- временски одређени.

Циљеви могу бити општи и специфични. **Општи циљеви** односе се на будућу промењену ситуацију и представљају главне циљеве који се желе постићи. Најчешћа грешка која се јавља при дефинисању општег циља јесте када се исти исказује широко и када није могуће дефинисати да ли се и у којој мери остварио након завршетка имплементације Стратегије. Такође, при дефинисању општег циља/ева важно је одредити се за један или два сегмента и не покушавати обухватити све сегменте развоја локалне самоуправе, што је и немогуће с обзиром на то да се стратешки документ усваја за период од четири до седам година. **Специфични циљеви** су мањег опсега и заправо су део општег циља сведени на нижи ниво – представљају логички наставак општег циља. Специфични циљеви су продукт разлагања општег циља.

Пример добро дефинисаног циља:

- повећати друштвени бруто производ по глави становника локалне самоуправе за 10%

до 2025. године

– смањити емисију штетних гасова до 2025. године за 15% у односу на 2020. годину.

Пример лоше постављеног циља:

- повећати друштвени бруто производ по глави становника
- смањити загађење.

Дефинисање **приоритета, мера и индикатора** је корак након дефинисања циљева, с обзиром на то да уколико не постоје приоритети и мере, немогуће је остварити постављене циљеве, а без индикатора резултата не постоји могућност за мерење успешности остварености циљева.

Пример постављених приоритета:

- развој људских ресурса
- економски и друштвени развој.

Као и код циљева, и при постављању приоритета, не треба обухватити све области развоја, него се фокусирати на основне приоритете које је могуће реализовати у временском року имплементације стратешког документа.

Мере представљају конкретизацију циљева – начин остварења постављеног циља. Уколико не постоје мере које следе постављени циљ, исти није могуће адекватно остварити.

Пример постављених мера:

- образовање становништва у руралним подручјима
- изградња водоводне инфраструктуре с циљем побољшања квалитета живота становништва и заштите животне средине

Индикатори представљају инструменте за мерење резултата, односно остварености постављених циљева. Да би било који циљ могли пратити, неопходно је дефинисати показатеље којим ће се исти мерити.

Пример дефинисаних индикатора:

- учешће локалне самоуправе у формирању укупног друштвеног бруто производа Републике Србије у ХУ години
- индекси индустријске производње у Републици Србији и локалној самоуправи у ХУ години.

Као што је наведено раније у документу, Секторски стратешки план локалне самоуправе треба да буде **у складу са стратешким документима на вишем хијерархијском нивоу**, а по препоруци израде стратешких докумената методологијом „одоздо на горе” при којој се

прво израђују документи на нижим нивоима, а затим се синтетишу у стратешки план покрајине, републике... Уколико држава не успостави овај систем креирања стратешких докумената, при изради документа је обавезно обратити пажњу на већ постојеће стратегије и исти ускладити са њима, водећи рачуна да се не одступа од потреба локалне самоуправе.

Како би се израдила и имплементирала Стратегија одрживог развоја локалне самоуправе, лица ангажована на водећим функцијама морају бити покретачи, лидери који ће утицати да се обезбеде услови за неометано реализовање документа. Такође, **све службе морају деловати у корелацији**, размењивати информације од значаја и заједнички радити на имплементацији Стратегије.

Израда развојног планског документа, по закону који ступа на снагу од 2021. године, мора да буде **синхронизована са буџетским циклусом**, а сви улазни подаци за процес израде и одобрења буџета да буду спремни у складу са предвиђеним временским оквиром.

Програмским буџетирањем се, по програмској класификацији, приказују постављени циљеви, резултати који се очекују, мере и активности, као и средства која су потребна да би се циљеви остварили. Програмским буџетирањем успоставља се нови начин планирања и распоређивања расположивих буџетских средстава и тиме се ствара нова веза између циљева и средстава која су потребна за њихову реализацију. Како би се ово постигло, врши се јасна подела задатака и успоставља се систем одговорности при реализацији активности локалне самоуправе. Осим приказивања обима потребних, односно планираних средстава, финансијски план треба да садржи циљеве, планиране резултате и мере из стратешког документа. Такође, програмским буџетирањем се налази најпогоднији начин за решавање конкретних проблема дефинисаних у Стратегији одрживог развоја. Оваква корелација између буџета и Стратегије омогућава константно праћење остварења планираних резултата (у оба смисла – финансијског и нефинансијског дела). Програмско буџетирање састоји се од фазе планирања, програмирања и фазе буџетирања. У смислу буџетског програмирања, буџетски програми на које се врши алокација трошкова ради остварења постављених циљева су заправо носиоци истог. Да би се вршило програмско буџетирање потребно је да се дефинишу надлежности и одговорности за спровођење буџетских програма.

За праћење и имплементацију планског развојног документа мора постојати дефинисан тим или представник који ће бити задужен за наведено. То подразумева да један члан Градског/Општинског већа прати, мониторингује, контролише и врши евалуацију имплементације. Именовани тим/представник даваће инструкције шефовима одељења ЈЛС да правовремено подносе извештаје о реализацији мера у оквиру својих одељења и надлежности. Након усвајања извештаја о имплементацији од стране Општинског већа, извештај се даље шаље на усвајање у оквиру Скупштине града/општине. Такође, шефове одељења ЈЛС-а неопходно је обавезати да у оквиру својих годишњих планова рада обавезно уносе приоритете, мере, задатке и пројекте у складу и искључиво са Планом развоја.

Да би се оценио учинак и измерио степен реализације Плана развоја као документа јавне политике пожељно је радити анализу и, уколико се покаже потребним, ревизију развојног документа. Околности се мењају константно, фактори који утичу на рализацију Стратегије, спољни и унутрашњи, те је препорука вршити анализу документа на годишњем нивоу израдом SWOT анализе и преиспитивањем постављених циљева. Уколико се покаже да су се приоритети изменили, локална самоуправа приступа ревизији Плана развоја.

Извештај о испитивању ставова заинтересованих страна и циљних група према економском и друштвеном развоју, стању животне средине и физичке инфраструктуре у општини Србобран

Испитивање ставова заинтересованих страна и циљних група о друштвеном и економском развоју, животној средини и физичкој инфраструктури у општини Србобран у оквиру процеса израде Плана развоја општине Србобран, спроведено је у сарадњи са Регионалном развојном агенцијом Бачка и уз подршку Института за економику пољопривреде Београд, а под покровитељством Покрајинског секретаријата за регионални развој, међурегионалну сарадњу и локалну самоуправу АПВ.

Преглед и оцена постојећег стања је први практичан корак у процесу израде Плана развоја и подразумева прикупљање и обраду података из примарних и секундарних извора. Упитник је коришћен као извор примарних података како би се уз секундарне, односно званичне статистичке податке, извршила анализа: економског развоја; области друштвеног развоја; показатеља доступности и капацитета физичке инфраструктуре; стања у сектору животне средине.

У испитивању су учествовале све заинтересоване стране и циљне групе, како би се обезбедила што боља релевантност добијених података и прецизност информација.

1. Резиме

1.1. Циљеви и резултати истраживања

Циљеви овог испитивање били су следећи:

- Испитивање ставова заинтересованих страна према елементима економског развоја, друштвене и физичке инфраструктуре и заштите животне средине у општини, њихова доступност и капацитети;
- Идентификација кључних недостатака/изазова које би адекватним акцијама надлежних служби у наредном периоду требало унапредити, као и препознавање реалних потенцијала на којима је могуће заснивати даљи развој општине;
- Добијени резултати истраживања имају за циљ да помогну управи општине и месних заједница да прикупе информације о реалном стању различитих сектора на основу којих могу да предузму кораке засноване на краткорочним и дугорочним циљевима, ради побољшања оних области/сектора у којима је ниво задовољства становника мање-више просечан или испод просека;
- Пружити широј јавности уверење о томе да је управа ЈЛС транспарентна и одговорна, као и да су повратне информације које се добијају од становника важне и да утичу на активности управе.

Овом активношћу су постигнути следећи краткорочни резултати:

- Спроведено је испитивање ставова свих заинтересованих страна према друштвеном и економском развоју, стању животне средине и инфраструктуре у општини Србобран на основу чега се могу оријентисати инвестиције у циљу унапређења квалитета живота у Србобану;

- Израђен извештај о спроведеном испитивању ставова заинтересованих страна према општим условима и квалитету живота у општини;
- Општина Србобран је оспособљена за спровођење континуираног испитивања ставова становника о задовољству услугама, инфраструктуром и квалитетом животне средине у општини.

Очекивани дугорочни ефекти испитивања, у складу са постављеним циљевима, су следећи:

- Општина Србобран континуирано спроводи испитивање ставова свих заинтересованих страна према општим условима живота и рада у општини, најмање једном годишње;
- Ставови и мишљење заинтересованих страна и циљних група се користе као смерница за унапређење квалитета живота становника општине кроз интервенције надлежних служби у виду унапређења административног оквира, а самим тим и пословног окружења, унапређење информисања становништа, као и алокацију новчаних средстава у приоритетне инфраструктурне пројекте;
- Повећано учешће заинтересованих страна у доношењу одлука.

1.2. Сажети приказ резултата испитивања и најважнијих закључака

На основу резултата испитивања ставова заинтересованих страна и циљних група према економском развоју, стању друштвене и физичке инфраструктуре и стању заштите животне средине у општини Србобран, Општина је израдила препоруке и смернице за унапређење квалитета живота, односно отклањање недостатака у различитим секторима на које су корисници указали у оквиру испитивања. Испитивање је показало да учесници анкете углавном нису задовољни тренутним нивоом економског развоја (просечна оцена је 1,9), па је неопходно унапредити капацитете пословне инфраструктуре у општини Србобран, и подржати сектор МСПП како би се повећала запосленост (могућношћу запошљавања је незадовољно 59% испитаника). Око 68% испитаника незадовољно је постојећом туристичком понудом, која захваљујући расположивости природних ресурса, може да буде много боља.

Развијеност физичке инфраструктуре у општини Србобран није на задовољавајућем нивоу (просечна оцена 2,9), па су и стањем постојеће инфраструктуре учесници анкете углавном незадовољни. Скоро 80% испитаника је незадовољно стањем и капацитетима канализационе мреже; 36% је незадовољно стањем водоводне мреже као и квалитетом воде за пиће (37%); путна мрежа према мишљењу 34% ученика анкете није довољно развијена и квалитетна; док је јавним превозом попутно незадовољно 45% испитаника.

Развијеност и квалитет друштвене инфраструктуре је на веома ниском нивоу (просечна оцена износи 2,4), а стање је најлошије у области вишег и високог образовања (просечна оцена 1,1) и услуге домова за стара лица (просечна оцена 1,2). Најбоље је оцењен систем предшколског (просечна оцена 3,5) и основног образовања (просечна оцена 3,5).

Општа оцена квалитета животне средине у општини Србобран износи 2,6, при чему је информисање о надлежностима, раду и активностима у вези са квалитетом и заштитом у појединим областима животне средине оцењена још мањом оценом.

Учесници анкете сматрају да је општина Србобран највише препознатљива по култури, традиционалним манифестацијама и кухињи (160 одговора), а да најзначајнији неискоришћени потенцијал лежи у сектору туризма (58 одговора) и термалним изворима на подручју општине (20 одговора). Као приоритетну област улагања и развоја у општини испитаници преваходно виде сектор МСП (170 гласова).

Препоруке које су израђене на основу извештаја односе се на мере и активности које могу бити спроведене у кратком или средњем року (годину дана до две године), уз мања улагања, промену праксе у раду општинске управе и уређење административних процедура. Међутим, не тако мали број мера подразумева значајна улагања која превазилазе буџет Општине и не зависе само од одлука које се доносе на локалном нивоу. У том смислу овај извештај ће послужити и као материјал за развој инфраструктурних пројеката, који ће допринети значајнијем унапређењу квалитета комуналних услуга у општини Србобран.

1.3. Сажети преглед закључака и препорука

1.3.1. Препоруке у области економског развоја

- *Подришка развоју сектора малих и средњих предузећа и предузетништва;*
- *Унапређење инфраструктуре;*
- *Унапређење туристичке понуде и туристичких производа.*

1.3.2. Препоруке у области физичке инфраструктуре

- *Унапређење канализационе мреже и мреже канала за одвођење атмосферских вода;*
- *Побољшање квалитета пијаће воде;*
- *Унапређење квалитета јавног превоза и одржавања пешачких стаза;*
- *Унапређење одржавања гробаља у општини.*

1.3.3. Препоруке у области друштвене инфраструктуре

- *Унапређење здравственог система;*
- *Унапређење средњошколског образовног система;*
- *Изградња и отварање адекватних објеката за смештај и бригу о старим лицима;*
- *Унапређење услуга у области спорта и културе.*

1.3.4. Препоруке у области животне средине

- *Побољшање квалитета ваздуха;*

- *Чишћење Великог бачког канала;*
- *Унапређење система информисања грађана о надлежностима, раду и активностима у области заштите животне средине.*

Одлука о приступању изради Плана развоја општине Србобран за период 2022–2030. донета је на седници Скупштине општине Србобран (Одлука број 016-49/2021-I од дана 26. 5. 2021. и Одлука о измени Одлуке 016-60-2021-I од дана 30. 9. 2021. године). Припремне активности спроведене су у септембру и октобру 2021. и обухватале су:

- *Припрему методологије испитивања, утврђивање метода за прикупљање података, израду упитника и утврђивање узорка.* Методологија и упитник су представљени члановима радних група на радионици, у Србобрану, у јуну 2021. године. Радне групе су утврдиле временски оквир за спровођење анкетног испитивања. Радни тим су чинили чланови радних група за економски, друштвени и еколошки развој, као и чланови координационог тима. Општина Србобран је утврдила да ће испитивање бити спроведено у октобру/новембру 2021. године, јер су становници тада присутни у највећем броју.
- Радионица на којој је радни тим припремљен за спровођење испитивања одржана је 20. 11. 2021. године. На овој радионици је радни тим упознат са својим задацима, израђена је финална верзија упитника у онлајн и штампаној форми и сви чланови радног тима су оспособљени за реализацију утврђених задатака. Финалну верзију упитника су, након радионице, потврдили и прихватили представници Општине и представници РРА Бачка. На овој радионици израђено је и обавештење о испитивању и овлашћење за анкетаре. Утврђено је да одговорност за спровођење испитивања заједнички носе локална самоуправа и РРА Бачка. На радионици је утврђен и минимални узорак за испитивање који је требао да износи 396 испитаника, што је 3% од укупног броја становника изнад 18 година, односно пунолетних грађана на територији општине Србобран.

Испитивање је спроведено од 20. 10. 2021. до 3. 11. 2021. године. Анкета је спроведена коришћењем следећих метода: онлајн попуњавањем анкетног листића који је био доступан на веб сајту општине; анкете су биле постављене на прометном месту у згради општине и месних заједница; попуњавање упитника вршено је и у просторијама ЈЛС. Такође, упитници су подељени и члановима радних група у циљу достизања већег обухвата становништва општине Србобран. У оквиру испитивања укупно је прикупљен 365 попуњен упитник, што представља одступање од утврђеног минималног узорка за 8%.

Правни оквир за спровођење испитивања утврђен је Уредбом о обавезним елементима плана развоја аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе („Службени гласник РС”, број 107/2020). Смернице за израду планова развоја јединица локалне самоуправе упућују на коришћење упитника у циљу прикупљања писаних коментара и ставова заинтересованих страна и циљних група (GIZ, 2020). Упитником су обухваћене све области од интереса за израду Плана развоја општине, при чему је поред квантитативног и квалитативног оцењивања, пружена и могућност уношења коментара, мишљења и предлога заинтересованих страна (отворени упитник).

2. Методологија испитивања ставова заинтересованих страна и циљних група

Методологију за испитивање ставова заинтересованих страна и циљних група о друштвеном и економском развоју, животној средини и физичкој инфраструктури у општини Србобран израдили су сарадници Сталне конференције градова и општина у оквиру пројекта „Подршка локалним самоуправама у Србији на путу придруживања ЕУ”. Методологија је представљена на радионици у октобру 2021. године. Узимајући у обзир захтеве дефинисане законом, препоручена методологија обухвата препоруке и упутства за:

- припрему упитника за оцену друштвеног и економског развоја, као и стања у области животне средине и физичке инфраструктуре;
- развој капацитета и оспособљавање запослених у Општини који ће радити на испитивању и анализирати прикупљене податке;
- обраду, приказивање, објављивање и дисеминацију резултата;
- предлог одлуке којом би требало да се утврде процедуре и начин спровођења процене задовољства становника условима живота у општини.

Испитивање ставова заинтересованих страна и циљних група имало је за циљ откривање и мерење задовољства и потреба шире заједнице за потребе доношења одлуке о будућим правцима развоја општине. И поред свих уочених недостатака анкетирања, који се пре свега односе на субјективну интерпретацију, флексибилност, погрешну перцепцију испитаника, искреност испитаника, може се констатовати да се резултати спроведене анкете у многоструким случајевима поклапају са резултатима анализе званичних статистичких података. Структурирани упитници су омогућили испитаницима да изнесу своје ставове о свим битним областима друштвеног живота, али и да дају своје предлоге за унапређење најбитнијих области по њиховом мишљењу, као и да оцене досадашње напоре локалне самоуправе, да унапреде услове живота на територији општине.

Кроз припремне активности запослени у Општини су оспособљени да спроведу испитивање и прикупе податке. Менторска подршка је била обезбеђена у сваком кораку током спровођења испитивања, а посебно у изради извештаја и обради података. Примењен је *learning by doing* приступ где су чланови пројектног тима били укључени у сваку припремну активност, а посебно у израду упитника, утврђивање узорка и утврђивање метода прикупљања. На тај начин је запосленима у Општини омогућено да уче и развијају сопствене капацитете и на тај начин је обезбеђено достизање дугорочних ефеката пројекта – локални актери су способни да након завршетка пројекта сами спроведу испитивања ставова заинтересованих страна и циљних група. *Локално власништво* над резултатима обезбеђено је и континуираним укључивањем доносилаца одлука (општинских органа). Тако су све одлуке у вези са спровођењем испитивања донете од стране и у сагласности са одговорним лицима из Општине.

Када су у питању методе за прикупљање података предложеном методологијом је требало обухватити неколико различитих метода, од којих је прикупљање података кроз *онлајн анкету* обавезно. *Онлајн анкета* обезбеђује већу објективност и ефикасност испитивања. Поред овог метода примењено је и *прикупљање података постављањем штампаних форми анкете на прометном месту у згради општине и зградама месних заједница*, а *попуњавање упитника вршено је и у просторијама Општине и месних заједница*. Грађани су о испитивању обавештени преко веб сајта општине и путем обавештења, које је постављено у згради општине и месних заједница.

Упитник је садржао четири групе питања. *Прва група питања* односила се на прикупљање општих података о испитаницима: пол, старост, место становања (сеоско и градско насеље) и ниво образовања.

Друга група питања подразумевала је квантитативну оцену области економског и друштвеног развоја, физичке инфраструктуре и заштите животне средине. Оцена ових сектора је веома важна, јер омогућава планирање унапређења у областима где се захтевају озбиљнија улагања, као и у областима где до побољшања услуге може доћи унапређењем праксе, обуком запослених или увођењем информационах технологија у комуникацију са грађанима.

Испитаницима је било омогућено да изаберу одговор који највише одговара њиховом ставу, што је допринело објективности оцењивања. Поједина питања су садржала и опцију „не знам”, како би се избегло да се испитаници који не знају одговор сврставају у одрађену групу која носи вредносну оцену. Уколико је број испитаника који бирају опцију „не знам” велики, то може указати да корисници немају довољно информација на основу којих би могли да оцењују одређену област или сектор. У оквиру појединих питања испитаницима је омогућено да наведу неки други одговор, различит од понуђених. Скала оцењивања је изгледала овако:

- 1 – потпуно незадовољан/на;
- 2 – претежно незадовољан/на;
- 3 – ни задовољан/а ни незадовољан/на;
- 4 – претежно задовољан/на;
- 5 – потпуно задовољан/на;

Трећа група питања подразумевала је квалитативну оцену појединих области развоја кроз означавање једног од унапред понуђених одговора који је најближи њиховом ставу.

Четврта група питања била је отвореног типа где су испитаници могли да наведу своја мишљења и предлоге за унапређење стања у појединим областима.

Упитник је осмишљен тако да омогући доносиоцима одлука да стекну увид у реално стање свих релевантних области које су у надлежности локалне самоуправе, али и да, истовремено, омогући грађанима да се информишу о плановима развоја општине и да се заинтересују за учешће у креирању одлука на локалном нивоу.

Узорак је утврђен у односу на број пунолетних становника општине Србобран (13.189 становника по подацима Републичког завода за статистику из 2020. године) али и на основу претходних искустава у спровођењу сличних испитивања, утврђено је да би најмањи број попуњених анкетних листића требало да буде 3% од укупног броја становника на територији ЈЛС, што у случају општине Србобран износи 396. Овај задатак није у потпуности испуњен, јер је пројектни тим успео да прикупи 365 попуњених анкета. Већи број испитаника обезбеђује веродостојност резултата и квалитет испитивања.

Утврђивање узорка подразумевало је и одређену стратификацију унутар самог узорка па је утврђено да би на основу званичних статистичких података особе мушког и женског пола требало да буду равномерно заступљене (49,1% мушко, 50,9% женско) али се анкетном испитивању одазвало више жена (65%) него мушкараца (35%). Просечна старост

становништва у Србобрану је 41,1 годину, па је група испитаника старости 30–40 година била најзаступљенија(31%), а затим лица са 40–50 година старости (20%).

Грађани су били информисани о испитивању путем веб сајта општине где је била постављена вест и линк ка онлајн упитнику и путем штампаних обавештења. Обавештење је садржало и број телефона, на који су грађани могли да се више информишу о испитивању. У следећим испитивањима би требало узети у обзир и друге начине информисања грађана, путем локалних медија, уколико је могуће.

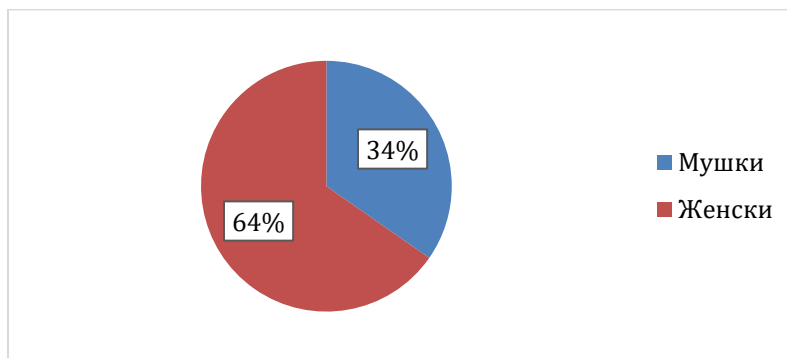
3. Резултати испитивања ставова о стању друштвеног и економског развоја, животне средине и инфраструктуре у општини Србобран

Испитивање ставова заинтересованих страна о стању друштвеног и економског развоја, развијености и капацитетима физичке инфраструктуре и стању животне средине у општини Србобран, у оквиру процеса израде Плана развоја, спроведено од 20. 10. до 3. 11. 2021. године. Подаци добијени анкетним испитивањем су обједињени у једну базу, након чега је уследила њихова статистичка обрада и анализа добијених резултата. У наставку је дата консолидована анализа ставова и потреба шире заједнице.

Општи подаци о учесницима испитивања

Анкетним испитивањем обухваћено је 365 лица у оквиру свих идентификованих заинтересованих страна. У испитивању је учествовало око 64% особа женског пола, док су особе мушког пола биле заступљене са 34% (*Графикон 1*). Удео испитаника који није одговорио на питање о полној припадности износи 2%.

Графикон 1. Полна структура испитаника (%)

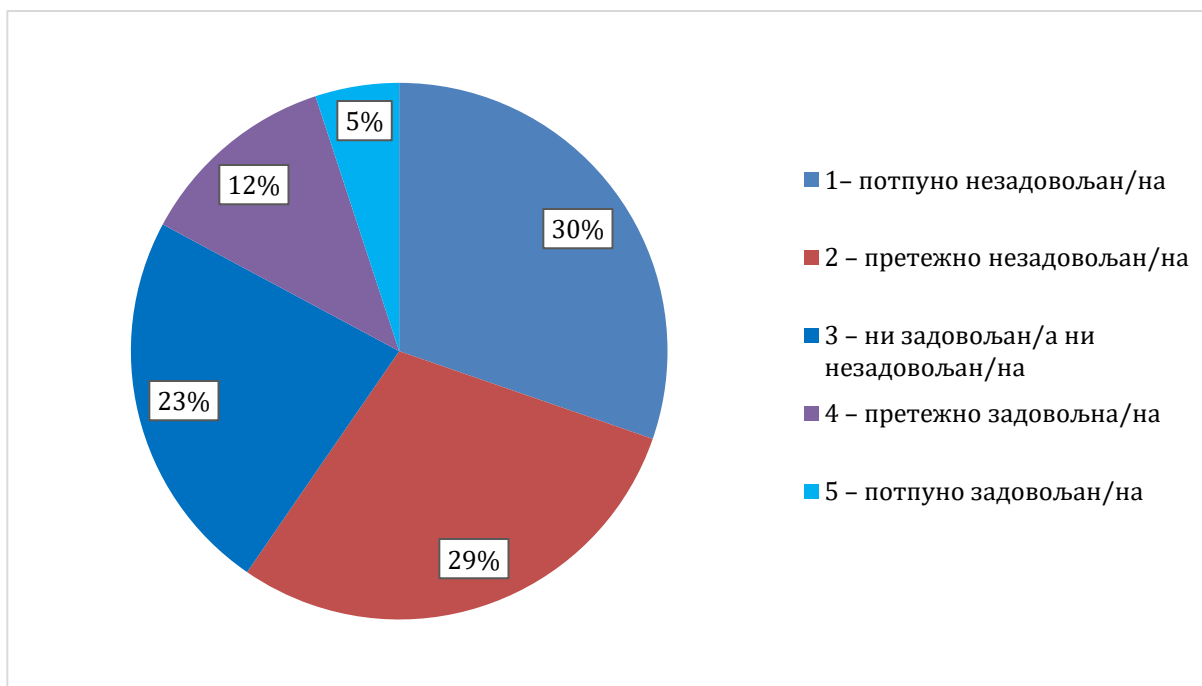

Из градског подручја прикупљено је 70%, а из сеоских насеља 30% упитника. Према старосној структури, у анкети су највише учествовала лица са 30–40 година старости (31%), а затим лица са 40–50 година старости (20%). Лица до 30 година старости чинила су 17% укупног броја испитаника, лица са 50–60 година чинила су 15% испитаника, док су особе старије од 60 година учествовале са 8% у укупном броју испитаника. У погледу нивоа образовања, највећи број испитаника је са средњим (50%) и високим (24%) образовањем.

ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ

У складу са израженим ставовима у односу на испитиване сегменте економског развоја, испитаници су, генерално гледано, незадовољни нивоом економског развоја општине Србобран (просечна оцена је 1,9). У погледу запослености, циљ општине Србобран је успостављање одрживог тренда раста запослености и усклађивање политике запошљавања и институција тржишта рада, што је у складу са Националном стратегијом запошљавања Републике Србије. Међутим, највећи проценат испитаника сматра да је **могућност запошљавања** на подручју општине Србобран веома лоша. Наиме, преко 59% испитаника је претежно до потпуно незадовољно, 23% испитаника је умерено задовољно, док свега 17% испитаника сматра да је могућност за запошљавање у општини Србобран задовољавајућа (Графикон 2). Са аспекта промене радног места и преквалификације, оцене су још неповољније, јер је 63% испитаника незадовољно стањем ствари у том погледу. Веома мали проценат учесника анкете сматра да је могућност промене радног места задовољавајућа (18%), док је 21% испитаника навело да је делимично задовољно могућношћу промене радног места и преквалификације. Слични су ставови и према могућностима за додатни рад и зараду, где је 52% испитаника претежно до потпуно незадовољно, а 17% сматра да постоји задовољавајућа могућност за остварење додатне зараде.

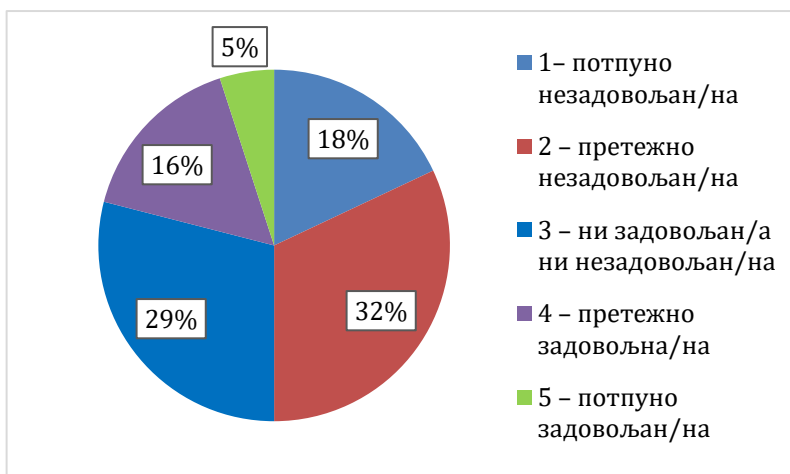
Графикон 2. Могућност за запошљавање (%)

Када је у питању степен развијености **предузетништва** (предузетнички дух, култура и слично), половина испитаника је претежно до потпуно незадовољна стањем у овом сегменту економског развоја. Око 29% њих сматра да је предузетништво умерено развијено, док је 21% испитаника задовољно тренутним нивоом развијености предузетништва (Графикон 3). Да су капацитети пословне инфраструктуре у општини Србобран задовољавајући сматра 18% испитаника. Међутим, много је већи удео оних који

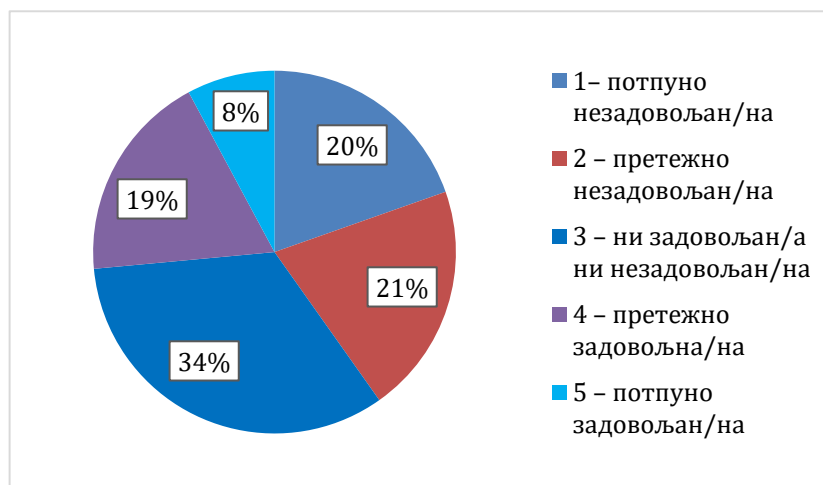
су незадовољни тренутним нивоом развијености и капацитетима пословне инфраструктуре (54%). Постигнутим условима за инвестирање умерено је задовољно 28% испитаника.

Графикон 3. Степен развијености предузетништва (%)

На питања која су се тичала **пољопривреде**, 19% испитаника је потпуно незадовољно, 21% испитаника је претежно незадовољно, 32% испитаних грађана је умерено задовољно, док је само 29% испитаника претежно до потпуно задовољно мерама пољопривреде и руралног развоја на подручју ове општине. Могућношћу удруживања умерено до потпуно је задовољно 28%, док је 44% испитаника незадовољно амбијентом за удруживање произвођача. У оквиру спроведеног истраживања, од испитаника који су дали своје одговоре, 41% испитаника је незадовољна сарадњом са саветодавном службом, 34% је умерено задовољно, док је 27% испитаника претежно до потпуно задовољно сарадњом са надлежном саветодавном службом (Графикон 4).

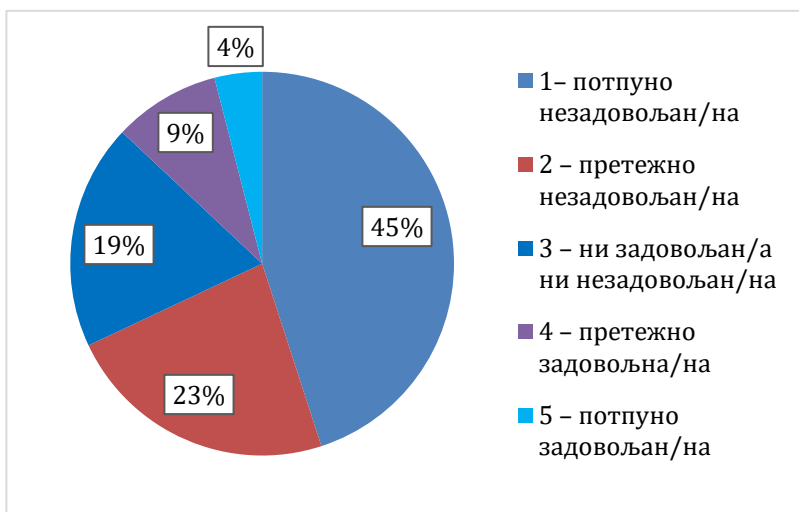
Графикон 4. Квалитет сарадње са пољопривредним саветодавцима (%)

Туризам је упитником препознат као кључни недовољно искоришћен потенцијал општине Србобран. Преко половине испитаника (67%) је незадовољно постојећом туристичком понудом, која захваљујући расположивости природних ресурса, може да буде много боља. Мањи удео испитаника (12%) је задовољан (претежно или потпуно) актуелном туристичком понудом општине, док је за 21% испитаника умерено задовољавајућа (*Графикон 5*). Учесници анкете сматрају да је у погледу квалитета и развијености смештајних капацитета ситуација још неповољнија, па је свега 13% њих одговорило да је задовољно тренутним степеном квалитета и развијености смештајних капацитета.

Графикон 5. Задовољност туристичком понудом у општини (%)

Известан број учесника анкете није оценио поједине сегменте економског развоја, што може да укаже да немају довољно информација о стању у тим областима, те да је неопходно унапредити систем информисања, али и стање у тим областима. У делу анкете који је пружио могућност давања коментара на област економског развоја, највећи број учесника није дао одговор на питање, није имао коментар. Мали број оних који су коментарисали сматрају да би унапређење амбијента за отварање нових радних места и запошљавање, али и коришћење потенцијала туризма требало да представљају приоритетне секторе за општину Србобран у наредном периоду. Просечне оцене за поједине сегменте економског развоја приказане су *Графиконом 6*.

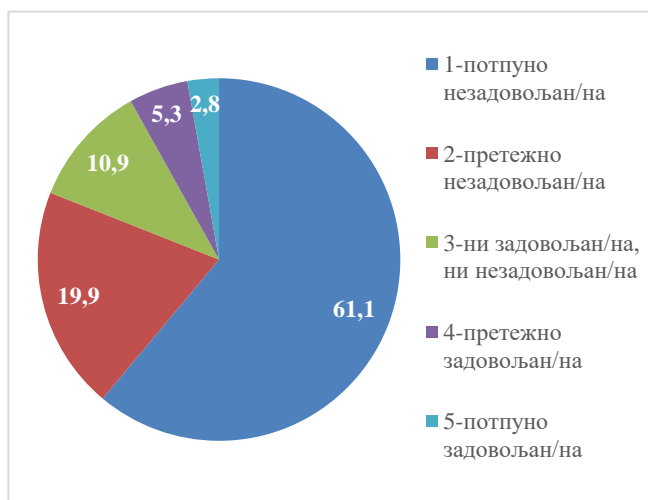
Графикон 6. Просечна оцена ставова испитаника према различитим сегментима економског развоја у општини Србобран

ФИЗИЧКА ИНФРАСТРУКТУРА

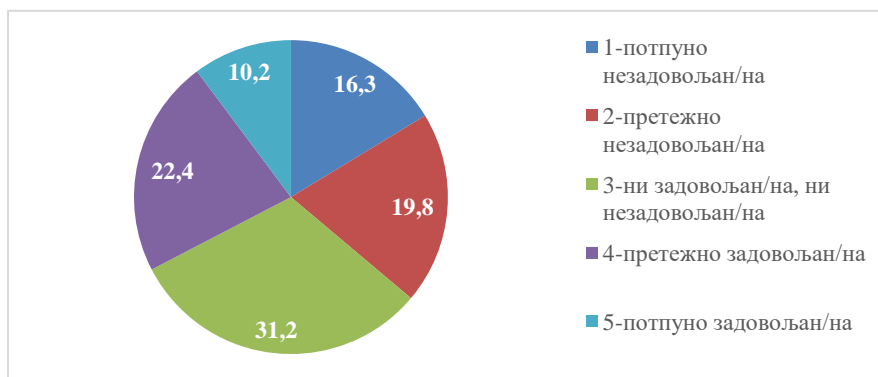
Према оцени учесника анкете стање и развијеност физичке инфраструктуре у општини Србобран је на претежно незадовољавајућем нивоу (просечна оцена 2,9). Свега 8,1% испитаника се изјаснило да је претежно до потпуно задовољно стањем и капацитетима **канализационе мреже**, а чак 81%, да је претежно до потпуно незадовољно ситуацијом у овом погледу (Графикон 7). Добијени резултат указује на потребу предузимања мера од стране доносиоца одлука и надлежних служби у циљу унапређења стања и успостављања адекватног канализационог система. **Одвођење атмосферских вода**, такође, није на задовољавајућем нивоу, јер је чак 65,4% испитаника претежно до потпуно незадовољно стањем и развијеношћу овог система, док је свега 13,2% испитаника задовољно у овом смислу.

Графикон 7. Оцена стања и развијености канализационе мреже (%)

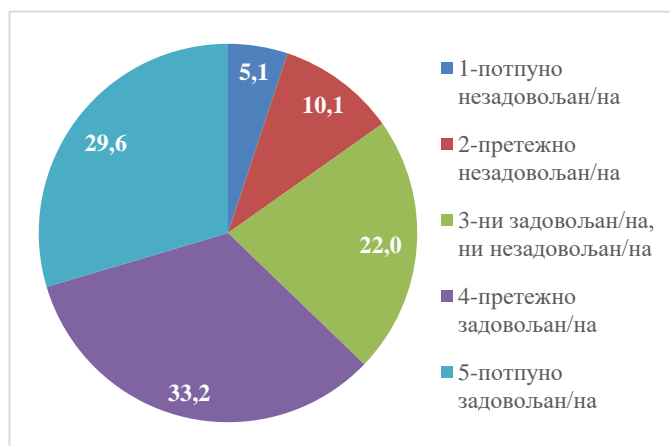
За преко трећину учесника анкете стање и развијеност **водоводне мреже** није на задовољавајућем нивоу (36,1%), а још лошији је резултат у случају квалитета **воде за пиће**, где је 46,6% испитаника изјавило да је претежно до потпуно незадовољно квалитетом пијаће воде у општини. Стањем у овом сегменту комуналне инфраструктуре претежно је задовољно 23,7%, односно потпуно задовољно свега 29,7% испитаника. Анкетно истраживање је показало да испитаници сматрају да један од приоритета општине, када су у питању улагања приватног и јавног сектора, треба да буде унапређење канализационе инфраструктуре и квалитета пијаће воде. Стање и развијеност водоводне мреже је приказано на *Графикону 8*.

Графикон 8. Стање и развијеност водоводне мреже (%)

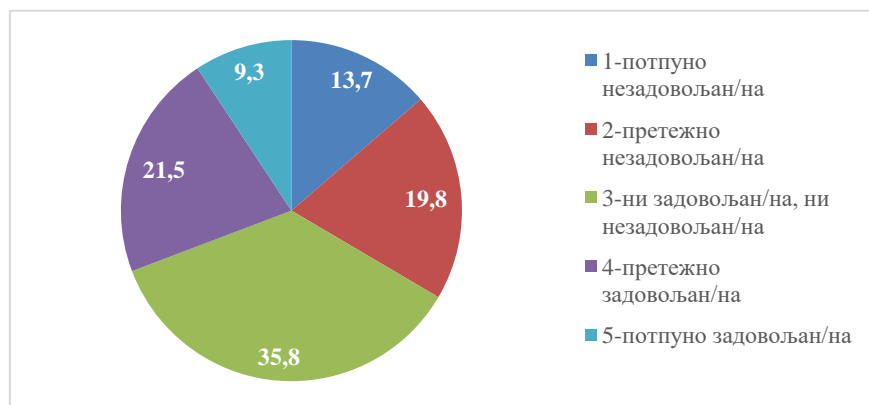
Услуга **одношења и одлагања смећа** из домаћинства оцењена је најбољим оценама. За највећи број испитаника, тачније 62,8%, ова услуга је претежно до потпуно задовољавајућег квалитета. Умерено задовољно је 22% испитаника а незадовољно свега 15,2% испитаника (*Графикон 9*).

Графикон 9. Одношење и одлагање смећа из домаћинства (%)

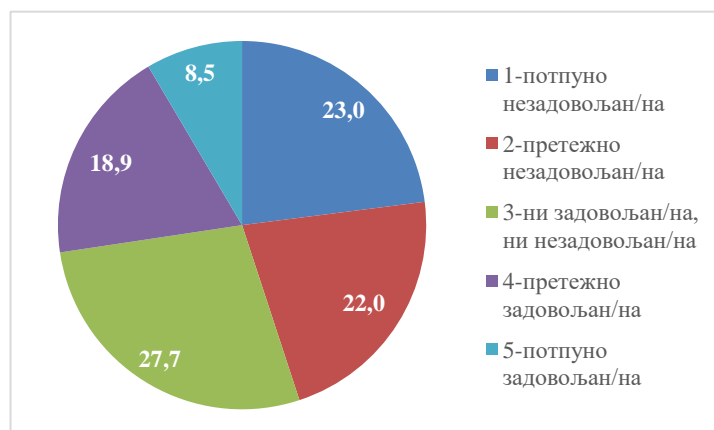
Путна мрежа, према мишљењу 30,8% учесника анкете, довољно је развијена и квалитетна, док је за 33,5% испитаника стање постојеће мреже путева незадовољавајуће (Графикон 10). Да су постојеће **пешачке стазе** у лошем стању и да је неопходно приступити њиховој реконструкцији указује 38,8% испитаника, који су претежно до потпуно незадовољни постојећим стањем. Нешто више од трећине испитаника је умерено задовољно, а око 26,3% испитаника претежно до потпуно задовољно капацитетима и одржавањем мреже пешачких стаза. Путном сигнализацијом задовољно је 47,3% испитаника, 28,7% није ни задовољно, ни незадовољно, а 24% је претежно до потпуно незадовољно у овом смислу.

Графикон 10. Развијеност и одржавање путне мреже и паркиралишта (%)

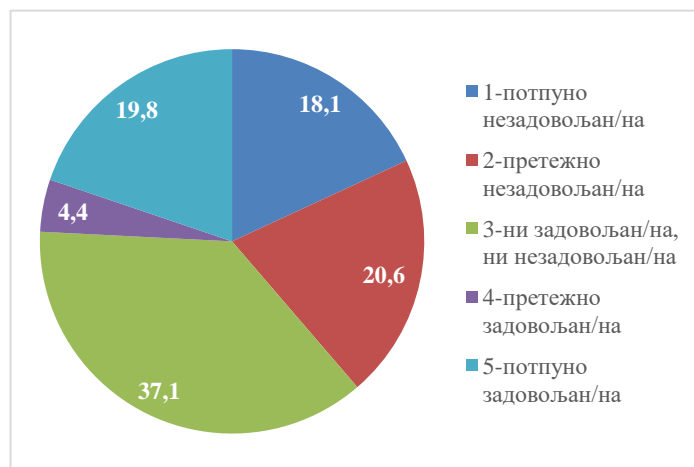
Јавни превоз у општини Србобран је један од инфраструктурних елемената који захтева предузимање акције од стране надлежних у циљу унапређења постојећег стања. Чак 45% учесника анкете је одговорило да је потпуно до претежно незадовољно услугом јавног превоза, док је за свега 27,4% услуга јавног превоза претежно до потпуно задовољавајућа (Графикон 11). Умерено задовољно је мање од трећине испитаника.

Графикон 11. Доступност и учесталост услуга јавног превоза (%)

Паркови и уређеност зелених површина представљају важан аспект сваког насељеног места. Мањи број учесника анкете је претежно до потпуно задовољан уређењем зелених површина (35% испитаника) и заступљеношћу паркова (24,2% испитаника) у општини Србобран. Претежно до потпуно незадовољно заступљеношћу и уређеношћу зелених површина у општини је свега 30,6% испитаника, односно заступљеношћу и уређеношћу паркова у општини – свега 38,7% испитаника.

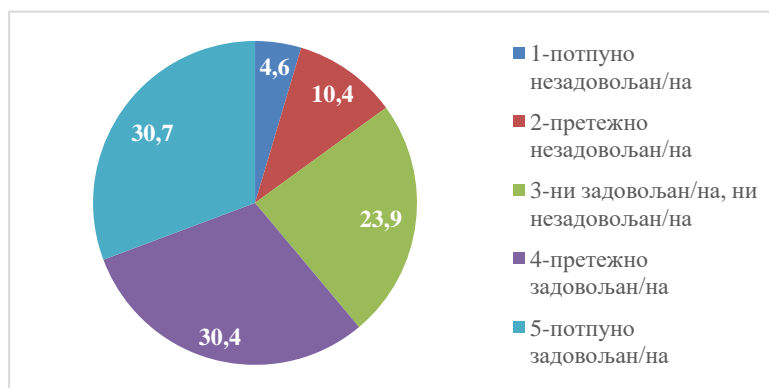
Графикон 12. Заступљеност и уређеност паркова у општини (%)

Пристапачност **објеката особама са инвалидитетом** за скоро половину испитаника (47,5%) није на задовољавајућем нивоу, док 25,2% учесника анкете није ни задовољно, ни незадовољно пристапачношћу објеката особама са инвалидитетом. Свега 27,3% испитаника је претежно до потпуно незадовољно овим аспектом средине у којој живе.

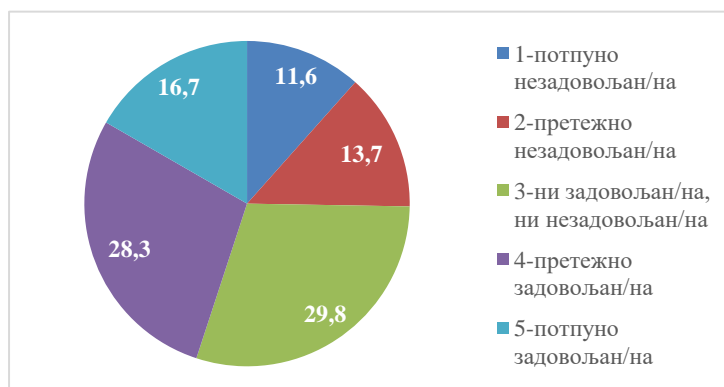
Тренутном покривеношћу **гасоводном мрежом** и квалитетом услуге испоруке гаса је претежно до потпуно задовољно чак 61,1% испитаника, док је свега 15% њих незадовољно. Капацитетима и квалитетом овог система умерено је задовољно 23,9% испитаника (Графикон 13).

Графикон 13. Развијеност гасоводне мреже (%)

Доступност и квалитет *интернета* је претежно до потпуно задовољавајући за чак 45% испитаника, док око 25,3% учесника анкете није задовољно доступношћу интернета и брзином протока информација. Квалитетом ове услуге умерено је задовољно 29,8% испитаника (Графикон 14).

Графикон 14. Квалитет и доступност интернета високог протока информација (%)

Важно питање комуналне инфраструктуре јесте број и уређеност *пијаца*, а на основу структуре одговора учесника анкете може се закључити да су испитаници задовољни постојећим стањем у овом сегменту. Бројем и уређеношћу пијаца претежно до потпуно задовољно је 54,8% испитаника, 25,2% није ни задовољно ни незадовољно, док се свега око 20% испитаника изјаснило да су капацитети постојеће мреже пијаца недовољни, и да су незадовољни њиховим одржавањем.

Што се тиче одржавања *гробља* у општини, свега 18,8% испитаника сматра да је одржавање гробља на задовољавајућем нивоу. Око четвртина испитаника није ни задовољна, ни незадовољна овом услугом, док је чак 59,5% испитаника незадовољно одржавањем гробља у општини.

У делу анкете који је пружио могућност давања коментара на област физичке инфраструктуре у општини Србобран, испитаници сматрају да треба радити на бољем одржавању гробља (за које истичу да су у јако лошем стању и запуштена), побољшању

квалитета воде за пиће, проширењу канализационе мреже, и бољем одржавању односно реконструкцији пешачких стаза (нема бициклических стаза) и коловоза. Такође, потребно је повећати површине под зеленилом, реконструисати/изградити дечија игралишта и унапредити јавни превоз. Просечне оцене за поједине сегменте физичке инфраструктуре приказане су на *Графикону 15*.

Графикон 15. Просечна оцена ставова испитаника према различитим сегментима физичке инфраструктуре у општини Србобран

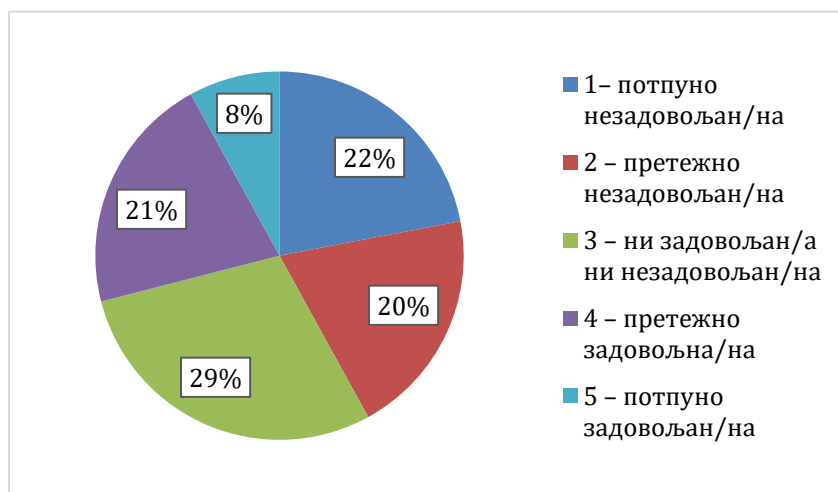

ДРУШТВЕНА ИНФРАСТРУКТУРА

Друштвена инфраструктура, као скуп средишњих услужних функција, најуже је повезана с развојем својих корисника, а њено стање осликава стандард и квалитет живота у заједници. Просечна оцена друштвене инфраструктуре добијена упитником износи 2,4.

Квалитетом *здравствене заштите* незадовољно је 42% испитаника. Као највећи недостатак у коментарима се истиче мали број лекара у здравственим станицама и Дому здравља. Такође, указује се и на значај опремања свих објеката савременом медицинском опремом. Око 29% испитаника је задовољно постојећим капацитетима и квалитетом здравствене заштите у Србобрану (*Графикон 16*).

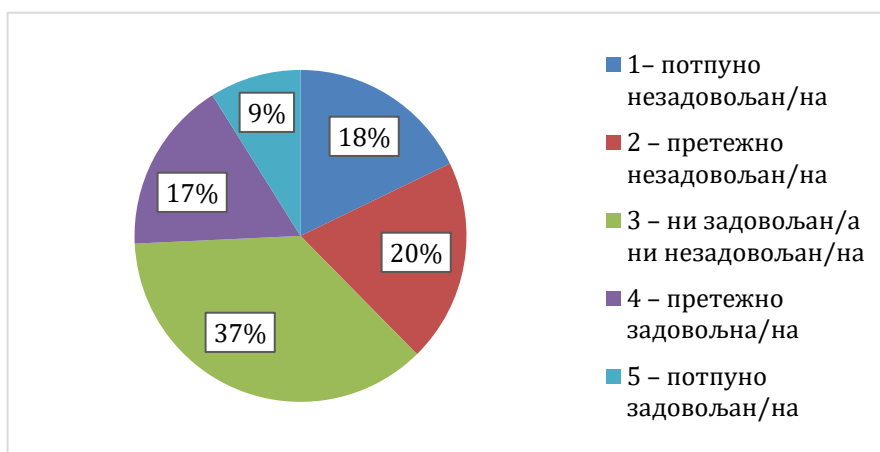
Графикон 16. Квалитет здравствене заштите

Уslugом и радом службе за **социјални рад** задовољно је 26% испитаника, док 38% њих сматра је социјална заштита у општини Србобран на незадовољавајућем нивоу. Средње задовољних је 37%.

На питање о капацитетима и квалитету домова за стара лица 75% испитаника сматра да су капацитети и квалитет услуга у постојећим објектима претежно или потпуно незадовољавајући (Графикон 17).

Графикон 17. Услуга домова за стара лица

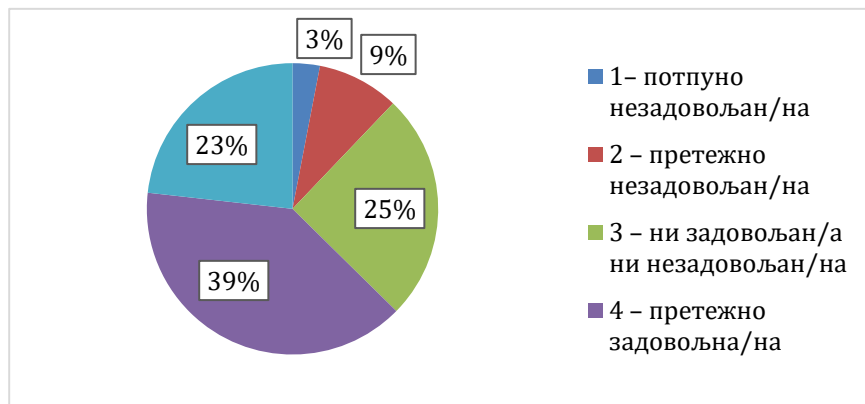

Системом предшколског, основног и средњег **образовања** испитаници су, генерално гледано, задовољни али истичу да би постојеће објекте требало реновирати, уредити и опремити савременим наставним средствима. Бројем и стањем објеката, доступности, квалитетом услуге у вртићима задовољно је 62% испитаника. Средње задовољно је 25% испитаника, а незадовољно 12% испитаника. Мрежом и квалитетом основног образовања задовољно је 62% испитаника, док је средњошколским образовањем задовољно 32%.

Испитаници истичу потребу отварања виших и/или високошколских установа на подручју општине Србобран, чиме би се смањио одлив младих лица. Образовањем одраслих незадовољно је 71% испитаника.

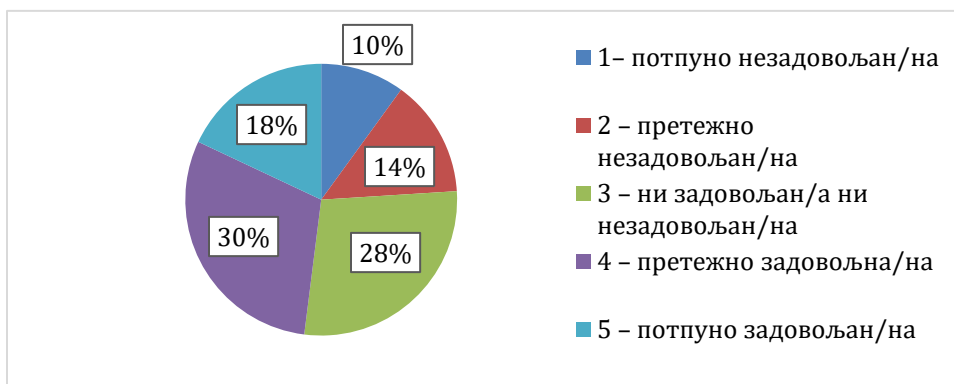
Графикон 18. Основни образовни систем (број и капацитети школа, стање објеката, квалитет услуга)

Постојећом спортском инфраструктуром задовољно је 38% испитаника, док је 34% њих незадовољно. Ни задовољно ни незадовољно је 28% испитаника.

Да је област културе неразвијена указује 36% испитаника који су незадовољни постојећим капацитетима објеката културе и њиховом услугом. За 31% испитаника инфраструктура и живот у области културе у Србобрану су на задовољавајућем нивоу, док 34% њих није ни задовољно ни незадовољно (Графикон 19).

Графикон 19. Стање и квалитет објеката и услуга у области културе

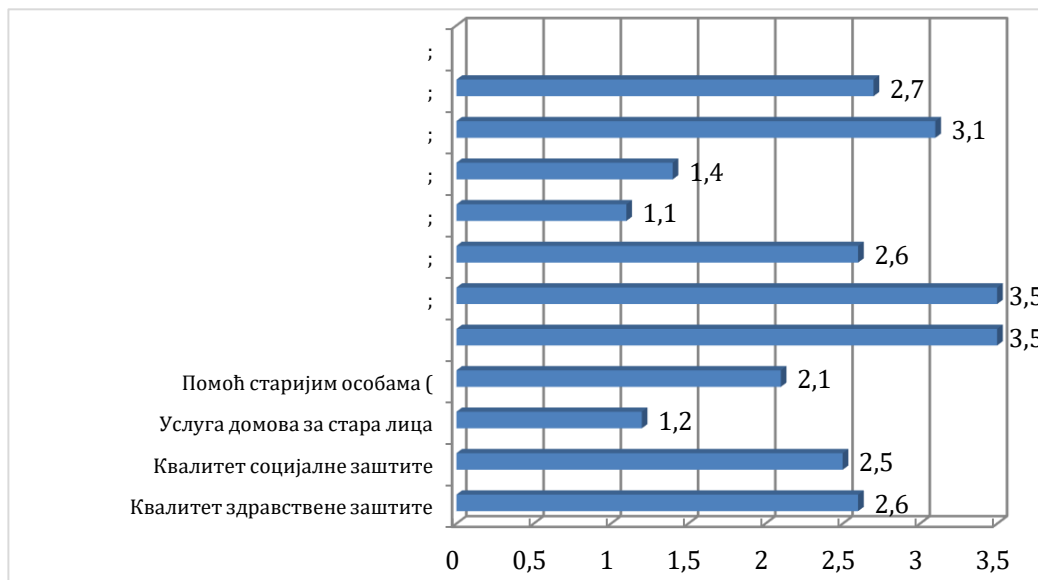

Просечне оцене за поједине сегменте друштвеног развоја приказане су *Графиконом 6*.

У делу анкете који је пружио могућност давања коментара на област друштвене инфраструктуре у општини Србобран, испитаници сматрају да треба радити на унапређењу средњег образовног система у смислу повећања броја смерова у средњим школама како би се зауставио одлив младих. Такође треба повећати број лекара у

општини, нарочито недостају педијатри. Треба побошљати културу и област спорта. Потребно је нагласити да је веома мали број анкетираних особа дао коментар. Много је више оних који су остали суздржани. Просечне оцене за поједине сегменте друштвене инфраструктуре приказане су на *Графикону 20*.

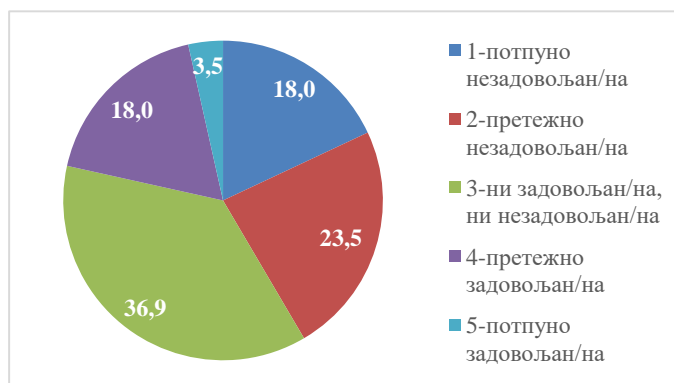
Графикон 20. Просечна оцена ставова испитаника према различитим сегментима друштвеног развоја у општини Србобран

ЖИВОТНА СРЕДИНА

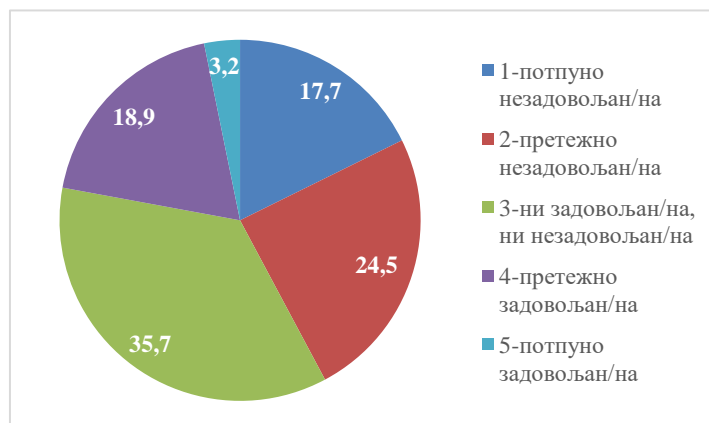
Просечна оцена квалитета животне средине и информисаности грађана о квалитету појединих сегмената у области животне средине је 2,6. Према мишљењу учесника анкете, **стање животне средине** у општини Србобран је на незадовољавајућем нивоу, с обзиром да је скоро половина испитаника (41,5%) изразила претежно до потпуно незадовољство у овом смислу. Нешто више од трећине испитаника није ни задовољно ни незадовољно, а задовољно је свега 21,5% испитаника (*Графикон 21*). Чак 51,6% испитаника је претежно до потпуно незадовољно *информисањем о надлежностима, раду и активностима у вези са квалитетом и заштитом животне средине*, док је свега 18,3% испитаника задовољно информисањем у овој области.

Графикон 21. Општа оцена квалитета животне средине (%)

Загађење ваздуха представља један од важних аспеката квалитета животне средине у општини Србобран. Квалитетом ваздуха претежно до потпуно незадовољна је скоро половина испитаника (42,2%), док је задовољно свега 22,1% испитаника (Графикон 22). Око трећина испитаника умерено је задовољна овим аспектом животне средине. Слична ситуација је и када је у питању *информисање о надлежностима, раду и активностима у погледу заштите и квалитета ваздуха* на подручју општине, чиме је задовољно свега 15,7% испитаника.

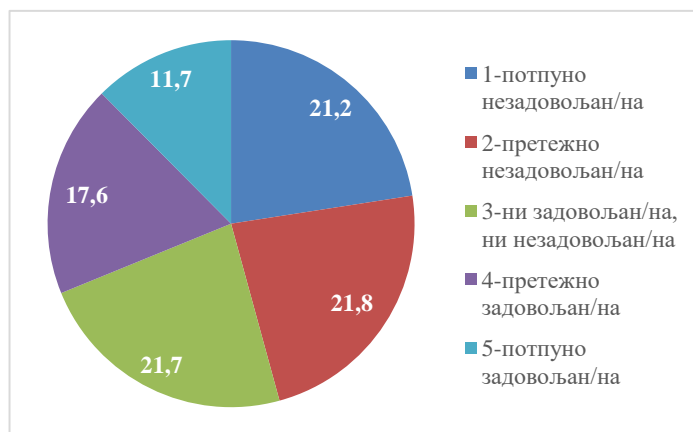
Графикон 22. Задовољност квалитетом ваздуха (%)

Када је у питању **ниво буке**, одговори учесника анкете су подељени. Да је ниво буке у месту становања задовољавајући сматра 40,1% учесника анкете, претежно до потпуно незадовољно постојећим стањем изразило је 32% учесника анкете, док 28% испитаника сматра да је ниво буке умерен. *Информисаношћу о надлежностима, раду и активностима у погледу нивоа буке* на подручју општине задовољно је свега 21% испитаника, док је чак 46,4% испитаника претежно до потпуно незадовољно у овом смислу.

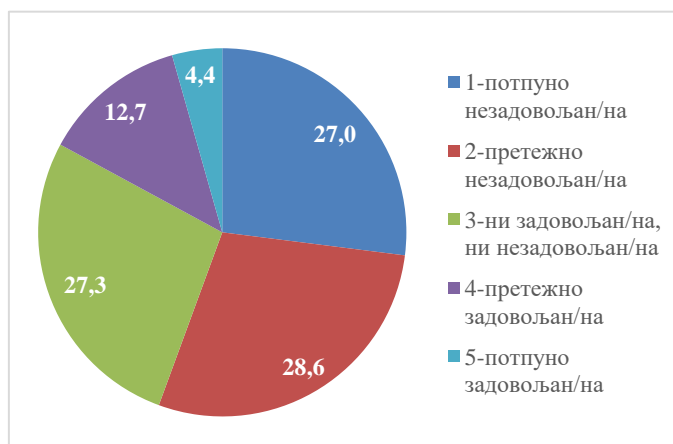
Ставови испитаника према *информисању о надлежностима, раду и активностима у погледу управљања комуналним отпадом* на подручју општине показују да је скоро половина испитаника (43%) претежно до потпуно незадовољно по овом питању (Графикон 23). Мање од трећине испитаника није ни задовољно, ни незадовољно, а свега 29,3% испитаника је задовољно када је реч о овом проблему. Лошија ситуација је у погледу *информисања о надлежностима, раду и активностима у погледу одвођења и пречишћавања отпадних вода из домаћинстава* у општини Србобран. Наиме, око 61,7% испитаника је претежно до потпуно незадовољно у овом смислу. Још неповољнија ситуација је када је питању *информисање о надлежностима, раду и активностима у погледу управљања отпадом пореклом из привреде/индустрије*, где је преко половине испитаника (63,2%) изразило претежно до потпуно незадовољство у овом смислу.

Графикон 23. Информисање о надлежностима, раду и активностима у погледу управљања комуналним отпадом на подручју општине (%)

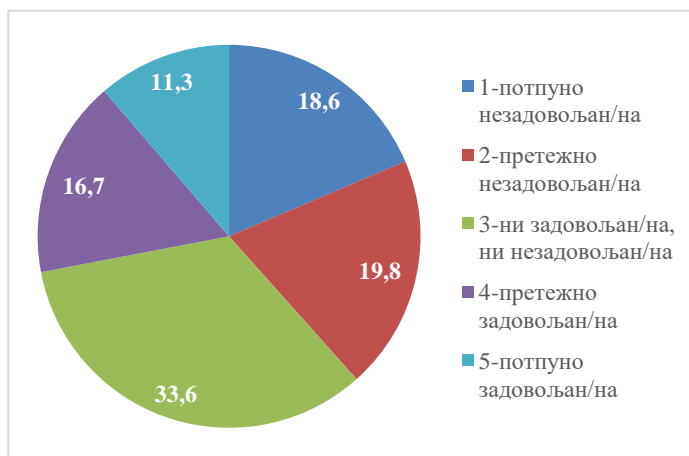
Ценом услуге водоснабдевања и одвођења отпадних вода учесници анкете су прилично незадовољни, обзиром да је ценом ове услуге незадовољно чак 55,6% од укупног броја анкетираних. Претежно до потпуно задовољних је свега 17,1% испитаника, а умерено задовољних 27,3%. (Графикон 24).

Графикон 24. Цена услуге водоснабдевања и одвођења отпадних вода (%)

Цена услуге сакупљања и одношења чврстог отпада незадовољавајућа је за 38,4% испитаника, умерено задовољна је трећина укупног броја испитаника, док је претежно до потпуно задовољно свега 28% учесника анкете (Графикон 25).

Графикон 25. Цена услуге сакупљања и одношења чврстог отпада (%)

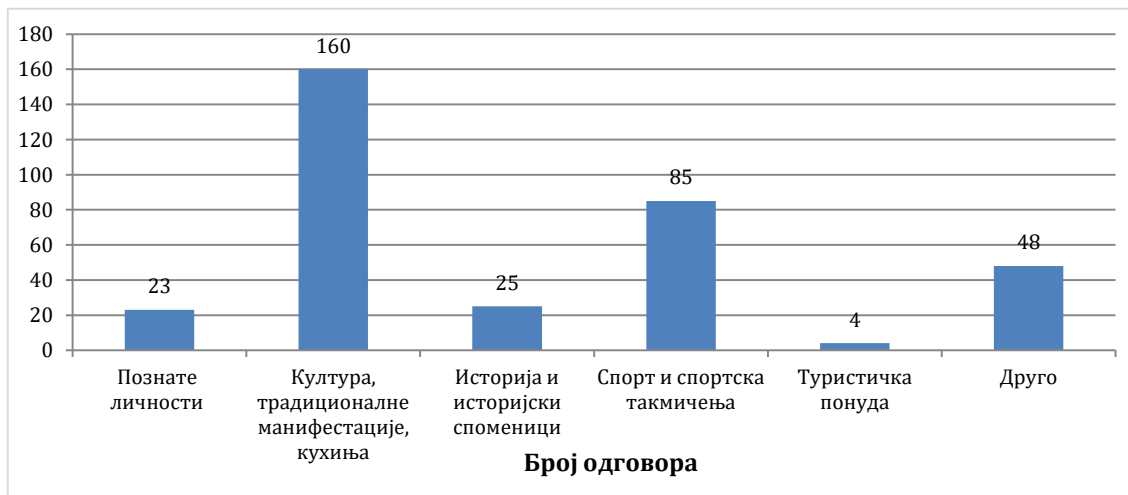
У делу анкете који је пружио могућност давања коментара на област животне средине, испитаници сматрају да је неопходно радити на смањењу загађења ваздуха (посебно у зимском периоду), као и унапређењу управљања комуналним отпадом (увођење рециклаже отпада). Као посебан проблем истиче се квалитет пијаће воде, недовољно развијена канализациона мрежа, као и ниво буке у насељеним местима. Истиче се проблем великог загађења реке Криваје у коју се изливају канализационе воде. Просечне оцене за поједине сегменте животне средине приказане су на *Графикону 26*.

Графикон 26. Просечна оцена ставова испитаника према различитим сегментима животне средине у општини Србобран

На питање да заокруже највише три понуђена одговора **по чему други препознају општину Србобран**, највећи број испитаника је означио да су то култура, традиционалне манифестације и кухиња (160 одговора), затим спорт и спортска такмичења (85 одговора), познате личности (25 одговора), историја и историјски споменици (25 одговора), туристичка понуда (4 одговора) и нешто друго (48 одговора) – (Графикон 27).

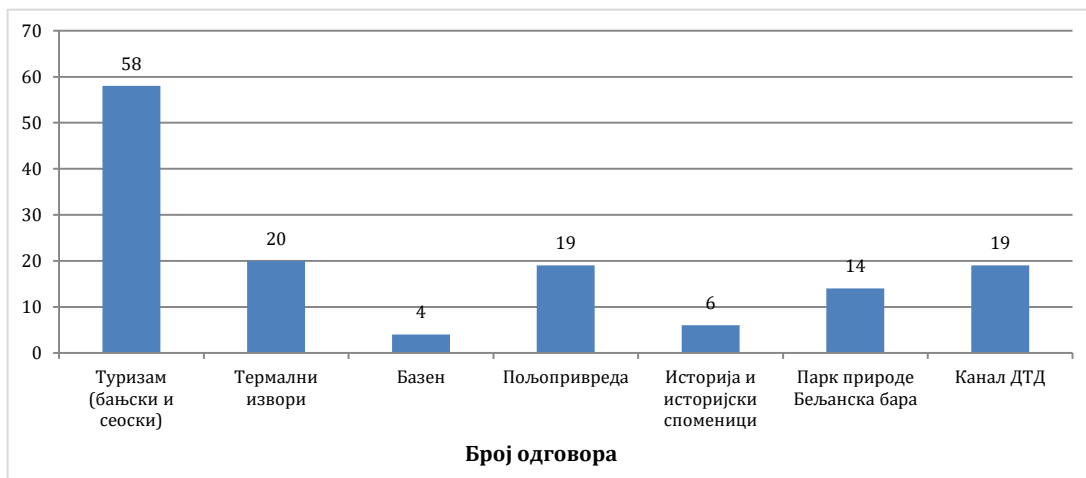
Графикон 27. По чему други препознају општину Србобран?

На питање *Који су највећи неискоришћени развојни потенцијали општине Србобран?*, у оквиру добијених одговора, највећи број се изјаснио да је то туристички потенцијал (58

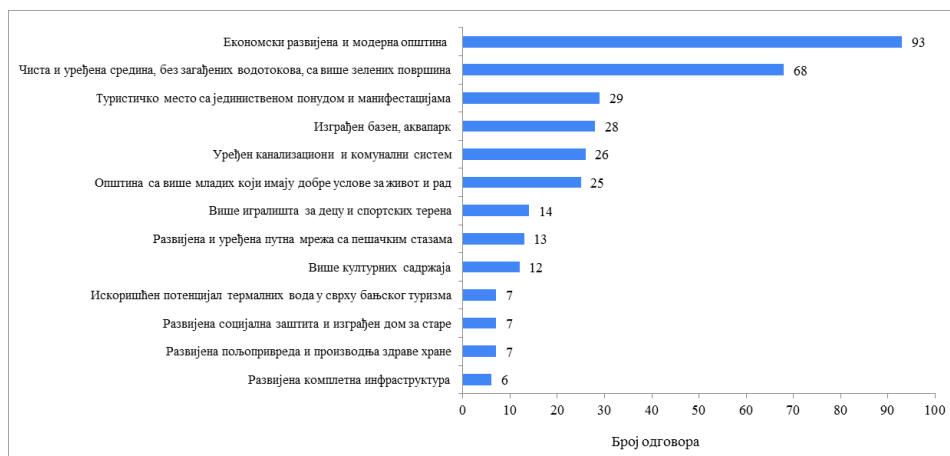
одговора), затим термални извори (20 одговора), пољопривреда (19 одговора), канал ДТД (19 одговора). Чetrнаест испитаника сматра да је Парк природе „Бељанска бара” кључни неискоришћени потенцијал општине, 6 испитаника сматра да је то историја и историјски споменици, до 4 испитаника сматра да би то могли да буду базени (Графикон 28).

Графикон 28. Који су највећи неискоришћени развојни потенцијали општине Србобран?

Општину Србобран у 2030. години највећи број учесника анкете види као економски развијену и модерну (93 гласа), чисту и уређену средину, без загађених водотокова, са више зелених површина (68 гласова), са искоришћеним туристичким потенцијалом и јединственом туристичком понудом (29 гласова). То је средина уређене физичке инфраструктуре (87 гласова), са више културних садржаја (12), пожељна за живот младих људи (25 гласова) – (Графикон 29).

Графикон 29. Како бисте желели да општина изгледа 2030. године?

Одговор на питање *Шта не бисте желели да буде присутно у општини до 2030. године?*, чак 50,7% учесника анкете није дало одговор. Испитаници који су дали одговоре изјаснили су се да пре свега не желе незапосленост (30 гласова). У том смислу предлажу унапређење пословног амбијента у општини, привлачење инвеститора и отварање нових радних места. Следеће питање које захтева хитну интервенцију надлежних и унапређење стања до 2030. године јесте заштита животне средине. Ставови испитаника указују да највећи проблем представља загађеност површинских токова (30 гласова), присуство дивљих депонија и смећа (19 гласова), загађеност ваздуха (10 гласова), односно свеукупно лоше стање животне средине (13 гласова). Учесници анкете сугеришу да би требало смањити утицај политике (14 гласова) и преузети све неопходне мере како би се зауставио одлив младих људи из општине Србобран (12 гласова) – (Графикон 30).

Графикон 30. *Шта не бисте желели да буде присутно 2030. године у општини?*

Као приоритетну област улагања и развоја у општини испитаници пре свега виде развој предузетништва, инвестициона улагања и отварање нових радних места (170 гласова). Приоритетно је и улагање у инфраструктурне пројекте, односно развој и унапређење водовода, канализације, путне и пословне инфраструктуре (170 гласова). Заштита животне средине, где се подразумева унапређење квалитета воде и ваздуха, уређење депонија, повећање зелених површина и слично, је према броју гласова трећа приоритетна област за улагање и унапређење, а онда следи област образовања, културе и спорта (83 гласа). Улагање у развој туризма је на средини лествице приоритета до 2030. године. Унапређење здравствене и социјалне заштите, као и развој пољопривреде се не сматрају горућим питањима у наредном периоду (Графикон 31).

Графикон 31. Шта би требало да буду приоритети општине за улагања јавног и приватног сектора

4. ПРЕПОРУКЕ

4.1. Препоруке у области економског развоја

4.1.1. Подришка развоју сектора малих и средњих предузећа и предузетништва

За побољшање пословног амбијента од кључног је значаја да се **смање фискални и парафискални намети**, а посебан проблем представљају скривени парафискални намети. Смањивање парафискалних намета на локалном нивоу (таксе, накнаде) за start-up предузетнике из осетљивих категорија као што су жене, млади у старосној доби од 18–30 година, као и тешко запошљиве категорије односно старији од 45 година, могу повећати могућност опстајања предузећа у раним фазама развоја. Намети се могу смањити/укинути у првим годинама пословања предузећа.

Осим пореских олакшица, за развој сектора МСП важна је и **нефинансијска помоћ** Општине у смислу пружања саветодавне подршке (помоћ у изради бизнис планова и припреми start-up апликација) као и формирање виртуелног *one stop shop* портала.

Већи број МСП допринео би смањивању незапослености и повећању могућности промене посла, што је према мишљењу испитаника кључни чинилац економског развоја општине Србобран.

4.1.2. Унапређење инфраструктуре

Циљана новчана подршка оним секторима пољопривреде где постоје потенцијали развоја који нису адекватно искоришћени. Мере подршке различитих сектора пољопривреде успешно се могу реализовати кроз субвенционисање набавке опреме и механизације у производњи и преради, набавку квалитетних приплодних грла, као и подршку систему сертификације производње.

4.1.3. Унапређење туристичке понуде и туристичких производа

За унапређење сектора туризма неопходно је креирање јединствене туристичке понуде општине Србобран, дефинисање мера за подршку развоју туристичке понуде (природне лепоте, културно-историјско наслеђе и манифестације), као и дефинисање мера подршке

за уређење туристичке инфраструктуре. Подршком организовању традиционалних манифестација на подручју општине, затим учешћу на регионалним, националним и међународним манифестацијама и сајмовима туризма, као и организовању спортских и излетничких каптова допринело би се промоцији и повећању туристичког потенцијала општине.

4.2. Препоруке у области физичке инфраструктуре

4.2.1. Унапређење канализационе мреже и мреже канала за одвођење атмосферских вода

Реконструкција и проширење канализационе мреже, са могућношћу пречишћавања отпадних вода из домаћинства, као и боље одржавање мреже канала за одвођење атмосферских вода. Предлози за унапређење физичке инфраструктуре треба да буду утемељени на реалном финансијском оквиру, зато је грађанима потребно приближити оквир локалног буџета, затим потенцијале његових промена, развоја, повећања или смањења. Такође, како би грађани били информисани о плановима и фазама изградње/унапређења физичке инфраструктуре, потребно је да Општина путем доступних средстава информисања обавести кориснике, како о плановима, тако и о роковима за реализацију, посебно у оним насељима где су елементи физичке инфраструктуре у лошем стању.

4.2.2. Побољшање квалитета пијаће воде

Квалитет воде за пиће условљен је великим бројем фактора: квалитетом воде на изворишту, ефикасношћу третмана и интегритетом дистрибутивног система. На подручју општине Србобран, квалитет пијаће воде није на задовољавајућем нивоу (у питању је водовод са „удруженом” неисправношћу). Препоруке за побољшање садашњег стања укључују радове на постављању нове и реконструкцију старе водоводне мреже, заштиту зона изворишта воде за пиће кроз израду елабората о утврђивању зона и појасева санитарне заштите изворишта, редовну контролу квалитета воде у свим насељима, као и контролу и побољшање квалитета спроведених третмана воде са изворишта.

4.2.3. Унапређење квалитета јавног превоза и одржавања пешачких стаза

Унапређење квалитета јавног превоза, посебно када је у питању повезаност сеоских насеља са већим центрима у окружењу треба да буде један од приоритета општине. Такође, анкетно истраживање је показало да су становници незадовољни одржавањем пешачких стаза у општини, које мора бити унапређено кроз реконструкцију и редовно одржавање (изградња бицикличких стаза).

4.2.4. Унапређење одржавања гробаља у општини

Спроведено анкетно истраживање је показало велико незадовољство испитаника када је у питању одржавање гробаља у општини. Неопходно је боље управљати овим површинама од стране ЈКП-а, редовније и ефикасније чистити зелене површине на гробљима, односити смеће, осушено биље итд.

4.3. Препоруке о области друштвене инфраструктуре

4.3.1. Унапређење здравственог система

Спроведено анкетирање је показало да постоји незадовољство код грађана али и реална потреба за повећањем броја лекара, као и за реновирањем постојећих здравствених објеката и набавку савремене медицинске опреме.

4.3.2. Унапређење средњошколског образовног система

Анкетирање је упутило на закључак да је веома важно отварање нових вртића и проширење средњошколских капацитета (у смислу отварања нових смерова у средњим школама), како би се смањио одлив младих.

4.3.3. Изградња и отварање адекватних објеката за смештај и бригу о старим лицима и успостављање организоване службе за помоћ старим лицима у кући.

4.3.4. Унапређење услуга у области спорта и културе

Анкетирани грађани су се изјаснили у својим коментарима да по овом питању постоји извесно незадовољство у смислу непостојања биоскопа и позоришта, као ни довољно простора (спорских сала) за споретке активности, за сегменте веома битне у одгајању и одрастању школске популације.

4.4. Препоруке у области животне средине

4.4.1. Побољшање квалитета ваздуха

Кратткороршчне мере подразумевају редовно и тачно информисање грађана о стању квалитета ваздуха на територији општине. Неопходно је обезбедити правовремене здравствене савете и бригу за све грађане у данима када је ваздух опасан по здравље. *Дугорочне мере* подразумевају промовисање и подстицање/субвенционисање коришћења обновљиве енергије, креирање фонда за замену грејних уређаја, стимулисање побољшања енергетске ефикасности зграда посебним сетом финансијске подршке, као и боља контрола индустријских загађивача и инсистирање на најсавременијим и најбољим технологијама за смањење емисија загађујућих материја без изузетка.

4.4.2. Чишћење Великог бачког канала

С обзиром на изузетан степен загађености Великог бачког канала, посебно на одређеним деоницама, чишћење, односно ремедијација овог Канала, требало би да буде приоритет општине Србобран, када је у питању квалитет и заштита животне средине и здравља становништва. У циљу решавања овог сложеног еколошког проблема преопруке могу бити следеће: израда базе података о свим загађивачима Канала и израда БАТ стандарда за загађиваче, формирање сталних радних група између општинске управе, представника привреде/индустрије и локалног становништва, успостављање сарадње са лабораторијама које врше узорковање и анализу отпадних вода (које ће радити стални мониторинг загађења каналске воде), успостављање сарадње са предузећима које врше чишћење отпадних вода, контактирање потенцијалних финансијера ремедијације Канала, као и покретање јавне дебате о овом питању. Такође, додатне мере могу укључивати повећање висине накнаде за испуштање отпадних вода за загађиваче, и предузимање законским

мера против загађивача који не поштују законске прописе у области заштите животне средине.

4.4.3. Унапређење система информисања грађана о надлежностима, раду и активностима у области заштите животне средине

Израда јединственог веб сајта за информисање грађана о надлежностима, раду и активностима у свим сегментима квалитета и заштите животне средине: квалитет ваздуха, ниво буке, управљање комуналним отпадом, одвођење и пречишћавање отпадних вода из домаћинства и управљање отпадом пореклом из привреде/индустрије. На јединственој интернет платформи потребно је пружити грађанима информације које јавно предузеће је надлежно у појединим областима заштите животне средине; коме и на који начин се треба обратити у случају квара и/или изненадног престанка пружања услуге и слично. Такође, посебна пажња треба да се усмери на обавештавање о управљању отпадом и отпадним водама пореклом из индустрије односно привреде, а ови подаци такође треба да буду у потпуности јавно доступни.